

ZARZĄD GMINY WOHYŃ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO Z ELEMENTAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY WOHYŃ

arch-dom

BIURO PROJEKTOWE s.c.
21-500 Biała Podlaska
Plac Szkolny Dwór 28
Tel./Fax. (083) 342-00-36, 342-00-38

Za zgodność z oryginałem

Wohyń 26.12.2010
Przewodniczący
M. Cichy

Zgodnie z art. 6 ustawy
z dnia 7 lipca 1994 r.
o zagospodarowaniu przestrzennym
sporządzającym „Studium”
jest Zarząd Gminy.

Zarząd Gminy WOHYŃ:

Przewodniczący: mgr inż. Stanisław Jóźwik

Członkowie: Danilkiewicz Krzysztof

Gruba Wincenty

Grzywna Waldemar

Gurtat Jerzy

Nowicki Dariusz

Wincierzewski Adam

Za zgodność z oryginałem
Wohyń dnia 26.10.2010
M. Główny
M. Członek

U c h w a ł a Nr IV(24)98
Rady Gminy
w Wohyniu
z dnia 29 grudnia 1998 roku

w sprawie: przystąpienia do opracowania "Studium uwarunkowań
i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wohyń."

Na podstawie art.18, ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1998r.
o samorządzie terytorialnym (Dz.U.z1996r.Nr13, poz.74.Nr58,poz.261
Nr106,poz.496,Nr132,poz.622,z1997r.Nr9,poz.43,Nr106,poz.679,Nr107
poz.686, Nr113,poz.734 i Nr.123,poz.775) w związku z art.6,ust.1
ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym
(Dz.U. Nr89, poz.415 z 1996r. Nr106,poz.496z1997r.Nr111,poz.726,
Nr133,poz.985, Nr141,poz.943 i 1998r. Nr106,poz.668) Rada Gminy
uchwala co następuje:

§ 1.

1. Upoważnia się Zarząd Gminy do przygotowania projektu "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wohyń"
2. Przedmiotem studium jest określenie długoletniej strategii rozwoju gminy w oparciu o kompleksową ocenę jej uwarunkowań.
3. Zobowiązuje się Zarząd Gminy do przeprowadzenia trybu formalno-prawnego niezbędnego do ustalenia studium.

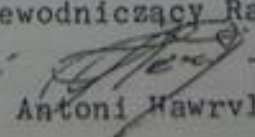
§ 2.

Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Gminy.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Antoni Nawrołuk

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.12.2016
Rada Gminy
Antoni Nawrołuk

SPIS TREŚCI

♦ CZĘŚĆ OPISOWA

Str.

CZĘŚĆ „A” OPIS STUDIUM

I. WSTĘP.

1. Planowanie przestrzenne	9
1.1. Geneza	9
2. Reforma administracji publicznej i samorządowej	10
3. Problematyka rozwoju gospodarczego Polski	17
4. Problematyka polskiego rolnictwa – analiza stanu istniejącego i prognozy	19
5. Ogólny zakres stanu społeczno gospodarczego Polski w I kwartale 1999 r.	23
6. Województwo lubelskie	32
7. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju gminy.	33
7.1. Istota studium	33
7.2. Założenia studium	33
7.3. Studium i strategia	36

II. METODYKA OPRACOWANIA.

1. Podstawa opracowania	36
2. Polityka przestrzenna: samorządu terytorialnego i Państwa	37
3. Tryb opracowania „STUDIUM”	39
4. Problematyka „STUDIUM”	39
5. Zakres opracowania „STUDIUM” – synteza	41

III. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Uwarunkowania przyrodnicze	43
1.1. Przedmiot opracowania	43
1.2. Rzeźba terenu	43
1.3. Budowa geologiczna i warunki gruntowe	44
1.4. Surowce budowlane	46
1.5. Warunki wodne	46
1.5.1. Wody powierzchniowe	46
1.5.2. Wody gruntowe	47
1.6. Gleby	48
1.7. Szata leśna	53
1.8. Warunki klimatyczne	54
1.8.1. Temperatura powietrza	54
1.8.2. Wilgotność względna	56
1.8.3. Zachmurzenie	56
1.8.4. Promieniowanie słoneczne	57
1.8.5. Opad atmosferyczny	57
1.8.6. Burze atmosferyczne	57
1.8.7. Wiatry	57
2. Uwarunkowania kulturowe	58
2.1. Folwark - Bojanówka	59
2.2. Wieś Bezwola	59
2.2.1. Wieś działka	60
2.2.2. Wieś – budynki mieszkalne	60

Zatwierdzenie i opublikowanie
Wolyn 26.12.2015
[Podpis]

2.2.3. Wieś – budynki inwentarskie	60
2.2.4. Wieś – budynki nietypowe	61
2.2.5. Wieś – wnioski	61
2.3. Wieś Kuraszew – Suchowola - Zawoinka	62
2.3.1. Wieś działka	62
2.3.2. Wieś – budynki mieszkalne	63
2.3.3. Wieś – budynki inwentarskie	63
2.3.4. Wieś – budynki nietypowe	64
2.3.5. Wieś – wnioski	64
2.4. Wieś Lisiówka	66
2.4.1. Wieś działka	66
2.4.2. Wieś – budynki mieszkalne	66
2.4.3. Wieś – budynki inwentarskie	67
2.4.4. Wieś – budynki nietypowe	67
2.4.5. Wieś – wnioski	67
2.5. Wieś Ossowa	68
2.5.1. Wieś działka	68
2.5.2. Wieś – budynki mieszkalne	69
2.5.3. Wieś – budynki inwentarskie	69
2.5.4. Wieś – budynki nietypowe	69
2.5.5. Wieś – wnioski	70
2.6. Wieś Ostrówki	71
2.6.1. Wieś działka	71
2.6.2. Wieś – budynki mieszkalne	72
2.6.3. Wieś – budynki inwentarskie	72
2.6.4. Wieś – budynki nietypowe	72
2.6.5. Wieś – wnioski	73
2.7. Folwark Planta	74
2.8. Wieś Wohyń	75
2.8.1. Położenie Wohynia	75
2.8.2. Historia miasta	75
2.8.3. Analiza rozwoju przestrzennego	76
2.9. Wykaz elementów objętych ochroną	81
2.9.1. Cmentarze	81
2.10. Zasoby kulturowe i walory krajobrazowe miasta	83
2.11. Strefy ochrony konserwatorskiej	86
2.11.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej	86
2.11.2. Strefa ochrony konserwatorskiej	86
2.11.3. Strefa ochrony ekspozycji	86
2.11.4. Strefa ochrony krajobrazu	86
2.11.5. Strefa ochrony archeologicznej	86
2.12. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego	86
2.12.1. Archeologia	86
2.12.2. Urbanistyka i ruralistyka	87
2.12.3. Zespoły dworsko (palacowo) – parkowe	87
2.12.4. Zespoły i obiekty sakralne	87
2.12.5. Obiekty techniki i kultury materialnej	88
2.12.6. Obiekty architektury i budownictwa	88
2.13. Wykaz obiektów zabytkowych z terenu gminy Wohyń	88
2.13.1. Obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków	88

Za zgodność z oryginałem

Wohyń, dnia 26.12.2010

[Signature]

2.13.2. Pozostałe obiekty i zespoły zabytkowe	89
2.13.3. Budownictwo ludowe	90
2.14. Wykaz stanowisk archeologicznych AZP leżących na terenie gminy Wohyń	93
2.15. Strefy występowania stanowisk archeologicznych na terenie gminy Wohyń	98
3. Uwarunkowania demograficzno – społeczne	103
3.1. Ludność	103
3.2. Aktywność zawodowa	103
3.3. Mieszkalnictwo	104
3.4. Usługi	105
3.4.1. Administracja	105
3.4.2. Oświata i wychowanie	105
3.4.3. Ochrona zdrowia	105
3.4.4. Opieka społeczna	105
3.4.5. Kultura	105
3.4.6. Obiekty sakralne	106
3.4.7. Turystyka i wypoczynek	106
3.4.8. Sport	106
3.4.9. Usługi i handel	106
3.4.10. Gastronomia	106
3.4.11. Inne usługi	106
4. Uwarunkowania rozwoju funkcji gospodarczych	106
4.1. Rolnictwo	106
4.1.1. Ludność związana z rolnictwem	110
4.1.2. Obsługa rolnictwa	110
4.2. Uwarunkowania rozwoju komunikacji	110
4.2.1. Komunikacja drogowa	110
4.2.2. Komunikacja kolejowa	111
5. Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej	111
5.1. Zaopatrzenie w wodę	111
5.1.2. Odprowadzenie ścieków	112
5.2. Zaopatrzenie w ciepło	112
5.3. Gazownictwo	112
5.4. Telekomunikacja	112
5.5. Energia elektryczna	112

CZĘŚĆ „B”

TEKST STUDIUM

Rozdział I – CELE STRATEGII, PRIORYTETY I PROGRAMY ROZWOJOWE GMINY

1. Uwarunkowania rozwoju gminy	2
2. Cele rozwoju	3
3. Priorytety rozwojowe gminy Wohyń	5
3.1. Priorytety rozwojowe gminy	5
3.3.1. Wstęp	7
3.3.2. Harmonogram realizacji i zakres prac	7
3.3.3. Konsultacje społeczne i szkolenia	9
3.3.4. Beneficjenci Programu	9
3.3.5. Zamierzenia programowe	10
3.3.6. Cele strategii i ich układ hierarchiczny	10
3.3.7. Zarządzanie programem	12

Za zgodności z oryginałem
Wohyń 26.12.20
[Podpis]

Rozdział II – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO Z ELEMENTAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY

1. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego	15
2. Problemy ekologiczne i przyrodnicze	17
3. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego	18
3.1. Stanowiska archeologiczne	18
3.2. Wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowych	18
3.3. Zespoły pałacowo – parkowe	18
3.4. Obiekty sakralne	19
3.5. Obiekty techniki i kultury materialnej	19
3.6. Obiekty architektury i budownictwa	19
3.7. Zalecenia konserwatorskie	19
3.7.1. Obszary objęte ochroną środowiska kulturowego	19
3.7.2. Ogólne wytyczne do ochrony wartości gminy Wohyń	20
3.8. Strefy ochrony konserwatorskiej dla gminy Wohyń	22
A. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej	22
B. Strefa ochrony konserwatorskiej	22
C. Strefa ochrony ekspozycji	23
D. Strefa ochrony krajobrazu	23
E. Strefa ochrony archeologicznej	24
3.9. Strefy ochrony konserwatorskiej dla osady Wohyń	24
3.9.1. Zalecenia ogólne	24
A. Osie i dominanty	25
B. Ulice i place	25
3.9.2. Strefy ochrony konserwatorskiej	25
A. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej	25
B. Strefa ochrony konserwatorskiej	26
C. Strefa ochrony ekspozycji	26
D. Strefa ochrony krajobrazu	26
E. Strefa ochrony archeologicznej	27
4. Problematyka środowiska kulturowego	27
5. Funkcje gminy	27
6. Hierarchia sieci osadniczej gminy	27
7. Wariant rozwoju ludności	28
8. Problemy społeczno – demograficzne	28
9. Struktura funkcjonalno – demograficzna	29
9.1. Na „Rysunku Studium” wydzielono strefy – obszary w ujęciu inwestycyjnym i biotechnicznym	29
9.1.1. Strefy funkcjonalne	29
A. Obszary rolniczo – osadnicze	29
B. Obszary rolniczo – rekreacyjne	29
C. Obszary rolnicze	30
D. Tereny leśne	32
E. Wody otwarte – powierzchniowe	33
F. Obszary zorganizowanej działalności inwestycyjnej	34
G. Tereny specjalne: obrony cywilnej	34
H. Ponadto: wyznaczono tereny istniejących	34
I. Obszary dla których sporządzenie miejscowego planu jest obowiązkowe	35

9.1.2. Strefy realizacji inwestycji.....	35
A. Obszarów mieszkaniowych z usługami.....	35
B. Przemysłu i składów.....	35
C. Powierzchniowej eksploatacji surowców naturalnych.....	36
D. Oczyszczalnie ścieków.....	36
E. Wysypiska śmieci.....	37
9.1.3. Uwarunkowania rozwoju komunikacji.....	37
A. Układ drogowy.....	37
B. Układ kolejowy.....	45
9.1.4. Strefy przekształceń.....	45
A. Dolesienia.....	45
B. Obszary zabudowy wymagające przekształceń i rehabilitacji.....	45
9.1.5. Tereny gospodarki wodnej, ściekowej i infrastruktury technicznej.....	45
A. Obszary proponowane do objęcia zbiorowym systemem kanalizacji.....	45
B. Obszary proponowane do objęcia indywidualnym systemem kanalizacji.....	46
C. Linie energetyczne ze strefą ochronną.....	46
D. Wodociągi.....	46
E. Ujęcia wody.....	47
F. Gazownictwo.....	47
9.1.6. Elementy infrastruktury technicznej nie wykazanej na „Rysunku Studium”.....	47
1. Telekomunikacja.....	47
2. Gospodarka ciepła.....	48
9.1.7. Ciągi turystyczne – krajoznawcze.....	48
A. Rowerowe.....	48
B. Piesze.....	48
C. Jazdy konnej.....	48
9.1.8. Ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego.....	48
A. Użytki ekologiczne.....	48
B. Pomniki przyrody.....	48
C. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy.....	48
D. Strefa ochrony warunków siedliskowych lasów.....	49
E. Strefa krajobrazu chronionego – EECONET – PL.....	49
1. Koncepcja EECONET.....	49
2. Założenia koncepcji EECONET.....	50
2.1. Cel utworzenia sieci EECONET.....	50
2.2. Struktura sieci EECONET.....	50
2.2.1. Obszary węzłowe.....	50
2.2.2. Korytarze ekologiczne.....	50
2.2.3. Obszary wymagające unaturalnienia.....	51
2.3. Zasady tworzenia sieci EECONET.....	51
2.4. Projekt Krajowego Planu Ochrony Przyrody.....	51
3. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – PL.....	52
3.1. Założenia koncepcji ECONET – PL.....	52
3.2. Krajowy i gatunkowy aspekt ochrony przyrody.....	53
3.2.1. ECONET – PL a struktura organizacji przyrody.....	53
3.2.2. Typologiczna i regionalna zmienność przyrody.....	54
3.2.3. Rozmieszczenie gatunków wymagających ochrony w ECONET – PL.....	54

Zgodność z oryginałem

[Podpis] data 26.02.2010

[Podpis]

3.3. Kryteria wyboru obszarów do sieci ECONET – PL i zasady kształtowania jej struktury.....	55
3.3.1. Kryteria wyboru obszarów do ECONET – PL.....	55
3.3.2. Kształtowanie struktury ECONET – PL.....	57
4. Obszar doliny dolnego Bugu.....	61
5. Zagrożenia sieci ECONET – PL.....	61
5.1. Gęstość zaludnienia.....	62
5.1.1. Gęstość zaludnienia stałego.....	62
5.1.2. Gęstość zaludnienia okresowego.....	63
5.2. Zmiana sposobu użytkowania.....	63
5.3. Intensywność użytkowania.....	63
5.3.1. Intensywność użytkowania w lasach.....	63
5.3.2. Intensywność użytkowania rolniczego.....	64
5.3.3. Melioracje.....	64
5.4. Zanieczyszczenia.....	65
5.5. Transport.....	65
F. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.....	66
G. Strefa ochrony konserwatorskiej.....	66
H. Strefa ochrony ekspozycji.....	67
I. Strefa ochrony archeologicznej.....	67
J. Historyczne trakty komunikacyjne.....	67
10. Uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy na tle powiązań z regionem.....	67
A. Uwarunkowania ekologiczno – przyrodnicze.....	67
B. Uwarunkowania infrastruktury technicznej i gospodarki odpadami.....	67
C. Uwarunkowania w zakresie komunikacji.....	68

Rozdział III – INSTRUMENTALIZACJA KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY PREFERENCJE, ZADANIA, OGRANICZENIA I KONFLIKTY

1. Działalność ekonomiczno – gospodarcza.....	68
2. Ochrona zdrowia.....	69
3. Polityka społeczna.....	69
4. Edukacja.....	70
5. Kultura.....	70
6. Turystyka.....	71
7. Sport.....	71
8. Przemysł rolnictwo i infrastruktura techniczna.....	71
9. Ochrona środowiska.....	72
10. Drogi i komunikacja.....	73
11. Zagospodarowanie przestrzenne.....	73

Rozdział IV – SELEKTYWNE PROGRAMY I ZADANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY WOHYŃ

1. Ogólne założenia finansowania programów i zadań.....	74
2. Branżowe zestawienie programów i zadań strategii rozwoju gminy Wołyn.....	76

Za zgodność z oryginałem
[Podpis]
 [Stempel]
 [Data]

♦ CZĘŚĆ GRAFICZNA

SCHEMAT A – Podział administracyjny i rozmieszczenie ludności.

SCHEMAT B – Układ komunikacyjny.

SCHEMAT C – Środowisko kulturowe.

SCHEMAT D – Strefy Ochrony Konserwatorskiej rezerwat przyrody.

SCHEMAT E – Strefy występowania śladów osadnictwa.

SCHEMAT 1 – Warunki wodne.

SCHEMAT 2 – Mapa morfo i litogenetyczna.

SCHEMAT 3 – Bonitacja gleb i szaty roślinnej.

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.10.2010
M. Wolny
M. Wolny

BIBLIOGRAFIA

Materiały wykorzystane przy opracowaniu „Studium”

1. Informator przyrodniczy woj. Białkopodlaskiego – U.W. w Białej Podl., Wydział Ochrony Środowiska, Siedlce 1997 r.
2. Rocznik Międzyrzecki – tom XVI – XVII T.P.N. w Międzyrzeczu Podl. – Międzyrzec Podl. 1984-1985 r.
3. Opracowanie fizjograficzne wstępne gm. Milanów, B.P.C.W.i K. Warszawa, 1982 r.
4. Wohyń – studium wartości kulturalnych gminy – mgr Aneta Semeniuk i mgr Dariusz Sokolnicki.
5. Tezy do Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, Urząd Marszałkowski, Wydział Polityki Regionalnej, Lublin 1999 r.
6. Studium zagospodarowania przestrzennego woj. Białkopodlaskiego – SYNTEZA – Wojewoda Białkopodlaski – 1997 r.
7. Europa Regionów – nr 2, 1999 r. – T.I.G i S. – Warszawa.
8. Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Wohyń.
9. Rzeczpospolita: 26.03.99 r. i 25.05. 99 r.
10. Dziennik Wschodni: 21.05.99 r.
11. Rocznik Statystyczny woj. białkopodlaskiego, U.S. w Białej Podl. 1998 r.
12. Powszechny spis rolny, U.S. w Białej Podl. 1996 r.
13. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Praca zbiorowa pod redakcją naukową Anny Liro, Fundacja IUCN Polska, Warszawa 1995
14. Związek pomiędzy warunkami złożowymi (surowców do produkcji materiałów budowlanych), hydrogeologicznymi i geologiczno-inżynierskimi a jednostkami geomorfologicznymi, gm. Wohyń, Zakład Prac Geologicznych Uniwersytetu Warszawskiego, W-wa, 1980 r.
15. Komentarz do warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich użytkowania – G.D.D.P. – W-wa, 2000 r.
16. Wnioski i zalecenia jednostek administracji państwowej i terytorialnej.
17. Wnioski z dyskusji członków Zarządu Gminy Wohyń.

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.12.2010
Rada Gminy
Międzyrzec Podl.

CZĘŚĆ „A”

OPIIS

STUDIUM

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2010
M. Wolny

Studium zostało opracowane przez:

BIURO PROJEKTOWE „**arch – dom**” s.c.
PLAC SZKOLNY DWÓR 28
21 – 500 BIAŁA PODLASKA
tel. (083) – 342 – 00 – 36, fax. (083) 342 – 00 – 38

w składzie:

♦ **generalny projektant:**

- mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski - upr. urb. 812/89

♦ **projektanci:**

- inż. Ryszard Suchora
- mgr inż. Beata Krasuska
- mgr inż. Agnieszka Nitychoruk
- mgr inż. Ryszard Żebrowski
- mgr inż. Krzysztof Wawryszuk

♦ **asystenci:**

- tech. arch. Piotr Jakubczuk
- tech. arch. Barbara Sobkiewicz

Za zgodność z oryginałem
[Signature] data 26.12.2010
mgr inż. Henryk Dołęgowski

I. W S T Ę P

1. Planowanie przestrzenne.

1.1. Geneza.

Rozwój infrastruktury technicznej oraz zmieniające się stosunki społeczne wymagają uregulowań prawnych, które zapewniają właściwe funkcjonowanie człowieka w przestrzeni. Przestrzeń jest przedmiotem oddziaływania człowieka i będzie kształtowana w zależności od potrzeb ustrojowych i społeczno gospodarczych.

Planowanie przestrzenne jest nauką wywodzącą się z przepisów budowlano regulacyjnych oraz prawa administracyjnego i jest procesem ciągłym, uwzględniającym wzajemne powiązania wynikające z warunków społecznych, ekonomicznych, politycznych, kulturowych i przyrodniczych.

Konieczność utrzymania właściwych propozycji rozwoju gospodarczego przy zachowaniu ładu przestrzennego i poszanowania praw przyrody wymaga prawnych regulacji.

W okresie międzywojennym, ustawodawca tworzący nowy system prawno – państwowy określił również zasadę zagospodarowania i planowania przestrzennego.

Okres powojenny przynosi zmiany ustrojowe a wraz z nimi zasadniczą reorganizację systemu prawnego, wynikającego głównie z ideologii o nadrzędnym systemie centralnego planowania. W tym świetle też zostały sformułowane przepisy zagospodarowania przestrzennego: dekret z dnia 2 kwietnia 1946 r. o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju – zastąpiony później ustawą z dnia 31 stycznia 1961 r. o planowaniu przestrzennym.

Ustawa ta funkcjonowała dość długo i uchylona została ustawą z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1985 r., zaś w sensie prawnym zakończyła okres bezładu w gospodarce przestrzennej.

Zmiany ustrojowe, które nastąpiły po roku 1989 – przyniosły nowe rozwiązanie prawne w planowaniu przestrzennym.

Załoženiami podstawowymi nowych aktów prawnych były:

- ograniczenia roli centralnego planowania,
- poszanowania prawa własności,
- upodmiotowienia obywateli oraz społeczności lokalnych,
- ekorozwój.

Za zgodności z oryginałem

[Podpis] 26.12.2010

W wyniku długotrwałych prac legislacyjnych Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił w dniu 7 lipca 1994 r. ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1995 r. – następnie Prezes Rady Ministrów obwieścił dnia 22 stycznia 1999 r. jednolity tekst ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z dnia 25 lutego 1999 r. – poz. 139).

Aktualnie obowiązująca ustawa precyzyjnie określała zagadnienia ekologii przy ustalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w formie prognozy skutków wpływu ustaleń miejscowych planów na środowisko przyrodnicze.

Wprowadziła nowy obligatoryjny element aktu planistycznego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

2. Reforma administracji publicznej i samorządowej.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. wprowadzony został trójstopniowy podział terytorialny państwa. Jednostkami tego podziału stają się: gminy, powiaty, województwa.

Zasady funkcjonowania administracji publicznej samorządowej pokazują załączone schematy na kolejnej tj. 11 i 12 stronie.

Za zgodność z oryginałem
[Podpis]
Rada Gminy
Miasto Lublin

SCHEMAT STRUKTURY WŁADZY:

a) – do 31.12.1998 r.

	Samorząd	Administracja rządowa				
	terytorialny	ogólna	specjalna			
szczebel centralny		premier	Ministrowie			
szczebel wojewódzki	Sejmik wojewódzki	Urząd wojewódzki wojewoda	Policja	Straż pożarna	inne	izba skarbowa
szczebel rejonowy		urząd rejonowy kierownik urzędu	policja	Straż pożarna	inne	izba skarbowa
szczebel gminny	Rada gminy Zarząd gminy wójt					

b) – od 01.01.1999 r.

	Samorząd	Administracja rządowa			
	terytorialny	zespólna	niezespólna		
szczebel centralny		premier	ministrowie		
szczebel wojewódzki	sejmik wojewódzki zarząd województwa marszałek	wojewoda Policja	Straż pożarna	Inne	izba skarbowa
szczebel powiatowy	rada powiatu zarząd powiatu starosta	Policja	Straż pożarna	Inne	izba skarbowa
szczebel gminny	rada gminy zarząd gminy wójt				

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.10.2010
M. Chodura

STRUKTURA WŁADZY PO REFORMIE SAMORZĄDOWEJ

ORGAN WYBIERANY W WYBORACH POWSZECHNYCH

ORGAN POWOŁYWANY

→ TRYB POWOŁYWANIA WŁADZY

Za zgodność z oryginałem
[Signature]
 data 26.12.2010
 [Stamp]

- a) **WOJEWÓDZTWO** – element ustroju terytorialnego państwa oznacza jednostkę samorządu terytorialnego kraju do wykonywania administracji publicznej, którą wykonują organy administracji rządowej i samorządu województwa.

Władzę administracji ogólnej sprawuje w województwie wojewoda jako organ administracji rządowej. W województwie działa samorząd terytorialny jak i przedstawiciel Rady Ministrów. Obie władze działają na podstawie osobnych ustaw, z tym, że wojewoda sprawuje nadzór nad legalnością działania samorządu i ponosi odpowiedzialność przed Premierem za wynik działań wszystkich służb jemu podległych.

Wojewoda, jako przedstawiciel Rady Ministrów odpowiada za wykonania polityki rządu na obszarze województwa.

Władza samorządowa należy do regionalnej wspólnoty samorządowej, którą z mocy prawa tworzy ogół mieszkańców województwa.

Samorząd województwa wykonuje zadania: edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego, promocji i ochrony zdrowia, kultury i ochrony jej dóbr, pomocy społecznej i polityki prorodzinnej, modernizacji terenów wiejskich, zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dróg publicznych i transportu, kultury fizycznej i turystyki, ochrony praw konsumentów, obronności i bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałaniu bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Organami województwa są: sejmik województwa i zarząd województwa.

Do zadań sejmiku województwa należy: ustalenie aktów prawa miejscowego, uchwalanie strategii rozwoju województwa oraz wieloletnich programów, uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego, uchwalanie budżetu województwa, uchwalanie podatków i opłat lokalnych i spraw dotyczących współpracy zagranicznej województwa i uczestnictwa w międzynarodowych zrzeszeniach regionalnych oraz pracy organów samorządu województwa.

Organem wykonawczym województwa jest jego zarząd. W skład zarządu województwa, 5 - cio osobowego wchodzi: marszałek województwa – jako jego przewodniczący, wiceprzewodniczący i członkowie, wybrani z grona sejmiku.

Nadzór nad działalnością samorządu wojewódzkiego sprawują Prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – regionalna izba obrachunkowa.

- b) **POWIAT** - terytorium z lokalną wspólnotą samorządową utworzoną przez jego mieszkańców.

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym z których najważniejsze to:

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2020
Rada Powiatu
Miejski Wydział

- w zakresie oświaty i edukacji: prowadzenie i nadzór publicznych szkół ponadpodstawowych oraz innych placówek jak: szkoły podstawowe specjalne, szkoły artystyczne I i II, stopnia szkoły medyczne, rolnicze oraz inne resortowe, prowadzenie ewidencji szkół i placówek niepublicznych, jak również udzielanie zgody na zakładanie średnich szkół publicznych,
- w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz wspierania osób niepełnosprawnych: w ramach reformy służby zdrowia struktury powiatowe przejmą funkcję właścicieli szpitali ogólnych i innych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, profilaktykę w zakresie przeciwdziałania narkomani oraz zwalczaniu chorób zakaźnych i epidemii, prowadzenie powiatowego centrum pomocy rodzinie i pomocy społecznej, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, świadczenia pieniężne dla bezdomnych, wsparcie rodzin zastępczych oraz realizowanie wypłat zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych,
- w zakresie kultury fizycznej i turystyki: nadzór i prowadzenie powiatowych placówek i instytucji tego rodzaju, finansowanie klubów sportowych, zapewnianie bezpieczeństwa osób przebywających np. w górach czy nad morzem (współpraca z GOPR i WOPR),
- w zakresie kultury i ochrony dóbr kultury: prowadzenie powiatowych (dotąd wojewódzkich) instytucji kulturalnych w tym bibliotek publicznych oraz muzeów,
- w zakresie transportu i dróg publicznych, tzw. powiatowych (które obejmują część dotychczasowych dróg wojewódzkich): w szczególności opiniowanie przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich, wydawanie opinii o zaliczaniu dróg do kategorii wojewódzkich, zaliczanie dróg do kategorii powiatowych, ustalanie ich przebiegu i zarządzanie siecią tych dróg a także zarządzanie ruchem na drogach powiatowych, rejestrowanie pojazdów, wydawanie i zatrzymywanie praw jazdy, szkolenie i egzaminowanie kierowców,
- w zakresie rolnictwa, leśnictwa, rybactwa śródlądowego a także gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody: sprawowanie nadzoru nad jakością środków żywienia zwierząt, nadzór nad społecznym i prywatnym lecznictwem dla zwierząt, wydawanie niektórych zezwoleń dotyczących łowiectwa, wydzierżawianie niektórych obszarów łowieckich polnych, a w zakresie rybactwa śródlądowego wydawanie kart wędkarskich i łowiectwa podwodnego oraz rejestracja sprzętu pływającego do polowu ryb,
- w zakresie klęsk żywiołowych: koordynowanie zorganizowania akcji społecznych na terenie powiatu lub kilku gmin w powiecie z możliwością egzekwowania działań

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.10.2012

Adm. Powiatu
M. Chlubna

wynikających z obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych mieszkańców w celu zorganizowania akcji społecznej na terenie powiatu,

- w zakresie zagospodarowania przestrzennego i nadzoru budowlanego oraz gospodarki nieruchomościami: utrzymywanie powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- inne zadania, jak: przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy, promocja powiatu, współpraca z organizacjami pozarządowymi i podobne.

Wszystkie wymienione zadania powiatu nie mogą naruszać zakresu działalności gmin. Powiat, więc, nie będzie jednostką konkurencyjną czy nadrzędną w stosunku do gmin, lecz tworzyć będzie wraz z nimi lokalną strukturę samorządową.

W celu wspólnego wykonania zadań publicznych, powiaty mogą tworzyć związki z innymi powiatami a także z gminami. Mieszkańcy powiatu w głosowaniu powszechnym dokonują wyboru do najważniejszego organu powiatu, który stanowi rada powiatu.

Organami powiatu są rada powiatu i jego zarząd. Do zadań rady powiatu należy m.in.: uchwalenie budżetu powiatu, podejmowanie uchwał w sprawach wysokości podatków i opłat mieszkańców powiatu, w sprawach majątkowych powiatu itp. Mandatu radnego powiatu nie można łączyć z mandatem radnego gminy i radnego województwa.

Zarząd powiatu, w składzie starosta jako przewodniczący, wicestarosta i członkowie, jest organem wykonawczym powiatu. Starosta jest kierownikiem starostwa powiatowego oraz zwierzchnikiem służbowym pracowników starostwa.

Rada powiatu może ustalać tzw. akty prawa miejscowego, obowiązujące na obszarze powiatu dotyczące np. zarządzania mieniem powiatu, zasad korzystania z powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej i innych spraw porządkowych.

W celu wykonania zadań publicznych, powiaty mogą tworzyć związki i innymi powiatami. Nadzór nad działalnością powiatu sprawuje Prezes Rady Ministrów oraz wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – regionalna izba obrachunkowa.

Osobną kategorię stanowią miasta na prawach powiatu. W myśl ustawy o samorządzie powiatowym, należą do nich miasta liczące więcej niż 100 tys. mieszkańców, a także wszystkie miasta, które przestały być siedzibą wojewody z dniem 31 grudnia 1998 r. Miasta na prawach powiatu wykonują takie same zadania, jakie zostały określone dla powiatów.

c) **GMINA** – wspólnota samorządowa jej mieszkańców na określonym terytorium.

O tworzeniu, łączeniu lub podziale gmin, ustaleniu ich granic, nazw i siedzib władz decyduje Rada Ministrów, po przeprowadzeniu konsultacji z ich mieszkańcami.

Wolny
26.10.2010

Organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy, wybierana w wyborach powszechnych.

Kadencja rady trwa 4 lata. W skład rady wchodzi radni w liczbie zależnej od liczby mieszkańców gminy (od 15 do 45 radnych i więcej w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców). Rada gminy w głosowaniu tajnym wybiera ze swojego grona przewodniczącego oraz od 1 do 3 wiceprzewodniczących. Rada obraduje na sesjach zwoływanych co najmniej raz na kwartał.

Rada gminy, przez swoje uchwały decyduje o wszystkich sprawach pozostających w zakresie działania gminy, do których w szczególności należy: uchwalenie budżetu, uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uchwalenie programu gospodarczego, spraw podatku i opłat, ważniejsze sprawy majątkowe gminy, decyzje w sprawie nazw ulic, wznoszonych pomników, ustalenie herbu gminy itp.

Organem wykonawczym gminy jest jej zarząd, wybierany spośród radnych w liczbie 3 do 7 osób. W skład zarządu wchodzi: wójt albo burmistrz (prezydent w miastach liczących pow. 100 tys. mieszkańców) jako przewodniczący zarządu, ich zastępcy oraz członkowie. Zarząd wykonuje zadania przy pomocy urzędu gminy którego kierownikiem jest wójt lub burmistrz.

Mieszkańcy gminy podejmują rozstrzygnięcia w głosowaniu powszechnym (poprzez wybory i referendum) lub za pośrednictwem organów gminy.

Referendum gminne może być przeprowadzone w każdej istotnej dla jego mieszkańców sprawie, np. samoopodatkowanie się mieszkańców na cele publiczne lub odwołanie rady gminy przed upływem kadencji.

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz powiatów i województw.

Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania te obejmują sprawy:

- ☐ ładu przestrzennego, gospodarki terenami i ochrony środowiska,
- ☐ gminnych dróg, ulic, mostów oraz organizacji ruchu drogowego,
- ☐ zaopatrzenia w wodę, wodociągów i kanalizacji, utrzymywanie czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk, zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą,
- ☐ lokalnego transportu zbiorowego,
- ☐ ochrony zdrowia, pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- ☐ komunalnego budownictwa mieszkaniowego,

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.10.2020

Wolny
M. Wolny

- oświaty, w tym szkół podstawowych i przedszkoli,
- kultury, w tym bibliotek komunalnych,
- kultury fizycznej w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- targowisk i hal targowych,
- zieleni komunalnej i zadrzewień,
- cmentarzy komunalnych,
- porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej,
- utrzymywanie gminnych obiektów i urządzeń oraz obiektów administracyjnych.

Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu gminy uchwalonego na każdy rok kalendarzowy, którego projekt przygotowuje zarząd gminy i przedkłada do zatwierdzenia radzie gminy.

Dochodami gminy są: podatki, opłaty i inne wpływy, dochody z majątku gminy oraz subwencje ogólne z budżetu państwa.

Mogą to być również dotacje celowe na realizację zadań zleconych przez jednostki administracji rządowej, wpływy z samoopodatkowania się mieszkańców, spadki, zapisy, darowizny.

Ministerstwo Finansów ustala wysokość i rozdział subwencji ogólnych na rzecz każdej gminy bezpośrednio z budżetu państwa.

Kontrolę gospodarki finansowej gmin, jak również związków gmin, sprawują regionalne izby obrachunkowe.

W razie powtarzających się naruszeń przez radę gminy Konstytucji lub ustaw, Sejm na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może w drodze uchwały rozwiązać radę gminy.

3. Problematyka rozwoju gospodarczego Polski.

Aktualnie przeprowadzone zmiany i reformy wprowadzają wiele nadziei i tyleż frustracji. „Strategia finansów publicznych i rozwoju gospodarczego – Polska 2000 i 2010” autorstwa Leszka Balcerowicza – przedstawia koszty i problemy związane z wyborem strategii rozwoju gospodarczego.

Pozycją naszej gospodarki jest jej porównanie do ekonomii krajów Unii Europejskiej.

Liczone zgodnie z parytetem siły nabywczej realny produkt krajowy brutto przypadający na mieszkańca wynosi w Polsce ok. 40% średniego PBK dla krajów UE.

W ostatnich latach dystans ten zmniejszyliśmy i tak, gdy w roku 1993 – dochód przeciętnego Polaka wynosił 31% dochodu UE, to w 1994 – 32%, 1995 r. 33%, 1996 r. 35%, 1997 r. – 37% zaś w roku 1998 – 39%.

Za zgodność z oryginałem
Wolny dnia 26.12.2010
 [podpis]
 [podpis]

Tempo takie nie jest zbyt optymistyczne gdyż oznacza możliwość „dogonienia” Europy za 50 – 60 lat.

Proponuje się trzy warianty rozwoju gospodarczego Polski:

1. roczne tempo wzrostu o 7% tj. **wariant prorozwojowy** – (szybki wzrost)
2. roczne tempo wzrostu o 4% tj. **wariant pasywny** – (umiarkowany wzrost)
3. roczne tempo wzrostu o 3% tj. **wariant ostrzegawczy** – (naturalny wzrost)

Przyspieszenie wzrostu gospodarczego jest konieczne z uwagi na aktualną sytuację na rynku pracy i zmian demograficznych. Na początku tego roku mieliśmy zarejestrowanych 2 mln bezrobotnych z tendencją wzrostową.

Można liczbę tą pomniejszyć o zatrudnienie w szarej strefie, ale jednocześnie trzeba ją powiększyć o ukryte bezrobocie na wsi (ok. 900 tys. osób) i przerosty zatrudnienia w przedsiębiorstwach państwowych i usług publicznych. Na rynku wkrótce pojawią się roczniki wyżu demograficznego – 500 – 600 tys. osób. Aby utrzymać obecną stopę bezrobocia w granicach 11% - należy stworzyć dodatkowo 3 mln nowych miejsc pracy. Obniżenie tej liczby do tzw. naturalnej stopy bezrobocia – do 5% - 6% zasobów siły roboczej wymaga utworzenia dodatkowo miliona stanowisk pracy. Wymienione 3–4 mln nowych miejsc pracy to 27 – 36% obecnego zatrudnienia. Przy wyczerpaniu tzw. płytkich rezerw wzrostu, źródłem nowych miejsc pracy mogą być tylko inwestycje. Aktualnie oszczędzamy na inwestycje tylko co piątą złotówkę (tj. 20% PBK).

Owe oszczędności pochodzą głównie (97,5%) z sektora prywatnego. Aby doganiać Europę i zredukować bezrobocie musimy przyspieszyć wzrost gospodarczy – co zmusza nas do zwiększenia udziału oszczędności i inwestycji do 30% PBK, tj. zaoszczędzenie co trzeciej zarobionej złotówki. Jest to równoznaczne ze spowolnieniem wzrostu konsumpcji.

Przytoczone dane wskazują że do oszczędzania jest zdolny tylko sektor prywatny – zaś sektor publiczny (przedsiębiorstwa państwowe) jest jedynie konsumentem. O ile chętnie jest akceptowany wzrost gospodarczy o tyle gorzej jest z zaakceptowaniem warunków niezbędnych do przyspieszenia, łączącymi się z wysiłkiem i wyrzeczeniami.

Przy obecnym zaspokojeniu świata na surowce i wyroby proste, „wyrzeczenia i wysiłek” oznacza produkcję wyrobów na światowym poziomie tak, aby sprostać światowej konkurencji.

Konsekwencją tego jest fakt, iż nie można izolować się od konkurencji chociażby dla zasady „ochrony krajowej wytwórczości”, a także nie można podtrzymywać nierentownych krajowych firm – gdyż oznaczałoby to uszczuplenie „funduszu przyspieszenia rozwoju”.

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

Dotacja nierentownych miejsc pracy celem „ratowania miejsc pracy” jest formą ukrywanego bezrobocia.

„Wyrzeczenia i wysiłki” oznaczają również likwidację niektórych osłon socjalnych i przymus zwiększonego oszczędzania. Dyskusja np. wokół sprawy szkolnictwa, sugeruje, że należy stworzyć system finansowania usług społecznych, w którym płacić się powinno jak najmniej. Wnioskiem będzie uproszczenie, że najtaniej będzie wtedy, gdy owe usługi dostaną prywatni przedsiębiorcy, a zapłacą za nie z nich korzystający.

„Przymus oszczędzania” (na emerytury, ochronę zdrowia, mieszkalnictwo, edukację itp.) może dynamizować gospodarkę. Wielkość tych oszczędności zależy od poziomu dochodu netto wyznaczonych przez stopę podatkową i stopę procentową, której obniżenie wymaga zmniejszenia inflacji. Zaś oba te cele – redukcja podatków i inflacji – niemożliwe są do osiągnięcia bez zmniejszenia skali redystrybucji budżetowej, deficytu i długu publicznego. Jednak konieczność ponoszenia „wyrzeczeń dla rozwoju” może być łagodzone przez państwo – co nie może polegać na zwiększaniu ponad miarę osłon socjalnych.

Państwo może tworzyć „infrastrukturę wzrostu”, tj. przy koniecznej redukcji wydatków budżetowych muszą w nich rosnąć nakłady na bezpieczeństwo publiczne, badania naukowe i wzrost inflacji.

Wymieniona trójvariantowa strategia nie kryje kosztów i trudów wyboru strategii przyspieszenia. Pozostaje mieć nadzieję, że elity polityczne i wyborcy głosując za wariantem prorozwojowym zaakceptują wszystkie warunki, w tym również „wysiłek i wyrzeczenia” – gdyż daje on szansę wyjścia z biedy w ciągu 24 lat. Zmiany mniej radykalne skazałyby kolejne pokolenia Polaków na frustrację na przestrzeni 95 lat.

4. Problematyka polskiego rolnictwa – analiza stanu istniejącego i prognozy.

Aktualnie, 14 mln 735 tys. osób tj. 38% ludności Polski mieszka na wsi, zaś 11,5 mln osób (30% ludności kraju) posiada związki z gospodarstwami rolnymi o pow. powyżej 1 ha lub działkami rolnymi (od 0,1 do 1 ha), 4 mln 360 tys. osób (27% ogółu ludności pracującej) pracuje w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie.

Obszary wiejskie zajmują 93,4 % terytorium Polski.

Średni wiek na wsi w 1997 wynosi:

- ☐ dla mężczyzn – 68 lat,
- ☐ dla kobiet – 77,3 roku,

zaś dla porównania w mieście:

- ☐ dla mężczyzn – 68,7 roku
- ☐ dla kobiet – 76,8 roku,

Za zgodność z oryginałem

Wolny data 26.12.2010
M. Olszowy
M. Olszowy

Obserwuje się różnice w strukturze wiekowej:

- grupa wiekowa od 0 do 19 lat:
 - ☐ na wsi – 32%
 - ☐ w mieście 28,2%
- grupa wiekowa od 20 do 44 lat:
 - ☐ na wsi - 35,7%
 - ☐ w mieście - 37,7%
- grupa wiekowa od 45 do 65 lat:
 - ☐ na wsi – 19,2%
 - ☐ w mieście – 23,3%
- grupa wiekowa do 65 lat i więcej:
 - ☐ na wsi - 13,1%,
 - ☐ w mieście – 10,8%,

W tzw. ścianie wschodniej Polski grupa wiekowa 65 lat i wyżej wynosi 17,2%, a w byłym województwie białkopodlaskim 19,8%.

Na uwagę zasługuje fakt iż tzw. dzietność kobiet na wsi jest wyższa niż w mieście. Na 1000 ludności – liczba urodzeń żywych na wsi wynosi 12,9 zaś w mieście 9,3. Z kolei na 1000 kobiet w wieku 15 – 49 lat, ich płodność wynosi na wsi 54, zaś w mieście tylko 33.

Tzw. współczynnik dzietności ogólnej na wsi wynosi 1,843, zaś w mieście 1,305.

Biorąc porównywalną liczbę zgonów, która jest minimalnie niższa od liczby urodzeń w całej Polsce – cały przyrost naturalny kraju zawdzięczamy mieszkańcom wsi.

Liczba rozwodów na 10 tys. ludności wynosi na wsi – 7,5 zaś w mieście 14,7

Na 1000 nowo zawartych małżeństw liczba rozwodów na wsi wynosi 80,4 zaś w mieście 288,2.

Spośród 14 mln osób (38% ogółu Polaków) mieszkańców wsi tylko 14% stanowią ludzie ze średnim wykształceniem (2 x mniej niż w mieście) a tylko 2% - z wyższym wykształceniem (ponad 5 razy mniej niż w mieście).

„Zmiany jakie nastąpiły na wsi po roku 1989 są przez zdecydowaną większość mieszkańców wsi (84%) oceniane negatywnie...

W powszechnym odczuciu mieszkańców wsi, nie tylko nie stali się oni beneficjentami rynkowych przemian, ale są wręcz ich ofiarami. Podobnego zdania są również poważni ekonomiści...

Za zgodność z oryginałem

Włoczek data 26.10.2010
Ryszard Włoczek
Adresat: ...

Wież to jedyna część polskiej gospodarki, która do tej pory praktycznie nie została objęta procesem integracji z krajami „15” choć dystans, jaki ją dzieli od zachodu, nigdzie indziej nie jest tak wielki...

Brukselę przeraża przede wszystkim wielkość polskiej wsi i jej zacofanie.

W rolnictwie pracuje 4,1 mln osób (26,7% wszystkich zatrudnionych) podczas gdy we wszystkich krajach „15” – 7,5 mln (5,1%). Polscy chłopcy wytwarzają jednak dobra tylko za 6,5 mld euro rocznie (6% PKB Polski), podczas gdy unijni za 117,5 mld euro (1,7% PKB UE). Różnica w dochodach jest w konsekwencji blisko dziesięciokrotna... W żadnym innym sektorze gospodarki przepaść między wydajnością Polski i Unii nie jest tak wielka...

Rolnictwo jako jedyny sektor gospodarki zostało wyłączone z forsownej integracji z Unią m.in. ze względu na subwencje eksportowe wypłacane z budżetu Unii na skalę na którą nie stać polskiego rządu.”- wg Rzeczypospolitej z dnia 26.03.1999 r.

Większość z 39 mln Polaków jest źle odżywiana. Spożycie artykułów żywnościowych jest u nas wyższe niż średnio w świecie i mankamentem jest wyższy w Polsce niż w krajach rozwiniętych udział wydatków ludności na żywność. W Polsce za zakup żywności przeznaczamy 35–36% dochodu rodzinnego, gdy w USA i Unii Europejskiej wynosi ok. 10%. Jest to jednak problem niskich dochodów ludności, a nie szczególnie wysokich cen artykułów spożywczych.

Pomimo relatywnie wysokich wydatków na żywność – dochody jej producentów są w Polsce bardzo niskie. Dochody ludności rolniczej są dwukrotnie niższe niż dochody ludności nierolniczej. Bezpośrednią przyczyną niskich dochodów polskich rolników jest ich mała wydajność pracy, przeciętnie 6–7 razy niższa niż w krajach UE. Niska wydajność pracy polskich rolników jest następstwem:

- rozdrobnieniem struktury agrarnej,
- nadmiernego zatrudnienia,
- zacofania technicznego i kulturowego.

Ocenia się, że w polskim rolnictwie zatrudnione jest ok. 4 – 5 mln osób, gdy tymczasem w Wielkiej Brytanii, przy porównywalnej ilości użytków rolnych pracuje zaledwie 0,5 mln osób.

Ocenia się, że 2 mln gospodarstw w Polsce zatrudnia 4,1 mln osób, 0,5 mln gospodarstw produkuje żywność wyłącznie na własne potrzeby, 1,5 mln gospodarstw spełnia kryterium minimalnej towarowości, a tylko 700 tys. gospodarstw daje główne dochody.

Znacznie mniej bo tylko 200 tys. gospodarstw rolnych można zaliczyć do rozwojowych. W gospodarstwach, gdzie głównym dochodem jest rolnictwo pracuje około 1,5 mln osób,

Za zgodność z oryginałem
Wolny
dnia 26.10.2010
R. Przewy
A. Chubras

z tego w gospodarstwach rozwojowych tylko 0,5 mln osób. Wnioskiem, z tego jest konieczność odejścia z pracy w rolnictwie ok. 2 – 2,5 mln osób. Analizy wykazują, że w Polsce jest miejsce tylko dla 700 tys. towarowych gospodarstw rolnych.

Obok potrzeby koncentracji polskiego rolnictwa jest pilna potrzeba specjalizacji produkcji, której brak jest konsekwencją niskiej wydajności jednostkowej w produkcji zwierzęcej i roślinnej, (niskie są plony zbóż, ziemniaków buraków cukrowych, rzepaku, warzyw, owoców, a także niewysoka mleczność polskich krów i niska mięsność polskich tuczników).

Statystyki oceniają, że w Polsce ok. 170 tys. gospodarstw rolnych posiada ok. 5 krów, zaś takie które posiadają ok. 10 krów jest zaledwie 30 tys. a tylko takie oceniane są jako rentowne. Podobna jest sytuacja w produkcji trzody chlewnej: przeciętną obsadę trzody chlewnej należy zwiększyć do 80 szt. i chowem świń mogłoby się zajmować tylko 200 tys. gospodarstw.

Oprócz gospodarstw produkujących mleko i żywiec byłyby gospodarstwa specjalizujące się w towarowej produkcji zbóż i roślin przemysłowych oraz gospodarstwa zajmujące się chowem bydła ras mięsnych, drobiu (kur niosek, brojlerów, indyków, gęsi, kaczek strusi), gospodarstwa warzywnicze i sadownicze, gospodarstwa tzw. ekologiczne (obywające się bez nawozów mineralnych i środków ochrony roślin) i agroturystyczne (czyli zużywające dużą część swoich produktów na potrzeby gości) i inne (zajmujące się chowem owiec, drobnego inwentarza, koni na rzeź, gospodarstwa produkujące warzywa i kwiaty pod osłonami, gospodarstwa rybackie, produkujące pieczarki itp.).

Z uwagi na niskie skażenie polskich gleb metalami ciężkimi oraz innymi zanieczyszczeniami, a także z racji dużych zasobów pracy i ich jakości, Polska powinna ok. 20 – 25% swoich produktów rolnych eksportować i systematycznie zmniejszać import do 15 – 20% spożycia. Specjalizacja gospodarstw rolnych będzie możliwa, gdy gospodarstwa te uzyskają gwarancję trwałości w postaci stabilnych cen i stałych dochodów.

W przypadku ich braku, rolnictwo stara się zagwarantować sobie dochody wielostronnością gospodarowania (strata na jednym może być łagodzona zyskiem na drugim kierunku produkcji).

Cytując za Rzeczpospolitą z dnia 25.05. 99 r.

„.....konieczne jest opracowanie programów restrukturyzacji i rozwoju rolnictwa na wzór restrukturyzacji górnictwa oraz przemysłu stalowego, łącznie z niezbędnymi środkami finansowymi, narzędziami wsparcia przemian i systemami zachęty do odejścia z rolnictwa.”

Celowym jest:

Za zgodność z oryginałem

[Podpis]
M. J. Chojnacki

26.10.2010

- „Poprawne ustalenie strategicznych celów rozwoju rolnictwa, uwzględniające jego przewagi i słabości a także szanse i zagrożenia wynikające ze zmian zachodzących w świecie.
- Wskazanie celów szczególnych i dróg ich realizacji, które prowadzić będą do realizacji celów strategicznych.
- Realistyczne określenie horyzontu czasowego niezbędnego dla osiągania przewidywanych celów, uwzględniające możliwości finansowania programów restrukturyzacji i rozwoju przez państwo i UE w ramach pomocy preakcesyjnej.
- Obiektywna ocena skuteczności dotychczasowych narzędzi polityki rolnej, w tym zwłaszcza efektywności wykorzystania zużytych na ten cel środków budżetowych”.

5. Ogólny zarys stanu społeczno – gospodarczego Polski w I kwartale 99 r.

Po wyraźnym osłabieniu dynamiki gospodarczej w IV kwartale ub. roku i w okresie dwóch pierwszych miesięcy roku bieżącego, w marcu odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa. W I kwartale br. była ona jednak niższa niż przed rokiem. Obserwowano dalszy stopniowy spadek zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw. Wynik badań aktywności ekonomicznej ludności potwierdziły znaczny wzrost bezrobocia. W końcu kwartału zwiększyła się nieco inflacja w skali roku, po spadku notowanym od 12 miesięcy.

Dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych była w I kwartale niższa niż przed rokiem. Najmniej wzrosły ceny żywności napojów bezalkoholowych (poniżej 1%), podwyższając wskaźnik cen konsumpcyjnych ogółem jedynie o 0,22 pkt. Najwyższy wzrost, podobnie jak w latach poprzednich, wykazały ceny usług, wpływając w największym stopniu na ukształtowanie tego wskaźnika (2,01 pkt.). Wysoka dynamika cen usług była m. in. wynikiem skumulowania podwyżek cen urzędowych i kontrolowanych. W marcu ceny konsumpcyjne rosły szybciej niż w lutym.

Wobec niższego zaawansowania dochodów niż wydatków, po trzech miesiącach br. deficyt budżetu państwa przekroczył 70% kwoty założonej w ustawie budżetowej na cały rok.

LUDNOŚĆ – Według następnych szacunków, w końcu marca br. ludność Polski liczyła 38648 tys. osób, tj. o blisko 14 tys. mniej niż przed rokiem oraz o 19 tys. mniej niż w końcu 1998 r. W okresie styczeń – marzec br. urodziło się 94,9 tys. dzieci tj. o 3,7 tys. mniej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń wynosił 9,8 prom. (w I kwartale ub. roku – 10,2 prom.). Zmarło 110,9 tys. osób tj. o ponad 17 tys. więcej niż w analogicznym okresie ub. roku. Ogólny współczynnik zgonów kształtował się na poziomie 11,5 prom., wobec 9,7 prom.

Za zgodność z oryginałem

[Podpis] 26.12.2010
M. Cichosz

przed rokiem. Współczynnik przyrostu naturalnego był ujemny i wynosił -1,7 prom. (przed rokiem 0,5 prom.).

Nadal zmniejsza się umieralność niemowląt. W I kwartale br. zmarło 0,8 tys. dzieci w wieku poniżej 1 roku życia (w analogicznym okresie ub. roku blisko 1 tys.). Współczynnik zgonów niemowląt – liczony na 1000 urodzeń żywych – wynosi 8,9 prom. (przed rokiem 9,8 prom.).

W okresie trzech miesięcy br. zmniejszyła się zarówno liczba nowozawartych małżeństw, jak i orzeczonych rozwodów. Zawarto 26 tys. związków małżeńskich (o 1 tys. mniej niż przed rokiem), a rozwiodło się 7,9 tys. par małżeńskich (wobec 9,5 tys. w I kwartale ub. roku). Współczynnik małżeństw kształtował się, podobnie jak przed rokiem, na poziomie 2,7 prom. a współczynnik rozwodów obniżył się z 1,0 prom. w I kwartale ub. roku do 0,8 prom.

RYNEK PRACY – Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w I kwartale br. 5826 tys. osób i było nieco mniejsze niż w analogicznym okresie ub. roku (o 0,2%). Największy spadek zatrudnienia, znacznie większy niż w poprzednich okresach, odnotowano w górnictwie i kopalnictwie (11,8%), zaopatrywaniu w energię elektryczną gaz i wodę (6,4%) oraz transporcie, składaniu i łączności (4,0%). W porównaniu z I kwartałem ub. roku zatrudnienie najbardziej wzrosło – podobnie jak w roku poprzednim – w obsłudze nieruchomości i firm (o 14,5%), hotelach i restauracjach (o 12,0%) oraz handlu i naprawach (o 8,1%). W działalności produkcyjnej przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się o 2,1%, a znaczne pogłębienie spadku zatrudnienia obserwowano m.in. w produkcji tkanin (12%), maszyn i urządzeń (6,4%) oraz metali (5,7%). Wzrost zatrudnienia odnotowano m.in. w jednostkach produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (5,3%) oraz wyrobów z metali – bez maszyn i urządzeń (4,3%), a także w działalności wydawniczej i poligraficznej (8,8%).

W końcu marca br. w urzędach pracy zarejestrowanych było 2170,4 tys. osób bezrobotnych tj. o 339 tys. (o 18,5 %) więcej niż w grudniu ub. roku i o 324,7 tys. (o 17,6%) więcej niż przed rokiem. Wzrost bezrobocia w okresie styczeń – marzec br. odnotowano we wszystkich województwach, największy w woj. lubuskim (o 22,7%) oraz dolnośląskim, lubelskim i małopolskim (po 20,9%). W I kwartale znacznie większa niż w analogicznym okresie ub. roku była liczba nowych rejestracji bezrobotnych (754,5 tys. , wobec 508,3 tys.). Natomiast mniej osób skreślono z ewidencji (421,3 tys., wobec 489,0 tys.) w tym w związku z podjęciem pracy – 193,4 tys. osób, tj. 45,9% (przed rokiem 232,6 tys. , tj. 47,6%). Zmniejszyła się w porównaniu z I kwartałem ub. roku liczba ofert zatrudnienia zgłaszanych

Województwo Lubuskie 26.10.2010

M. Chłapczak

do urzędów pracy (ze 173,0 tys. do 137,9 tys.). Na 1 ofertę w końcu marca przypadało 178 osób bezrobotnych (w grudniu 251, przed rokiem 105).

W marcu br. w porównaniu z lutym bezrobocie wzrosło o 23,8 tys. osób (o 1,1%), tj. znacznie mniej niż w czterech poprzednich miesiącach. Bez prawa do zasiłku pozostało w końcu marca 1671, 4 tys. bezrobotnych (przed rokiem 1390,3 tys.), a ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 77,0% (w marcu ub. roku 75,3%).

Stopa bezrobocia w marcu ukształtowała się na poziomie 12,1 % i była o 1,7 pkt. Wyższa niż w grudniu i o 1,7 pkt. większa niż przed rokiem. Po raz ostatni taką stopę bezrobocia notowano w kwietniu 1997 r.

WYNAGRODZENIA I ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (łącznie z obligatoryjną składką na ubezpieczenia) wykazane przez badane podmioty ukształtowało się w I kwartale br. na poziomie 1667,31 zł, tj. o 9,1% wyższym niż w analogicznym okresie ub. roku. Najwyższy wzrost płac nominalnych brutto w porównaniu z I kwartałem ub. roku odnotowano w pozostałej działalności usługowej komunalnej, socjalnej i indywidualnej (o 13,9%), zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę (o 12,0%) oraz w handlu i naprawach (o 11,7%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłaty z zysku w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w okresie trzech miesięcy br. 1658,72 zł i było o 9,4% wyższe niż przed rokiem.

W marcu br. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (łącznie z obligatoryjną składką na ubezpieczenia społeczne) ukształtowało się na poziomie 1741,60 zł i było o 11,7% wyższe niż w analogicznym miesiącu ub. roku, a realnie wzrosło odpowiednio o 5,2 %. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez z zysku wyniosło w marcu br. 1726,47 o 12,0 % więcej niż przed rokiem.

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w I kwartale br. wyniosła 9452 tys. i była o 0,3% wyższa niż przed rokiem. Emerytury i renty w systemie pracowniczym pobierało 7506 tys. osób, a w systemie rolniczym 1946 tys. tj. odpowiednio o 0,9% więcej i o 1,8 % mniej niż w analogicznym okresie ub. roku.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta pracownicza, pochodna i kombatancka brutto wyniosła w I kwartale br. 769,49 zł i było o 10,2 % wyższa niż przed rokiem, a jej siła nabywcza w skali roku wzrosła o 3,8%. Przeciętna miesięczna emerytura i renta rolników indywidualnych brutto ukształtowała się w okresie trzech miesięcy br. na poziomie 532,99 zł, tj. o 10,5% wyższym niż przed rokiem, a realnie wzrosła o 4,0%.

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.12.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

W marcu br. przeciętna emerytura i renta pracownicza, pochodna i kombatancka wyniosła 773,71 zł i była o 6,4% wyższa niż w analogicznym miesiącu ub. roku a jej siła nabywcza – większa odpowiednio o 0,2%.

W I kwartale br. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w województwach, bez wypłat z zysku i nadwyżki bilansowej w spółdzielniach oraz nagród z zakładowego funduszu nagród, z uwzględnieniem sfery budżetowej, ale bez uwzględnienia zarobków pracowników PKP i Telekomunikacji Polskiej S.A., kształtowały się następująco:

Lp.	Województwo	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie
1.	Mazowieckie	2036,46 zł
2.	Śląskie	1691,51 zł
3.	Dolnośląskie	1523,68 zł
4.	Pomorskie	1515,20 zł
5.	Wielkopolskie	1482,68 zł
6.	Zachodniopomorskie	1473,33 zł
7.	Małopolskie	1460,41 zł
8.	Opolskie	1450,49 zł
9.	kujawsko – pomorskie	1417,39 zł
10.	Łódzkie	1390,16 zł
11.	warmińsko – mazurskie	1377,71 zł
12.	Lubuskie	1373,70 zł
13.	Świętokrzyskie	1373,40 zł
14.	Podlaskie	1369,86 zł
15.	Lubelskie	1344,40 zł
16.	Podkarpackie	1343,84 zł

CENY – W I kwartale br. wzrost towarów i usług konsumpcyjnych był niższy niż przed rokiem (3,1%, wobec 5,5%). Najmniej podrożała żywność i napoje bezalkoholowe (o 0,7%), w tym żywność – o 0,7%, a napoje bezalkoholowe – o 1,4%. Najbardziej wzrosły ceny usług (o 6,4%), wpływając w największym stopniu na ukształtowanie wskaźnika cen konsumpcyjnych ogółem (2,01pkt.). Ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych były wyższe niż w grudniu ub. roku o 4,3% a towarów nieżywnościowych – o 2,0%.

Na niewielką dynamikę cen żywności wpłynął m.in. spadek cen mięsa (o 1,5%), cukru (o 3,1%), drobiu (o 0,6%) oraz olejów i pozostałych tłuszczów (o 0,5%). Ceny ryb, a także mleka serów i jaj utrzymały się na poziomie zbliżonym do notowanego w grudniu ub. roku. Nieznaczny wzrost wykazały ceny pieczywa i produktów zbożowych (0,7%). Istotnie podrożały natomiast owoce (o 11,2%) oraz warzywa (o 6,0%).

Spośród towarów nieżywnościowych wysoko wzrosły w I kwartale br. m.in. ceny artykułów, urządzeń i sprzętu medycznego (o 7,1%, w tym leków – o 7,3%), paliw (o 4,2%)

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.12.2012
Mariusz Chubasz

oraz gazet, czasopism, książek i materiałów piśmiennych (o 3,1%). Poniżej przeciętnej dynamiki cen podróżowała odzież (o 1,4%) i obuwie (o 0,8%).

Wysoka dynamika cen usług w I kwartale br. były m.in. wynikiem znacznego wzrostu opłat za najem mieszkania (10,9%), za energię elektryczną (12,6%) i gaz (7,6%). Istotnie podróżowały bilety komunikacji miejskiej (o 11,5%) oraz transport kolejowy (o 8,2%). Ceny usług pocztowych były wyższe niż w grudniu ub. roku o 15,0%, a usług medycznych – o 4,7%. Znacznie poniżej przeciętnej dynamiki wzrosły natomiast opłaty za centralne ogrzewanie i dostawę ciepłej wody (o 1,6%).

W marcu br. ceny towarów i usług konsumpcyjnych rosły szybciej niż w lutym (o 1,0%, wobec 0,6%). Wpłynął na to wyższy niż przed miesiącem wzrost cen żywności (0,5%) i usług (2,0%).

Większa niż w lutym dynamika cen żywności była m. in. efektem wysokiego wzrostu cen owoców (4,9%) i warzyw (3,4%). Po notowanych w poprzednich miesiącach obniżkach, nieco podniesiono w marcu ceny mięsa surowego i drobiu (o 0,2%). Niższe niż w lutym były natomiast ceny cukru (o 2,0%), jaj (o 1,8%) oraz olejów i pozostałych tłuszczów (o 0,3%).

Wśród towarów nieżywnościowych istotnie wzrosły w marcu ceny paliw (o 4,3%), środków do prania i czyszczenia (o 1,1%), leków (o 0,9%) oraz wyrobów kosmetycznych i perfumeryjnych (o 0,8%). Wśród usług największą dynamikę wykazały opłaty za energię elektryczną (wzrost o 12,6%). Znacznie podniesiono także opłaty za najem mieszkania i dostawę zimnej wody (po 2,3%).

Według wstępnych danych ceny produkcji sprzedanej przemysłu rosły w I kwartale br. wolniej niż przed rokiem (o 1,9%, wobec 2,2%). Było to wynikiem osłabienia dynamiki cen we wszystkich sekcjach przemysłu. Podobnie jak w roku poprzednim najbardziej wzrosły ceny zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę (o 7,0%), a najmniej – w działalności produkcyjnej (o 1,2%). W górnictwie i kopalnictwie ceny podniesiono o 1,3%. Niższy niż przed rokiem był także w okresie trzech miesięcy br. wzrost cen produkcji budowlano – montażowej (3,4%, wobec 4,7%).

ROLNICTWO – Z przeprowadzonych przez GUS badań polowych wynika, że zarówno zboża ozime, jak i rzepak ozimy przezimowały dobrze. Strat mrozowych na ogół nie obserwowano. Niewielkie starty w zasiewach wystąpiły głównie na skutek wymoknięcia roślin.

Na rynku rolnym w I kwartale br. przy dużej nadwyżce podaży nad popytem, ceny większości produktów kształtowały się poniżej poziomu sprzed roku (z wyjątkiem cen żywności wołowej) i w kolejnych miesiącach uległy niewielkim wahaniom. Po okresowym wzroście

Za zgodność z oryginałem

Wojciech 26.10.2010
M. Chudziński

cen żywca wieprzowego, związanego z interwencyjnym skupem, w marcu odnotowano ich ponowny spadek. Nadal obniżyły się ceny skupu drobiu rzeźnego. W końcu kwartału nieznacznie wzrosły ceny zboża i mleka.

Ze zbiorów 1998 r. do końca marca skupiono 3907,8 tys. t. Zbóż, tj. o 5,7% mniej niż przed rokiem, w tym pszenicy – o 3,9 % więcej, a żyta – o 15,2% mniej. W I kwartale br. skup pszenicy był o prawie 10% większy niż w analogicznym okresie ub. roku, a żyto – o ponad 15% mniejszy. Cena pszenicy w marcu (41,65 zł/dt) była o 2,4% niższa niż w grudniu i o 18,5 % mniejsza niż przed rokiem, a żyta (28,25 zł/dt) – odpowiednio niższa o 2,0 % i o 21,2%.

Ceny żywca wieprzowego w skupie, po głębokim spadku w okresie wrzesień ub. roku – styczeń br. i znacznym wzroście w lutym, w związku ze skupem interwencyjnym, w marcu obniżyła się ponownie (do 2,82 zł/kg) i były 4,0% wyższe niż w grudniu, ale o 24,0% niższe niż przed rokiem. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do ceny zestawu pasz ukształtowała się na poziomie 8,5% , wobec 8,4 w grudniu i 9,3 w marcu ub. roku. Ceny prosiąt w obrocie targowiskowym w okresie trzech miesięcy br. spadły o 8,0% (do 69,18zł/szt) i były o 35,1% niższe niż w marcu ub. roku. Pogarszała się wskaźnik krycia loch. W marcu liczba krytych loch była o ponad 3% mniejsza niż przed rokiem.

Nadal obserwowano spadek cen skupu drobiu rzeźnego. Jego cena w marcu (2,88zł/kg) była niższa niż w grudniu o 8,0% i o 16,2% mniejsza niż przed rokiem.

Przy skupie żywca wołowego, niższym niż w I kwartale ub. roku o 18,5% jego średnia cena w okresie trzech miesięcy br. (2,63zł/kg) była o 10,0% wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku, a na targowiskach (2,55zł/kg) – zbliżona do notowanej przed rokiem.

W okresie styczeń – marzec br. skupiono ogółem 333,8 tys t. żywca rzeźnego (wbc), tj. o 6,7% więcej niż w analogicznym okresie ub. roku, w tym wieprzowego 197,9tys t (o 11,4% więcej) wołowego 35,1 tys. t. (o 18,5%mniej) i drobiowego 95,1 tys. t. (o 8,9% więcej).

Skup mleka w I kwartale br. wyniósł 1325,9 mln l i był o 6,1% mniejszy niż przed rokiem, a jego średnia cena w okresie trzech miesięcy br. (60,36 zł/hl) była o 6,4% niższa niż w analogicznym okresie ub. roku. W marcu po dwóch miesiącach spadku, odnotowano nieznaczny wzrost cen skupu mleka (o 0,7%), były one jednak niższe niż przed rokiem o 7,7%.

PRODUKCJA PRZEMYSŁU I BUDOWNICTWA – W marcu, po pięciu miesiącach spadku odnotowano wzrost produkcji sprzedaży przemysłu w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. W rzeczywistym czasie pracy była ona o 3,5% wyższa niż przed rokiem i o 22,0% wyższa niż w lutym. Po wyeliminowaniu różnic z tytułu liczby dni roboczych

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2010
F. Wolny
M. Chudziński

i zmian o charakterze sezonowym, produkcja sprzedana przemysłu o ponad 1% przekraczała poziom sprzed roku o ok. 7,5% większa niż w lutym br. Wyższa niż przed rokiem była produkcja przemysłu przetwórczego. W górnictwie i kopalnictwie oraz w zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę odnotowano niewielki spadek. Wzrost produkcji sprzedanej w porównaniu z marcem ub. roku uzyskało 19 działów przemysłu a ich udział w produkcji ogółem wyniósł 70,9% (po dwóch miesiącach br. odpowiednio 7 i 20,2%). Najwyższy wzrost w skali roku odnotowano w produkcji pozostałego sprzętu transportowego, w działalności wydawniczej i poligraficznej oraz w produkcji drewna i wyrobów z drewna. Poprawna dynamika wystąpiła we wszystkich działach, w których dotychczas notowano spadek produkcji.

Produkcja sprzedana przemysłu w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 5 osób była w I kwartale br. o 3,1% niższa, w stosunku do jej wysokiego poziomu przed rokiem, przy zbliżonej wydajności pracy i niższym (o 3,4%) przeciętnym zatrudnieniu. Obniżenie produkcji odnotowano w górnictwie i kopalnictwie – o 0,2% (w stosunku do niskiego poziomu w I kwartale ub. roku) oraz w przemyśle przetwórczym – o 3,6%. W zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę produkcja była o 0,8% wyższa niż przed rokiem. W przemyśle przetwórczym o ok. 2% zmniejszyła się produkcja przedsiębiorstw wytwarzających głównie dobra inwestycyjne i odpowiednio o ok. 8% - dobra zaopatrzeniowe. Na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego utrzymania się produkcji jednostek wytwarzających głównie dobra konsumpcyjne. W tej grupie odnotowano największą poprawę dynamiki sprzedaży do okresu styczeń – luty br.

Niższa niż przed rokiem była produkcja 17 spośród 29 działów przemysłu. Spadek produkcji przekraczający 10% odnotowano w 7 działach, a ich łączny udział w wartości produkcji sprzedanej przemysłu ogółem wyniósł ok. 12%. Produkcję wywyższą niż w I kwartale ub. roku wykazało 11 działów, z łącznym udziałem odpowiednio – ok. 38%. Głęboki spadek sprzedaży wystąpił m. in. w produkcji metali (o 27,0%) koksu i przetworów ropy naftowej (o 13,9%), a ponadto w produkcji wyrobów tytoniowych (o 12,7%). Produkcja artykułów spożywczych i napojów była niższa niż w I kwartale ub. roku o 1,4% maszyn i urządzeń – o 6,8% chemikaliów i wyrobów chemicznych – o 8,3% (o 29,4% - włókien sztucznych o 14,0% - podstawowych chemikaliów i wyrobów chemicznych, o 10,9% - farb i lakierów). Nie zmieniła się poziom produkcji sprzedanej w górnictwie węgla kamiennego i brunatnego. Znacznie wyższy niż przed rokiem był poziom produkcji sprzedanej maszyn biurowych i komputerów – o 17,5% oraz w działalności wydawniczej i poligraficznej – o 19,4%.

Za zgodność z oryginałem

Wolny Z. K. 8/00
Przewodniczący
MSiC

Produkcja sprzedana ogółem działów i grup przemysłu uznawanych za nośniki postępu technicznego była zbliżona do ubiegłorocznej. W największym stopniu wzrosła produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego (o 36,9%). Odnotowano spadek sprzedaży środków farmaceutycznych, chemikaliów medycznych i środków pochodzenia roślinnego, instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, sprzętu i aparatury radiowej telewizyjnej i komunikacyjnej oraz statków powietrznych.

W strukturze produkcji sprzedanej przemysłu nieznacznie obniżył się udział produkcji przemysłu przetwórczego (z 82,6% do 81,9%) a wzrost – zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę (z 11,3% do 12,0%). W przemyśle przetwórczym obniżył się m.in. udział produkcji metali (z 6,3% do 4,7%), koksu i przetworów ropy naftowej (z 3,4% do 2,9%) oraz tkanin (z 2,3% do 2,0%) a wzrost działalności wydawniczej i poligraficznej (z 2,4% do 3,0%), wyrobów z metali (z 3,5% do 3,8%) oraz pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (z 6,6% do 6,9%). Udział działów i grup przemysłu uznawanych za nośniki postępu technicznego, w wartości produkcji sprzedanej dużych przedsiębiorstw przemysłowych wyniósł 13,0% wobec 12,3% w I kwartale ub. roku.

Wyniki badania koniunktury w przemyśle przetwórczym z marca br. wskazują wyraźne pogorszenia ocen progностycznych, w porównaniu z uzyskanymi w miesiącu poprzednim, w zakresie popytu (zwłaszcza krajowego) oraz produkcji. Trzymiesięczna prognoza zatrudnienia jest nieco gorsza od lutowej i wskazuje na możliwość utrzymania się dotychczasowej wysokiej skali zwolnień pracowników w przedsiębiorstwach. Bardziej optymistyczne są przewidywania dotyczące możliwości regulowania zobowiązań finansowych. Wśród przeszkód ograniczających bieżącą działalność przedsiębiorstw zwiększyła się w porównaniu z I kwartałem ub. roku dotkliwość bariery popytu (krajowego i zagranicznego) oraz konkurencyjnego importu, natomiast zmniejszyła się – wysokość obciążeń budżetowych.

Produkcja budowlano – montażowa (obejmująca roboty inwestycyjno – modernizacyjne i remontowo – konserwacyjne) zrealizowana w I kwartale br. przez duże i średnie jednostki budowlane ukształtowała się na poziomie nieco niższym niż przed rokiem (o 0,8%). Na osłabienie dynamiki znaczący wpływ miał spadek sprzedaży robót inwestycyjno – modernizacyjnych (o 1,1%). Ich udział w ogólnej produkcji budowlano – montażowej zmniejszył się z 72,3% do 72,1%. Poziom robót remontowo – konserwacyjnych był zbliżony do ubiegłorocznego. Obniżenie produkcji, w stosunku do I kwartału ub. roku, odnotowano we wszystkich grupach przedsiębiorstw budowlanych, z wyjątkiem jednostek zajmujących się przygotowaniem terenu pod budowę (wzrost o 2,1%). Wyższy od przeciętnego spadek

Za zgodność z oryginałem

[Podpis]
M. J. K. J. K. J. K.

wystąpił w jednostkach realizujących budowlane prace wykończeniowe (o 8,4%) oraz wykonujących instalacje budowlane (o 2,8%).

Produkcja budowlano – montażowa zrealizowana w marcu br. była o 1,1% wyższa w stosunku do wysokiego poziomu przed rokiem, a w porównaniu z miesiącem poprzednim zwiększyła się o 19,0%.

W strukturze produkcji budowlano – montażowej (wg rodzajów obiektów budowlanych), w porównaniu z I kwartałem ub. roku, o ponad 3 pkt. (do ok. 25%) wzrósł udział robót związanych z realizacją budynków produkcyjno – usługowych (budynki i hale przemysłowe produkcyjne i energetyczne stanowiły w I kwartale br. ponad 14% ogólnej wartości produkcji, a budynki handlowo – usługowe – ponad 7% wobec odpowiednio ok. 14% i ponad 5% przed rokiem), odpowiednio o ok. 1 pkt. (do ok. 18%) – budowli inżynierskich lądowych (przy niewielkim spadku udziałów dróg kolejowych i obiektów mostowych) i ok. 1 pkt. (do ponad 16%) – budynków mieszkalnych rodzinnych. Zmniejszył się natomiast do 18% (o ok. 1 pkt.) udział budynków użytku publicznego (budynki nauki, oświaty i wychowania stanowiły ok. 5% ogólnej wartości produkcji; ochrony zdrowia i opieki społecznej – ok. 4%, a administracji – ponad 6%), do ponad 4% (o ok. 1,5pkt.)- budowli inżynierskich wodnych (przy spadku do ponad 2%, tj. o ok. 1 pkt. udziału oczyszczalni wód i ścieków), do ponad 6% (o ok. 1 pkt.) linii elektroenergetycznych, elektrotrakcyjnych i telekomunikacyjnych, a także – do ok. 2% (o ok. 0,5pkt.) budowli górniczych dołowych. Roboty związane z realizacją budowli przemysłowych i składowych naziemnych stanowiły, podobnie jak przed rokiem, ok. 5% ogólnej wartości produkcji.

Według opinii badanych przedsiębiorstw, w okresie najbliższych trzech miesięcy można oczekiwać wzrostu produkcji oraz poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw budowlanych. Wyniki prognozy w tym zakresie są korzystniejsze od przewidywań z poprzedniego miesiąca.

W I kwartale br. przekazano do użytku 12656 mieszkań, tj. o 26,3% mniej niż przed rokiem. Spadek liczby oddanych mieszkań wystąpił we wszystkich formach budownictwa, w tym w budownictwie spółdzielczym o 43,3%, a w indywidualnym o 9,5%. W końcu marca br. w budowie było 621,1 tys. mieszkań, tj. o 3,7% więcej niż w analogicznym miesiącu ub. roku.

BUDŻET PAŃSTWA – Dochody budżetu państwa w I kwartale br. wyniosły 27726,7 mln zł, a wydatki – 36719,0 mln zł.

Wpływy z podatków pośrednich ukształtował się na poziomie 16645,0 mln zł, wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych – odpowiednio 5146,6 mln zł, a z podatku

Dolny 26.10.2000
M. Chlubna

dochodowego od osób prawnych – 2790,5 mln zł. Uzyskane dochody budżetu państwa stanowiły 21,4% kwoty założonej w ustawie budżetowej na cały rok, w tym z tytułu podatków pośrednich 21,4%, z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych – 22,4% a z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych – 17,1%.

Wydatki budżetu państwa w I kwartale br. stanowiły 25,8% kwoty założonej w ustawie budżetowej. Najwyższe było zaawansowanie dotacji dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (39,1%). Na obsługę długu krajowego i zagranicznego przeznaczono łącznie 13,5% ogólnej kwoty wydatków.

Deficyt budżetu państwa w I kwartale br. wyniósł 8992,3mln zł, co stanowiło 70, 2% kwoty założonej w ustawie budżetowej na cały rok.

RACHUNEK BIEŻĄCY BILANSU PŁATNICZEGO - Rachunek bieżący bilansu płatniczego w końcu lutego br. zamknął ujemnym saldem w wysokości 1315 mln USD (przed rokiem minus 1241 mln USD). Na zwiększenie ujemnej kwoty salda ogółem wpłynęło głównie pogorszenie salda nie sklasyfikowanych obrotów bieżących o 209 mln USD oraz salda usług o 78 mln USD.

Saldo płatności towarowych w końcu lutego br. wynosiło minus 1979 mln USD (przed rokiem minus 2256 mln USD). Wpływy z eksportu towarów wzrosły o 260 mln USD (o 5,9%), a wypłaty na import towarów były niższe o 17mln USD (o 0,3%).

Wpływy z tytułu usług wzrosły o 69 mln USD (o 14,1%), a wpływy za usługi zwiększyły się o 147 mln USD (o 25,9%). W rezultacie saldo usług pogorszyło się z minus 76 mln USD w okresie dwóch miesięcy 1998 r. do minus 154 mln USD.

Saldo dochodów wyniosło 62 mln USD (wobec 87 mln USD przed rokiem). Wpływy z tytułu dochodów zwiększyły się o 52 mln USD (o 16,2%), a wypłaty odsetek i innych dochodów z kapitału wzrosły o 77 mln USD (o 32,9%). Saldo transferów bieżących pogorszyło się w porównaniu z końcem lutego ub. roku o 39 mln USD

6. Województwo lubelskie.

Województwo lubelskie zostało utworzone 1 stycznia 1999 r. roku na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego, trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Stolicą administracyjną regionu jest Lublin.

Województwo lubelskie jest po województwie mazowieckim i wielkopolskim jednym z największych w Polsce – choć nie jest zbyt zurbanizowane. Obecnie województwo lubelskie obejmuje obszar ponad 25 tys km² (8% powierzchni Polski), liczy 2 mln 242 tys mieszkańców (6% ludności Polski) i dzieli się na 24 powiaty, w tym: 4 powiaty grodzkie i 20 powiatów ziemskich. Na terenie województwa znajduje się 40 miast i 193 gminy wiejskie

Za zgodności z oryginałem
Lublin 26.10.2010
[Podpis]
[Stempel]

obejmujące 4207 wsi. Cztery największe miasta regionu (stolica byłych województw) ustanowione zostały powiatami grodzkimi: Lublin (356 tys. mieszkańców); Chełm (70,3 tys.); Zamość (67,6 tys.); Biała Podlaska (57,6 tys.).

Województwo lubelskie zalicza się do pięciu województw o największej migracji ludności (rekordzistą w skali Polski jest powiat hrubieszowski).

Wg prognoz demograficznych w najbliższych latach nastąpi rozwój miast pełniących rolę centrów przemysłowych. Wzrost znaczenia miast powiatowych i restrukturyzacja rolnictwa przyczyni się do wzrostu ilości miejsc pracy w mieście – co będzie miało wpływ na zahamowanie migracji z woj. lubelskiego.

7. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju gminy.

7.1. Istota studium.

Studium jest nowym elementem planistycznym o konstrukcji prawnej w świetle wymogów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, „...” rada gminy jest obowiązana do uchwalenia „Studium...” – cyt. z ustawy.

Wszystkie gminy zobowiązane są posiadać ten dokument do końca 1999 roku.

Jest to narzędzie - akt kierowania wewnętrzną polityką ale nie jest miejscowym prawem. Stanowi bazę informacyjną dla problematyki miejscowych planów. Studium nie upoważnia do wydawania decyzji administracyjnych.

Projektantem studium jest osoba posiadająca uprawnienia urbanistyczne.

7.2. Założenia studium.

Generalnie założenia do opracowania miejscowych planów były dane w formie wytyczanych studium zagospodarowania przestrzennego województwa oraz baza danych stanu istniejącego (dane GUS, inwentaryzacja).

Zawierały one grupy tematyczne:

- ♦ struktura osadnictwa,
- ♦ demografia w ujęciu wariantowym,
- ♦ środowisko przyrodnicze,
- ♦ mieszkalnictwo,
- ♦ infrastruktura społeczna,
- ♦ infrastruktura techniczna,
- ♦ komunikacja i transport,
- ♦ rozwój terenów rolniczych i leśnych,

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2010
M. Chlubas

- ♦ ochrona wartości kulturowych,
- ♦ gospodarkę gruntową – terenami,
- ♦ problemy ochrony i restrukturyzacji,
- ♦ instrumentalizacja planu.

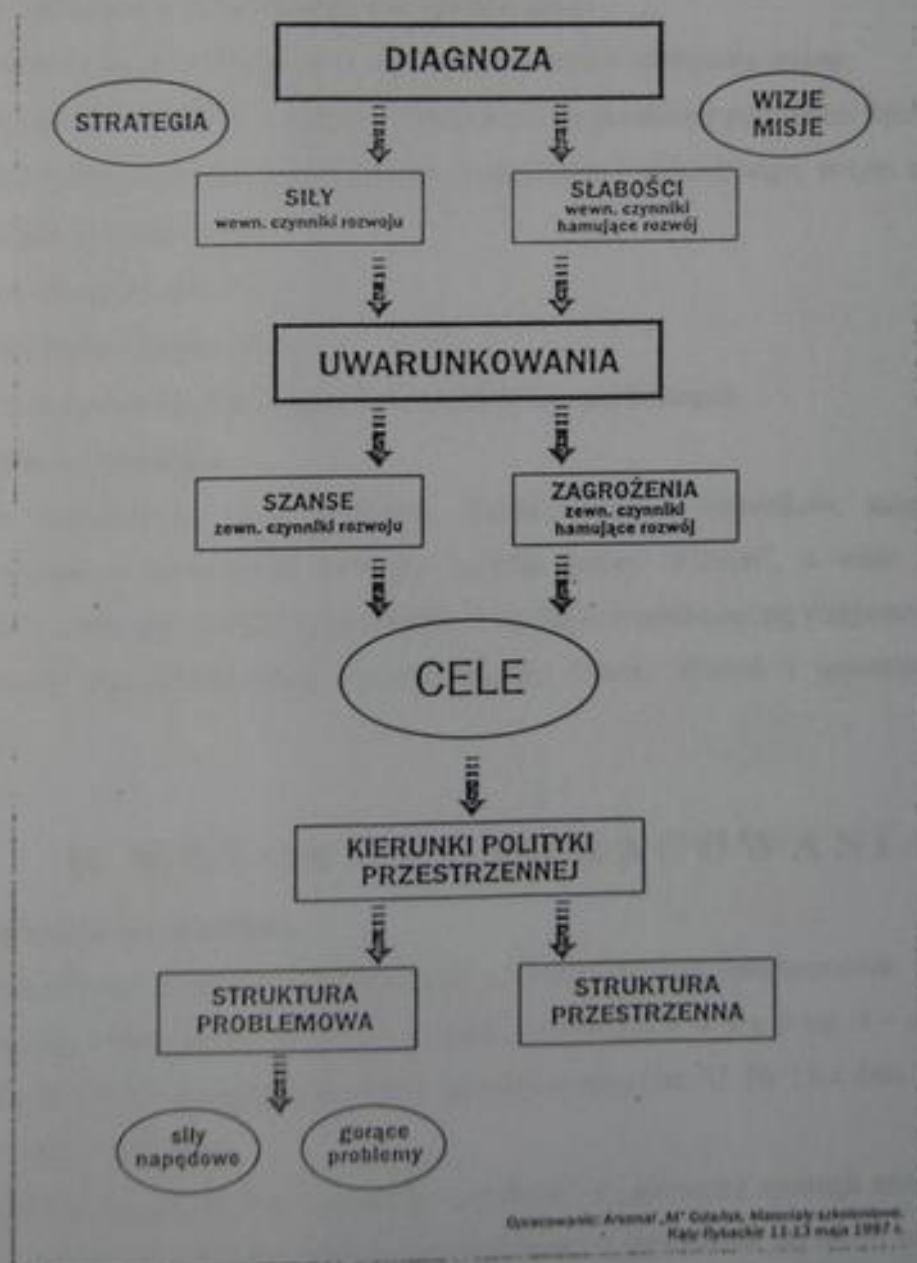
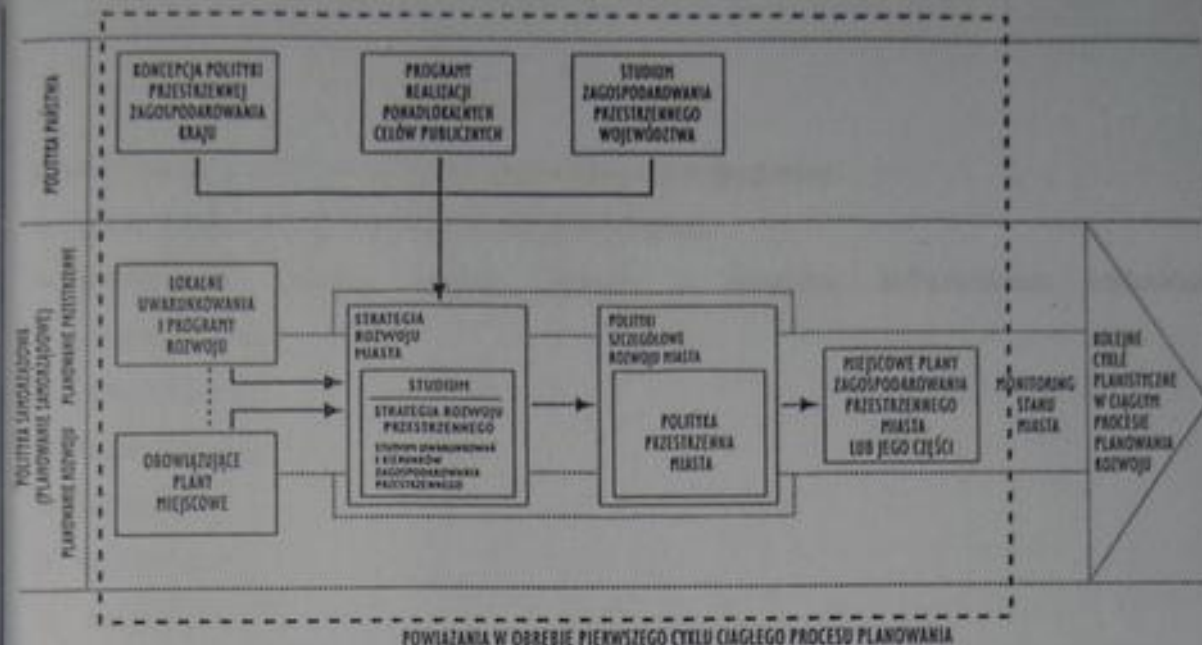
Założenia te były również podstawą do opracowania planu województwa (obecnie już nieistniejącego białskopodlaskiego) jak w obowiązującym systemie prawnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy stanowi podstawę do opracowania miejscowych planów.

Podstawa odmiennosć tych dokumentów polega na braku hierarchicznego podporządkowania planów. Obecnie tylko niektóre zadania rządowe zawarte w studium krajowym czy wojewódzkim muszą być uwzględniane w opracowywanym dla gminy (np. autostrady), ze względu na ponadlokalne cele publiczne.

W studium określa w szczególności:

- ♦ obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- ♦ lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiska,
- ♦ obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- ♦ obszary zabudowane ze wskazaniem w miarę potrzeb, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- ♦ obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem, w miarę potrzeby, obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- ♦ kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków,
- ♦ obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania.

Za zgodność z oryginałem
[Podpis]
 Rada Gminy
 Miasto Chabrowa

Etapy prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Za zgodności z oryginałem

[Podpis] 26.10.2010

Zjawiska mające wpływ na uwarunkowania rozwoju gminy:

- ♦ społeczne (potrzeby i aspiracje, usługi publiczne),
- ♦ przestrzenne (zasoby gminy, procesy i zjawiska, infrastruktura techniczna i transportowa),
- ♦ przyrodnicze,
- ♦ ekonomiczne,
- ♦ kulturowe,
- ♦ wewnętrzne,
- ♦ zewnętrzne,

Studium uwzględnia uwarunkowania wynikające z:

- ♦ dotychczasowego przeznaczenia zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- ♦ występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- ♦ stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ♦ prawa własności gruntów,
- ♦ jakości życia mieszkańców,
- ♦ zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

7.3. Studium i strategia.

Tematem opracowania jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju gminy Wołyń”, a więc oba elementy „studium” i „strategii” zostały opracowane równolegle przenikając się wzajemnie.

Zostały opracowane przy udziale Zarządu Gminy Wołyń i społeczeństwa Gminy Wołyń.

II. METODYKA OPRACOWANIA.

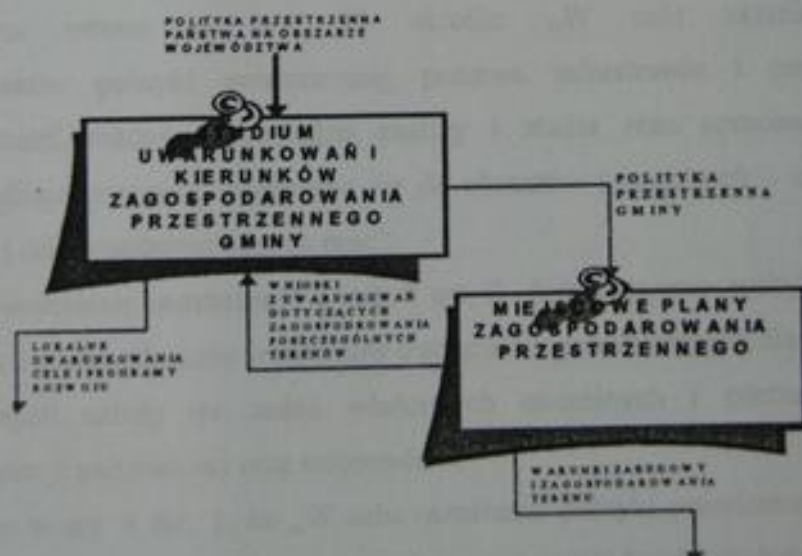
1. Podstawa opracowania.

- 1.1. Określenie: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwane dalej „studium”- zostało sformułowane w art. 6 ust. 1 – ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z dnia 25 lutego 1998 r. tekst jednolity).
- 1.2. Zarząd Gminy Wołyń rozszerzył „studium” o „elementy strategii rozwoju gminy” – w oparciu o strategię rozwoju województwa – stosowanie do art. 6 ust. 2 cytowanej ustawy. Konsekwencją tego jest ustalenie, że „studium” reprezentuje politykę

Za zgodności z oryginałem
Wołyń, 26.12.2010
[Podpis]
[Inne podpisy]

przestrzenną Zarządu a uchwaloną przez Radę Gminy stanowi akt polityki przestrzennej gminy.

- 1.3. „Studium” jest elementem niniejszego planowania przestrzennego, w ramach którego wyodrębniono podział zadań między „studium” a planem miejscowym. „Studium” jest formą lokalnej polityki przestrzennej wpisywanej w politykę przestrzenną państwa w ostatecznej formie planów miejscowych Zarząd Gminy jest zobowiązany do badania spójności między „studium” a planem miejscowym.
- 1.4. „Studium” uchwalone przez Radę Gminy nie jest gminnym prawem i nie stanowi podstawy wydania decyzji administracyjnych (w tym również „decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu”) – wg art. 6 ust. 7 ustawy o planowaniu przestrzennym.
- 1.5. „Studium” jest tzw. aktem kierownictwa wewnętrznego, którego ustalenia obowiązują Radę i Zarząd Gminy i organy nim podległe. „Studium” nie ma mocy obowiązującej w stosunku do podmiotów gospodarczych samodzielnie działających na obszarze gminy.
- 1.6. „Studium” jako dokument przyjmowany uchwałą Rady Miasta podlega nadzorowi Wojewodzie co do zgodności z prawem.

2. Polityka przestrzenna: samorządu terytorialnego i Państwa.

- 2.1. Stosownie do ustaleń ustawy o planowaniu przestrzennym przy uwzględnieniu wytycznych z opracowań:
 - Centralnego Urzędu Planowania „Polska 2000 Plus”,
 - studium zagospodarowania przestrzennego województwa białkopodlaskiego (w obecnym układzie województwo lubelskie nie dysponuje nowymi dokumentami)

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2010
[Signature]

Rada Gminy Wołyniu w dniu 29 grudnia 1998 r. podjęła uchwałę Nr IV/24/98 o przystąpieniu do opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołyń”.

- 2.2. Wymóg art. 6 ust. 2 cytowanej ustawy mówi, że sporządzającym „STUDIUM” jest Zarząd Gminy – co oznacza, że „STUDIUM” jest wykładnią polityki przestrzennej Zarządu a uchwalone przez Radę Gminy stanowi akt polityki przestrzennej gminy.
- 2.3. W wyniku rozstrzygniętego przetargu nieograniczonego przy zachowaniu zasad konkurencyjności Zarząd Gminy Wołyń powierzył w dniu 12 kwietnia 1999 r. wykonanie opracowania „STUDIUM” – zespołowi z Biura Projektowego „**arch – dom**” s.c. w Białej Podlaskiej działającego pod kierunkiem generalnego projektanta mgr inż. arch. Henryka Dołęgowskiego.
- 2.4. Przyjęto, że celem polityki przestrzennej gminy Wołyń jest podniesienie jakości życia mieszkańców w oparciu o możliwości wynikające z istniejących uwarunkowań społecznych, ekonomicznych i terytorialno – przyrodniczych.
- 2.5. Ostatecznym celem „STUDIUM” jest ukierunkowanie procesów decyzyjnych w zagospodarowaniu obszaru gminy w nawiązaniu do istniejących i spodziewanych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.
- 2.6. Cytowana ustawa w art. 55 określa: „W celu określenia podstaw i kierunków polityki przestrzennej państwa ministrowie i centralne organy administracji rządowej prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i sporządzają programy odnoszące się do obszarów i zagadnień – odpowiednio do potrzeb i celów podejmowanych prac”.
Jednak wniesiono zastrzeżenie w art. 4 ust. 2 „Kształtowanie polityki przestrzennej państwa oraz koordynację programów o znaczeniu ponadlokalnym dla realizacji celów publicznych należy do zadań właściwych naczelnym i centralnym organów administracji państwowej oraz wojewodów.
- 2.7. Ustalono w art. 6 ust. 1, że „W celu określenia polityki przestrzennej gminy, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwanego dalej „Studium”. Zaś art. 6 ust. 2 określi: „Zarząd gminy sporządza studium uwzględniające uwarunkowania cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa”.
Wnioskiem będzie fakt, że uchwały rady gminy winne uwzględniać cele i kierunki polityki państwa, czyli praktycznie cele określone w „studium

Za zgodność z oryginałem

Wołyń, dnia 26.12.2000
[Podpis]
[Podpis]

zagospodarowania przestrzennego województwa" i innych źródeł nadesłanych w trybie art. 6 ust. 3.

2.8. Ustawa o planowaniu przestrzennym wprowadza ideę kształtowania polityki przestrzennej w układzie rządowym i samorządowym w poziomie:

- krajowym – polityka przestrzenna zagospodarowania kraju,
- wojewódzkim – studium zagospodarowania przestrzennego województwa,
- gminnym – studium i kierunki zagospodarowania przestrzennego gmin

Każdy z poziomów winien zapewnić skuteczny przepływ informacji w formie opiniowania, uzgadniania i negocjacji.

3. Tryb opracowania „STUDIUM”

3.1. Uchwała przewiduje ustawowy tok postępowania:

- uchwała rady gminy o przystąpieniu do sporządzenia „STUDIUM”
- konieczność przedłożenia „STUDIUM” do zaopiniowania organom o których mowa w art. 18 ust. 2 pkt 4
- Uchwalenie „STUDIUM” przez Radę Gminy

3.2. Praca projektowa nad „STUDIUM” wg cytowanej uchwały to głównie analiza poszczególnych problemów z uwzględnieniem wniosków i postulatów uprawnionych organów a także mieszkańców gminy, chociaż ich udział jest akcentowany przez ustawę w końcowej fazie – opiniowania i uchwalenia.

3.3. Przyjęto zasadę udziału społeczeństwa lokalnego w pracach nad „STUDIUM” w formie:

- mobilizacji opinii społecznej wokół spraw związanych z rozwojem gminy, przekształcaniem, wykorzystaniem i ochroną walorów i ograniczeń,
- uspołecznienia procesów zagospodarowania przestrzennego w formie artykułowania problemów, przepisów i zastrzeżeń.
- dialogu, negocjacji i formułowania kompromisów.

4. Problematyka „STUDIUM”.

4.1. Stosownie do wymogu art. 6 ust. 4 i 5 problematyka „STUDIUM” koncentruje się wokół podstawowych zagadnień istniejących uwarunkowań przestrzennych rozwoju gminy – kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jako podstawowego elementu polityki przestrzennej gminy.

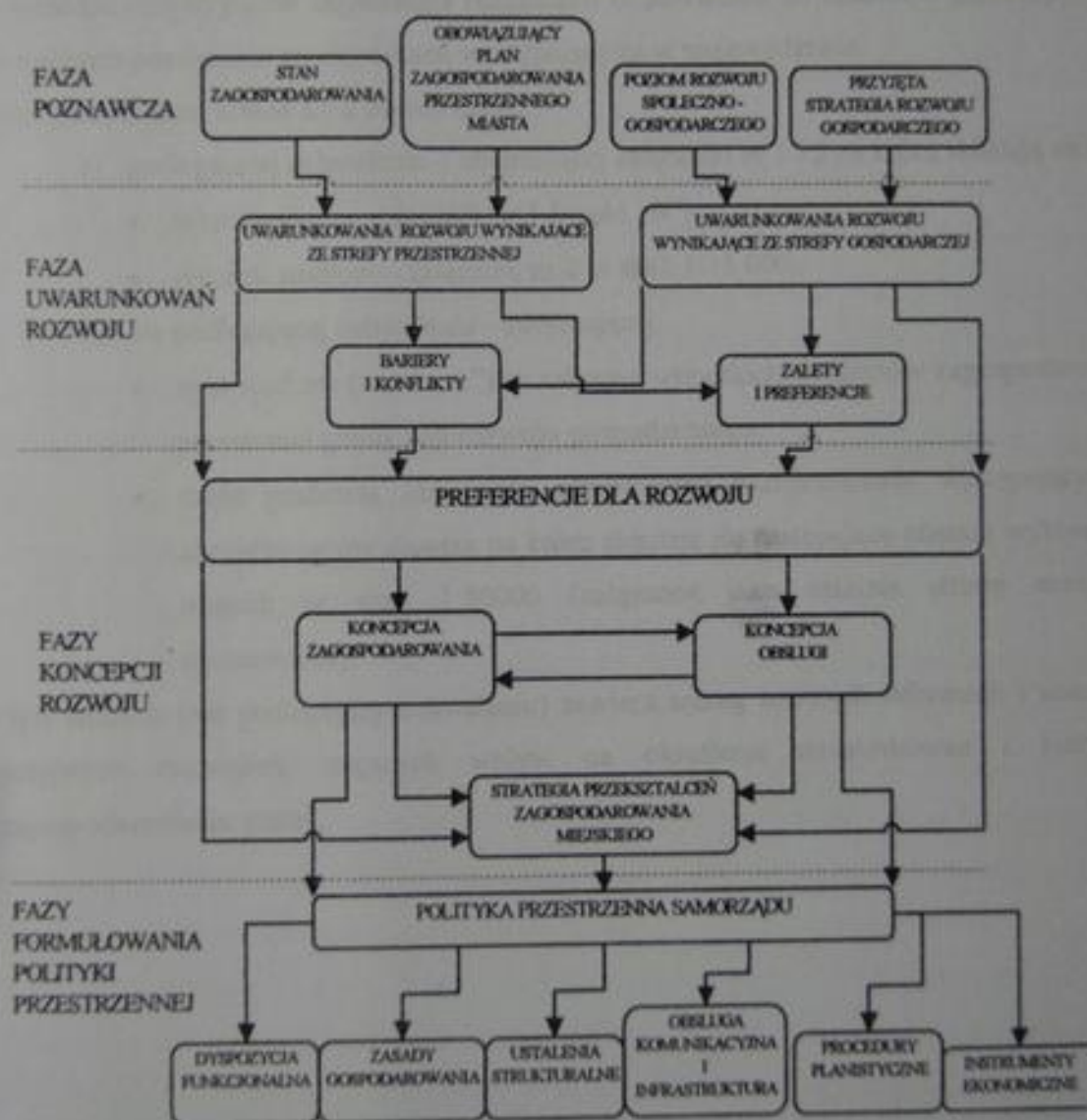
4.2. Analiza istniejących uwarunkowań stanowi jedną z podstawowych faz pracy „Studium” ponieważ:

Za zgodność z oryginałem
Województwo Świętokrzyskie
Urząd Marszałkowski
Marszałek

- określenie istniejących tak pozytywnych jak i negatywnych elementów zagospodarowania gminy służy koncepcji rozwojowej polityki gminy,
 - uporządkowanie zagadnień problematyki przestrzennej gminy stwarza możliwość wykorzystania tych informacji przy podejmowaniu decyzji w zakresie kierunkowych specjalistycznych programów np. komunikacji, mieszkalnictwa i ochrony środowiska.
- 4.3. Celowym jest analiza faktów mających wpływ na kierunki rozwoju gminy wynikające z:
- uwarunkowań zewnętrznych rozwoju,
 - uwarunkowań wewnętrznych rozwoju
- 4.4. Uwarunkowania zewnętrzne to głównie:
- położenie gminy w województwie i jej związków zewnętrznych: przyrodniczych, społecznych i infrastruktury technicznej, tj. przewidywanych zmian na szczeblu krajowymi wojewódzkim.
- 4.5. Uwarunkowania wewnętrzne to przede wszystkim zależności wynikające z:
- dotychczasowego przeznaczenia terenów w strukturze przestrzennej,
 - walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego i jego stopnia zagrożenia,
 - stanu funkcjonowania infrastruktury technicznej,
 - stanu aktywności społecznej.
- 4.6. Materiały analityczne winne być opracowane w formie syntetycznej oceny zainteresowania i użytkowania terenów gminy z bieżącą na potrzeby poglądu gminy w zakresie polityki przestrzennej.
- 4.7. Materiał diagnostyczny powinien dać przesłanki do kształtowania ogólnej strategii gminy przez:
- ustalenie formy i przestrzeni konfliktów w dotychczasowym zainwestowaniu,
 - ustalenie ewentualnych barier rozwojowych,
 - wyartykułowanie walorów rozwojowych gminy,
 - wyborów preferencji rozwojowych.
- 4.8. Faza koncepcyjna „STUDIUM” winna zawierać wzajemnie przenikające się informacje:
- a) – uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z analizy stanu, walorów zagrożeń i preferencji środowiska przyrodniczego zainwestowania istniejących struktur przestrzennych,

Za zgodność z oryginałem
Wokys
 M. Chlubny

- b) elementów polityki przestrzennej z zasadami zrównoważenia rozwoju, strategii interesów w współdziałaniu z sąsiednimi gminami,
- c) kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy:
- obszarów o różnorodnej formie przekształceń,
 - kierunków rozwoju infrastruktury technicznej, w tym komunikacji,
 - obszarów wymagających opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - integracja polityki przestrzennej z zadaniami społeczno - gospodarczymi

Studium gminy - założenia metodyczne

5. Zakres opracowania „STUDIUM” – synteza.

Przy opracowaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju Gminy Wołyń objęto wszechstronną analizą:

Wołyń 2010.3.12
41

- a) zastane środowisko naturalne i kulturowe;
- b) istniejące zainwestowanie i zagospodarowanie obszaru gminy;
- c) tendencje rozwojowe gminy wynikające z dotychczasowego zagospodarowania;
- d) potrzeby rozwojowe gminy;
- e) uwarunkowania rozwoju gminy w tym szczególnie możliwości i ograniczenia rozwoju.

Przeprowadzone analizy pozwoliły na stworzenie bazy poznawczej studium będącej podstawą określania polityki gminy w zakresie długofalowego gospodarowania przestrzenią.

Merytorycznie opracowanie objęło obszar gminy w jej granicach administracyjnych a wszelkie rozpatrywane zagadnienia odniesiono odpowiednio do obszarów gmin stykowych w ogólnym powiązaniu ze zjawiskami występującymi w województwie.

Niniejsze studium składa się z dwóch części:

- a) podlegającej uchwaleniu – obejmującej załączniki nr 1 i 2 na którą składają się:
 - tekst studium – załącznik nr 1 (część „B”),
 - rysunek studium – załącznik nr 2 w skali 1:15 000;
- b) nie podlegającej uchwaleniu – obejmującej:
 - opis studium (część „A”) w zakresie wszystkich elementów zagospodarowania przestrzeni gminy i jej rozwoju gospodarczego,
 - część graficzną obrazującą przestrzenne rozmieszczenie występujących na obszarze gminy zjawisk na które składają się następujące plansze wykonane na mapach w skali 1:50000 (załączone jako ostatnie strony niniejszego opracowania),

Opis studium (nie podlegający uchwaleniu) zawiera szereg istotnych informacji i uzasadnień przyjętych rozwiązań, mających wpływ na określenie uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy.

Za zgodność z oryginałem

[Podpis] 26.10.2010
 M. Chlebien

III. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY.

1. Uwarunkowania przyrodnicze.

1.1. Przedmiot opracowania.

Gmina Wohyń leży w województwie lubelskim, powiat Radzyń Podlaski. Powierzchnia 178 km². Struktura użytkowania gruntów jest następująca: użytki rolne – 12.924 ha (72,5%), w tym: grunty orne – 9.285 ha (52,1%), sady – 145 ha (0,8%), łąki – 2.777 ha (15,6%), pastwiska – 717 ha (4,0%). Grunty pod lasami – 3.412 ha (19,0%), pozostałe grunty – 1.015 ha (5,7%).

1.2. Rzeźba terenu.

Gmina Wohyń położona jest w północnej części województwa lubelskiego. Od północy graniczy z gminą Drelów, od północnego – wschodu z gminą Komarówka Podlaska, od południowego wschodu z gminą Milanów, od południa z gminą Siemień, od południowego zachodu z gminą Czemierniki i od zachodu z gminą Radzyń Podlaski (siedzibą powiatu).

Na terenie gminy zbiegają się zasięgi dwóch krain fizycznie – geograficznych Europy Wschodniej i Europy Zachodniej, zasięgi dwóch makroregionów i czterech mezoregionów. Większość obszaru gminy (ok. 80%) położona jest w zachodniej części makroregionu nazwanego Polesiem Podlaskim, pozostałe około 20% obszaru, obejmująca wsie: Bojanówka, Zbulitów Mały, Branica Suchowolska, Branica Suchowolska Parcela, PGR Siemień I i II, Kuraszew, Świerże oraz część obszaru Suchowola mieści się na Nizinie Południowo – Podlaskiej, zajmując wschodni jej skraj.

Rozpatrując ten podział bardziej szczegółowo w rozbiciu na mezoregiony, można stwierdzić, że wsie Bojanówka i Zbulitów Mały leży w obrębie Równiny Łukowskiej, natomiast Branica Suchowolska wieś i Parcela, Kuraszew, Świerże, PGR Siemień I i II oraz część Suchowoli znajduje się w zasięgu Pradoliny Wieprza, wsie Lisiowółka, Ostrówki, część wsi Ossowa, położone są w Zakłęśowości Łomaskiej. Pozostała większość obszaru leży na terenie mezoregionu zwanego Równiną Parczewską.

Pod względem rzeźby terenu obszar gminy można określić jako równiny i tylko miejscami lekko pofalowany. Wzniesienia nad poziom morza wahają się w granicach 134,6 – 165,7 m, deniwelacja względna wynosi więc 31,1% w odniesieniu do całego obszaru gminy. Najniższy punkt terenu (134,6 m n.p.m.) leży na południowo – zachodnim skraju gminy – w dolinie rzeki Tyśmienicy. Najwyższy zaś punkt znajduje się na terenie wsi Wohyń Zapoprzeczne.

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.05.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

Patrząc z perspektywy całości terenu – można tu wyodrębnić dwa poziomy: niższy poziom akumulacji wodnej, obejmujący około 25% całej powierzchni gminy oraz poziom wyższy akumulacji polodowcowej, zajmujący pozostałe ok. 75%. Poziom niższy to płaskie mało urozmaicone równiny ciągnące się głównie wzdłuż dolin naturalnych cieków wodnych. Ważniejsze z nich to doliny Rzeki Tyśmienicy, Piwonii i Białki. W zasięgu poszczególnych dolin deniwelacja względna nie przekracza 5 m. Poziom ten zajęty jest głównie przez trwałe użytki zielone. Poziom wyższy posiada formy akumulacyjne w postaci pagórków kwizowo – piaszczystych silnie zdenudowanych, zatracających swój dawny charakter moren stadialnych z okresu zlodowacenia środkowo polskiego. Ta część obszaru pocięta jest szeregiem niewielkich dolinek, występują tu również nieckowate zagłębienie o różnej wielkości. Poziom ten pokrywa głównie pola uprawne oraz większe lub mniejsze obszary leśne. Spotyka się tu także niewielkie skrawki smużnych lub bagiennych użytków zielonych.

Wysokości nad poziomem morza kształtuje się następująco: w części północnej 150,1 – 154,0 m, w części środkowej 150,6 – 161,3 natomiast w części południowej 150,3 – 165,7 m.

Przechodzenie poziomu wyższego w niższy jest zazwyczaj bardzo łagodne.

Wnioski:

- rzeźba terenu gminy jest monotonna. Wysokości względne wahają się w granicach 134,6 – 165,7m.,
- spadki terenu rzadko przekraczają 2%,
- pod względem ukształtowania omawiany obszar stanowi lekko falista równina plejstocenska.

1.3. Budowa geologiczna i warunki gruntowe.

Gmina Wołyń leży na obszarze zlodowacenia środkowopolskiego stadiau maksymalnego. Utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego mają bardzo zmienną miąższość od 24 – 55 m. Leżą one na zróżnicowanym morfologicznie podłożu trzeciorzędowym lub bezpośrednio na utworach kredy. Trzeciorząd wykształcony jest na tym terenie w postaci piasków kwarcowych lub glaukonitowych i szarych ilów. Utwory kredy rozpatrywane są przez margle, wapienie i kredę piszącą. Utwory trzeciorzędu zalegają na głębokości od 29 – 51 p.p.t. a utwory kredy od 24 – 55 m p.p.t.

(1.1) Obszary obniżen powytopiskowych zaadoptowanych przez cieki na dolinę (obniżenia przepływowe).

Za zgodność z oryginałem

Wołyń 26.12.2010
[Podpis]

Są to obniżenia przepływowe powstałe wskutek wytapiania się brył martwego lodu. Predyspozycja morfologiczna stworzona przez ciąg obniżeń powstałych po martwych lodach została wykorzystana przez cieki, które zaadaptowały je na swoje doliny. Obniżenia te są wypełnione piaskami fluwioglacjalnymi i namułami niekiedy występują w nich również torfy. Na obszarze gminy Wołyń rzeki Tyśmienica i Bialka i Piwonia mają doliny tego typu. Występują w nich torfy eksploatowane przez miejscową ludność.

(1.1.1) Odcinki obniżeń z występującymi poziomami akumulacji związanymi z kolejnymi fazami wytapiania się martwych lodów.

Są to rozległe obszary o morfologii płaskiej. W okresie deglacjacji wypełnione były martwym lodem, który wytapiał się etapowo, nie w sposób ciągły i nie z jednakowym natężeniem. Skutkiem tego było tworzenie się poziomów akumulacyjnych, które odpowiadają okresom wzmożonego wytapiania się lodów. Na obszarze gminy Wołyń omawiana jednostka ciągnie się wzdłuż granicy z gminą Komarówka Podlaska i dalej ku południowemu – zachodowi do miejscowości Radcze. W obniżeniu tym występują torfy eksploatowane przez miejscową ludność.

Tarasy kemowe martwych lodów.

(1.1.2) Tarasy te powstawały wzdłuż leżących brył martwego lodu z materiału niesionego przez wody lodowcowe opływające te bryły. Usytuowane są one na krańcach wytopisk różnego typu. Budują je piaski, żwiry często przewarstwiane mulkami.

(1.1.4) Kemy obniżeń powytopiskowych - są to piaszczysto – żwirowe obłe pagórki.

(2.1.a) ciągi wzgórz czołowo – morenowych z wychodniami osadów fluwioglacjalnych.

W zachodniej i południowe części gminy, w okolicy Branicy Suchowolskiej, Zawoinki i Wólki Zdunkówki zachowała się zdenudowana morena czołowa. Jest to obszar zbudowany z piasków, żwirów i głazów. Często w utworach tych widoczne jest warstwowanie zaburzone glacitektonicznie. Jest to obszar perspektywiczny pod względem wydobywania kruszywa budowlanego.

(2) Obszar moreny falistej i pagórkowatej. Jest to obszar o morfologii falistej, zbudowany z piaszczystej gliny z głazikami (3.1.). Niekiedy w stropie gliny pojawiają się oluwialne piaski o niewielkiej miąższości. W glinie występują lokalnie przewarstwienia piaszczyste i żwirowe. Obszar moreny dennej zajmuje centralną część gminy Wołyń. W morfologii obszaru moreny dennej wyróżniają się formy kemopodobne (3.2) – piaszczysto – żwirowe obłe pagórki. Są to formy perspektywiczne pod względem poboru kruszywa budowlanego. Liczne drobne zagłębienia bezodpływowe wypełnione bądź osadem organicznym bądź deluwiami są śladem wytapiania się brył martwego lodu.

Wołyń 26.10.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

(S.) Sandry – są to obszary o morfologii lekko falistej zbudowane z fluwioglacjalnych piasków o zmiennej granulacji, złożonych przez wody lodowcowe na różnych poziomach akumulacji (S.1.) Fluwiglacjalne poziomy akumulacyjne zajmują północną część gminy występują również w części centralnej w okolicy Przymiarek, Wohynia i Chmielińskich i na niewielkim obszarze na południu gminy w okolicy Wólki Zdunkówki. W obrębie opisywanej jednostki zostały wydzielone formy kemopodobne (S.2.) – piaszczyste pagórki odpowiadające najwyższemu poziomowi akumulacji. Występują tu również licznie zagłębienia powypiskowe. Patrz schemat 2

Wnioski:

- w budowie geologicznej gminy Wohyń dominują grunty piaszczyste – żwirowe,
- doliny i obniżenia terenu wypełnione są głównie marami i torfami spoczywającymi na piaskach drobnych lub pylastych

1.4. Surowce budowlane.

Na terenie gminy występuje 6 obiektów b. kopalni piasku, które wymagają rekultywacji. Zajmują one łącznie około 5 ha powierzchni i znajdują się wsiach: Kuraszew, Planta, Suchowola, Lisiowółka i Ossowa. W dolinach rzek: Tyśmienica, Białka i Piwonia miejscowa ludność eksploatuje tam torf. Patrz schemat 2.

1.5. Warunki wodne.

1.5.1. Wody powierzchniowe.

Wzdłuż południowo – zachodniej granicy gminy Wohyń płynie Tyśmienica, natomiast przez środkową część gminy, a następnie wzdłuż jej zachodniej granicy płynie Piwonia Stara, dopływ Tyśmienicy. Na niewielkim odcinku w północnej części gminy, przepływa Białka. Tak więc obszar gminy Wohyń położony jest w zasięgu trzech zlewni które tworzą te rzeki. Za podstawową zlewnię należy przyjąć rzekę Tyśmienicę, która za pośrednictwem pozostałych zlewni zbiera wody z całego obszaru gminy. Jest to zlewnia III – go rzędu obejmująca swym zasięgiem grunty wsi: Wólka Zdunkówka, Suchowola, Kuraszew oraz część gruntów wsi Świerże. Największy obszar gminy leży w zasięgu zlewni, którą tworzą rzeka Piwonia. Jest to zlewnia IV-go rzędu i obejmuje grunty następujących obrębów: Bezwola Stara wieś, Bezwola Wymyśle, Branica Suchowolska, Branica Suchowolska Parcel, Planta, Wohyń Osada, Wohyń Zapoprzeczne, Zbulitów Mały oraz część obrębów: Bojanówka, Lisiowółka i Świerże. Trzecią zlewnią również IV – go rzędu stanowi rzeka Białka, obejmująca swym zasięgiem grunty wsi: Ostrówki, Ossowa, Kol. Bezwola a także część gruntów wsi Bojanówka i Lisiowółka.

Wohyń
Miejscowość
Miejscowość

Uzupełniającą sieć wodną stanowią rowy melioracyjne oraz liczne mniejsze cieki wodne. Na południowym skraju gminy znajdują się stawy rybne PGR Siemień I i II, które również w pewnej mierze oddziałują na stan wód.

Głębokość zalegania wód gruntowych jest ściśle związany z rzeźbą terenu i z materiałem występującym w podłożu gleby.

Na obszarze równin denudacyjnych głębokość zalegania wód gruntowych waha się od 1,5 m do znacznie poniżej 10 m – są to obszary zajmujące w konfiguracji terenu wyższe Partie. W obrębie poziomu akumulacyjnego wyższego wody gruntowej zalegają w granicach 1 – 2,5. Natomiast poziom akumulacyjny niższy posiada wodę gruntową na głębokości nie przekraczającej 1,5 m. Bywają jednak okresy kiedy woda stagnuje nawet na powierzchni.

Na obszarze tym występują tereny zabagnione, a wśród nich głębokie zakłębłości okresowo lub stale wypełnione wodą. Małe deniwelacje terenu wpływają na małą ruchliwość wód powierzchniowych, a niekiedy sprawiają wrażenie wody stojącej. To sprawia znaczne zabagnienie terenu i powoduje dość wysoki poziom wód gruntowych na pewnej części obszaru. Na znacznej części obszaru bo na około 2.700 ha omawianej gminy należy przewidzieć melioracje i drenowanie gruntów ornych oraz prawidłowe zagospodarowanie użytków zielonych. Wody płynące przez teren gminy zajmują powierzchnię 24 ha, wody stojące – stawy i starorzecza w dolinie Tyśmienicy – 134 ha. Powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 4.667 ha, gruntów przystosowanych do prowadzenia nawodnień 1.267 ha.

1.5.2. Wody gruntowe.

Zasoby wodne gminy Wohyń badanego obszaru obrazuje schemat 1, który przedstawia charakterystykę i głębokość I poziomu wód gruntowych przy stanie zbliżonym do średniego wysokiego oraz wskazuje perspektywiczne obszary hydrogeologiczne dla zbiorowego zaopatrzenia z najpłycej występujących poziomów wodonośnych. Jako pierwszy najpłytszy poziom wód gruntowych związany jest z utworami czwartorzędowymi, kredowymi a tylko w północnej części gminy z trzeciorzędowymi.

W północno – wschodniej części gminy

- a) rejon Ostrówki przewidywane głębokości wody w wydzielonych rejonach trzeciorzędu wahają się w granicach 80 m p.p.t.
- b) rejon Lisiówólki – w czwartorzędowym poziomie wodonośnym stwierdza się zmienność w wykształceniu litogenicznym, zaś głębokość wody waha się w granicach 25 – 30 m p.p.t.

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.10.2010
[Podpis]

- c) rejon Bezwoli i teren północno wschodni Wohynia, w czwartorzędowym poziomie głębokości wody waha się w granicach 30 – 60 m p.p.t. Rejon ten zawiera wody o dobrej i trwałej jakości (choć o ograniczonych zasobach).

Rejon południowo – zachodni:

- a) na północ od Suchowoli w kredowym poziomie wodonośnym głębokość wód zmienia się między 60 – 100 m a 40 – 60 m p.p.t.
b) na południe od Suchowoli rejon Wólki Zdunkówki – w warstwach kredowych poziom wód waha się między 30 – 60 m p.p.t.

Charakterystyka poziomów wodonośnych

Czwartorzędowy poziom wodonośny – Duża zmienność w wykształceniu litologicznym i miąższości warstwy wodonośnej, głębokości studni wahają się od 30 do 80 m. Najczęściej wynoszą ok. 60 m. Wydajność możliwa do uzyskania z jednego otworu wynosi najczęściej 30 – 60 m³/h. Sporadycznie może wynosić ok. 80 m³/h. Zwierciadło wody w formach dolnych przeważnie swobodnie lub lekko napięte. Na innych obszarach z reguły napięte wody zawierają ponadnormatywne ilości związków żelaza, czasami manganu.

Trzeciorzędowy poziom wodonośny – przewidywane głębokości studni w wydzielonych rejonach trzeciorzędu wahają się w granicach 40 – 80 m. możliwe do uzyskania wydajności z 1 otworu wahają się w granicach 30 – 100 m³/h, i uzależnione są od miąższości i wykształcenia litologicznego warstwy wodonośnej, a także od jej zasilania. Woda występuje pod napięciem i charakteryzuje się zwiększoną zawartością żelaza i niekiedy manganu.

Kredowy poziom wodonośny – występuje w utworach mrglistych i kredy piszącej mastrychtu i sporadycznie kampanu. Przewiduje się ujęcie tego poziomu studniami o głębokości 80 – 100 m, i 40 – 60 m. wydajności możliwe do uzyskania z jednego otworu są zróżnicowane: w kredzie piszącej wynoszą przeważnie 5 – 15 m³/h, natomiast w marglach mogą osiągać nawet 100 m³/h. Zwierciadło wody z reguły napięte, stabilizuje się przeważnie blisko powierzchni terenu. Woda na ogół dobrej jakości, jedynie związki żelaza i czasami manganu występują w ponadnormatywnie.

1.6. Gleby.

Największy obszar zajmują grunty orne, które cechuje różna przydatność rolnicza o czym zdecydowały głównie zwęzłość materiału z którego powstała gleba, fizjografia terenu i związane z tym stosunki wilgotnościowe. Wartość gleb została ujęta w odpowiednie kompleksy rolniczej przydatności gleb.

Najbardziej zróżnicowane są gleby na gruntach ornym – gdzie obok gleb zwięzłych i średnio zwięzłych (gliny i pyły) występują gleby lekkie i bardzo lekkie (piaski).

Za zgodność z oryginałem

Wohynia 26.10.2007
Ryszard Krawiec
Adm. Powiatu

POWIERZCHNIA GRUNTÓW WEDŁUG UŻYTKÓW I KLAS BONITACYJNYCH
NA TERENIE GMINY WOHYŃ

Tabela 1

Nazwa miejscowości	Opisem	Użytki rolne	Grundy orne							Użytki zielone							Inne	Wody	Pozostałe			
			II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	NZ VI	Razem	W tym sady	II	III	IV	V				VI	Poz. VI	Razem
Białobłota	565	502	3	10	92	164	79	28	-	-	376	5	-	10	91	25	-	-	126	7	-	56
GR Sieniech	86	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	12	1	-	17	1	63	5
GR Sieniech II	85	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	5	-	70	10
Białobłota	729	661	-	-	2	18	214	134	6	-	374	5	-	31	206	41	9	-	287	21	5	42
Białobłota	502	467	4	80	59	144	57	47	6	-	397	2	-	20	44	6	-	-	70	3	-	32
Białobłota	427	407	3	151	121	63	18	7	-	-	363	1	-	14	10	20	-	-	44	1	-	19
Białobłota	789	702	-	17	217	189	83	34	-	-	541	-	-	9	114	31	7	-	161	-	-	87
Białobłota	2564	2202	-	71	55	94	211	481	137	6	1055	14	-	289	620	138	100	-	1147	137	-	225
Białobłota	1008	964	29	162	217	302	50	10	-	-	741	6	-	12	139	54	18	-	223	-	-	44
Białobłota	952	806	-	214	186	164	65	29	-	-	687	8	1	61	47	10	-	-	119	47	-	99
Białobłota	296	220	1	-	28	75	51	13	-	-	167	3	-	19	32	2	-	-	53	58	-	18
Białobłota	1027	558	6	183	150	214	7	3	-	-	558	7	-	-	-	-	-	-	-	427	2	40
Białobłota	936	721	-	34	151	231	131	71	22	-	646	10	-	14	53	7	1	-	75	162	-	53
Białobłota	1792	1375	-	46	201	424	173	124	9	-	977	11	-	160	178	57	3	-	398	330	-	87
Białobłota	914	869	-	2	197	331	102	32	-	-	664	12	-	56	84	57	8	-	205	5	-	40
Białobłota	825	603	-	-	75	368	107	42	-	-	592	7	-	-	10	-	1	-	11	172	-	50
Białobłota	441	357	-	45	86	80	56	20	1	-	288	11	-	1	35	32	1	-	69	52	-	32
Białobłota	379	314	-	-	55	70	49	47	5	-	226	1	-	8	43	27	10	-	88	41	-	24
Białobłota	663	565	-	20	119	143	110	27	-	-	419	12	-	26	59	40	21	-	146	48	-	50
Białobłota	768	707	-	26	183	131	57	78	1	-	476	1	-	4	20	140	67	-	231	18	-	41

Województwo Lubelskie
Urząd Gminy Wołyń
30.10.2010

**POWIERZCHNIA KOMPLEKSÓW PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ GLEB
NA TERENIE GMINY WOŁYŃ**

Selektwo	Użytki rolne	Grunty orne w kompleksach										Pozostałe		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	RN	Razem	2	3
Berwola Stara wieś	725,2	-	6,1	-	277,4	124,2	47,2	-	117,2	-	1,7	570,8	133,4	22,7
Berwola Wymysle	631,4	-	-	-	162,9	351,4	79,0	5,5	22,7	-	-	621,5	7,3	2,6
Berwola Kolonia	890,4	-	9,6	-	270,0	306,8	37,6	-	64,9	0,2	-	689,1	184,7	16,6
Bojanówka	511,5	-	10,8	-	143,4	93,2	11,3	-	122,4	8,9	-	389,8	113,2	8,5
Branica Suchowska	374,5	-	135,0	-	99,5	53,3	6,8	0,8	7,2	1,4	-	304,0	70,5	-
Branica Such. Parcel	411,9	-	284,9	-	69,7	7,7	4,3	-	1,6	-	-	368,2	43,7	-
Kuraszew	636,8	-	19,8	-	221,3	137,9	86,0	-	8,4	5,1	-	478,5	27,1	131,2
Łąstówka	684,2	-	-	-	-	-	71,8	3,9	88,3	41,3	-	378,2	279,1	26,9
Ossowa	1423,7	-	14,3	10,3	251,6	172,9	135,8	4,6	24,0	7,8	0,8	1032,6	353,3	38,6
Ostrówki	2318,3	-	79,9	-	147,0	583,4	492,1	128,7	4,8	7,4	36,2	1102,5	1203,2	48,8
Suchowola Łąki	66,9	-	-	-	-	206,4	-	-	-	-	-	-	-	66,9
Plantia	467,9	-	2,4	-	153,2	-	83,8	1,1	19,3	-	-	414,7	52,3	0,9
PGR Siemień I	15,4	-	-	-	-	154,9	-	-	-	-	-	-	-	15,4
Suchowola	749,5	-	41,3	-	302,2	199,9	95,6	-	37,1	3,1	-	679,2	63,7	6,6
Świerze	582,3	-	0,9	-	136,3	158,8	118,5	7,6	8,4	8,3	-	438,8	112,3	31,2
Wołyń	867,3	-	315,6	0,7	132,3	134,9	43,6	-	117,8	3,7	-	748,6	116,4	2,3
Wołyń Zapoprzeczne	581,9	-	248,1	-	285,3	28,1	-	-	18,9	-	-	580,4	1,2	0,3
Wołyń kolonia	984,2	-	251,3	14,4	194,0	139,8	24,5	-	133,8	1,0	-	758,8	154,1	71,3
W. Zdunkówka	326,6	-	14,2	-	90,1	74,1	37,6	12,4	4,6	2,6	26	238,2	62,3	26,1
Zbultów Mały	227,2	-	-	-	108,1	55,2	10,5	-	-	-	-	173,8	59,4	-
PGR Siemień II	7,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,5	2,9
														7,4

Gleby kompleksu 2-go zajmują 14,5% całości gruntów ornych, bonitacyjnie zostały one zakwalifikowane do klasy III^a. Na danym terenie są to gleby najurodzajniejsze. Znacznie większy obszar, bo ok. 39% całości pól uprawnych zajmują gleby mniej urodzajne. Zaliczane są do kompleksów 3-go, 4-go i 8-go, a bonitacyjnie sklasyfikowano je w klasach III^b, IV^a a nawet IV^b. Nieco mniejszy areal niż gleby grupy poprzedniej, zajmują gleby średnio urodzajne, stanowiące około 30% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Zostały one zaliczone do kompleksu 5-go, bonitacyjnie zaś do klasy IV^a i IV^b. Jeszcze mniejszy obszar bo około 16,5% zajmują gleby najslabsze, lekkie i bardzo lekkie. Gleby te zostały zaliczone do 6-go i 7-go oraz 9-go kompleksu rolniczej przydatności gleb, bonitacyjnie zaś weszły do klasy V-tej, VI, częściowo zaś do klasy IV^b.

W trwałych użytkach zielonych gleb pochodzenia organicznego (torfy) zajmują największą powierzchnię. Znacznie mniejszą powierzchnie zajmują gleby organiczno – mineralne oraz gleby mineralne. Łąki i pastwiska czyli użytki zielone średnie zajmują na terenie gminy aż 85% w stosunku do całości użytków zielonych. Bonitacyjnie zaliczono je do klasy III – ej i IV – ej.

Gorzej reprezentują się użytki zielone kompleksu 3z występujące w V i VI klasie bonitacyjnej. Są to użytki zielone słabe i bardzo słabe i stanowią 14,6% całości użytków zielonych.

W podsumowaniu ogólnej charakterystyki gleb trzeba podkreślić, że w strukturze użytków rolnych stosunek gruntów ornych do użytków zielonych układa się pomyślnie i w pewnym przybliżeniu można go określić jak 3:1.

Taki stosunek w strukturze użytków pozwala na wszechstronny rozwój pozwala na wszechstronny rozwój produkcji rolnej z udziałem hodowli zwierząt a szczególnie bydła. Powierzchnia gruntów według kompleksów, użytków, użytków i klas bonitacyjnych pokazują tabele: 1 i 2.

Charakterystyka kompleksów rolniczej przydatności gleb na terenie gminy Wohyń –wg przedstawionego schematu nr 3.

Kompleks 2 –gi pszenno dobry – gleby dobre jak w kompleksie 1 tylko mniej żyzne. Mogą tu wystąpić również gleby lekkie – pszenne. W kompleksie tym udają się prawie wszystkie rośliny uprawne.

Wg klasyfikacji gleboznawczej gleby te zaliczane są do kompleksu III^a i III^b.

Kompleksem tym objęte są gleby:

- wytworzone z glin wodno – lodowcowych i pyłu wodnego pochodzenia na podłożach w typie brunatnym, bielcowym i czarnych ziem.

Wohyń 26.10.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

- mady średnie i ciężkie,
- rzadziej występują piaski gliniaste pylaste na zwięźlejszym podłożu i ily.

Kompleks 3 – pszenno wadliwy – obejmuje zwięzłe gleby całkowite i niecałkowite okresowo lub stale suche położone na zboczach i podlegające erozji, lub podścielone zbyt przepuszczalnym podłożem. Gleby te nadają się lepiej pod uprawę pszenicy niż żyta. Są to gleby pszenne jak w kompleksie II lecz suche i zawodne.

Wg klasyfikacji gleby te zaliczane do klasy III^b, IV^a i IV^b.

Kompleksem tym objęte są gleby:

- głównie brunatne wytworzone z utworów pyłowych wodnego pochodzenia,
- glin i pisaków pylastych położone na zboczach i podścielone pisakiem luźnym, słabo gliniastym lub żwirem.

Kompleks 4 – żytni bardzo dobry lub pszenno – żytni – obejmuje gleby lepsze nadające się pod uprawę bardziej żyta i ziemniaków niż pszenicy i roślin jej towarzyszących w płodozmianie. Gleby te są strukturalne o dobrze wykształconym poziomie próchnicznym i o właściwych stosunkach wodnych. Położone zwykle w terenie równym o wyższym stopniu kultury. Wg klasyfikacji gleby te zaliczane są do klasy III^a, III^b, i częściowo do IV^a.

Kompleks obejmuje gleby:

- bielcowe brunatne i czarne ziemne wytworzone z pisaków gliniastych,
- pyłu wodnego pochodzenia,
- glin spiaszczonych,
- mad lekkich i niektórych średnich mad napiaskowych.

Kompleks 5 – żytni dobry (żytnio – ziemniaczany) – obejmuje gleby lepsze i mniej urodzajne. Są to gleby na ogół wrażliwe na susze i mniej zasobne w składniki pokarmowe. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy IV^a i IV^b.

Są to gleby brunatne, bielcowe i czarne ziemne:

- wytworzone z pisaków gliniastych,
- pyłów spiaszczonych, całkowitych i pyłów wodnego pochodzenia oraz ilów na przepuszczalnym podłożu z piasku luźnego lub żwiru piaszczystego,
- gleby żwirowo – gliniaste całkowite,
- gleby wytworzone z glin o spiaszczeniu średnio głębokim i głębokim w typie brunatnym i bielcowym,
- mady lekkie i średnie na żwirze piaszczystym i piasku luźnym oraz mady piaszczyste.

Za zgodą z 5.10.2010
Hodun
26.10.2010
M. Chodura

Kompleks 6 – żytńi słaby (żytnio – ziemniaczany) – jest ostatnim z kompleksu gleb lekkich, które należy trwale utrzymywać w obrębie nieużytków zielonych. Ich wydajność jest uzależniona od opadów, są suche i słabo zasobne.

W klasie gleboznawczej gleby te są zaliczane do klasy IV^b i V.

Kompleksem są objęte gleby czarne ziemne, brunatne i bielicowe:

- wytworzone z piasków słabo gliniastych,
- pyłów wodnego pochodzenia i nieco rzadziej glin płytko podścielonych piaskiem luźnym lub żwirem piaszczystym,
- mady bardzo lekkie piaszczyste i lekkie płytkie i średnie płytkie na piasku luźnym i żwirze piaszczystym, oraz gleby murszaste na przepuszczalnych jak wyżej podłożach.

Kompleks 7 – my – żytńi najslabszy (żytnio – lubinowy) – stanowią najslabsze gleby, zbyt suche i jałowe dla użytkowania rolniczego. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczone są do klasy V i VI.

Kompleks ten obejmuje gleby brunatne i bielicowe:

- z piasków słabo gliniastych i gliniastych płytkich podścielonych piaskiem luźnym lub żwirem piaszczystym, oraz piaski luźne średnio – głębokie podścielone gliną, iłem, lub pyłem,
- mady bardzo lekkie piaszczyste w słabym nawilgotnieniu,
- gleby pyłowe i z glin bardzo płytkich na przepuszczalnym podłożu (rzadko występujące).

Kompleks 8-my zbożowo – pastewny mocny – obejmuje gleby zwarte oraz lekkie na zwężłych podłożach słabo przepuszczalne w położeniach o słabym odpływie wód, okresowo podmokłe i nadmiernie nawilgotnione, zawodne dla tradycyjnych upraw. Duża możliwość nadmiernego nawilgotnienia. W ramach tego kompleksu należy stosować przemienne użytkowanie z dużą ilością roślin pastewnych (trawami, lucerną, koniczyną itp.). Są to gleby odpowiadające glebom pszenным co do zwężłości, żyzności lecz o nieuregulowanych stosunkach powietrzno – wodnych.

Wg klasyfikacji gleboznawczej zaliczane są do klasy III^b – V. Odmienne zachowuje się ten kompleks na glebach organicznych (torfowych), uprawa takich gleb jest ciężka i wiosną opóźniona.

Gleby torfowe (choć dla tego kompleksu nie są typowe ale wchodzi w jego skład), są korzystne dla owsa, marchwi i buraków (pastewnych), przy zaniku gospodarki „pszenno –

Za zgodność z oryginałem
Lilowy 26.12.2012
M. K. K.

buraczanej". Główną rośliną są konopie wraz z koniczyną czerwoną i szwedzką, słonecznikiem i kapustą pastewną.

Drenaż i rowy otwarte znacznie mogą poprawić stosunki powietrzno – wodne.

Kompleks 9-ty zbożowo pastewny słaby – obejmuje gleby lekkie na zwięźlejszych podłożach o słabym odpływie wód gruntowych i powierzchniowych. Mogą ulegać silnemu uwilgotnieniu obniżając plony żyta czy ziemniaków, przy sprzyjających warunkach dla roślin pastewnych. Cechuje je duża rozbieżność w zmianowaniu i doborze upraw. W tym kompleksie występują także gleby murszowo – torfowe, murszowe, mulowo – torfowe, które winny być przeznaczone pod uprawę roślin pastewnych. Tutaj również poprawę stosunków wodno – powietrznych można osiągnąć przez, drenowanie i otwarte rowy.

Gleby bardzo lekkie przy nieodpowiednim zabiegu melioracyjnym, narażone są osuszenie co zmniejsza produktywność.

W użytkach zielonych gleby kompleksu 2z w przewadze charakteryzują się optymalnym uwilgotnieniem kategorii „1”. Poziom wód gruntowych na glebach mineralnych waha się w granicach 40 – 150 cm, na glebach torfowych utrzymuje się na głębokości 20 – 100 cm.

Użytki zielone kompleksu 3z są w większości wypadków okresowo lub stale za mokre a kategoria stosunków wodnych „2” i „3”. Wykazują one zmienny ale przeciętnie wyższy poziom wód gruntowych niż użytki kompleksu 2z, niekiedy woda stagnuje na powierzchni użytków przez dłuższy czas. W kompleksie tym występują również użytki okresowo za suche – kategorii „4”, oraz użytki okresowo podmokłe, które w lata o małej ilości opadów atmosferycznych mogą ulegać przesuszeniu – są to głównie użytki zalegające na glebach bardzo lekkich.

Gleby wymagające uregulowania stosunków wodnych.

Ze względów ekonomicznych i gospodarczych konieczna jest regulacja stosunków wodnych na tych glebach, na których stały lub okresowy nadmiar wody albo nadmierne uwilgotnienie górnych poziomów gleb leżących na słabo przepuszczalnym podłożu – powoduje pogorszenie właściwości fizycznych gleb co w ostateczności wpływa na znaczną obniżkę plonów. Melioracje mają zatem poprawić urodzajność gleb a w przypadku gleb stale podmokłych, prawie rolniczo nie wykorzystanych, uczynić je użytkowymi.

Na terenie gminy Wołyń występują w gruntach ornych około 1342,3 ha to jest ok. 13,5% a w użytkach zielonych 488,3 ha a więc 13,7 % - gleb wymagających uregulowania stosunków wodnych. Podane tu liczby wskazują, że gleby te o wadliwych stosunkach

Za zgodność z oryginałem
Wołyń 26.10.2010
[Podpis]
[Stempel]

wodnych – wymagające ich regulacji stanowią pokaźny odsetek tak w gruntach ornych jak i w użytkach zielonych.

Gruntów ornych wymagających odwodnienia najczęściej występuje w obrębie kolonii Wohyń – 240,2 ha to jest 31,6 %, Bojanówka – 175,9 ha – 45 %, Planta 154,9 ha – 37,3 %, Lisia wółka – 129,6 ha – 34,1 % natomiast użytków zielonych najczęściej jest w obrębie Suchowola łąki – 66,9 ha – 100 % i Kuraszew – 131,2 ha – 82,9%.

Przy wykonywaniu prac melioracyjnych należy pamiętać aby gleby o lżejszym składzie mechanicznym nie zostały zbyt przesuszone.

Propozycje wykorzystania rolniczego poszczególnych kompleksów przedstawia tabela Nr 3.

1.7. Szata leśna.

W gminie Wohyń lasy zajmują powierzchnię 3369 ha. Lesistość omawianego terenu wynosi 18,91%. Przeważająca większość lasów należy do resortu leśnictwa. Dalsze miejsca zajmują lasy chłopskie należące do gospodarstw indywidualnych, wspólnota leśna i w znikomej ilości lasy należące do innych jednostek państwowych i spółdzielczych. Najwięcej lasów znajduje się we wsiach Bezwola Wymysle, Branica Suchowska Parcel, Zapoprzezna, Ossowa, Planta, Suchowola, Ostrówki, Kuraszew. Pozostałe obręby posiadają po kilkadziesiąt hektarów lub nie posiadają lasu wcale.

Lasy Skarbu Państwa zarządzane przez Nadleśnictwo Radzyń Podlaski zajmują powierzchnię 1.681 ha i wchodzi w skład leśnictwa Suchowola. Udział lasów Skarbu Państwa w ogólnej pow. lasów wynosi 49,7%. Na terenie gminy funkcjonuje wspólnota leśna wsi Wohyń o pow. 430 ha. Dominujące typy siedliskowe lasów niepaństwowych zajmują: bór mieszany świeży 34,2% pow. leśnej, las mieszany świeży 26,3%, bór mieszany wilgotny 22,3%, ols 6,7%.

Na terenie gminy znajduje się 7 pomników przyrody, w tym 2 głazy narzutowe położone w leśnictwie Suchowola oraz 5 drzew położonych także na gruntach lasów państwowych. Zachowały się pozostałości 5 parków dworskich w: Bezwoli, Bojanówce, Plancie i Wymysle oraz dobrze utrzymany zespół pałacowo – parkowy w Suchowoli.

Pomniki przyrody

Dąb szypułkowy	szt. 1	Leśn. Planta,
Dąb szypułkowy	szt. 1	Leśn. Suchowola,
Sosna wejmutka	szt. 1	Leśn. Planta,
Sosna pospolita	szt. 1	Leśn. Planta,
Wiąz szypułkowy	szt. 1	Suchowola, działka rolna Szulca,

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.10.2012
[Podpis]
Młodych

Głaz narzutowy – granit czerwony	szt. 1	Leśn. Suchowola,
Głaz narzutowy – granit szary ze zlepieńcami	szt. 1	Leśn. Suchowola,

Kompleks gleb, które należy przeznaczyć pod zalesienie (RN) obejmuje najłabsze gleby zwirowo – piaszczyste, których użytkowanie rolnicze jest nieopłacalne, gleby murszowe płytkie, murszaste, rędziny bardzo płytkie szkieletowe, mady piaszczyste i ilowe. Są to gleby gruntów orných i użytków zielonych klas VI i VIZ stale suche lub znajdujące się w położeniach bezodpływowych podmokłych i okresowo przesychające, na których trawy nie chcą się utrzymać (wyjątki z gleb zaliczanych do kompl. 14). Kompleks ten winien obejmować również sklasyfikowane nieużytki, doły wyeksploatowane po glinie, żwirze, piasku i niektóre torfowe, które najwłaściwiej zagospodarować można przez zalesienie.

Na terenie gminy znajduje się 7 pomników przyrody, w tym 2 głazy narzutowe położone w Leśnictwie Suchowola oraz 5 drzew położonych także na gruntach lasów państwowych. Zachowały się pozostałości 5 parków dworskich: w Bezwoli, Bojanówce, Plancie i Wymyślu oraz dobrze utrzymany zespół pałacowo – parkowy w Suchowoli.

1.8. Warunki klimatyczne.

Według podziału Polski na regiony klimatyczno – rolnicze wg Romera badany teren zaliczony jest do Regionu Wielkich Dolin do krainy Chełmsko - Podlaskiej. Należy do chłodniejszych w kraju. Zima w krainie Chełmsko – Podlaskiej jest dłuższa niż w pozostałych krainach Regionu Wielkich Dolin położonych w części zachodniej regionu. Lato natomiast jest ciepłe i również długie jak na całym pasie Wielkich Dolin. Wiosna i jesień są na rozpatrywanym terenie stosunkowo krótkie, zaznaczają się dość gwałtownym spadkiem temperatury w listopadzie i wzrostem w kwietniu. Ogólnie region ten charakteryzuje się średnią roczną temperaturą stycznia $-4,6^{\circ}\text{C}$, średnią temperaturą lipca 18°C , przy czym roczna amplituda temperatur wynosi $22,6^{\circ}\text{C}$.

1.8.1. Temperatura powietrza.

Na podstawie analizy map izoterm oraz danych ze stacji znajdujących się na terenie gminy i stacji sąsiednich można stwierdzić, że teren opracowania należy do dość chłodnych obszarów Polski ze średnią roczną temperaturą powietrza $6,9 - 7,2^{\circ}\text{C}$. Średnia roczna najcieplejszego miesiąca lipca wynosi $16,8^{\circ}\text{C}$, a najchłodniejszego stycznia $-4,2^{\circ}\text{C}$. Ilość dni z minimum dobowym poniżej zera (tzn. dni z przymrozkami) wynosi średnio 123. Jedynie czerwiec, lipiec i sierpień są wolne od przymrozków. Ostatnie przymrozki występują głównie

Zatwierdza: *[Podpis]* 26.12.2010
M. Chojnowski

w kwietniu bardzo rzadko w maju. Pierwsze pojawiają się w październiku rzadko we wrześniu.

Średnia roczna liczba dni zimowych (temp. max 20°C) wynosi 54 dni, bardzo mroźnych (temp. min -10°C) tylko 27 dni. Dni gorących notowano przeciętnie w roku ca 35 (z temp. max 25°C). Najwięcej dni gorących zanotowano w czerwcu i lipcu.

Długość trwania okresu wegetacyjnego wynosi 200-210 dni, rozpoczyna się od ca 1-5.IV a kończy się 28-30.X. Pierwsze przymrozki przypadają na 9.X, ostatnie na 1.V. Okres bez przymrozków trwa ca 160 dni. Pokrywa śnieżna zalega ca 75 dni. Omawiana wyżej sytuacja termiczna ma charakter ogólny, gdyż ulega ona pewnym modyfikacjom w zależności od warunków lokalnych tj.: rzeźba terenu, głębokość zalegania wód gruntowych, rodzaj podłoża, szaty roślinnej itp.

Wpływ tych czynników szczególnie wyraźnie oddziałuje na zróżnicowanie warunków termicznych nocą i nad ranem przy pogodzie bezchmurnej i bezwietrznej. W czasie bezchmurnej pogody, a zwłaszcza przy silnych wiatrach oddziaływanie to jest znacznie mniejsze lub nie występuje w ogóle. Największego zróżnicowania warunków termicznych na badanym terenie oczekiwać należy pomiędzy dolinami i obniżeniami a obszarami wyniesionymi o głębszym zaleganiu wód gruntowych. Najkorzystniejsze warunki termiczne badanego terenu posiadają obszary dostatecznie przewietrzane charakteryzujące się głębokim zaleganiem wód gruntowych. Takie obszary na terenie gminy Wołyń występują w środkowej części gminy na równinie plejstocenijskiej. W/w tereny pokryte są utworami piaszczystymi charakteryzującymi się małą pojemnością cieplną. Z uwagi na to w okresie letnim cechuje się ona znacznymi dobowymi amplitudami temperatur w warstwie przygruntowej w okresach pogodnych tj. o znacznym nasłonecznieniu. Z uwagi na małe przewodnictwo ciepła tych utworów ulegają one znacznemu nagrzewaniu w dzień oraz wychłodzeniu w nocy. Takie skoki temperatur są niekorzystne dla niektórych odmian roślin, nie mają natomiast znaczenia dla budownictwa mieszkaniowego.

Okresowo gorszymi warunkami klimatycznymi charakteryzują się obszary płaskie w obrębie których występuje podwyższone zwierciadło wód gruntowych. Na obszarach tych ciepło tracone jest na parowanie płytko zalegającej wody gruntowej. Występują one głównie na obszarach wyniesionych wśród dolin oraz sąsiadujących z dolinami rzecznyymi. Najmniej korzystnymi warunkami termicznymi odznaczają się na terenie gminy obniżenia powytopiskowe częściowo wykorzystywane przez ciekły powierzchniowe. Narażone są one na występowanie wysokich dobowych amplitud temperatury w okresie lata (w dniach

Za zgodą z organem
Wołyń 26.10.2016
Rada Gminy
Andrzej Chodura

pogodnych – przy układach wyżowych) oraz znacznych spadków temperatury zimą. Na terenach tych często obserwowane mogą być przymrozki.

Kompleksy leśne posiadają specyficzne warunki klimatyczne. Wpływają także w znacznym stopniu na warunki klimatyczne terenów bezpośrednio do nich przyległych, zwłaszcza łagodzą przebieg temperatury. Na terenach leśnych w ciągu lata notowane są znacznie niższe amplitudy temperatur niż na terenach bezleśnych co jest korzystne z bioklimatycznego punktu widzenia.

1.8.2. Wilgotność względna.

Wilgotność względna powietrza jest elementem meteorologicznym, który z jednej strony wykazuje dużą zależność od temperatury powietrza z drugiej zaś warunkuje odczuwalność temperatury przez organizmy żywe. Z bioklimatycznego punktu widzenia nie są korzystne zbyt duże wartości wilgotności względnej zarówno przy temperaturach wysokich jak i przyniskich (uczucie duszności). Można przyjąć (na podstawie danych z Nowej Wsi i Białej Podlaskiej), że wilgotność względna w Wohyniu ma przebieg zbliżony do optymalnego w naszych geograficznych szerokościach i warunkach klimatycznych, wynosi 79-80%.

Największe wilgotności przypadają na okres zimy, najniższe na okres letni IV-VIII.

Najwyższe wilgotności występują w podmokłych dolinach pokrytych łąkami, gdyż jest to funkcja prężności pary wodnej i temperatury. Na omawianym terenie wilgotność względna różnicuje się pod wpływem czynników lokalnych: jak rzeźba, zaleganie wód gruntowych i roślinność.

Mgły – są zjawiskiem ściśle związanym z temperaturą i wilgotnością powietrza. Są zjawiskiem wybitnie niekorzystnym ze zdrowotno – wypoczynkowego punktu widzenia. Sprzyjają utrzymywaniu się w powietrzu ewentualnych zanieczyszczeń mechanicznych i chemicznych. Pogarszają widoczność co może spowodować zakłócenia w komunikacji. Z analizy danych meteorologicznych wynika, że największa liczba mgieł występuje w chłodnej połowie roku w okresie od września do marca włącznie.

Z uwagi na znaczną ilość obszarów podmokłych ocenia się, że w gminie Wohyń występuje przeciętnie 37 dni z mgłą w ciągu roku.

1.8.3. Zachmurzenie.

Średni roczny stopień zachmurzenia nieba wynosi ca 65%. Największe zachmurzenie przypada (jak w całej Polsce) na chłodną porę roku. Głównie maksima występują w listopadzie 83% i grudniu 78%. Minimum zachmurzenia przypada we wrześniu 53% i czerwcu 57%.

Wohyń
26.10.2010

Liczba dni pogodnych w roku osiąga w okolicach Wohynia ca 40. Największą średnią ilość dni pogodnych posiada wrzesień (7 dni) a najmniejszą listopad (1 dzień). Dni pochmurne najczęściej występują w listopadzie (średnio 20 dni), w grudniu i styczniu (18-17 dni). Średnia roczna liczba dni pochmurnych wynosi 143 dni.

Ilość dni pochmurnych w latach 1956-65 wahała się od 113 (1956 r.) do 172 (1958 r.).

Okolice Wohynia posiadają znaczne usłonecznienie bo średnia roczna waha się w granicach od 34% do 35%.

1.8.4. Promieniowanie słoneczne.

Przebieg roczny promieniowania słonecznego kształtuje się w ten sposób, że wartości największe przypadają na czerwiec i lipiec. Wynoszą one od 13,0 do 13,5 kcal/cm². Na okres półrocza letniego (IV-IX) przypada ca 80% rocznej sumy promieniowania całkowitego, która wyraża się liczbą ca 8,6 kcal/cm².

1.8.5. Opad atmosferyczny.

Ocenia się, że średnia roczna suma opadów wynosi 530 mm i jest niższa o ca 20 mm jakie można uzyskać z interpolacji atlasu opadów atmosferycznych, który to zawiera dane za okres 1881-1930 r. Natomiast dane opadów za okres 1956-1965 r. dają średnią 497,9 mm czyli o ca 50 mm niższą od średniej z atlasu.

Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi ca 82 dni w roku. W niektórych latach może ona zalegać nawet przez 3 miesiące, a w innych 1,5 miesiąca.

1.8.6. Burze atmosferyczne.

Średnia liczba dni z burzą w latach 1956-65 r. w rejonie gminy Jabłoń wynosiła ca 14 dni. Maksimum dni burzowych przypada w miesiącach letnich. Od października do lutego na tym obszarze burz atmosferycznych nie obserwuje się. Na przestrzeni lat liczba dni z burzą była bardzo zróżnicowana. Najwięcej burz zanotowano w 1963 r. – 22 dni, a najmniej w 1965 r. – 9 dni.

1.8.7. Wiatry.

Wiatr jest elementem meteorologicznym wywierającym duży wpływ na kształtowanie się lokalnych klimatów, a także warunkującymi kierunki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz ich rozpraszania.

W ciągu roku udział wiatrów z poszczególnych kierunków – jest bardzo zróżnicowany. Na badanym terenie wyraźnie dominują wiatry z kierunków zachodnich W – 21%. Częste są również wiatry o kierunku SW – 13% ogólnej liczby wiatrów we wszystkich kierunkach. Mniejszy udział stanowią wiatry o kierunku WN – 12%, SE – 11%, E – 10%, S – 8,5%, N – 6%, NE – 4%.

Za zgodność z oryginałem
Wohyn 26.10.2010
[Podpis]
[Stempel]
[Podpis]

W miesiącach letnich często występują wiatry o składowej W i N natomiast w miesiącach zimowych o składowej S i E.

Średnia roczna prędkość wiatru w rejonie opracowywanej gminy wynosi ca 3,0 m/s, a średnie miesięczne wahają się w przedziale od 2,0 m/s do 3,5 m/s. Najmniejsze średnie prędkości przypadają na miesiące letnie. Stosunki anemometryczne badanego terenu ulegają znacznemu zróżnicowaniu w wyniku wpływów warunków lokalnych zwłaszcza orografii i pokrycia terenu. Za miejsca zaciszne należy uznać tereny znajdujące się po zacisznej stronie kompleksów leśnych, polany leśne oraz intensywną zabudowę. Terenami najlepiej przewietrzanymi są obszary wysoczyznowe, przy czym nie ma tutaj miejsc nadmiernie nawietrzanych.

2. Uwarunkowania kulturowe.

Wstęp – Środowisko kulturowe

Historyczne zainwestowanie i rozwój ruralistyczny gminy Wołyń, przebiega w kilku etapach. Dzisiejszy jego obraz jest efektem kilku faz urbanizacyjnych, które uzupełniając się wzajemnie, tworzą skomplikowaną mieszaninę kompozycyjną tak w zakresie układów przestrzennych jak i form architektury. Mamy tu do czynienia z sytuacją, w której późniejsze modele zabudowy wypełniają układy rozplanowane znacznie wcześniej lub też starsze obiekty pozostały w nowo wytyczonych układach jako formy reliktowe.

Analiza rozwoju przestrzennego, pozwala na wyodrębnienie „jednostek” urbanistycznych, będą to w większości wsie. Tylko osada Wołyń, niegdyś miasto królewskie pozwala na rekonstrukcję krajobraz urbanistyczny z okresu późnego średniowiecza. Poza układem drożnym, pełniącym dziś drugoplanową funkcję nie mamy danych „aby” wyodrębnić w przestrzeni jednostki osadnicze z okresu wczesnego średniowiecza. Pozwala na to dopiero wiek XVI. Ważnym elementem wpływającym na przestrzeń osady Wołyń, już w XVI w. był układ drożny, jego znaczenie dla rozwoju osady jest niepodważalne.

Za zgodność z oryginałem
Wołyń
[podpis]
[stempel]
[podpis]

2.1.FOLWARK - BOJANÓWKA

Dawny powiat - RADZYŃ PODLASKI
Obecna gmina - WOHYŃ
Obecny powiat - RADZYŃ PODLASKI

1.Rys historyczny

Zespół dworsko-parkowy założony został ok. 1830 r. przez rodzinę Rogowskich, wcześniej funkcjonował jako folwark. W rękach Rogowskich do pocz. XX w. Po I wojnie światowej nabyty przez Kazimierza Podbielskiego, który następnie przekazał go synowi Januszowi. W czasie II wojny światowej majątek zarządzany przez Niemców. Po wojnie objęty parcelacją. Dwór z parkiem przejmuje Urząd Gminy, gorzelnię Państwowe Nieruchomości Ziemskie w Międzyrzeczu Podlaskim. W 1976 r. budynki gospodarcze przejmuje SKR w Wołynie, a w 190-tych AWRSP Oddział w Lublinie.

2.Fazy rozwoju

przed 1830 - powstanie folwarku o funkcji głównie użytkowej
ok. 1830 - przebudowa założenia, powstanie dworu i parku krajobrazowego
k. XIX w. - rozbudowa części gospodarczej zespołu; budowa gorzelni, spichlerza i czworaków
1.60-te XX w. - zniszczenie części zabudowy; rozbiórka czworaków i zach. części dworu (rozebrana ostatecznie wraz bramą i ogrodzeniem w 1976 r.)

3.Zespół dworsko-parkowy

3.1. Dwór

Wybudowany w 1 poł.XIX w. (ok. 1830 r.) dla rodziny Rogowskich. Na pocz. XX w. odkupiony przez rodzinę Podbielskich. W 1945 r. przejęty przez Państwo i przeznaczony na mieszkania. W 1.60-tych użytkowany przez Szkołę Podstawową. Po 1964 r. sklep, Klub Rolnika i mieszkania. W 1976 r. rozebrano skrzydło zachodnie obiektu.

Klasykistyczny. Murowany. Złożony na planie prostokąta. Bryła częściowo parterowa (wsch.), częściowo dwukondygnacyjna (zach.). Obie części nakryte dwuspadowymi dachami ustawionymi do siebie prostopadle.

3.2. Spichlerz

Wybudowany pod k. XIX w. przez rodzinę Rogowskich.
Murowany. Na planie prostokąta. Dwukondygnacyjny z użytkowym poddaszem. Przykryty dachem dwuspadowym, w dachu na osi dłuższych elewacji wystawki.

3.3. Park krajobrazowy

3.4. Zespół gorzelni

- Gorzelnia, murowana, 1905
- Magazyn spirytusowy, murowany, 1905

2.2.WIEŚ - BEZWOLA

Dawna gmina - Wołyń
Dawny powiat - RADZYŃ PODLASKI
Obecna gmina - WOHYŃ
Obecny powiat - RADZYŃ PODLASKI

1.Rys historyczny

Początkowa historia wsi nierozpoznana. W 2 poł. XVIII w. wchodziła w skład dóbr Bojanówka. W 1827 r. wieś liczyła 162 domów i 1169 mieszkańców, w 1880 r. 170 domów i 1034 mieszkańców. Folwark założony razem ze wsią, także stanowił część dóbr Bojanówka stanowiących własność Podbielskich.

2.Fazy rozwoju

Starowieś rozlokowana po wsch. stronie lokalnego skrzyżowania /z drogą do Łomaz/. Na zach. od skrzyżowania zainwestowanie XIX i XX - wieczne. Między starowsią a Wołyniem tereny folwarczne oraz kościelne.

3.Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie wsch.-zach.

Za zgodności z oryginałem
Wołyń 26.10.2010
mgr inż. Przemysław Chłosta

2.2.1. WIEŚ - DZIAŁKA

1. Typowe układy

Występuje wyłącznie forma, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdują się po jednej stronie drogi. Brak jest przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowi też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych.

Obowiązuje typ zagrody wyciągniętej w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahałym się w wymiarach 30-60 m i więcej,
- o siedlisku krótszym, wahałym się w wymiarach 20-40 m, o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany reliktywnie. Siedliska bardziej wydłużone posiadają węższe fronty, a zabudowa gospodarcza jest daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodół.

2. Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominuje zabudowa trójboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą jest zabudowa dwuboczna. Chałupa ustawiona szczytem lub kalenicą do drogi. Do zagrody prowadzą dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej "zagumiennej". Charakterystyczne jest usytuowanie chlewów najbliżej chałupy. Chlew od chałupy oddzielony jest ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.2.2. WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

1. Charakterystyka ogólna

Obowiązuje zabudowa drewniana w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murewany kamienny lub ceglany osiąga wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązuje ściana węglowa, z ostatkami lub bez nich, kiedy zrąb jest szalowany. Dachy - dominują dwuspadowe z deską okapową w linii stropu. Okna - skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe z nadświetleniem i dwuskrzydłowe sześciopodziałowe, oberłufowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne - jednoskrzydłowe, rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetlem, skrzydła pływające lub spongowe (od podwórza). Starsze szalowane "w jodełkę" lub "romby". Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych.

Najstarsze zachowane chałupy, pochodzące z I ćw. XX w., posiadają kubaturę ok. 220-240 m³.

2. Rzut

Obowiązuje wyłącznie jeden typ, szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

- a/ symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,
- b/ asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej /do komory znajdowało się często dodatkowe wejście z zewnątrz/.

Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy, z amfiladowym układem pomieszczeń posiada różne warianty (patrz załączone rzuty). Występowały przykłady łączenia domu mieszkalnego z budynkiem inwentarskim.

3. Bryła

Obowiązuje zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym dachem.

2.2.3. WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

1. Typy budynków

Brak. Zabudowania plebańskie wykraczają swoją rozbudowaną formą poza schematy budownictwa chłopskiego, wiejskiego.

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.10.2010
Przebieg
Chłopski

2.2.4. WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

1. Kościół

Dawna cerkiew unicka ob. kościół filialny wybudowany zapewne w 1728 roku, drewniany, wielokrotnie remontowany. Obecnie rekonstruowany po pożarze z 1997 roku.

Położony między Wołyniem a Bezwolą, przy drodze na Wisznice i Lomazy. Na środku przykościelnego placu. Zwrocony prezbiterium ku drodze. Na zachód od niego zespół budynków gospodarczych (spichlerz, stodoła, obora) oraz plebania. Między placem przykościelnym a rzeką Pivonią ślady dawnego założenia ogrodowego, parku plebańskiego.

2. Dwór

Folwark założony zapewne w XVII wieku. Na pocz. XIX wieku stanowił część dóbr Bojanówka stanowiących własność Podbielskich. W 2 poł. XIX wieku dobra te dziedziczy rodzina Niepokulewskich. Po I pierwszej wojnie światowej przejęty przez Aleksandra Andrycz. Po II wojnie światowej zamieniony na Państwowy Ośrodek Maszynowy. Obecnie w rękach prywatnych. Dwór wybudowany w 2 ćw. XIX w. dla Podbielskich, przebudowany w latach 60-tych XX w. Eklektyczny.

Fazy rozwoju

przed 1830 - powstanie folwarku o funkcji głównie utylitarnej

ok. 1830 - przebudowa założenia, powstanie dworu i parku krajobrazowego

k. XIX w. - rozbudowa części gospodarczej zespołu;

1.60-te XX w. - zniszczenie zabudowy gospodarczej,

3. Cmentarze

Brak.

4. Kapliczki

Kapliczka kubaturowa, murowana, pocz. XX

2.2.5. WIEŚ - WNIOSKI

1. Elementy do bezwzględnego zachowania

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy
- kapliczka kubaturowa przy skrzyżowaniu dróg

2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

1. Zespół kościelny p.w. Chrystusa Zmartwychwstałego
- D. cerkiew unicka ob. kościół rzym.-kat., drewn., 1 poł. XVIII
- Dzwonnica, drewn., ok. poł. XIX

2. Zespół dworsko-parkowy:

- Dwór, mur., 2 ćw. XIX
- Pralnia, mur., k. XIX
- Park krajobrazowy, pocz. XX

3. Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

3. Zespół kościelny p.w. Chrystusa Zmartwychwstałego

- plebania, drewn., k. XIX w.
- spichlerz, drewn., k. XIX w.
- stodoła, drewn., k. XIX w.

Szkoła Elementarna, drewn., k. XIX w.

Dom nr 12, drewn., 1880-1885

Dom nr 18, drewn., pocz. XX

Dom nr 25, drewn., pocz. XX

Dom nr 26, drewn., pocz. XX

Dom nr 32, drewn., ok. 1900

Za zgodność z oryginałem

Holuj 26.10.2010

2.3. WIEŚ-KURASZEW - SUCHOWOLA - ZAWOINKA

Dawny powiat - RADZYN PODLASKI
Obecna gmina - WOHYŃ
Obecny powiat - RADZYN PODLASKI

1. Rys historyczny

Wieś wzmiankowana w XV w. W poł. XVII w. własność Wojciecha Niemyskiego. Dalsze losy dóbr nieznane. Prawdopodobnie w 2 poł. XVIII w. własność Kickich. W 1878 r. dobra nabył ks. Włodzimierz Światopełk-Czetwertyński, po 1914 r. w rękach jego syna Seweryna Czetwertyńskiego. W tym czasie przeprowadzono częściową parcelację dóbr. Ostatnim przed wojną właścicielem Suchowoli był Aleksander Czetwertyński. Po wojnie majątek rozparcelowano. Zabudowania i część gruntów przejęły w zarząd Państwowe Nieruchomości Ziemskie. Poszczególne części zespołu otrzymały różnych użytkowników: służba zdrowia (dawne założenie dworsko-parkowe), PGR (zespół gorzelni - obecnie własność AWRSP O/Lublin), Lasy Państwowe (leśniczówka i teren lasów), GS (sklepy), rolnicy indywidualni (d. czworaki).

2. Fazy rozwoju

XVII - powstanie siedziby dworskiej

1 poł. XVIII w. - powstanie barokowej kompozycji dworsko-ogrodowej; wykształcenie reprezentacyjnego centrum kompozycji - siedziby dworskiej oraz systemu dróg (droga przez wieś i drogi dojazdowe m.in. z Wohynia, z Parczewa)

1 poł. XIX w. - rozbudowa założenia i powstanie zaczątków kompozycji krajobrazu doliny strumienia (m.in. powstanie folwarku i gorzelni w Zawoince oraz część alei) ok. poł. XIX w. - budowa we wsi cerkwi prawosławnej

po 1878 r. - powstanie wielkiej, wieloczęściowej kompozycji krajobrazowej, obejmującej dolinę rzeki, dwór z parkiem, osadę folwarczną zw. Kuraszewem, wieś Suchowolę, folwark i gorzelnię w Zawoince, leśniczówkę, bażantarnię, rozległy system alei

po 1918 - budowa kościoła rzym.-kat. w miejscu d. cerkwi

po 1944 r. - częściowa dewastacja założenia

3. Zasada kompozycyjna

Dwór położony w zach. części osady. W ciągu XVIII w. i pocz. XIX w. ewolucja przebiegała w ramach zespołu, w ścisłym związku z wsią, która podporządkowana została założeniu dworskiemu. Ostateczny układ przestrzenny wykształcił się w k. XIX w. Powstała wówczas rozległa kompozycja krajobrazowa, obejmująca trzy jednostki osadnicze: Suchowolę, Kuraszew i Zawoinkę, powiązane ze sobą funkcjonalnie i przestrzennie. Oś kompozycji stanowi droga biegnąca ze wschodu na zachód przez wieś i na południe od parku. Centrum stanowi siedziba właściciela majątku - pałac z parkiem. Poprzez system alei wszystkie elementy kompozycji pozostają w bezpośredniej łączności z reprezentacyjnym centrum dóbr. Aleje łączą ponadto Suchowolę, Kuraszew i Zawoinkę z sąsiednimi miejscowościami.

2.3.1. WIEŚ - DZIAŁKA

1. Typowe układy

Występuje wyłącznie forma, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdują się po jednej stronie drogi. Brak jest przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowi też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych.

W Suchowoli obowiązuje typ zagrody wyciągniętej w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahałym się w wymiarach 40-60 m i więcej,
- o siedlisku krótszym, wahałym się w wymiarach 20-40 m, o bardziej zwartej zabudowie.

Za zgodnością z oryginałem
Hohyń 26.10.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany reliktozo. Z zabudowy gospodarczej najdalej odsunięte od mieszkania są stodoły (ustawione w głębi działki, kalenicowo do drogi).

2. Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominuje zabudowa trójboczna lub czworoboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą jest zabudowa dwuboczna. Chałupa przy drodze ustawiona szczytowo lub kalenicowo. We wsi, części wsi zwarta grupa zabudowy kalenicowej. Do zagrody prowadzą dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej "zagumiennej". Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadzi przez kłepisko stodoły. Charakterystyczne jest usytuowanie chlewów najbliższej chałupy. Chlew od chałupy oddzielony jest ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.3.2. WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

1. Charakterystyka ogólna

Obowiązuje zabudowa drewniana w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiąga wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązuje ściana węglowa, z ostatekami lub bez nich, kiedy zrąb jest szalowany. Typ ten, ze względów oszczędnościowych, wzbogacany jest często łatkami. Dachy - dominują dwuspadowe z deską okapową w linii stropu i naczółkowe. Okna - skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe z nadświetleniem i sześciodzielne, oberłutowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne - jednoskrzydłowe i dwuskrzydłowe, z nadświetleniem, skrzydła pływające lub spongowe (od podwórza). Starsze szalowane "w jodełkę" lub "romby". Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych.

Chałupy posiadają zróżnicowaną kubaturę wahającą się w granicach ok. 120-150m³, 150-200m³ oraz ponad 300m³.

2. Rzut

Obowiązuje wyłącznie jeden typ, szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

a/ symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,

b/ asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej.

Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy, z amfiladowym układem pomieszczeń posiada różne warianty (patrz załączone rzuty).

We wsi, części wsi budynki jednotraktowe, dwu lub trójpomieszczeniowe.

3. Bryła

Obowiązuje zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym lub naczółkowym dachem.

2.3.3. WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

1. Typy budynków

Zachowały się spichlerze, nieliczne stodoły oraz obory z chlewami.

2. Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednotraktowe, spichlerze na planie zbliżonym do kwadratu.

3. Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościenne, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi.

Za zgodą z cyfrowaniem
Wolyni 26.12.200
[Podpis]

2.3.4. WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

1. Zespół kościelny

1.1. Kościół rzym.-kat., parafialny p.w. Serca Jezusa

Budowę kościoła rozpoczęto w 1920 r. wg projektu Stefana Stępkowskiego, środkami Seweryna Czetwertyńskiego. Prace ukończono w 1929 r. Eklektyczny.

Murowany z cegły. Złożony na planie krzyża łacińskiego, jednonsawowy z transeptem i półkoliście zamkniętym prezbiterium. Po obu stronach prezbiterium zakrystie. Od frontu węższa od nawy kruchta. Bryła rozczłonkowana, złożona z przylegających do siebie prostopadłościanów. Dominuje prostopadłościan nawy nakryty dwuspadowym dachem z wysoką sygnaturką. Ramiona transeptu nakryte nieco niższym dachem dwuspadowym, prezbiterium dachem dwupołaciowym, przechodzącym w stożkowy.

1.2. Dzwonnica

Wybudowana w 1930 r. wg projektu Stefana Stępkowskiego, fundacji Seweryna Czetwertyńskiego.

Murowana. Na planie kwadratu. Trójkondygnacyjna. Kondygnacja druga wyższa od pozostałych. Kondygnacja trzecia, węższa, ze ściętymi narożnikami. Dach dzwonowaty, ośmiopółciowy.

1.3. Plebania

Wybudowana w 1921 r.

Murowana. Rzut w kształcie litery "T". Bryła parterowa z portykiem kolumnowym od frontu. Korpus nakryty dachem czterospadowym, skrzydła niskimi dachami trójpółciowymi.

1.4. Brama główna z ogrodzeniem

Wybudowane w 1930 r. Ogrodzenie od strony zach., pn. i wsch. pełne, z cegły, otynkowane. Od strony pld. ażurowe (słupy i przęsła metalowe). Brama główna murowana, z przejazdem pośrodku i dwoma bocznymi bramkami.

1.5. Spichlerz

Wybudowany w 1922 r., drewniany.

2. Zespół pałacowo-parkowy:

1. Oficyna, murowana, XIX/XX

2. Wozownia, murowana, k. XIX

3. Park krajobrazowy, k. XIX w.

3. Cmentarze

3.1. Suchowola - Cmentarz rzymskokatolicki.

4. Kapliczki

figura Matki Boskiej, XIX/XX /Zawoinka/

kapliczka, drewn., pocz. XX w.

5. Zabytki techniki /np. wiatraki/

Zespół gorzelni:

1. Gorzelnia, murowana, 1895-1899, rozb. 1906

2. Dom gorzelniany, murowany, 1907

3. Magazyn, murowany, 1899

4. Słodownia, murowana, 1907

5. Winiarnia, murowana, 1923

6. Magazyn winiarni, murowany, 1923

2.3.5. WIEŚ - WNIOSKI

1. Elementy do bezwzględne zachowania

1.1. Całość kompozycji krajobrazowej Suchowoli, Kuraszewa i Zawoinki, obejmującej:

- zespół pałacowo-parkowy z częścią gospodarczą
- zespół gorzelni w Zawoince
- kompleks stawów
- zespół kościelny
- cmentarz
- leśniczówka
- pozostałości osady folwarcznej
- stępy

1.2. W ramach wsi Suchowola:

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy
- dachy dwuspadowe lub naczółkowe

Za zgodą zarysów
L. Kuryś 26.12.2010

2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Zespół pałacowo-parkowy:

1. Oficyna, mur., XIX/XX
2. Wozownia, mur., k. XIX
3. Park krajobrazowy, 2 poł. XIX

Zespół kościelny p.w. Serca Jezusowego:

1. Kościół, mur., 1920-1929
2. Dzwonnica, mur., 1930
3. Plebania, mur., 1921
4. Brama główna z ogrodzeniem, mur., 1930

3. Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

Zespół gorzelni:

1. Gorzelnia, mur., 1895-1899, 1906
2. Dom gorzelnego, mur., 1907
3. Magazyn, mur., 1899
4. Słodownia, mur., 1907
5. Winiarnia, mur., 1923
6. Magazyn winiarni, mur., 1923

Ośmiorak, drewn., k. XIX

Leśniczówka, drewn., ok. 1900

Szkoła Podstawowa, mur., 1927

Dom, mur., 1899

D. Urząd Gminy /ob. Przedszkole/, drewn., ok. 1880

Kapliczka, mur., poł. XIX

Figura Matki Boskiej, XIX/XX /Zawoinka/

Kapliczka, drewn., pocz. XX

Dom nr 6, drewn., pocz. XX

Dom nr 14, drewn., pocz. XX

Kuźnia nr 18, drewn., pocz. XX

Dom nr 19, drewn., k. XIX

Spichlerz nr 25, drewn., pocz. XX

Dom nr 31, drewn., pocz. XX

Dom nr 36, drewn., ok. 1880

Dom nr 37, drewn., 4 ćw. XIX

Dom nr 38, drewn., pocz. XX

Dom nr 39, drewn., k. XIX

Stodoła nr 39, drewn., pocz. XX

Spichlerz nr 41, drewn., pocz. XX

Dom nr 42, drewn., pocz. XX

Dom nr 44, drewn., pocz. XX

Dom nr 45, drewn., pocz. XX

Dom nr 47, drewn., pocz. XX

Dom nr 51, drewn., ok. 1910

Dom nr 52, drewn., pocz. XX

Dom nr 56, drewn., pocz. XX

Dom nr 61, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 63, drewn., k. XIX

Dom nr 65, drewn., pocz. XX

Spichlerz nr 75, drewn., pocz. XX

Dom nr 76, drewn., pocz. XX

Dom nr 80, drewn., k. XIX

Dom nr 82, drewn., k. XIX

Dom nr 83, drewn., ok. 1910

Dom nr 88, drewn., pocz. XX

Dom nr 89, drewn., pocz. XX

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2016
[Podpis]

2.4. WIEŚ - LISIOWÓLKA

Dawny powiat - RADZYŃ PODLASKI
Obecna gmina - WOHYŃ
Obecny powiat - RADZYŃ PODLASKI

1. Rys historyczny

Początkowa historia wsi nierozpoznana.

W XIX w. siedziba gminy. Przynależała do parafii w Bezwoli. W 1827 wieś liczyła 95 domów i 382 mieszkańców, w 1880 r. liczyła 84 domy i 468 mieszkańców.

2. Fazy rozwoju

Starowieś przy lokalnym skrzyżowaniu dróg, wieś rozłożona po jego zachodniej stronie. Kolonie na północ i południe od wsi z okresu międzywojennego.

3. Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie wschód-zachód.

2.4.1. WIEŚ - DZIAŁKA

1. Typowe układy

Występuje wyłącznie forma, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdują się po jednej stronie drogi. Brak jest przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowi też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych.

W Lisiowółce obowiązuje *typ zagrody wyciągniętej* w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach 40-60 m i więcej,
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-40 m, o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany reliktoowo. Siedliska bardziej wydłużone posiadają prawie dwukrotnie węższe fronty, a zabudowa gospodarcza jest daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodoł.

2. Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominuje zabudowa trójboczna lub czworoboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą jest zabudowa dwuboczna. Chałupa przy drodze ustawiona szczytem lub kalenicą. Do zagrody prowadzą dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej "zagumiennej". Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadzi przez kłepisko stodoły. Charakterystyczne jest usytuowanie chlewów najbliższej chałupy. Chlew od chałupy oddzielony jest ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

2.4.2. WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

1. Charakterystyka ogólna

Obowiązuje zabudowa drewniana w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiąga wysokość 20-30 cm. Powszeczenie obowiązuje ściana węglowa, bez osłatków, oszalowana z zewnątrz. Typ ten, ze względu na oszczędnościowych, wzbogacony jest często łątkami. Dachy - dominują dwuspadowe z gładkim szczytem lub małą deską okapową w linii stropu. Okna -

Za zgodą z...
Wohyń 26.12.2010
[Podpis]
Adm. Gminy

skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe, oberłufkowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne - jednoskrzydłowe, rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetlami, skrzydła płycinowe. Starsze szalowane "w jodełkę" lub "romby". Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych

Przeważają chałupy o kubaturze 150-200 m³ związane z budownictwem nowszym, bowiem ok. 90 procent budynków mieszkalnych pochodzi z lat 1925-1960.

2. Rzut

Obowiązuje wyłącznie jeden typ, szczytowofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

a/symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,

b/asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej.

Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy, z amfiladowym układem pomieszczeń posiada różne warianty (patrz załączone rzuty).

3. Bryła

Obowiązuje zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym dachem.

2.4.3. WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

1. Typy budynków

Zachowały się wyłącznie spichlerze oraz nieliczne przebudowane obory z chlewami.

2. Rzuty

Obory zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednotraktowe, wielopomieszczeniowe, spichlerze na planach zbliżonych do kwadratu.

3. Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościenne, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi.

2.4.4. WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

1. Kościół

Brak.

2. Dwór/palac/

Brak.

3. Cmentarze

Brak.

4. Kapliczki

kapliczka, mur., XIX

kapliczka, mur., okres międzywojenny

5. Zabytki techniki /np. wiatraki/

Brak.

2.4.5. WIEŚ - WNIOSKI

1. Elementy do bezwzględnego zachowania

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy
- dachy dwuspadowe
- kapliczki przydrożne

2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Brak.

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.10.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

3. Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego
Kapliczka, mur., XIX
Kapliczka, mur., okres międzywojenny
Dom nr 72, drewn., pocz. XX
Dom nr 76, drewn., pocz. XX
Dom nr 83, drewn., pocz. XX
Dom nr 86a, drewn., pocz. XX
Obora nr 88, drewn., I ćw. XX
Dom nr 95, drewn., pocz. XX

2.5. WIEŚ - OSSOWA

Dawny powiat - RADZYŃ PODLASKI
Obecna gmina - WOHYŃ
Obecny powiat - RADZYŃ PODLASKI

1. Rys historyczny

Wieś wzmiankowana w XV w. Związana z osadnictwem tatarskim (nadanie z 1727 r.). W 1821 r. przeszła (wraz z Wohyniem, folwarkiem Wiski, Planta i okolicznymi wsiami) w ręce hr. Ordynata Stanisława Zamoyskiego, przekazana przez Skarb Państwa w zamian za zajęty na rzecz Rządu Królestwa Zamość. W XIX w. należała do parafii rzym.-kat. w Wohyniu i parafii obrządku wsch. w Przegalinach. W 1827 r. wieś liczyła 89 domów i 498 mieszkańców, w 1880 r. liczyła 109 domów i 697 mieszkańców.

2. Fazy rozwoju

Starowieś po zachodniej stronie drogi prowadzącej do Przegalin. Po wschodniej stronie drogi zainwestowanie XX -wieczne. Kolonie na południe od wsi z okresu międzywojennego.

3. Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie wschód-zachód.

2.5.1. WIEŚ - DZIAŁKA

1. Typowe układy

Występuje wyłącznie forma, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdują się po jednej stronie drogi. Brak jest przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowi też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych.

W Ossowie obowiązuje *typ zagrody wyciągniętej* w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach 40-60 m i więcej,
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-40 m, o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany relikto. Siedliska bardziej wydłużone posiadają węższe fronty, a zabudowa gospodarcza jest daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodoł.

2. Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominuje zabudowa trójboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą jest zabudowa dwuboczna. Chalupy ustawione szczytem lub kalenicą do drogi (z przewagą ustawienia szczytowego). Do zagrody prowadzą dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej "zagumiennej". Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadzi przez klepisko stodoły. Charakterystyczne jest usytuowanie chlewów najbliżej chalupy. Chlew od chalupy oddzielony jest ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

Za zgodność z oryginałem
Wohyń, dnia 26.10.200
M. Chłopus

2.5.2. WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

1. Charakterystyka ogólna

Obowiązuje zabudowa drewniana w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament murowany kamienny lub ceglany osiąga wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązuje ściana węglowa, z ostatkami lub bez nich, kiedy zrąb jest szalowany. Typ ten, ze względów oszczędnościowych, wzbogacany jest często łątkami. Dachy - dominują dwuspadowe z deską okapową w linii stropu (dawniej także przyczółkowe i czterospadowe). Okna - skrzynkowe lub fustynowe, dwuskrzydłowe z nadświetleniem oraz dwuskrzydłowe czterodzielne i sześciodzielne, oberluftowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne - jednoskrzydłowe, rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetlaniem, skrzydła pływające lub spongowe. Starsze szalowane "w jodełkę" lub "romby". Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych.

Typowa jest chałupa, której kubatura waha się w granicach 120-150 m³. Chałupa o kubaturze 150-200 m³ związana jest z budownictwem nowszym, bowiem ok. 80 procent budynków mieszkalnych pochodzi z lat 1925-1960.

2. Rzut

Obowiązuje wyłącznie jeden typ, szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

a/ symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,

b/ asymetrycznej z wejściem usytuowanym przy końcu ściany dłuższej.

Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy, z amfiladowym układem pomieszczeń posiada różne warianty (patrz załączone rzuty).

Występowały przykłady łączenia części mieszkalnej z gospodarczą.

3. Bryła

Obowiązuje zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym dachem.

2.5.3. WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

1. Typy budynków

Zachowały się spichlerze, stodoły oraz obory z chlewami.

2. Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednotraktowe, spichlerze na planach zbliżonych do kwadratu.

3. Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościennie, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi.

2.5.4. WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

1. Kościół

Brak.

2. Dwór / pałac /

Brak.

3. Cmentarze

Brak.

Za zgodność z oryginałem
Wokulski 26.10.2016

4. Kapliczki

- kapliczka, drewn., pocz. XX
- kapliczka mur., XVIII/XIX
- kapliczka, mur., okres międzywojenny /kolonia/

5. Zabytki techniki /np. wiatraki/

Brak.

2.5.5. WIEŚ - WNIOSKI

1. Elementy do bezwzględego zachowania

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy
- dachy dwuspadowe
- kapliczki przydrożne

2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Brak.

3. Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

- Kapliczka, drewn., pocz. XX
- Kapliczka mur., XVIII/XIX
- Kapliczka, mur., okres międzywojenny
- Dom nr 1, drewn., pocz. XX
- Dom nr 2, drewn., ok. 1914
- Dom nr 3, drewn., pocz. XX
- Spichlerz nr 3, drewn., pocz. XX
- Dom nr 4, drewn., pocz. XX
- Dom nr 5, drewn., 1904
- Dom nr 6, drewn., pocz. XX
- Dom nr 7, drewn., ok. 1904
- Dom nr 10, drewn., pocz. XX
- Stodoła nr 14, drewn., pocz. XX
- Dom nr 15, drewn., pocz. XX
- Spichlerz nr 19, drewn., pocz. XX
- Spichlerz nr 20, drewn., pocz. XX
- Dom nr 21, drewn., pocz. XX
- Dom nr 23, drewn., ok. 1907
- Dom nr 144, drewn., ok. 1930 /kolonia/
- Spichlerz nr 144, drewn., ok. 1930 /kolonia/

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.12.2016
[Podpis]
[Stempel]

2. 6. WIEŚ - OSTRÓWKI

Dawny powiat - RADZYŃ PODLASKI
Obecna gmina - WOHYŃ
Obecny powiat - RADZYŃ PODLASKI

1. Rys historyczny

Wieś wzniesiona w XV w. Parafia erygowana ok. 1650 r., pierwotny kościół p.w. św. Barbary wybudowany ok. 1650 r. przez Łukasza Opalińskiego i jego żonę Izabellę. Obecny kościół wybudowany w 1743 r. W XIX w. wymieniany folwark usytuowany w południowo-zachodniej części wsi. W 1827 r. wieś liczyła 136 domów i 681 mieszkańców, w 1880 r. 102 domy i 844 mieszkańców.

2. Fazy rozwoju

Starowieś rozlokowana przy skrzyżowaniu dróg. Rozwój wsi do k. XIX w. następował w kierunku wschodnim i południowym. Współczesne zainwestowanie przy drodze w kierunku Szóstki i Wólki Łużeckiej.

3. Typ wsi

Wieś typu przydrożnica. Droga przebiega w układzie północ-południe i wschód-zachód.

2. 6.1. WIEŚ - DZIAŁKA

1. Typowe układy

Występuje wyłącznie forma, w której zarówno dom mieszkalny jak i budynki inwentarskie znajdują się po jednej stronie drogi. Brak jest przykładów zabudowy okólnej oraz z domem mieszkalnym po drugiej stronie drogi. Droga przez wieś stanowi też podstawę rozplanowania na działkach siedliskowych.

W Ostrówkach obowiązuje *typ zagrody wyciągniętej* w dwóch wariantach:

- o długim siedlisku, wahającym się w wymiarach 40-60 m i więcej,
- o siedlisku krótszym, wahającym się w wymiarach 20-40 m, o bardziej zwartej zabudowie.

Typ zagrody wyciągniętej, charakteryzującej się połączoną zabudową gospodarczą i mieszkalną, ze względu na liczne powojenne przebudowy zachowany reliktoowo. Siedliska bardziej wydłużone posiadają węższe fronty, a zabudowa gospodarcza jest daleko odsunięta od mieszkania. Uwaga ta dotyczy szczególnie stodoł.

2. Plany zagospodarowania działek siedliskowych

Dominuje zabudowa trójboczna, przy braku stodoły jej uproszczoną formą jest zabudowa dwuboczna. Chalupa ustawiona szczytem lub kalenicą do drogi. Do zagrody prowadzą dwa wjazdy: jeden od strony drogi wiejskiej, drugi od drogi polnej "zagumiennej". Przy działkach wąskich wjazd od strony pola na siedlisko prowadzi przez klepisko stodoły. Charakterystyczne jest usytuowanie chlewów najbliżej chałupy. Chlew od chałupy oddzielony jest ogródkiem warzywnym, dom mieszkalny od drogi wiejskiej ogródkiem kwiatowym.

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.12.2010
[Podpis]

2.6.2. WIEŚ - BUDYNKI MIESZKALNE

1. Charakterystyka ogólna

Obowiązuje zabudowa drewniana w konstrukcji zrębowej. W oparciu o materiał drzewny wypracowano tradycyjne formy budynków, nadając im określony wyraz estetyczny w proporcjach, zwieńczeniu węglów, rozplanowaniu wnętrza, bryle. Fundament mурowany kamienny lub ceglany osiąga wysokość 20-30 cm. Powszechnie obowiązuje ściana węglowa, z ostatkami lub bez nich, kiedy zrąb jest szalowany. Typ ten, ze względu na oszczędnościowych, wzbogacany jest często łątkami. Dachy - dominują dwuspadowe z gładkim szczytem lub deską okapową w linii stropu. Okna - skrzynkowe lub futrynowe, dwuskrzydłowe z nadświetleniem i sześciokątne, oberluflowe, weneckie. Drzwi zewnętrzne - jednoskrzydłowe, rzadziej dwuskrzydłowe, z nadświetlami, skrzydła płycinowe lub spongowe (od podwórza). Starsze szalowane "w jodełkę" lub "romby". Zdobnictwo - skupione na szczytach, okapach, przy otworach okiennych i drzwiowych.

Typowa jest chalupa, której kubatura waży się w granicach 120-150 m³. Chalupa o kubaturze 150-200 m³ związana jest z budownictwem nowszym, bowiem ok. 80 procent budynków mieszkalnych pochodzi z lat 1925-1960.

2. Rzut

Obowiązuje wyłącznie jeden typ, szerokofrontowy z wejściem usytuowanym w ścianie szerszej-dłuższej, w dwóch odmianach:

a/ symetrycznej z wejściem umieszczonym w połowie ściany,
b/ asymetrycznej z wejściem głównym usytuowanym przy końcu ściany dłuższej /do komory znajdowało się często dodatkowe wejście z zewnątrz/.
Podział wnętrza dwutraktowy, dwu lub trójdziałowy, z amfiladowym układem pomieszczeń posiada różne warianty (patrz załączone rzuty).

3. Bryła

Obowiązuje zabudowa parterowa, zwarta, prostopadłościenna, nakryta dwuspadowym dachem.

2.6.3. WIEŚ - BUDYNKI INWENTARSKIE

1. Typy budynków

Zachowały się stodoły, spichlerze oraz obory z chlewami.

2. Rzuty

Obiekty zbudowane na planach wydłużonych prostokątów, jednotraktowe, spichlerze na planach zbliżonych do kwadratu.

3. Bryła

Budynki parterowe, prostopadłościennie, zwarte, nakryte dachami dwuspadowymi lub czterospadowymi (stodoły).

2.6.4. WIEŚ - BUDYNKI NIETYPOWE

1. Zespół kościelny

1.1. Kościół rzym.-kat., parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa

Parafia erygowana ok. 1650 r. Pierwotny kościół p.w. św. Barbary zbudowano ok. 1650 r. Obecny wybudowany w 1743 r., w l. 1876-1905 był zamknięty.

Parafia rzym.-kat. wznowiona w 1905 r. pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa.

Drewniany, konstrukcji zrębowej. Na planie prostokąta. Nawa główna dwukrotnie szersza od bocznych. Prezbiterium równe szerokością nawie, po jego obu stronach zakrystie. Od frontu w szerokości nawy głównej chór i kruchta. Po bokach kwadratowe wieże.

Korpus trójnawowy, poprzedzony dwoma wieżami w elewacji frontowej, przykrytymi cebulastymi hełmami. Dominuje korpus nawowy nakryty dwuspadowym dachem z cebulastą sygnaturką.

1.2. Dzwonnica

Wybudowana ok. poł. XVIII w. Barokowa.

Drewniana, dwukondygnacyjna. Kondygnacja dolna w konstrukcji zrębowej, górna, większa w konstrukcji słupowo-ramowej. Nakryta dachem czterospadowym.

Za zgodności z oryginałem

Wolny 26.10.2020

1.3. Plebania

Wybudowana ok. 1920 r. Eklektyczna.

Murowana. Rzut na planie prostokąta z gankiem od frontu. Bryła parterowa, nakryta dachem dwuspadowym.

1.4. Budynek Parafialny

Wybudowany zapewne w 4 ćw. XIX w. z przeznaczeniem na plebanię. Po 1920 r. zamieniony na organistówkę i wikariat.

Drewniany, konstrukcji zrębowej. Rzut na planie prostokąta z gankiem od frontu i dwoma przybudówkami od pld. Bryła parterowa, nakryta dachem dwuspadowym.

2. Dwór/palac/

Brak.

3. Cmentarze

3.1. Cmentarz rzymskokatolicki.

Położony za kościołem, wśród pól. Założony ok. 1840 r. Powiększany w 1927 i 1982 r.

Założony na planie wydłużonego prostokąta. Na osi aleja główna, która z aleją

p o p r z e c z n ą

wydziela cztery kwatery. Przy bramie nagrobki z 2 poł. XIX i 1 poł. XX w. Czynny.

4. Kapliczki

kapliczka, mur., XIX/XX

kapliczka, mur., pocz. XX

5. Zabytki techniki /np. wiatrak/

Brak.

1.4. Budynek Parafialny

Wybudowany zapewne w 4 ćw. XIX w. z przeznaczeniem na plebanię. Po 1920 r. zamieniony na organistówkę i wikariat.

Drewniany, konstrukcji zrębowej. Rzut na planie prostokąta z gankiem od frontu i dwoma przybudówkami od pld. Bryła parterowa, nakryta dachem dwuspadowym.

2. Dwór/palac/

Brak.

3. Cmentarze

3.1. Cmentarz rzymskokatolicki.

Położony za kościołem, wśród pól. Założony ok. 1840 r. Powiększany w 1927 i 1982 r.

Założony na planie wydłużonego prostokąta. Na osi aleja główna, która z aleją

p o p r z e c z n ą

wydziela cztery kwatery. Przy bramie nagrobki z 2 poł. XIX i 1 poł. XX w. Czynny.

4. Kapliczki

kapliczka, mur., XIX/XX

kapliczka, mur., pocz. XX

5. Zabytki techniki /np. wiatrak/

Brak.

2.6.5. WIEŚ - WNIOSKI

1. Elementy do bezwzględnego zachowania

- wielkość działek siedliskowych i ich rozplanowanie
- układ drożny
- wysokość zabudowy
- dachy dwuspadowe
- zespół kościoła paraf.
- cmentarz
- kapliczki przydrożne i obelisk (Miejsce Pamięci Narodowej)

Za zgodność z oryginałem
Wolnyj 26.10.2020

2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Zespół kościoła rzym.-kat. p.w. św. Stanisława Biskupa:

1. Kościół, drewn., 1743
2. Dzwonnica, drewn., poł. XVIII
3. Plebania, mur., ok. 1920
4. Budynek Parafialny, drewn., 4 ćw. XIX

3. Obiekty ujęte w ewidencji woj. lubelskiego

Kapliczka, mur., XIX/XX

Kapliczka, mur., pocz. XX

Cmentarz rzymskokatolicki, założony ok. 1840

Dom nr 147, drewn., 1901

Stodola nr 153, drewn., pocz. XX

Stodola nr 154, drewn., pocz. XX

Dom nr 157, drewn., 1920

Dom nr 160, drewn., pocz. XX

Dom nr 161, drewn., pocz. XX

Dom nr 162, drewn., pocz. XX

Dom nr 163, drewn., pocz. XX

Spichlerz 163, drewn., pocz. XX

Dom nr 164, drewn., pocz. XX

Spichlerz nr 164, drewn., pocz. XX

Dom nr 165, drewn., pocz. XX

2.7. FOLWARK - PLANTA

Dawny powiat - RADZYŃ PODLASKI

Obecna gmina - WOHYŃ

Obecny powiat - RADZYŃ PODLASKI

1. Rys historyczny

Folwark królewski założony w 1772 r. W 1821 r. przeszedł (wraz z innymi dobrami) w ręce hr. Ordynata Stanisława Zamoyskiego, przekazany przez Skarb Państwa w zamian za zajęty na rzecz Rządu Królestwa Zamość. W 1837 r. dobra otrzymała córka Zamoyskiego Eliza Brzozowska. W rękach Brzozowskich do 1911 r. W l. 1882-1911 w posiadaniu Jana Brzozowskiego, który dokonał przebudowy majątku. W 1911 r. zespół nabył Światopełk Czetwyński. Po I wojnie światowej własność Marii Grocholskiej. Po II wojnie światowej przejęty przez Skarb Państwa, Od l. 90-tych w rękach AWRSP Oddział Lublin.

2. Fazy rozwoju

1772 - powstanie folwarku głównie o funkcjach utylitarnych.

ok. 1821 - budowa drewnianego dworu

po 1820 - obsadzenia alejowe

l. 80-te i 90-te XIX w. - przebudowa kompozycji, powstanie nowego murowanego dworu

i zespołu budynków gospodarczych

1939 - budowa siedziby administracji dóbr

po 1940 - zniszczenie zespołu, rozbiórka części obiektów (m.in. czworaków)

1963 - rozbiórka murowanego dworu

l. 70-te XX w. - postępujące zniszczenia kompozycji; budowa bloku mieszkalnego,

stodoly i obory na terenie założenia

4. Zespół folwarczny

1. Lamus, drewniany, ok. 1890

2. Magazyn z wozownią, murowany, pocz. XX, przebud. ok. 1982

3. Stajnia, murowany, ok. 1890

4. Obora, murowana, pocz. XX, przebud. w 1987

5. Budynek administracji dóbr, drewniany, 1939

6. Kapliczka, mur., XIX/XX

7. Pozostałości dawnej kompozycji w postaci alei, szpalerów, obsadzeń granicznych

Wolny
26.10.2012

2.8. WIEŚ WOHYŃ

2.8.1. POŁOŻENIE WOHYNIA.

1. Warunki geograficzne

Wohyń położony jest w południowej części pow. Radzyń Podlaski, w obrębie jednostki fizjograficznej zwanej Małe Mazowsze, stanowiącej równinę pociętą licznymi ciekami. W podłożu geologicznym występują utwory kredowe, na których spoczywa warstwa trzeciorzędu oraz czwartorzędu: piaski kwarcowe, zlepki, muły, piaski ilaste, utwory dyluwialne.

Z większych cieków wodnych należy wymienić Piwonię. Położenie nad poziom morza ograniczają warstwy 140 - 167 m n.p.m.

Obszar Wohynia położony jest w Radzyńsko - Łukowskiej dzielnicy rolniczo - klimatycznej. Wohyń leży na szlaku drogowym. Podstawowe znaczenie komunikacyjne dla Wohynia ma droga z Radzyna Podlaskiego do Parczewa. Pozostałe drogi: Wohyń - Międzyrzec Podlaski (25 km), Wohyń - Suchowola (9 km), Wohyń - Bronica (6 km), Wohyń - Planta (5 km), mają znaczenie lokalne.

Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Bezwoli - 2 km od Wohynia.

2. Topografia

Zabudowa osady rozciąga się po południowej stronie rzeki Piwonii, której dolina przebiega z pd.-wsch. na pn.-zach.

Teren zajęty przez Wohyń przyjmuje kształt trójkąta, którego wierzchołek wyznacza ujście dopływu Piwonii. Obszar dawnego lokacyjnego miasta zajmuje południową najwyżej położoną część tego terenu sięgającą linii od ul. Nadrzecznej do ul. Zaszkolnej.

Na terenie Wohynia występują także dwa zbiorniki wodne (?).

Granicę północną i południowo-wschodnią zabudowy wsi wyznaczają rzeka Piwonka i jej lewobrzeżny dopływ (bez nazwy). Od strony południowo-zachodniej osada nie posiada naturalnych granic.

2.8.2. HISTORIA MIASTA.

XIII - pierwsza wzmianka o wsi

XV-XVI - dwór królewski stanowiący centrum włości wońskiej obejmującej miasteczko, cztery wójtostwa i szesnaście wsi.

1522 - lokacja miasta. Przywilej lokacyjny uzyskał Wohyń od króla Zygmunta I

1531 - przywilej uzupełniający przywilej z 1522.

1538 - po raz trzeci król nadał Wohyniowi przywilej na prawo magdeburskie

1539 - prawo używania herbu i pieczęci oraz jeden jarmark

1552 - Wohyń posiada karczmę miodową, dwadzieścia dwie piwnie i cztery gorzalkowe. Pracowało dwóch kowali, jeden szewc, kuśnierz, młynarz.

1537 - założenie parafii

1650-63 - zmniejszenie się ludności o połowę, zmniejszenie miasta

1795 - miasto liczy zaledwie 245 mieszkańców, 190 Polaków, 38 Żydów.

Pracowało dwóch grabarzy, kowali, szewców, krawców oraz pięciu żydowskich szynkarzy. Zabudowa w całości była drewniana. Ulice nie były brukowane.

Miasto określano jako "jako upadające"

1820 - miasto przekazano hr. Stanisławowi Zamoyskiemu, w zamian za zajęta na rzecz Rządu Królestwa twierdzą i miasto Zamość. Miasto liczyło 223 domów,

mieszkało w nim 872 Polaków i 185 Żydów. Polacy zajmowali się rolnictwem, starozakonni handlem. Brak było rzemieślników.

1823 - pożar który objął dzielnicę gospodarczą, spłonęły 64 stodoły i spichlerze.

1837 - budowa nowego murowanego kościoła w miejscu dawnego, drewnianego który spłonął w 1794 r.

ok. 1840 - założenie nowego cmentarza grzebalnego

1864 - Wohyń liczył 2145 mieszkańców i posiadał 264 domy

ok. 1870 - utrata praw miejskich

Wohyń 20.12.2020

- 1875 - przeniesienie cerkwi unickiej na cmentarz grzebalny
- 1881 - pożar, który zniszczył 100 domów
- 1884 - Wołyn liczył 2480 mieszkańców. Wszystkie domy były drewniane i pokryte strzechą, za wyjątkiem plebanii pokrytej gontem
- 1885 - zamknięcie kościoła
- 1905 - otwarcie kościoła, reaktywowano też parafię
- 1905 - 10 - przebudowa i rozbudowa kościoła i jego najbliższego otoczenia
- 1921 - Wołyn liczył 2579 mieszkańców
- 1923-30 - Dom spółdzielczy, młyn i tartak braci Sowińskich, Remiza Strażacka, budynek Szkoły Powołowej
- 1948 - zadrzewiono rynek i część ulic
- ok. 1950 - pierwsze budynki murowane
- 1980 - ok. 2000 mieszkańców

2.8.3. ANALIZA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO.

ETAP I - XIII w. - pocz. XVI w.

Wieś Wołyn, położona była wzdłuż najstarszej linii komunikacyjnej, tzw. "drogi ruskiej". Droga ta, w obrębie dzisiejszego Wołynia, prowadziła z pd.-wsch. ul. Kopyńską i po skrzyżowaniu z ul. Piłsudskiego skręcała na pn.-zach. biegnąc ślepych ulicami na tyłach szkoły podstawowej. Następnie skręcała w ul. Nadzeczna.

Lokacja miasta, które przejęło nazwę wsi, nie objęła jej terenów. Wieś nie podlegała jurysdykcji miejskiej. Podział na wieś i miasto utrzymał się do poł. XIX w.

Zabudowania przedlokacyjnej wsi Wołyn rozmieszczone były we wsch. części dzisiejszego Wołynia, przy ulicy Piłsudskiego (d. ul. Włodawska).

Przypuszczalnie już w okresie istnienia wsi wykształcił się na pn.-zach. od niej plac targowy, istniała też już wieś Bezwola, dotykająca doliny rzeki Piwonii.

ETAP II - XVI - XVIII w.

Miasto lokacyjne. Dwór królewski.

Dwór królewski zbudowany został na pocz. XVI w., jego budowa wiązała się z dogodnym położeniem komunikacyjnym wsi. Ma to związek ze wzrostem znaczenia dróg łączących, w owym czasie, ziemie Korony i Litwy. Wołyn znalazł się na przy tzw. gościńcu litewskim, którym królowie podążali z Korony na Litwę. Gościńiec litewski na odcinku z Parczewa do Wołynia pokrywał się z "drogą ruską". Wchodzi do Wołynia dzisiejszą ul. Kopyńską, biegnąc ślepych uliczkami, wpadając w ul. Bezwolską, na której była grobla umożliwiająca przekroczenie doliny Piwonii.

Dwór wołyński znajdował się na terenie wsi, należącej do wójtostwa. Usytuowano go na wsch. od skrzyżowania ul. Kopyńskiej z ul. Włodawską (ob. Piłsudskiego), w pobliżu rzeki, w miejscu lub w pobliżu istniejącego jeszcze w latach 80-tych dworu (wybudowanego ok. 1850 r.).

Wołyn uzyskał przywilej lokacyjny w 1519 r. od króla Zygmunta I. Sama akcja wytyczenia i osadzenia rozpoczęta była już od 1511 r. Wydaje się, że miasto do połowy XVI w. uzyskało skończoną kompozycję przestrzenną. Teren obecnego Wołynia podzielony był na miasto oraz wieś o tej samej nazwie w której był dwór i folwark królewski.

Układ przestrzenny miasta pozostał do dziś prawie niezmieniony.

Pierwszorzędne znaczenie dla ukształtowania miasta miało jego położenie na niewielkim terenie, ograniczonym dwoma rzeczkami, płynącymi w zabagnionych dolinach.

W wyniku lokacji zmieniła się trasa "drogi ruskiej". L. która przesunięta została w kierunku pd. Kierunek przebiegu tego ciągu komunikacyjnego zgodny jest z kierunkiem układu przestrzennego miasta i prowadzi z pd.-wsch. na pn.-zach., równoległe do biegu rzeki Piwonii, łącząc dwór, rynek, kościół. Powstanie miasta zdecydowało o wytyczeniu drogi (ob. ul. Parczewska) będącej odgałęzieniem starej "drogi ruskiej".

Zgodnie z oryginałem
Wołyn, 2010
[Podpis]

Wydłużony układ dwóch głównych ulic wychodzących z naroży rynku (ul. Piłsudskiego i ul. Radzyńska) opierających się o poprzecznie ustawioną - do całego układu - ul. Bezwolską. Stanowi schemat kompozycyjny układu przestrzennego osady.

W centrum wytyczono prostokątny rynek. Bloki zabudowy, skupione przy rynku i głównych ulicach mają formy prostokątów i trapezów.

Ten podłużny układ ulic głównych i bocznych poprzecinany był wąskimi uliczkami usytuowanymi prostopadle. Całość tworzy, miejscami nieregularny, układ szachownicowy, utrzymany jeszcze w tradycji średniowiecznego miasta regularnego. Posiada analogie w planach miast Mazowsza Wschodniego.

ETAP III XIX-XX w.

Obecne rozplanowanie Wohynia pochodzi z XIX wieku, przy czym zasadniczych zmian w rozplanowaniu i układzie miasta wiek ten nie przyniósł. Obszar zabudowy wyznaczony w XVI wieku nie został przekomponowany. Nastąpiły jedynie zmiany właścicieli gruntów. Dopiero w 1875 roku dokonano poważnej ingerencji w układ urbanistyczny. Po kasacie kościoła unickiego, cerkiew unicka istniejąca przy ulicy Piłsudskiego została przeniesiona na cmentarz grzebalny. Na cmentarzu przy cerkiewnym wybudowano budynek szkoły podstawowej. Tą część wsi zniszczono ostatecznie w 1923 roku budując dzisiejszy budynek szkoły.

Podczas II-ej wojny światowej uległa spaleniowi południowa część osady, łącznie z bożnicą usytuowaną w południowym bloku zabudowy rynkowej. W miejscu tym wybudowano po 70-tym roku bezstylowe, fatalne architektonicznie blokowisko.

ANALIZA SYSTEMOWA

Historyczna zabudowa i rozbudowa Wohynia, jak wykazano w poprzednim rozdziale, przebiegała w kilku etapach.

Analiza rozwoju przestrzennego i wyodrębnienie kilku jego faz, pozwala na wydzielenie "jednostek" urbanistycznych. Niestety brak jest danych pozwalających na pełne zrekonstruowanie krajobrazu urbanistycznego z okresu przedlokacyjnego. Wydzielić się da jedynie jednostka zwana "Wieś Woin".

Czytelne odniesienie ma dopiero lokacja miasta dokonana na pocz. XVI wieku na prawie magdeburskim. Na tej podstawie wyodrębniono jednostkę "Centrum". Ważnym elementem, wpływającym na przestrzeń osady już w XVI wieku była wieś Bezwola, ściśle z Wohyniem związana gospodarczo i funkcjonalnie. Stanowi ona rodzaj przedmieścia.

"CENTRUM"

OBSZAR "STARE MIASTO"

OS ZAŁOŻENIA - UL. RADZYŃSKA, PIŁSUDSKIEGO ULICE

GLÓWNE: BEZWOLSKA, RADZYŃSKA, SUCHOWOLSKA

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Obszar "CENTRUM" wraz z osią założenia położony jest na warstwie 155. Podnosi się o 2 m w kierunku południowym i opada w kierunku obu cieków wodnych.

Za zgodność z oryginałem

[Podpis]
Mieczysław Chudziński

Miasto wytyczone zostało na łagodnym stoku o pochylem 1,4 - 0,6 %. Rynek zlokalizowano tak, aby odprowadzić wody opadowe.

STRONY ŚWIATA

Oś kompozycyjna, równoległa do rzeki Piwonii, ustawiono z pd.-wsch. na pn.-zach. Układ ten tworzą stare ciągi komunikacyjne, w oparciu o nie powstał rynek.

UKŁAD FUNKCJONALNY

Obszar ten, od czasów lokacji do dzisiaj, utrzymał funkcję lokalnego centrum handlowego, administracyjnego. Dominuje w nim funkcja mieszkaniowa.

Rynek z placu targowego przekształcony został w skwer.

DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Obszar o bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej. Ulice główne zbierają cały ruch komunikacyjny, pozostałe uliczki stanowią niewielkie uzupełnienie ciągów głównych. Na obszarze tym występuje wyłącznie ruch kołowy i pieszy. Obszar nie posiada "parkingów", do postoju samochodów wykorzystywane są uliczki.

ZASADA KOMPOZYCYJNA

Obowiązuje, związana z lokacją, zasada regularności. Przypuszcza się, że pierwotną formę zabudowy Wohynia, zwłaszcza w Rynku i przy głównych ulicach, stanowiły dwa typy domów.

1. Dom jednopasmowy, jedno lub dwutraktowy, zajmujący połowę szerokości działki, o wym. frontu 9-10,5 m.
2. Rzadziej spotykany, na starszych działkach, dom o wym. frontu ok. 18 m., dwupasmowy, jedno lub dwutraktowy, z przejazdem lub sienią na osi.

WŁAŚCICIELE I UŻYTKOWNICY

Miasto lokowane na prawie magdeburskim stanowiło własność królewską. Niewielkie tereny otrzymały kościoły (parafie) katolicki i unicki. Proces przejmowania działek miejskich przez mieszczan zakończył się do końca XVIII wieku. Klęski pożarów powodowały przemieszczanie się Polaków na obrzeża, centrum przejmowali Żydzi, a więc miejsca najbardziej atrakcyjne. Miasto nie zmieniło struktury gospodarczej. Drobnny handel oraz rolnictwo dominuje do dzisiaj.

PRZEBIEG I PRZEMIANY DRÓG

Większość ulic na interesującym nas terenie jest prostolinijna, mają szerokość ok. 12 m. Rynek ma formę prostokąta. Plac wypełnia nieuporządkowana zielen. Ulice prostopadłe do ciągów głównych są węższe mają szerokość od 6 do 10 m.

ZIELEŃ

Centralny plac osady porasta zielen, która osiągnęła formę bezplanowego zadrzewienia.

Zielen skomponowana skupiła się wyłącznie przy kościele oraz na cmentarzu.

WYPOSAŻENIE I DETAL URBANISTYCZNY

Wypożażenie i detal urbanistyczny ma charakter przypadkowy. Występują tu betonowe, słupy oświetleniowe, zamieniane ostatnio na formy wyjątkowo dysharmonizujące otoczenie. Wyjątkowo złą formą, poza słupami, posiadają reklamy.

Zgodność z oryginałem
Holuj *[signature]*
[illegible]
[illegible]

DZIAŁKA, ZABUDOWA DZIAŁKI

Typy działek zróżnicowane. Występują krótkie i bardzo krótkie, wąskie i bardzo szerokie. Wykształcony w XVIII i XIX wieku schemat zabudowy zachował się do naszych czasów. Składa się na niego:

- dom frontowy, parterowy, później piętrowy
- zabudowa gospodarcza na tyłach działek
- mury i płoty ogrodzeniowe

Dom frontowy ustawiony jest przy rynku zawsze kalenicowe, na obrzeżach także szczytowo. Zabudowa gospodarcza jest wolnostojąca, usytuowana wzdłuż działek własnościowych, o bardzo niskim standardzie.

BUDYNKI TYPOWE I UNIKATOWE

W Wohyniu praktycznie dominuje zabudowa typu wiejskiego, nielicznie zachowały się przykłady budownictwa małomiasteczkowego. Budynki te pozbawione są detalu architektonicznego, wielokrotnie przebudowane (remontowane) posiadają charakter bezstylowego budownictwa.

Najliczniej reprezentowanym domem jest typ chałupy wiejskiej w różnych odmianach. Budynki te skupiły się przy ulicach.

Po drugiej wojnie światowej ustaliły się w zabudowie Wohynia budynki typowe dla całego kraju i piętrowe domki jednorodzinne oraz wielokondygnacyjne bloki mieszkalne.

dominanty przestrzenne pojawiły się wraz z lokacją miasta. Ich ilość ostatecznie ustaliła się w I połowie XX wieku. Należą do nich: kościół, budynek poczty oraz budynek szkoły podstawowej.

BUDYNKI UNIKATOWE

1. Zespół kościoła
2. Kaplica cmentarna

Obiekty użyteczności publicznej

1. Szkoła Podstawowa, mur. 1923 r.,
2. Budynek dawnej poczty, mur. ok. 1930 r.

OBIEKTY ZABYTKOWE Patrz wykaz obiektów zabytkowych całej gminy

OBIEKTY DYSHARMONIZUJĄCE

- Osiedle mieszkaniowe przy Rynku

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

- Tradycja centrum osady
- Miejsca pamięci Narodowej

WYKAZ ELEMENTÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ

- Zasada kompozycyjna
- Przebieg i parametry ulic i placów
- Istniejące linie zabudowy

Za zgodności z oryginałem
Wohyń 26.10.2020
[Podpis]
[Pieczęć]

- Historyczne szerokości działek
- Historyczna zasada zabudowy działek
- Dominanty przestrzenne, pozytywne
 - Historyczne gabaryty zabudowy
 - zabudowa o wartościach kulturowych

"WIEŚ WOHYN"

OS ZAŁOŻENIA UL. PIŁSUDSKIEGO, BEZWOLSKA

POŁOŻENIE

Obszar położony na pd.-wsch. końcu osady, przy dawnym "trakcie ruskim". Od północy ogranicza go dolina rzeki Piwonii.

STRONY ŚWIATA

Główna oś kompozycyjny przebiega ze wschodu na zachód ulicą Piłsudskiego oraz ulicą Bezwolską w kierunku na północ.

UKŁAD FUNKCJONALNY

Układ zmieniał się wraz z rozwojem miasta:

- w okresie przedlokacyjnym była to wieś oparta o plac targowy (od zach.)
- w XVI wieku jej część zajęta zostaje przez dwór królewski i folwark
- w XIX wieku gruntownie przekształcona,
- układ ten utrzymuje się także obecnie

DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Ulica Piłsudskiego tworzy dawną i współczesną oś komunikacyjną, ułatwia ruch na kierunku Włodawa oraz Łomazy, Wisznice, Międzyrzec Podlaski.

ZASADA KOMPOZYCYJNA

Nieczytelna. Zabudowa przyuliczna. Pierwotnie podporządkowana dworowi królewskiemu.

DZIAŁKA

Brak planu typowego. Czytelne są działki typu lokacyjnego, mieszczańskie i rolnicze.

PRZEBIEG I PARAMETRY DRÓG

Szerokość ulic wynosi od 8 do 12 m w liniach rozgraniczających. Jezdnie pokryte są asfaltem położonym na bruk. Chodniki z płyt betonowych.

ZIELEN

Skupiona na pd.-wsch. skraju, w postaci lasów wokół stawu (zbiornika) wodnego.

WYPOSAŻENIE I DETAL URBANISTYCZNY

Nie występuje. Dominują tu jedynie bezstylowe, betonowe słupy.

WYKAZ ELEMENTÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ

- kształty ulic w istniejących liniach rozgraniczających
- istniejące linie zabudowy
- historyczne szerokości działek
- zabudowa zabytkowa

KOLIZJE

Niewłaściwe podziały terenu. Rozbiórka dworu wójtowskiego, zamiana działki na której stał dwór na plac manewrowy młyna.

Wojciech Zakrzewski
80

2.9 WYKAZ ELEMENTÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ

- kształty placu oraz ulic w istniejących liniach rozgraniczających wraz z wylotami ulic,
- istniejące Unie zabudowy lub linie trwałych ogrodzeń od strony ulicy,
- historyczne szerokości działek i zabytkowa zabudowa znajdująca się w wykazie obiektów zabytkowych.

2.9.1. CMENTARZE

RZYMSKO - KATOLICKI

Czynny. Położony przy drodze do Suchowoli. Założony na pocz. XIX w., powiększony w latach 1865, 1930, 1974. Na planie wydłużonego prostokąta, z aleją główną na osi, bocznymi przy ogrodzeniu, z licznymi alejami poprzecznymi. Ogrodzony ceglanym murem z 1943 r. Część starsza z d. kaplicą XVIII w., unicką przeniesioną w 1840 r. Kilkadziesiąt zabytkowych nagrobków z 2 poł. XIX i 1 poł. XX wieku. Mogiły zbiorowe i indywidualne żołnierzy poległych w latach 1939 - 1945, mogiły ofiar zbrodni hitlerowskich, mogiły żołnierzy Armii Krajowej i innych. Drzewostan: przewaga lip, kasztanów, akacji, skupiony przy alejach i ogrodzeniu.

CZYMSKO-KATOLICKI, PRZYKOŚCIELNY

Nieczynny. Położony w centrum osady, przy kościele parafialnym. Założony ok. 1537 roku, zamknięty na pocz. XIX wieku. W granicach ogrodzenia przykościelnego. Na środku kościół murowany z lat 1837-1840, rozbudowany w latach 1908-1910. Nagrobek Izabeli z Sosnowskich Borkowskiej z 1842 r. Drzewostan: lipy i klony przy ogrodzeniu.

ŻYDOWSKI

Nieczynny. Położony na zach. skraju wsi, przy ul. Parczewskiej. Założony na początku XIX wieku. Na planie nieregularnego trójkąta. Brak starego drzewostanu.

Załącznik nr 1 do projektu
L. Kuczyński
26.12.2010
Miejscowość: Chwałów

WNIOSKI

FUNKCJE	ZACHOWAĆ	PREFERENCJE	PRZEKSZTAŁCIĆ
przeznaczenie	istniejącą	mieszkalniowa	wg. preferencji
właściciele	istniejące	istniejące	wg. preferencji
DROGI	prywatni	własność prywatna	
	przebieg i wloty	istniejące	uczynić układ wewnętrznych ciągów komunikacyjnych
lokalizacja	istniejące	ciągi historyczne	
parametry	zmienna szerokość	wg. projektów	
powierzchnie	różnorodność	różnorodność	
ZABUDOWA	istniejącą	rewaloryzacja obiektów istniejących	opracować indywidualnie wg. preferencji
podział terenu	historyczny	zakaz podziałów	
intensywność	istniejącą	istniejąca	współczesną zabudowę
INFRASTRUKTURA		podziemna	skablować napowietrzne linie energetyczne
ZIELEN	istniejące zespoły zieleni	komponowana	
DETALE		rozwiązania indywidualne	
inne	obiekty zabytkowe wg. wykazu, STREFA nadzoru archeologicznego		

KOLIZJE

Niewłaściwe podziały terenu. Przeinwestowanie. Zanikanie znaczenia dzielnicy willowej.

Wolny 20.10.200

2.10. ZASOBY KULTUROWE I WALORY KRAJOBRAZOWE.

I. WSTĘP

Osada Wohyń charakteryzuje się stosunkowo dużymi walorami historyczno - kulturowymi oraz krajobrazowymi.

"Stare Miasto" zachowało niemal nienaruszony średniowieczny lokacyjny układ urbanistyczny, z prostokątnym rynkiem i siatką ulic. W znacznym stopniu czytelny jest dawny układ katastralny oparty na module pręta (4,5). Z późnośredniowiecznych, palisadowych, fortyfikacji nie przetrwały elementy przestrzenne. Zachowały się obiekty o stosunkowo dużej wartości architektonicznej jak: zespół kościelny, kaplica cmentarna, budynek poczty oraz liczne domy mieszczkańskie, tworzące nierzadko zwarte pierzeje.

Najbardziej malowniczy widok na miasto prezentuje się od strony północnej, z za rzeki Piwoni. Do atrakcyjnych widoków na miasto należy także widok z wjazdu drogowego od strony południowej.

W odbiorze wizualnym "od wewnątrz" wyraźnie odróżnia się jedynie "CENTRUM".

Przedstawione wyżej walory historyczno - kulturowe i krajobrazowe Wohynia stanowią podstawę do stwierdzenia, iż osada ta zasługuje na szczególną uwagę i wymaga troskliwej opieki.

II. ANALIZA I OCENA DOTYCHCZASOWYCH BADAŃ DOTYCZĄCYCH ZASOBÓW HISTORYCZNO - KULTUROWYCH ORAZ WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH.

II - 1. Strefy ochrony konserwatorskiej.

Wohyń, na tle innych miast w regionie, nie wyróżnia się dużą ilością specjalistycznych opracowań konserwatorskich. Mimo to, działania mające na celu odnowę całości przestrzeni kulturowej miasta poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej, podjęte zostały dopiero w latach 80-tych r. Opracowano wówczas propozycję zasięgu stref: ścisłej ochrony konserwatorskiej "A", strefy ochrony konserwatorskiej "B" oraz strefy ochrony krajobrazu "K", mające charakter wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do aktualnie obowiązującego planu. Z niewiadomych przyczyn plan ten uwzględnia jedynie strefę ścisłej ochrony konserwatorskiej "A", w przybliżeniu pokrywającą się z obszarem miasta lokacyjnego. W ten sposób rygory, dotyczące sposobu użytkowania na terenie objętym strefą "A", zostały usankcjonowane prawem.

Niestety, wiele innych, cennych kulturowo fragmentów miasta jak: historyczne przedmieścia, dolina rzeki Piwonii nie jest chronionych prawnie pod względem konserwatorskim.

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26-10-2010
83

Będąca obecnie "w przededniu" uchwalenia zmiana miejscowego planu zagospodarowania osady Wohyń winna w pełni uwzględniać problematykę konserwatorską, wyznaczając m.in. wszystkie strefy ochrony konserwatorskiej. Przy wyznaczaniu stref, autorzy powinni wykorzystać wnioski zawarte w niniejszym studium. W odniesieniu do centrum Wohynia, stanowiącego najcenniejszy pod względem walorów historyczno - kulturowych fragment osady, nowy plan powinien mieć formę planu rewitalizacji.

Z uwagi na fakt, iż strefy ochrony konserwatorskiej zostają prawnie usankcjonowane jedynie poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jest rzeczą oczywistą, że winien być sporządzony plan zagospodarowania przestrzennego, który profesjonalnie traktowałby problematykę konserwatorską.

II-2. Obiekty zabytkowe.

Aktualnie, na obszarze miasta figurują obiekty wpisane do rejestru zabytków, m.in: zespół kościoła parafialnego, cmentarz katolicki z kaplicą cmentarną. Kilkanaście obiektów, znajdujących się na tym terenie, umieszczonych jest w ewidencji konserwatorskiej. Objęte są one ochroną konserwatorską, aczkolwiek nie tak ścisłą jak w przypadku wpisu do rejestru zabytków.

Sprawą wielkiej wagi jest zgromadzenie odpowiedniej dokumentacji obiektów zabytkowych m.in. w postaci "białych kart". Aktualnie ok.20 obiektów z terenu Wohynia posiada takie karty. Dotyczą one jedynie części zabudowy, konieczne jest więc sporządzenie odpowiedniej dokumentacji dla pozostałych obiektów.

III-3. Archeologia.

Na terenie Wohynia nie występują pojedyncze stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.

Niestety, odczuwa się wyraźny brak badań, które uściśliłyby miejsce występowania innych obiektów archeologicznych. Przykładem może być polemika dotycząca lokalizacji pierwszego dworu.

Postuluje się przeprowadzenie badań pod kątem uściślenia strefy archeologicznej, obejmującej swym zasięgiem miejsca występowania stanowisk archeologicznych.

III-4. Studia krajobrazowe.

Brak wcześniejszych badań nad krajobrazem osady oraz brak wytycznych do ochrony i kształtowania krajobrazu, doprowadziło do wielu nieprawidłowych działań, w efekcie zaś do degradacji przestrzennej wielu fragmentów Wohynia, łącznie z degradacją niektórych widoków panoramicznych.

W związku z powyższym postuluje się opracowanie takiego studium.

W części graficznej określone zostały strefy ochrony krajobrazu i ekspozycji oraz strefy ochrony panoram.

Uproszczone prace analityczne wykazały specyficzne połączenia pomiędzy obszarem "Starego Miasta" i otoczeniem.

Zaproponowano zarys planu

Wohyń

2.12.2020

III. ZAGROŻENIA WALORÓW HISTORYCZNO - KULTUROWYCH I KRAJOBRAZOWYCH.

III-1. Ruch samochodowy.

Jednym z głównych zagrożeń dla historycznej substancji budowlanej miasta jest rozwinięty ruch samochodowy.

III-2. Współczesna zabudowa.

Kolejne zagrożenie stanowi nowa zabudowa o niewłaściwej skali, bryle i formie architektonicznej, dysharmonijna w stosunku do obiektów historycznych. W większości

przypadków, zabudowa ta sytuowana była w sposób niezgodny z historycznie ukształtowaną tradycją budowlaną, liniami zabudowy. Obiekty o dużych gabarytach degradują widoki "na ulicy" oraz widoki panoramiczne.

III-3. Degradacja historycznej zabudowy.

Zachowana historyczna substancja budowlana uległa w znacznym stopniu dekapitalizacji. W wyniku wieloletnich zaniedbań remontowych część historycznych budynków została przebudowana niewłaściwie, poprzez zmianę ich brył, wymianę oryginalnej stolarki na współczesną, likwidację detalu architektonicznego.

III-4. Niewłaściwe zagospodarowanie pustych przestrzeni publicznych.

Jednym z elementów destrukcyjnie oddziałujących na przestrzeń miejską, są niewłaściwe zagospodarowane puste przestrzenie. Wśród nich można wymienić zespół bloków mieszkalnych.

III-5. Niewłaściwe zagospodarowanie wnętrza kwartałów

Zagrożenie stanowi tu zarówno zbyt daleko posunięta sanacja zabudowy oficynowej we wnętrzach kwartałów jak również nagromadzenie dużej ilości chaotycznej, często prowizorycznej i nieestetycznej zabudowy gospodarczej, w tym garaży.

III-6. Inne zagrożenia.

- zainstalowanie walcowatych drogowych latarni
- zainstalowanie reklam.

IV. WNIOSKI.

Przeprowadzona analiza zagrożeń walorów historyczno - kulturowych oraz krajobrazowych wykazała, jak ważnym narzędziem są zapisy dobrze opracowanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zapisy studium wartości kulturowych, będące gwarancją poziomu merytorycznego planu, muszą być bezwzględnie respektowane.

Za zgodność z oryginałem

[Podpis]

[Podpis]

2.11. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

2.11.1. STREFA ŚCISLEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar oznaczony na załączniku mapowym „schemat D” kolorem czerwonym.

Strefa ta stanowi fragment osady, wyróżniający się stanem zachowania, grupuje wszystkie czynniki miastotwórcze. Posiada najlepiej zachowaną zabudowę mieszkalną i układ komunikacyjny.

2.11.2. STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

Zasięgiem tej strefy należy objąć historyczne przedmieścia, posiadające nienaruszony układ kompozycyjny. Strefa ta oznaczona została na załączniku mapowym „schemat D” kolorem szarym. W strefie tej czytelne są wszystkie fazy rozwoju przestrzennego, od czasów przedlokacyjnych do XX wieku.

2.11.3. STREFA OCHRONY EKSPOZYCJI.

Strefą tą należy objąć całą dolina rzeki Piwonii oraz widok na miasto od strony pn.-zach. i pd. Strefa ta oznaczona została na załączniku mapowym „schemat D” kolorem fioletowym.

2.11.4. STREFA OCHRONY KRAJOBRAZU.

Strefa ta obejmuje obszar dolin obu cieków wodnych, a przede wszystkim rzeki Piwonii, pokrywa się częściowo ze strefą ochrony ekspozycji oraz strefą ochrony konserwatorskiej.

W strefie tej należy dążyć do utrzymania krajobrazu naturalnego. Dotyczy to przede wszystkim dolin rzecznych. Zalecane jest odtworzenie meandrów układu wodnego. Pozwala na to jego dzisiejsze zainwestowanie terenu.

2.11.5. STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ.

Strefa ta pokrywa się obecnie ze strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Została ona oznaczona na załączniku mapowym „schemat E” kolorem niebieskim.

Nie przewiduje się wyłączeń spod zabudowy obszarów potencjalnej eksploracji archeologicznej. Proponuje się jedynie rozszerzenie rozpoznania archeologicznego na tereny, gdzie mogą się znajdować relikty pierwotnych faz osadniczych.

2.12. KIERUNKI POLITYKI OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.

2.12.1. Archeologia.

Zachowały się stanowiska archeologiczne nieekspozowane w terenie. Rozmieszczenie stanowisk archeologicznych uwzględnia załącznik mapowy

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.10.2020

„schemat E” – „Strefy występowania śladów osadniczych na terenie gminy”.

Na terenach określonych w/w załączniku wszystkie prowadzone na terenie gminy prace ziemne muszą być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

2.12.2. Urbanistyka i Ruralistyka.

Ochroną objęte zostały osady o zachowanym układzie przestrzennym i zabudowie o wartościach kulturowych. Do nich należą: zewnętrzny układ drożny, układ przestrzenny, zabudowa kulturowa, działki siedliskowe i ich rozplanowanie, obiekty architektury monumentalnej, cmentarze zabytkowe, krzyże i kapliczki przydrożne, zabytki techniki, skomponowane układy zieleni. Dla jednostki osadniczej Wołyń należy opracować szczegółowy plan zagospodarowania terenu, zmierzający do rewaloryzacji całego układu urbanistycznego, integracji przestrzennej zabytkowych i współczesnych elementów założenia.

W rozdziale „środowisko kulturowe” zawarte zostały zalecenia

konserwatorskie dla każdej gminnej wsi. Natomiast sam Wołyń objęty jest ścisłą strefą ochrony konserwatorskiej, a działalność inwestycyjna prowadzona na terenie osady nadzorowana musi być przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zgodnie z - „Ustawą o ochronie dóbr kultury”. Rygory konserwatorskie określone zostały przy opisie stref ochrony konserwatorskiej (dla osady Wołyń w rozdziale: Wołyń -Zalecenia Konserwatorskie).

2.12.3. Zespoły dworsko (pałacowo) – parkowe.

Ochroną objęte zostały zespoły dworsko-parkowe w Suchowoli, Bojanówce i Bezwoli, a także pozostałości folwarku w Plancie. Są to obiekty wpisane do rejestru zabytków (bez Planty) i podlegają szczególnej ochronie prawnej. Zakres ochrony obejmuje - granice, budowle, rozplanowanie wewnętrzne, zielen, małą architekturę, tereny dawnych sadów, warzywników, bramy, zabudowę folwarczną i gospodarczą, osie widokowe i najbliższe ich otoczenie.

Na obszarach tych każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ, powinna zmierzać do scalania przestrzennego i funkcjonalnego oraz zachowania zespołów zabytkowych i ich strukturalnych elementów dla przyszłych pokoleń.

2.12.4. Zespoły i obiekty sakralne.

Kościóły, kaplice, kapliczki, cmentarze wszystkich wyznań (czynne i zamknięte) stanowią, w gminie Wołyń, główne dominanty przestrzenne. Wszystkie działania w obrębie oraz najbliższym sąsiedztwie tych obiektów muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, zgodnie z „Ustawą o ochronie dóbr kultury”. Kościóły w Bezwoli, Ostrówkach, Suchowoli, Wołyńiu oraz kaplica cmentarna w Wołyńiu wpisane są do rejestru zabytków. Na obszarach objętych wpisem każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ.

Na większą, niż dotychczas, uwagę zasługują cmentarze.

Wołyń
26.12.2010

2.12.5. Obiekty techniki i kultury materialnej.

Należą do nich obiekty związane z zespołami rezydencjonalnymi w Bojanówce, Suchowoli, Wohyniu (takie jak gorzelnie, spichlerze, magazyny, młyn) oraz związane z przemysłem i wytwórczością wiejską (np. spichlerze, kuźnie). Winne być one zachowane i chronione jak pozostałe obiekty zabytkowe.

2.12.6. Obiekty architektury i budownictwa.

Zabudowa drewniana, mieszkalna i gospodarcza, stanowiła i stanowi o charakterze wsi podlaskiej czy też lubelskiej. Nie posiada ona własnych, lokalnych odmian, jednak zespół wykształconych przez wieki i tradycyjnie stosowanych, wyróżniających ją form sprawia, że winna być zachowana i stanowić inspirację dla architektów tworzących współczesne oblicze wsi polskiej. Szczegółowe uwagi w tym zakresie określone zostały w rozdziale „Środowisko kulturowe”.

2.13. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH Z TERENU GMINY WOHYŃ.

2.13.1. Obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków.

BEZWOLA

Zespół kościelny p.w. Zmartwychwstania Pańskiego:

1. D. cerkiew unicka ob. kościół rzym.-kat., drewn., I poł. XVIII
2. Dzwonnica, drewn., ok. poł. XIX

Zespół dworsko-parkowy:

1. Dwór, mur., 2 ćw. XIX
2. Pralnia, mur., k. XIX
2. Park krajobrazowy, pocz. XX

BOJANÓWKA

Zespół dworsko-parkowy:

1. Dwór, mur., 2 poł. XIX
2. Spichlerz, mur., k. XIX
3. Park krajobrazowy, k. XIX w.

OSTRÓWKI

Zespół kościoła rzym.-kat. p.w. św. Stanisława Biskupa:

1. Kościół, drewn., 1743
2. Dzwonnica, drewn., poł. XVIII
3. Piebania, mur., ok. 1920
4. Budynek Parafialny, drewn., 4 ćw. XIX
5. Cmentarz przykościelny

SUCHOWOLA

Zespół pałacowo-parkowy:

1. Oficyna, mur., XIX/XX
2. Wozownia, mur., k. XIX
3. Park krajobrazowy, 2 poł. XIX

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.12.2010
[Podpis]

Zespół kościelny p.w. Serca Jezusowego:

1. Kościół, mur., 1920-1929
2. Dzwonnica, mur., 1930
3. Plebania, mur., 1921
4. Brama główna z ogrodzeniem, mur., 1930

W'OHYŃ

Zespół kościoła rzym.-kat. p.w.św. Anny Samotrzeciej:

1. Kościół, mur., 1837-1840.
2. Ogrodzenie z bramą, mur., pocz. XX

Kaplica cmentarna, drewn., pocz. XIX

Cmentarz rzymskokatolicki, założony na pocz. XIX w.

2.13.2. Pozostałe obiekty i zespoły zabytkowe.

BEZWOLA

Szkoła, drewn., k. XIX

Plebania, drewn., k. XIX

Stodola w zespole kościelnym, drewn., XIX/XX

Spichlerz w zespole kościelnym, drewn., k. XIX

Kapliczka, mur., XIX/XX (przy rozjeździe do Bezwoli z drogi do Rudzyna)

Kapliczka, mur., pocz. XX

Kapliczka, mur., pocz. XX

BOJANÓWKA

Zespół gorzelni:

1. Gorzelnia, mur., 1905

2. Magazyn spirytusowy, mur., 1905

Kapliczka, mur., pocz. XX

LISOWÓLKA

Kapliczka, mur., XIX

Kapliczka, mur., okres międzywojenny

OSSOWA

Kapliczka, drewn., pocz. XX

Kapliczka mur., XVIII/XIX

OSSOWA /KOLONIA/

Kapliczka, mur., okres międzywojenny

OSTRÓWKI

Kapliczka, mur., XIX/XX

Kapliczka, mur., pocz. XX

Cmentarz rzymskokatolicki, założony ok. 1840

PLANTA

Zespół folwarczny:

1. Łamus, drewn., ok. 1890

2. Obora, mur., pocz. XX

3. Stajnia ob. obora, mur., ok. 1890

4. Magazyn z wozownią, mur., pocz. XX

5. Budynek administracji dóbr, drewn., 1939

6. Kapliczka, mur., XIX/XX

7. Pozostałości dawnej kompozycji w postaci alei, szpalerów, obsadzeń granicznych

Za zgodności z oryginałem

Lublin 26.12.2000

SUCHOWOLA

Zespół gorzelni:

1. Gorzelnia, mur., 1895-1899, 1906
2. Dom gorzelanego, mur., 1907
3. Magazyn, mur., 1899
4. Słodownia, mur., 1907
5. Winiarnia, mur., 1923
6. Magazyn winiarni, mur., 1923

Ośmiorak, drewn., k. XIX

Leśniczówka, drewn., ok. 1900

Szkoła Podstawowa, mur., 1927

Dom, mur., 1899

D. Urząd Gminy /ob. Przedszkole/, drewn., ok. 1880

Kapliczka, mur., poł. XIX

Figura Matki Boskiej, XIX/XX /Zawoinka/

Kapliczka, drewn., pocz. XX

ŚWIERŻE

Kapliczka, mur., XIX w.

Kapliczka, mur., pocz. XIX w.

Kapliczka, mur., 1917 r.

WOJNY

Młyn, mur., pocz. XX

D. poczta, mur., ok. 1890

Budynek parafialny, mur., ul. Radzyńska nr 3

Kapliczka, mur., pocz. XX /ul. Parczewska/

Kapliczka, mur., 1847 /ul. Piłsudskiego/

Cmentarz żydowski, założony na pocz. XIX w.

2.13.3. Budownictwo ludowe.

BEZWOLA

Dom nr 12, drewn., 1880-1885

Dom nr 18, drewn., pocz. XX

Dom nr 25, drewn., pocz. XX

Dom nr 26, drewn., pocz. XX

Dom nr 32, drewn., ok. 1900

LISJOWÓLKA

Dom nr 72, drewn., pocz. XX

Dom nr 76, drewn., pocz. XX

Dom nr 83, drewn., pocz. XX

Dom nr 86a, drewn., pocz. XX

Obora nr 88, drewn., 1 ćw. XX

Dom nr 95, drewn., pocz. XX

OSSOWA

Dom nr 1, drewn., pocz. XX

Dom nr 2, drewn., ok. 1914

Dom nr 3, drewn., pocz. XX

Spichlerz nr 3, drewn., pocz. XX

Dom nr 4, drewn., pocz. XX

Dom nr 5, drewn., 1904

Za zgodą...
Wolny 26.12.2010
Ch

Dom nr 6, drewn., pocz. XX
 Dom nr 7, drewn., ok. 1904
 Dom nr 10, drewn., pocz. XX
 Stodola nr 14, drewn., pocz. XX
 Dom nr 15, drewn., pocz. XX
 Spichlerz nr 19, drewn., pocz. XX
 Spichlerz nr 20, drewn., pocz. XX
 Dom nr 21, drewn., pocz. XX
 Dom nr 23, drewn., ok. 1907
 Dom nr 144, drewn., ok. 1930 /kolonia/
 Spichlerz nr 144, drewn., ok. 1930 /kolonia/

OSTRÓWKA

Dom nr 147, drewn., 1901
 Stodola nr 153, drewn., pocz. XX
 Stodola nr 154, drewn., pocz. XX
 Dom nr 157, drewn., 1920
 Dom nr 160, drewn., pocz. XX
 Dom nr 161, drewn., pocz. XX
 Dom nr 162, drewn., pocz. XX
 Dom nr 163, drewn., pocz. XX
 Spichlerz 163, drewn., pocz. XX
 Dom nr 164, drewn., pocz. XX
 Spichlerz nr 164, drewn., pocz. XX
 Dom nr 165, drewn., pocz. XX

PLANTA /kolonia/

Dom nr 6, drewn., ok. 1930
 Dom nr 7, drewn., ok. 1930

SUCHOWOLA

Dom nr 6, drewn., pocz. XX
 Dom nr 14, drewn., pocz. XX
 Kuźnia nr 18, drewn., pocz. XX
 Dom nr 19, drewn., k. XIX
 Spichlerz nr 25, drewn., pocz. XX
 Dom nr 31, drewn., pocz. XX
 Dom nr 36, drewn., ok. 1880
 Dom nr 37, drewn., 4 ćw. XIX
 Dom nr 38, drewn., pocz. XX
 Dom nr 39, drewn., k. XIX
 Stodola nr 39, drewn., pocz. XX
 Spichlerz nr 41, drewn., pocz. XX
 Dom nr 42, drewn., pocz. XX
 Dom nr 44, drewn., pocz. XX
 Dom nr 45, drewn., pocz. XX
 Dom nr 47, drewn., pocz. XX
 Dom nr 51, drewn., ok. 1910
 Dom nr 52, drewn., pocz. XX
 Dom nr 56, drewn., pocz. XX
 Dom nr 61, drewn., okres międzywojenny
 Dom nr 63, drewn., k. XIX
 Dom nr 65, drewn., pocz. XX
 Spichlerz nr 75, drewn., pocz. XX
 Dom nr 76, drewn., pocz. XX
 Dom nr 80, drewn., k. XIX
 Dom nr 82, drewn., k. XIX
 Dom nr 83, drewn., ok. 1910
 Dom nr 88, drewn., pocz. XX

Za zgodności z oryginałem
 Wskazy 26.10.2010
 [Podpis]
 [Podpis]
 [Podpis]

Dom nr 89, drewn., pocz. XX

ul. WOHYN

ul. Nadzieiczna

Dom nr 63, drewn., ok. 1890

ul. Parczewska

Spichlerz nr 5, drewn., pocz. XX

Dom nr 19B, drewn., pocz. XX

Stodola nr 45, drewn., pocz. XX

ul. Piłsudskiego

Dom nr 26, drewn., pocz. XX

Dom nr 29, drewn., 1929

Dom nr 41, drewn., 3 ćw. XIX

Dom nr 42, drewn., pocz. XX

Dom nr 44, drewn., pocz. XX

Dom nr 45, drewn., pocz. XX

Dom nr 46, drewn., 1901

ul. Radzyńska

Dom nr 5, drewn., pocz. XX

Dom nr 9, drewn., pocz. XX

Dom nr 12, drewn., pocz. XX

Spichlerz nr 12, drewn., pocz. XX

Dom nr 14, drewn., pocz. XX

Dom nr 16, drewn., ok. 1910

Dom nr 18, drewn., pocz. XX

Dom nr 20, drewn., pocz. XX

Dom nr 21, drewn., ok. 1880

Stodola nr 21, drewn., pocz. XX

Dom nr 22, drewn., pocz. XX

Dom nr 26, drewn., pocz. XX

Dom nr 45, drewn., ok. 1900

Dom nr 49, drewn., pocz. XX

Dom nr 51, drewn., pocz. XX

ul. Suchowolska

Dom nr 7, drewn., pocz. XX

Spichlerz nr 10, drewn., pocz. XX

Stodola nr 10, drewn., pocz. XX

Dom nr 39, drewn., pocz. XX

Dom nr 39a, drewn., pocz. XX

ul. Średnia

Dom nr 2, drewn., ok. 1864

Dom nr 14, drewn., pocz. XX

Dom nr 16, drewn., 1879

Dom nr 20/22, drewn., ok. 1890

Dom nr 25, drewn., pocz. XX

Dom nr 42, drewn., pocz. XX

Dom nr 43, drewn., pocz. XX

Dom nr 50, drewn., pocz. XX

ul. Zaskolna

Dom nr 2, drewn., pocz. XX

Za zgodnicą z oryginałem
Wolny 26.10.2010
[Podpis]

2.14. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH AZP LEŻĄCYCH NA TERENIE GMINY WOHYŃ

Obszar AZP	Nr stan. na obsz.	Miejscowość	Rodzaj i chronologia stanowiska
65-S3	33	Bezwola	ślady osadnictwa: neolit
66-S3	34	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	35	Bezwola	ślady osadnictwa: wczesna epoka żelaza(?) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (XII w.) ślady osadnictwa: późne średniowiecze i okres nowożytny (od XIII w.)
66-S3	36	Bezwola	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny
66-S3	37	Bezwola	ślady osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	38	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	39	Bezwola	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (VIII-X w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	40	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	41	Bezwola	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	42	Bezwola	ślady osadnictwa: neolit ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	43	Bezwola	ślady osadnictwa: neolit
66-S3	46	Bezwola	ślady osadnictwa: starożytność
66-S3	47	Bezwola	ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.) ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (VII-VIII w.)
66-S3	48	Bezwola	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślady osadnictwa: nieokreślone
66-S3	49	Bezwola	ślady osadnictwa: młodszy okres przedrzymski- wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.) ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny
67-S3	10	Bezwola	cmentarz: okres nowożytny (XIX w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-S3	11	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-S3	12	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	56	Bezwola	ślady osadnictwa: nieokreślone
66-S3	45	Bojanówka	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze(?)
66-S3	26	Bojanówka-Kolonia	ślady osadnictwa: starożytność(?) ślady osadnictwa: nieokreślone
67-S2	1	Branica Suchowolska	cmentarzysko: neolit
67-S2	2	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: kultura łużycka
67-S2	6	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: ep. brązu-ep. żelaza ślady osadnictwa: epoka brązu(?) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (XIII w.) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze(?)
67-S2	7	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze
67-S2	8	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: wczesna ep. brązu(?)
67-S3	17	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: starożytność osada: wczesne średniowiecze (XI-XIII w.) osada(?): okres rzymski(?)
67-S3	18	Branica Suchowolska	osada: wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XII-XIII w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-S3	19	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniow.

Za zgodność z oryginałem

Wohyń 26.10.2010

67-S3	20	Branica Suchowolska	osada(?): wczesne średniowiecze ślad osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI w.) ślad osadnictwa: epoka kamienia ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniow. ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: starożytność osada: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny cmentarzysko: neolit
67-S3	21	Branica Suchowolska	ślad osadnictwa: kultura lużycka ślad osadnictwa: późne średniowiecze (XIV w.) obozowisko(?): schyłkowy paleolit ślad osadnictwa: wczesne średniow. (XI-XIII w.) ślad osadnictwa: okres nowożytny ślad osadnictwa: ep. kamienia młyn wodny: okres nowożytny ślad osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza osada(?): wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślad osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślad osadnictwa: nieokreślone ślad osadnictwa: ep. kamienia - ep. żelaza ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XII w.)
67-S3	1	Branica Suchowolska	ślad osadnictwa: kultura lużycka
67-S3	2	Branica Suchowolska	ślad osadnictwa: starożytność
67-S3	3	Branica Suchowolska	ślad osadnictwa: k. lużycka
65-S4	20	Dalsze	ślad osadnictwa: starożytność
65-S4	21	Dalsze	ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-S4	22	Dalsze	ślad osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	32	Dąbrowa	ślad osadnictwa: ep. kamienia
66-S3	34	Grodzieńszczyzna	ślad osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
67-S2	9	Kisielówka	osada(?): wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślad osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślad osadnictwa: nieokreślone ślad osadnictwa: ep. kamienia - ep. żelaza ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XII w.)
68-S3	3	Kuraszew	ślad osadnictwa: kultura lużycka
68-S3	6	Kuraszew	ślad osadnictwa: kultura lużycka
68-S3	7	Kuraszew	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	72	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: k. lużycka
65-S3	73	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	74	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: k. lużycka
65-S3	75	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	76	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	77	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
66-S3	6	Lisia Wólka	ślad osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny ślad osadnictwa: starożytność-wcz. średniow. ślady osadnictwa: okres nowożytny ślad osadnictwa: paleolit schyłkowy ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: ep. brązu ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: k. lużycka ślad osadnictwa: starożytność osada: późne średniowiecze-okres nowożytny osada: późne średniowiecze-okres nowożytny osada(?): ep. brązu ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze ślad osadnictwa: starożytność ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze osada: ep. brązu
66-S3	7	Lisia Wólka	
66-S3	8	Lisia Wólka	
66-S3	9	Lisia Wólka	
66-S3	55	Lisia Wólka	
65-S3	57	Lisiowólka	
65-S3	56	Lisiowólka	
65-S3	58	Lisiowólka	
65-S3	59	Lisiowólka	
65-S3	60	Lisiowólka	
65-S3	61	Lisiowólka	
65-S3	62	Lisiowólka	
65-S3	63	Lisiowólka	
65-S3	64	Lisiowólka	
65-S3	65	Lisiowólka	
65-S3	66	Lisiowólka	
65-S3	67	Lisiowólka	
65-S3	68	Ossowa	
65-S4	18	Ossowa-Starowieś	
65-S4	19	Ossowa-Starowieś	
65-S3	11	Ossowa	
65-S3	12	Ossowa	
65-S3	13	Ossowa	
65-S3	14	Ossowa	
65-S3	15	Ossowa	

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2016
[Signature]

65-83	16	Ossowa	śląd osadnictwa: starożytność osada: wczesne średniowiecze
65-83	17	Ossowa	osada: okres wpływów rzymskich śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: neolit śląd osadnictwa: ep. brązu śląd osadnictwa: starożytność osada: neolit śląd osadnictwa: ep. brązu śląd osadnictwa: kultura lużycka osada(?): starożytność osada: neolit śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: ep. brązu skarby monet: nowożytna cmentarzysko: nowożytna śląd osadnictwa: okres wpływów rzymskich osada: starożytność śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: późne średniowiecze osada(?): starożytność obozowisko: paleolit schyłkowy śląd osadnictwa: mezolit(?) śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: okres nowożytny śląd osadnictwa: neolit śląd osadnictwa: paleolit schyłkowy śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: kultura lużycka śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: mezolit(?) śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność osada: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: późny neolit śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: starożytność śląd osadnictwa: neolit-ep. brązu śląd osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny śląd osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza(?) ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny śląd osadnictwa: nieokreślone
65-83	18	Ossowa	
65-83	53	Ossowa	
65-83	54	Ossowa	
65-83	4	Ostrówki	
65-83	5	Ostrówki	
65-83	6	Ostrówki	
65-83	7	Ostrówki	
65-83	8	Ostrówki	
65-83	9	Ostrówki	
65-83	10	Ostrówki	
65-83	94	Ostrówki	
65-83	52	Ostrówki	
65-83	69	Ostrówki	
65-83	70	Ostrówki	
65-83	71	Ostrówki	
65-83	78	Ostrówki	
65-83	79	Ostrówki	
65-83	80	Ostrówki	
65-83	81	Ostrówki	
65-83	82	Ostrówki	
65-83	83	Ostrówki	
65-83	84	Ostrówki	
65-83	85	Ostrówki	
65-83	86	Ostrówki	
65-83	87	Ostrówki	
65-83	88	Ostrówki	
65-83	89	Ostrówki	
65-83	90	Ostrówki	
65-83	91	Ostrówki	
65-83	92	Ostrówki	
65-83	93	Ostrówki	
65-83	95	Ostrówki	
65-83	96	Ostrówki	
65-83	97	Ostrówki	
65-83	98	Ostrówki	
65-83	99	Ostrówki	
67-84	4	Planta	
67-83	7	Podlesie-Kolonia	
66-83	27	Przymiarki	

Za zgodność z oryginałem
 Wokulski 26.10.2016
 [Signature]

66-83	28	Przymiarki	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.)
66-83	29	Przymiarki	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny osada(?): wczesna epoka żelaza(?) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	30	Przymiarki	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XIII w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	31	Przymiarki	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	50	Ryzy	ślady osadnictwa: epoka żelaza(?) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	51	Ryzy	ślady osadnictwa: nieokreślone
66-83	52	Ryzy	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze(?) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	53	Ryzy	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	18	Sachalina	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.)
66-83	19	Sachalina	ślady osadnictwa: epoka żelaza(?) osada: wczesne średniowiecze (XI-XII w.) śladosadnictwa: epoka żelaza(?)
66-83	20	Sachalina	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze ślady osadnictwa: późne średniowiecze ślady osadnictwa: epoka brązu(?) „młyn”: okres nowożytny
66-83	21	Sachalina	ślady osadnictwa: ep. brązu-wcz. średniowiecze
66-83	22	Sachalina	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: nieokreślone ślady osadnictwa: starożytność(?) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	23	Sachalina	osada(?): okres rzymski lub wcz. średniowiecze cmentarzysko(?): nieokreślone
66-83	24	Sachalina	ślady osadnictwa: neolit - wczesna epoka brązu
67-83	8	Suchowola-Wohyń	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze
68-83	8	Świerże	ślady osadnictwa: neolit
68-82	4	Świerże-Pszonka	osada: okres nowożytny
68-82	19	Świerże-Pszonka	ślady osadnictwa: ep. brązu-wczesna ep. żelaza(?)
68-82	20	Świerże-Pszonka	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XIII w.)
68-82	21	Świerże-Przonka	ślady osadnictwa: okres rzymski
66-83	2	Wohyń	miasto: średniowiecze (2. poł. XIII w.)
67-83	6	Wohyń	ślady osadnictwa: okres rzymski
67-83	3	Wohyń	ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	15	Wohyń-Kolonia	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze
66-83	44	Wyganka	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: wczesna ep. żelaza(?) ślady osadnictwa: średniowiecze (XIII-XV w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: starożytność osada(?): późne średniowiecze-ok. nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: okres nowożytny śladosadnictwa: starożytność-wcz. średniow.(?) ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
67-84	8	Zalisie	
67-84	9	Zalisie	
67-84	10	Zalisie	
67-84	11	Zalisie	
67-84	16	Zalisie	
67-84	17	Zalisie	
67-84	18	Zalisie	
67-84	19	Zalisie	

Za zgodą z...
Wohyń 26.10.2010
Burmistrz
Miasta i Gminy

67-84	20	Zaliscie	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: ep. brązu(?) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze
67-84	21	Zaliscie	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	22	Zaliscie	ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	23	Zaliscie	ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: wczesna ep. żelaza ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	24	Zaliscie	ślady osadnictwa: neolitwczesna ep. brązu ślady osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	13	Zaliscie	osada: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny
67-83	14	Zaliscie	ślady osadnictwa: epoka kamienia ślady osadnictwa: starożytność osada(?); wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	16	Zastocz	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	22	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: epoka kamienia ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: późne średniow. ok. nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	23	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	3	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: średniowiecze-ok. nowożytny
66-83	4	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: późne średniowiecze
66-83	5	Zbólitów	ślady osadnictwa: średniowiecze-ok. nowożytny
66-83	15	Zbólitów Mały	osada: wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: epoka żelaza(?) ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	16	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze osada: późne średniowiecze-ok. nowożytny
66-83	17	Zbólitów Mały	cmentarzysko: okres nowożytny cmentarzysko: wczesna epoka żelaza(?) ślady osadnictwa: późne średniowiecze(XIV-XV w.)
66-83	33	Zbólitów Mały	
67-83	9	Zbólitów Mały	
67-83	4	Zbólitów	

Obszar AZP 66-84 nie został jeszcze przebadany.

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2016
M. Chlebna

2.15. STREFY WYSTĘPOWANIA STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY WOHYŃ.

1. 65-S3	72	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: kultura łużycka
65-S3	73	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: kultura łużycka
2. 65-S3	74	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	75	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: k. łużycka
3. 65-S3	76	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	77	Lipiec Kolonia	ślad osadnictwa: starożytność
4. 65-S3	5	Ostrówki	cemientarzysko: nowożytna
65-S3	6	Ostrówki	ślad osadnictwa: okres wpływów rzymskich
			osada: starożytność
			ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-S3	7	Ostrówki	ślad osadnictwa: późne średniowiecze
65-S3	8	Ostrówki	osada(?): starożytność
			obozowisko: paleolit schyłkowy
			ślad osadnictwa: mezolit(?)
65-S3	9	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	10	Ostrówki	ślad osadnictwa: okres nowożytny
65-S3	52	Ostrówki	ślad osadnictwa: neolit
65-S3	69	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	70	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	80	Ostrówki	ślad osadnictwa: kultura łużycka
65-S3	81	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	82	Ostrówki	ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-S3	83	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
			osada: wczesne średniowiecze
65-S3	84	Ostrówki	ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-S3	85	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	86	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	91	Ostrówki	ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-S3	92	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
			ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-S3	93	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	94	Ostrówki	ślad osadnictwa: paleolit schyłkowy(?)
65-S3	95	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	96	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	97	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	98	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
5. 65-S3	78	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	79	Ostrówki	ślad osadnictwa: mezolit(?)
65-S3	87	Ostrówki	ślad osadnictwa: późny neolit
65-S3	88	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	89	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	90	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	99	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
6. 65-S4	20	Dalsze	obozowisko(?): schyłkowy paleolit
65-S4	21	Dalsze	ślad osadnictwa: wczesne średniow. (XI-XIII w.)
			ślad osadnictwa: okres nowożytny
65-S4	22	Dalsze	ślad osadnictwa: ep. kamienia
65-S3	71	Ostrówki	ślad osadnictwa: starożytność
7. 65-S3	57	Lisiewółka	ślad osadnictwa: paleolit schyłkowy
65-S3	56	Lisiewółka	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	58	Lisiewółka	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	59	Lisiewółka	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	60	Lisiewółka	ślad osadnictwa: starożytność
65-S3	61	Lisiewółka	ślad osadnictwa: starożytność
			ślad osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-S3	62	Lisiewółka	ślad osadnictwa: starożytność

Wołyń 26.10.2020

65-83	63	Lisowółka	śląd osadnictwa: ep. brązu
65-83	64	Lisowółka	śląd osadnictwa: starożytność
65-83	65	Lisowółka	śląd osadnictwa: starożytność
65-83	66	Lisowółka	śląd osadnictwa: starożytność
65-83	67	Lisowółka	śląd osadnictwa: k. łużycka
8. 65-83	11	Ossowa	osada(?): ep. brązu
65-83	12	Ossowa	śląd osadnictwa: starożytność
65-83	13	Ossowa	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze
65-83	14	Ossowa	śląd osadnictwa: starożytność
65-83	15	Ossowa	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze
			osada: ep. brązu
65-83	16	Ossowa	śląd osadnictwa: starożytność
			osada: wczesne średniowiecze
65-83	17	Ossowa	osada: okres wpływów rzymskich
			śląd osadnictwa: starożytność
			śląd osadnictwa: neolit
65-83	18	Ossowa	śląd osadnictwa: ep. brązu
			śląd osadnictwa: starożytność
			osada: neolit
			śląd osadnictwa: ep. brązu
			śląd osadnictwa: kultura łużycka
65-83	53	Ossowa	osada(?): starożytność
			osada: neolit
65-83	54	Ossowa	śląd osadnictwa: starożytność
65-83	55	Bezwola	śląd osadnictwa: ep. brązu
9. 65-84	18	Ossowa-Starowieś	śląd osadnictwa: neolit
65-84	19	Ossowa-Starowieś	osada: późne średniowiecze-okres nowożytny
10. 66-83	6	Lisia Wółka	osada: późne średniowiecze-okres nowożytny
			śląd osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze
66-83	7	Lisia Wółka	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	8	Lisia Wółka	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	9	Lisia Wółka	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	55	Lisia Wółka	śląd osadnictwa: starożytność-wcz. średniow.
			ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	47	Bezwola	śląd osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
			śląd osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.)
11. 65-83	68	Ossowa	śląd osadnictwa: starożytność
66-83	46	Bezwola	śląd osadnictwa: starożytność
66-83	48	Bezwola	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (VII-VIII w.)
			ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny
			śląd osadnictwa: nieokreślone
66-83	49	Bezwola	ślady osadnictwa: młodszy okres przedrzymski- wczesne średniowiecze
			ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.)
66-83	50	Ryzy	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny
			śląd osadnictwa: epoka żelaza(?)
			ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	51	Ryzy	śląd osadnictwa: nieokreślone
66-83	52	Ryzy	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze(?)
			ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	53	Ryzy	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	54	Grodzieńszczyzna	śląd osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
66-83	56	Bezwola	ślady osadnictwa: nieokreślone
12. 66-83	45	Bojanówka	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze(?)
13. 66-83	32	Dąbrowa	młyn wodny: okres nowożytny
66-83	27	Przymiarki	śląd osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza(?)
			ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.)
			ślady osadnictwa: okres nowożytny
			śląd osadnictwa: nieokreślone

Wolny 26.10.2020

66-83	28	Przymiarki	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.)
66-83	29	Przymiarki	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny osada(?): wczesna epoka żelaza(?)
66-83	30	Przymiarki	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	31	Przymiarki	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XIII w.)
66-83	39	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	40	Bezwola	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (VIII-X w.)
66-83	41	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	42	Bezwola	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.)
14. 66-83	43	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	44	Wyganka	ślady osadnictwa: neolit
15. 66-83	34	Bezwola	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze
66-83	35	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny
66-83	36	Bezwola	ślady osadnictwa: wczesna epoka żelaza(?) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze (XII w.)
66-83	37	Bezwola	ślady osadnictwa: późne średniowiecze i okres nowożytny (od XIII w.) ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.)
66-83	38	Bezwola	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny
16. 67-83	10	Bezwola	ślady osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (przed XI w.)
67-83	11	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	12	Bezwola	ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	13	Zalisie	ślady osadnictwa: okres nowożytny osada: wczesne średniowiecze
67-83	14	Zalisie	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślady osadnictwa: epoka kamienia
67-84	8	Zalisie	ślady osadnictwa: starożytność osada(?): wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	9	Zalisie	ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: wczesna ep. żelaza(?) ślady osadnictwa: średniowiecze (XIII-XV w.)
67-84	10	Zalisie	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: starożytność
67-84	11	Zalisie	osada(?): późne średniowiecze-ok. nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
67-84	16	Zalisie	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	17	Zalisie	ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
67-84	18	Zalisie	ślady osadnictwa: okres nowożytny śladosadnictwa: starożytność-wcz. średniow.(?)
67-84	19	Zalisie	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny

Za zgodność z oryginałem
 26.10.2016
 [Signature]

67-84	20	Zalisie	ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: ep. brązu(?) ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze
67-84	21	Zalisie	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza
67-84	22	Zalisie	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze
67-84	23	Zalisie	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. kamienia-ep. żelaza ślady osadnictwa: wczesna ep. żelaza ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	24	Zalisie	ślady osadnictwa: neolit-wczesna ep. brązu ślady osadnictwa: starożytność ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	25	Planta	ślady osadnictwa: mezolit ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	26	Planta	ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-84	27	Planta	ślady osadnictwa: starożytność-okres nowożytny(?)
17. 67-83	17	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: starożytność osada: wczesne średniowiecze (XI-XIII w.)
67-83	18	Branica Suchowolska	osada(?): okres rzymski(?) osada: wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XII-XIII w.) ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	19	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniow. osada(?): wczesne średniowiecze
67-83	20	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI w.) ślady osadnictwa: epoka kamienia ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniow. ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	21	Branica Suchowolska	ślady osadnictwa: starożytność osada: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny
67-83	22	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: epoka kamienia ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: późne średniow. ok. nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: starożytność
67-83	23	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze ślady osadnictwa: okres nowożytny osada: wczesne średniowiecze (XI-XII w.)
66-83	15	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: epoka żelaza(?)
66-83	16	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: okres nowożytny ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze
66-83	17	Zbólitów Mały	osada: późne średniowiecze-ok. nowożytny cementarzysko: okres nowożytny
66-83	33	Zbólitów Mały	ślady osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XII w.)
66-83	18	Sachalina	ślady osadnictwa: epoka żelaza(?)
66-83	19	Sachalina	osada: wczesne średniowiecze (XI-XII w.) ślady osadnictwa: epoka żelaza(?)
66-83	20	Sachalina	ślady osadnictwa: starożytność-wcz. średniowiecze ślady osadnictwa: późne średniowiecze ślady osadnictwa: epoka brązu(?)
66-83	21	Sachalina	„młyn”: okres nowożytny ślady osadnictwa: ep. brązu-wcz. średniowiecze
66-83	22	Sachalina	ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze

Wolny 26.10.2015

66-S3	23	Sachalina	śląd osadnictwa: nieokreślone śląd osadnictwa: starożytność(?)
66-S3	24	Sachalina	śląd osadnictwa: okres nowożytny
66-S3	26	Bojanówka-Kolonia	osada(?): okres rzymski lub wcz. średniowiecze śląd osadnictwa: starożytność(?)
18. 67-S2	9	Kisielówka	śląd osadnictwa: nieokreślone osada(?): wczesne średniowiecze (XI-XII w.) śląd osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny śląd osadnictwa: nieokreślone
19. 67-S2	6	Branica Suchowska	śląd osadnictwa: ep. brązu-ep. żelaza śląd osadnictwa: epoka brązu(?) śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze (XIII w.) śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze(?)
67-S2	7	Branica Suchowska	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze
67-S2	8	Branica Suchowska	śląd osadnictwa: wczesna ep. brązu(?)
20. 67-S3	16	Zastocze	ślady osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny ślady osadnictwa: okres nowożytny
21. 68-S2	19	Świerże-Pszonka	osada: okres nowożytny
68-S2	20	Świerże-Pszonka	śląd osadnictwa: ep. brązu-wczesna ep. żelaza(?) śląd osadnictwa: okres nowożytny
68-S2	21	Świerże-Przonka	śląd osadnictwa: wcz. średniowiecze (XI-XIII w.)
22. 68-S3	6	Kuraszew	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XII w.)
68-S3	7	Kuraszew	śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze (XI-XII w.)
68-S3	8	Świerże	śląd osadnictwa: neolit - wczesna epoka brązu śląd osadnictwa: wczesne średniowiecze
23. 68-S3	5	Kuraszew	śląd osadnictwa: ep. kamienia - ep. żelaza
24. 67-S3	15	Wohyń-Kolonia	ślady osadnictwa: okres nowożytny
25. 67-S3	9	Zbulitów Mały	cmentarzysko: wczesna epoka żelaza(?)

STANOWISKA NIEZLOKALIZOWANE W TERENIE

67-82	1	Branica Suchowska	cmentarzysko: neolit
67-82	2	Branica Suchowska	śląd osadnictwa: kultura łużycka
67-83	1	Branica Suchowska	cmentarzysko: neolit
67-83	2	Branica Suchowska	śląd osadnictwa: kultura łużycka
67-83	5	Branica Suchowska	śląd osadnictwa: późne średniowiecze (XIV w.)
65-83	4	Ostrówki	skarb monet: nowożytna
67-84	4	Planta	śląd osadnictwa: neolit-ep. brązu
67-83	7	Podlesie-Kolonia	śląd osadnictwa: późne średniow.-ok. nowożytny
67-83	8	Suchowola-Wohyń	cmentarzysko(?): nieokreślone
68-82	4	Świerże-Pszonka	śląd osadnictwa: neolit
66-83	2	Wohyń	śląd osadnictwa: okres rzymski
67-83	6	Wohyń	miasto: średniowiecze (2. poł. XIII w.)
67-83	3	Wohyń	śląd osadnictwa: okres rzymski
66-83	3	Zbulitów Mały	śląd osadnictwa: średniowiecze-ok. nowożytny
66-83	4	Zbulitów Mały	śląd osadnictwa: późne średniowiecze
66-83	5	Zbulitów	śląd osadnictwa: średniowiecze-ok. nowożytny
67-83	4	Zbulitów	śląd osadnictwa: późne średniowiecze(XIV-XVw.)

Stanisław AZP 66-84 nie został jeszcze przebadany.

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.10.2010
[Podpis]

3. Uwarunkowania demograficzno – społeczne.

3.1. Ludność.

Ludność gminy Wohyń wg danych Urzędu Gminy w Wohyniu w maju 1999 r. liczyła ogółem 8001 osób, zaś w poszczególnych sołectwach przedstawia się następująco:

1. Bezwola	- 1468	Osób
2. Bojanówka	- 287	Osób
3. Branica Suchowolska	- 291	osób
4. Branica Suchowolska Parcela	- 237	osób
5. Kuraszew	- 498	osób
6. Lisiowólka	- 455	osób
7. Ossowa	- 508	osób
8. Ostrówki	- 745	osób
9. Planta	- 220	osób
10. Suchowola	- 401	osób
11. Suchowola Kolnia	- 208	osób
12. Świerze	- 330	osób
13. Wohyń	- 2060	osób
14. Wólka Zdunkówka	- 312	osób
15. Zbulitów Mały	- 82	osób

Średnia gęstość zaludnienia w gminie Wohyń wynosi 44,9 osób na 1 km² (średnia w woj. lubelskim 89 osób/km², Polska 124 osoby/1km²)

Na koniec XII 1997 r. gmina Wohyń liczyła 7719 osób w tym 3923 mężczyzn i 3796 kobiet, 1345.

Urodzenia i zgony w 1997 r.

- urodzenia 96 osób, zgony 88 osób tj. saldo dodatnie 8 osób

Wg rocznika Statystycznego w 1997 r. do gminy przybyło 70 osób, zaś wyjechało 143 osoby, co daje ujemne saldo migracji 73 osoby.

3.2. Aktywność zawodowa.

Wg rocznika statystycznego woj. białkopodlaskiego 1998 r. zatrudnienie w działach gospodarki narodowej w 1997 r. w gminie przedstawiało się następująco:

- rolnictwo i łowiectwo leśne – 5 osób,
- produkcja – 168 osób,

Za zgodność z oryginałem
Wohyń 26.10.2010
[Podpis]

- budownictwo – 6 osób,
- handel i naprawy – 27 osób,
- transport i łączność – 29 osób,
- pośrednictwo finansowe – 18 osób,
- obsługa nieruchomości – 9 osób,
- administracja publiczna – 33 osoby,
- edukacja 114 osób,
- ochrona zdrowia 155 osób,
- pozostałe – 33 osoby,

razem = 597 osób

Na koniec 1997 r. zarejestrowanych było w gminie 449 bezrobotnych, w tym 215 kobiet. Absolwenci szkół ponadpodstawowych stanowili 3,8% liczby bezrobotnych. Zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy było 22 osoby.

Bezrobotnych nie posiadających prawa do zasiłku było 330 osób (73,5% liczby bezrobotnych). Pozostałych bez pracy powyżej 12 miesięcy – 244 osoby (54%). Liczba bezrobotnych w wieku 18 – 44 lata wynosiła 394 osoby.

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił 10,7%. Wskaźnik ten jest niekorzystny z sąsiednimi gminami.

3.3. Mieszkalnictwo.

Zasoby mieszkaniowe gminy Wohyń na dzień 31.XII. 1997 r. przedstawiają się następująco:

- liczba mieszkań wynosi 2394 o łącznej powierzchni użytkowej 162.706 m²,
- liczba izb 8.319

Średnio na jedno mieszkanie przypada 3,47 izby. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 68,0m² (w woj. lubelskim – 62,6 m², w Polsce – 60,9 m²). Wskaźnik ten jest korzystniejszy ze względu na większą powierzchnię mieszkań na wsi. Na jedną osobę przypada 21,4m² (w woj. lubelskim 18,9m², w Polsce 18,6m²)

W 1997 r. oddano do użytku 1 mieszkanie z 5 izbami o powierzchni użytkowej 89m².

W zasobach gminy pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne w 1997 r. znajdowało się 1,7 ha gruntów uzbromionych.

Za zgodą z oryginałem
Wohyń 26.12.2010
[Podpis]
[Stempel]

3.4. Usługi.

3.4.1. Administracja.

Głównym ośrodkiem administracyjno – usługowym gminy jest wieś Wohyń. Obsługę ludności gminy pełnią:

- Urząd Gminy w Wohyniu,
- Bank Spółdzielczy w Wohyniu i Punkt Kasowy w Suchowoli,
- Komisariat policji w Wohyniu,
- Urząd Pocztowy w Wohyniu, Suchowoli,
- Placówka usług telekomunikacyjnych w Wohyniu,
- Zespół Administracyjny Szkół w Wohyniu.

3.4.2. Oświata i wychowanie.

Na terenie gminy znajduje się 6 Szkół Podstawowych w Wohyniu, Suchowoli, Bezwoli, Lisiówłce, Ostrowkach i Ossowej w których naukę pobierało w r. szkolnym 1997/98 921 uczniów. Przy Szkołach Podstawowych utworzone są oddziały przedszkolne. Funkcjonują również dwa osobne przedszkola w Wohyniu i Suchowoli. Wychowaniem przedszkolnym objętych jest 186 dzieci, zatrudnionych jest 13 nauczycieli.

3.4.3. Ochrona zdrowia.

Opiekę zdrowotną na terenie gminy pełni Gminny Ośrodek Zdrowia w Wohyniu i Suchowoli, zatrudniający 2 lekarzy, 2 dentystów i 6 pielęgniarek.

Średnio na 10 tys. mieszkańców 2,6 lekarza, 2,6 dentysty, 7,8 pielęgniarek.

Na terenie gminy znajduje się 1 apteka na którą przypada 7719 mieszkańców.

Wskaźniki te są gorsze niż w sąsiednich gminach.

W Suchowoli znajduje się Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych.

3.4.4. Opieka społeczna.

Na terenie gminy opieka społeczna prowadzi działalność w formie pomocy materialnej, z której skorzystało w 1997 r. 716 osób na łączną sumę 480,9 tys. zł

3.4.5. Kultura.

Działalność kulturalną prowadzi Biblioteka w Wohyniu:

- Biblioteka w Wohyniu,
- Gminny Ośrodek Kultury w Wohyniu,
- Biblioteka posiada zbiory 18,5 tys. wolumenów

Średnio na 1000 mieszkańców przypada 2400 wolumenów.

Załącznik nr 2 do uchwały
Wohyń 26.10.2003
[Podpis]

3.4.6. Obiekty sakralne.

Na terenie gminy znajdują się parafie w Wohyniu, Suchowoli, Ostrówkach.

3.4.7. Turystyka i wypoczynek.

Jedną formą wypoczynku na terenie gminy jest wypoczynek świąteczny. Przyszłość turystyki w gminie upatruje się w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych.

3.4.8. Sport.

Gmina Wohyń jest skromnie wyposażona w urządzenia sportowe. W 1999 r. rozpoczęto budowę hali sportowej.

3.4.9. Usługi i handel.

Na terenie gminy działa ok. 60 sklepów i 3 punkty sprzedaży paliw.

3.4.10. Gastronomia.

Bar Małej Gastronomii „Hadessa” w Wohyniu.

3.4.11. Inne usługi.

- Ochotnicza Straż Pożarna we wsi Wohyń, Suchowola, Ostrówkach
- Lecznica dla Zwierząt w Bezwoli,
- Piekarnia – Ciastkarnia „Wohynianka”
- Spółdzielnia Mieszkaniowa lokatorsko – własnościowa w Wohyniu i Bezwoli,
- Usługowy Zakład RTV w Wohyniu,
- Zakład Komunalny „PRYZMAT” Kotłownia w Wohyniu i Bezwoli,
- Usługowy Zakład Stolarski we wsi Planta, Bojanówka.

4. Uwarunkowania rozwoju funkcji gospodarczych

4.1. Rolnictwo.

Gmina Wohyń posiada korzystne warunki glebowe i klimatyczne dla rozwoju rolnictwa, pozwalające na intensyfikację produkcji rolniczej.

Pod względem typów gleb obszarów gminy wykazuje duże zróżnicowanie. Do najbardziej urodzajnych gleb należą gleby kl. IIIa zajmujące ok. 14% gruntów ornych. Gleby mniej urodzajne kl. IIIb, IVa i b zajmuje ok. 39% gruntów ornych. Pozostałe gleby to gleby średnio urodzajne, stanowiące ok. 30% gruntów ornych. Użytki zielone zlokalizowane są głównie w dolinach rzek: Tyśmienicy, Piwonii i Białki. Sieć wodną uzupełniają rowy melioracyjne i mniejsze cieki wodne.

Ogólna powierzchnia gminy Wohyń wynosi 17.817 ha. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 12.936 ha co stanowi 72,6% powierzchni ogólnej gminy (w woj. lubelskim wskaźnik wynosi 68,4%).

Wohyń
26.10.2010

Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem ha	Udział %	
		Pow. ogólnej	Użytków rolnych
Grunty orne	9239	51,9	71,4
Łąki	2816	15,8	21,8
Sady	141	0,8	1,1
Pastwiska	740	4,1	5,7
Razem użytki rolne	12936	72,6	100
Lasy	3565	20,0	-
Pozostałe	1316	7,4	-
Pow. ogółem	17817	100 %	-

W gminie Wohyń powierzchni nawodnionych użytków rolnych i gruntów leśnych wynosi 165 ha, oraz stawów rybnych 75m².

Na terenie gminy użytki rolne pozostają w gestii 2 sektorów gospodarczych: sektora publicznego oraz sektora prywatnego.

Przeważającą formą użytkowania gruntów są gospodarstwa indywidualne, zajmujące 78,3% powierzchni ogólnej gminy (w województwie lubelskim 77,4%).

Struktura własności użytków rolnych w gminie Wohyń na 01.01.1999 r. przedstawia się następująco:

Lp	Wyszczególnienie własności	Pow. Ogólna w ha	% udział w pow. całkow.	Użytki rolne w ha					Użytki leśne grunty zadrzewione i zakrzewione	Pozo- stałe
				Grunty orne	Sady	łąki trwale	Pastwiska Trwale	razem		
1.	Grunty osób fizycznych	13957	78,3	8827	136	2715	686	12364	1001	592
2.	Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	516	2,9	288	2	65	40	395	5	116
3.	Grunty Państw. Gospodarstwa Leśnego	2113	11,9	18	2	3	-	23	2082	8
4.	Pozostałe grunty Skarbu Państwa	339	1,9	12	-	5	1	18	11	310
5.	Grunty komunalnych	303	1,7	24	-	18	5	47	3	253
6.	Grunty wspól. Gru.	467	2,6	1	-	-	-	1	461	5
6.	Pozostałe	112	0,7	69	1	10	8	88	2	32

Wohyń 26.10.2010

Strukturę wielkości indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie gminy Wołyń w 1996 r. przedstawia tabela:

	Wielkość gospodarstw						OGÓŁEM:
	1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-20 ha	pow.20 ha	
Ilość Gospodarstw	41	141	232	172	91	63	740
Powierzchnia Użytków rolnych	61	492	1753	2144	1549	1709	7708

Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wynosi 8,76 ha (w województwie lubelskim wynosi 6,1 ha w Polsce 7,0 ha).

Gospodarstwa o powierzchni pow. 10 ha stanowią 34% ogółem gospodarstw w gminie. Daje to korzystną strukturę wielkości gospodarstw na tle woj. lubelskiego.

Produkcja rolnicza gminy Wołyń w indywidualnych gospodarstwach w 1997 r. wynosiła:

- pszenica – 4530 t
- żyto – 3510 t
- jęczmień – 1540 t
- owies – 3000 t
- pszenżyto – 1440 t
- ziemniaki – 13000 t

Plony w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 1997 r. wynosiły w dt/ha

- pszenica 26,6 (27,4 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Żyto 26,0 (24,5 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Jęczmień – 28,0 (26,1 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Owies – 25,0 (26,7 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Pszenżyto – 24,0 (26,0 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Ziemniaki – 130,0 (156 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Buraki cukrowe – 580,0 (632 w byłym woj. białkopodlaskim)

Zbiory warzyw gruntowych i owoców w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 1997 r. wynosiła w tonach.

- Kapusta – 375t
- Cebula – 225t
- Marchew – 170t

Za zgodność z oryginałem

Wołyń 26.10.2010
[Podpis]

- Ogórki – 262t
- Pomidory – 19t
- Owoce z drzew – 778t
- Owoce z plantacji jagodowych – 174t

Plony w 1997 owoców i warzyw gruntowych w indywidualnych gospodarstwach rolnych w dt/ha wynosiły:

- Kapusta – 250 (350 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Kalafior – 130 (160 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Cebula – 150 (155 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Marchew 170 (130 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Buraki ćwikłowe – 180 (180 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Ogórki – 130 (130 w byłym woj. białkopodlaskim)
- Pomidory – 19 (45 w byłym woj. białkopodlaskim)

Plony polowych upraw pastewnych na pasze w gospodarstwie indywidualnym w dt/ha

- kukurydza – 500,0 (392 w byłym woj. białkopodlaskim)
- okopowe pastewne – 450 (281 w byłym woj. białkopodlaskim)
- strączkowe pastewne – 200 (191 w byłym woj. białkopodlaskim)
- motylkowe drobnonasienne i trawy 200 (213 w byłym woj. białkopodlaskim)

Plony z łąk trwałych 50,6 w tym:

I pokos – 18,0

II pokos - 17,2

III pokos – 5,4

Powierzchnia i wykorzystanie budynków inwentarskich oraz szklarni i tuneli foliowych w gospodarstwach rolnych 1996 r.

Lp.	Budynki	Powierzchni Ogółem m ²	Pow. wykorzystana na działalność rolniczą m ²	Stopień wykorzystania w %
1.	Obory	44.251	38.499	87,0
2.	Stajnie	27	27	100,0
3.	Chlewnie	9.690	8.474	87,5
4.	Kurniki	12.512	11.810	94,4
5.	Owczarnie	2.968	2.878	97,0
6.	Stodoły	173.499	169.526	97,7
7.	Szklarnie	715	265	37,1
	Tunele, folie	1971	1941	100,0
	Pieczarkarnie	180	180	100,0

Wolny 26-10-2010

Czynnikiem intensyfikacji produkcji rolnej jest wyposażenie rolnictwa w środki produkcji trwałej (maszyny, narzędzia) i obrotowe (nawozy mineralne). Średnio w gminie Wohyń przypada 7,4 ciągnika na 100 ha użytków rolnych (w woj. lubelskim wskaźnik ten wynosi 8,8, w Polsce 7,3).

4.1.1. Ludność związana z rolnictwem.

Ludność rolnicza w gminie Wohyń stanowiła w 1996 r. 76,5 % ogólnej ludności gminy.

Średnio w gminie przypada 46,2 osób ludności rolniczej na 100 ha użytków rolnych. Średnio w województwie lubelskim – 49,8).

Rolnicy z wykształceniem wyższym i średnim rolniczym stanowi zaledwie 5,8% (w woj. lubelskim 13,4% w Polsce – 21,4%).

Ludność zamieszkała w gosp. rolnych z wykształceniem średnim, w tym rolniczym stanowi 21% (w woj. lubelskim 50,6% w kraju 55,1%).

4.1.2. Obsługa rolnictwa.

Obsługę rolnictwa i działalność rolniczą na terenie gminy prowadzą:

- skup żywca – Masarnia – Ubojnia s.c. „ZEMAT” w Wohyniu,
- młyn w Wohyniu,
- Kółko Rolnicze w Wohyniu,
- Kółka Rolnicze w Lisiowólce,
- Zlewnia mleka w Wohyniu, Ostrówkach, Plancie, Ossowie i Suchowoli,
- Przedsiębiorstwo Prod. – Usługowe „Ośrodek Maszynowy” sp. z o.o. w Bezwoli,
- Skup owoców – Gorzelnia w Suchowoli i Bojanówce Gorzelnie „SURWIN” Sp. z o.o. Międzyrzec Podlaski,
- Zakład Handlowo – Przetwórczy „LISMAK” w Lisiowólce,
- Produkcja Papieru Toaletowego – Bezwola,
- Ubojnia indyków w budowie – Bezwola.

4.2. Uwarunkowania rozwoju komunikacji.

4.2.1. Komunikacja drogowa.

W istniejącym układzie komunikacji drogowej gminy funkcjonuje następująca hierarchia dróg:

a) drogi krajowe:

- droga krajowa nr 817 – Radzyń Podl. – Wisznice

b) drogi wojewódzkie:

- droga wojewódzka nr 814 – Radzyń Podlaski – Parczew

Wohyń 26.10.2006
[Signature]

c) drogi powiatowe:

Lp.	Nazwa drogi	Nr drogi	Długość w km	
			Ogółem	twarde
1.	Międzyrzec Podl. – Szóstka – Bezwola	2355	9,455	9,455
2.	Szóstka – Wólka Łóżecka – Ostrówki	2364	3,812	3,812
3.	Radzyń Podlaski – Ostrówki	2366	7,519	4,163
4.	Lisia Wólka – Bezwola	2367	5,416	5,416
5.	Wólka Komarow. – Przegaliny D. – do dr. 817	2368	4,404	4,404
6.	Branica Such. – Świerże – Czemierniki	2380	5,694	5,694
7.	Marynin – Wohyń	2381	5,874	5,874
8.	Bezwola – Wohyń – Suchowola	2382	9,918	9,918
9.	Radzyń Podl. – Zbulitów Duży – Wohyń	2384	4,842	1,482
10.	Wohyń – Planta	2385	5,490	5,447
11.	Wohyń – Milanów – Kostry	2386	3,370	3,370
12.	Wólka Zdunkówka – Milanów	2387	3,518	3,518
13.	Komarówka Podl. – Derewicza – Ossowa	2400	5,630	5,630
14.	Wólka Zdunkówka – Jezioro – Żminne	2402	0,995	0,000
15.	Suchowola – Zapoprzeczne – Wohyń	2403	9,750	4,665
Razem			85,687	72,848

d) drogi gminne, łączące pozostałe miejscowości na terenie gminy i gmin przyległych ogółem 129 km, w tym o nawierzchni twardej 7 km, gruntowych 122 km.

4.2.2. Komunikacja kolejowa.

Przez teren gminy Wohyń przebiega linia kolejowa Łuków – Parczew – Lublin. Na perspektywę zostawia się do adaptacji linię kolejową wraz z przystankami kolejowymi we wsi Bezwola i Lisiowólka.

5. Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej.

5.1. Gospodarka wodno – ściekowa.

5.1.1. Zaopatrzenie w wodę.

Wodociągi posiadają następujące miejscowości: Wohyń, Suchowola, Bezwola, Kuraszew, Bojanówka, Lisiowólka i Branica Suchowolska, o łącznej długości 86,5 km. Mieszkańcy pozostałych miejscowości zaopatrują się głównie ze studni kopanych i głębinowych.

Część zakładów pracy korzysta z własnych ujęć.

Wykaz i wydajność studni głębinowych na terenie gminy Wohyń:

- Wohyń – 38 m³/h, 14,7 m³/h,
- Suchowola – 41,7 m³/h, 60 m³/h
- Planta – 64,5 m³/h,

Za zgodność z oryginałem
Wohyń
 26.10.2010
 [Podpis]
 [Pieczęć]

- Bezwola – 26,7 m³/h, 15 m³/h, 23,8 m³/h,
- Lisiówka – 7,8 m³/h, 16 m³/h, 10 m³/h,
- Bojanówka – 16 m³/h, 19 m³/h,
- Ossowa – 15 m³/h,
- Branica Suchowolska – 60 m³/h,
- Kuraszew – 24 m³/h,

5.1.2. Odprowadzenie ścieków.

Oczyszczalnia ścieków biologiczno-mechaniczna funkcjonuje tylko w Wohyniu, gdzie długość sieci kanalizacyjnej wynosi 3,4 km.

5.2. Zaopatrzenie w ciepło.

W centrum Wohynia funkcjonuje kotłownia opalana węglem i koksem obsługująca budownictwo wielorodzinne. Projektuje się rozbudowę tej kotłowni jako rejonowej dla uciepłwienia budownictwa wielorodzinnego oraz obiektów użyteczności publicznej i ośrodka administracyjno – usługowego w ośrodku gminnym. W pozostałych miejscowościach funkcjonują podobne kotłownie (nieekologiczne) obsługujące lokalne zakłady pracy.

5.3. Gazownictwo.

Aktualnie gmina nie posiada gazu, ale zakłada się budowę sieci gazowej – na bazie dystrybucji krajowej. W pierwszym etapie problem ten będzie rozwiązany przez dystrybucję gazu ciekłego w butlach.

5.4. Telekomunikacja.

Wohyn i Suchowola posiadają automatyczne centrale telefoniczne. Na terenie gminy aktualnie jest 730 abonentów telefonicznych, co daje wskaźnik 94,6 na 1000 mieszkańców.

Sieć połączeń telefonicznych w przeważającej części jest napowietrzna i nie gwarantuje pewności połączeń.

5.5. Energia elektryczna – jest dostarczana przez GPZ – Radzyń Podlaski.

Za zgodność z oryginałem
Wohyn 26.12.2010
 [Podpis]
 [Pieczęć]

ZARZĄD GMINY WOHYŃ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO Z ELEMENTAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY WOHYŃ

C Z Ę Ś Ć „B”

TEKST STUDIUM

ZAŁĄCZNIK NR 1

do Uchwały Nr

Rady Gminy w Wohyniu

z dnia

BIURO PROJEKTOWE s.c.

21-500 Biała Podlaska

Plac Szkolny Dwór 28

Tel./Fax. (083) 342-00-36, 342-00-38

Za zgodność z oryginałem

Wohyń

26.10.2010

M. Chojnacki

ROZDZIAŁ I

CELE STRATEGII, PRIORYTETY I PROGRAMY ROZWOJOWE GMINY

1. Uwarunkowania rozwoju gminy.

Analizując możliwości rozwoju gminy Wołyń należy stwierdzić, że zależą one od warunków geograficzno – przyrodniczych i społecznych. Ogólnie ujmując uwarunkowania przyszłego rozwoju gminy tkwią zarówno w niej samej jak i w jej otoczeniu. Uwarunkowania tkwiące w otoczeniu – zewnętrzne – są dwojakiego rodzaju, jeden ich zespół zawiera się w tzw. otoczeniu globalnym, zależny jest od systemu ustrojowego i funkcjonowania państwa. W szczególności będą to uwarunkowania rozwoju wiążące się z ogólnym tempem wzrostu gospodarczego kraju, kształtowaniem się inflacji, z relacjami na rynku walutowym, rynku pracy, z sytuacją dochodową ludności itp. Uwarunkowania te będą wynikać wprost z:

- polityki rolnej i ogólnie polityki restrukturyzacji obszarów wiejskich kraju,
- polityki finansowej państwa, zwłaszcza wobec małych i średnich podmiotów gospodarczych,
- polityki pieniężnej banku centralnego, w szczególności dotyczącej kursów walut, stopy kredytowej itp.,
- polityki na rzecz wzrostu liczby miejsc pracy i ograniczania bezrobocia,
- polityki integracji z Unią Europejską,
- reformy struktury administracyjno – terytorialnej państwa, która może istotnie zmienić dotychczasowe warunki jej działania, w szczególności w następstwie zmienionej formuły zasilania budżetu, funkcjonowania w strukturze powiatu itp.

Istotą uwarunkowań zewnętrznych, otoczenia globalnego jest to, że mogą się one zmienić w czasie, że w różnym stopniu mogą one stymulować, przyspieszać rozwój a także mogą oddziaływać na rozwój hamującą, mogą go ograniczać. Są one w zasadzie niezależne od gminy, nie może ona na nie wpływać, dokonywać zmian w tym otoczeniu. Dlatego też uwarunkowania otoczenia globalnego, generalnie pochodne polityki makroekonomicznej państwa, funkcjonują jako swoiste założenia rozwoju.

Drugi zespół uwarunkowań zewnętrznych rozwoju gminy zawiera się w jej otoczeniu terytorialnym. Ma ono dwa zasięgi, bliższy wyznaczony przez gminy bezpośredniego zaplecza i dalszy, wyznaczany granicami regionu i kraju. Także w tym otoczeniu mogą występować uwarunkowania sprzyjające rozwojowi gminy, zawierające szanse rozwojowe, ale także mogą występować w nim zagrożenia dla rozwoju.

Województwo świętokrzyskie
Województwo
26.10.2002 2

Ocena obecnego stanu gminy identyfikuje przesłanki zarówno takie, które należy postrzegać jako jej atuty dla rozwoju – silne strony gminy, jak i takie które w aspekcie przyszłego rozwoju należy postrzegać jako jemu niesprzyjające – słabe strony gminy.

Sila gminy:

- wysoka aktywność zawodowa i społeczna ludności,
- dobre gleby i wysoka kultura rolna,
- różnorodność środowiska geograficznego i kulturowego,
- młodość demograficzna,
- tendencje wzrostu liczby gospodarstw dużych i specjalistycznych,
- korzystny układ komunikacyjny (drogi i koleje).

Słabości gminy:

- słabo zróżnicowana pozarolnicza baza ekonomiczna gminy, zbyt mało podmiotów gospodarczych mogących dać zatrudnienie poza rolnictwem,
- brak udokumentowanych surowców naturalnych
- niedostosowanie dróg do wymogów aktualnego ruchu,
- brak systemu oczyszczalni ścieków komunalnych,
- brak przejawów i tendencji rozwoju większych podmiotów gospodarczych,
- brak dostatecznej bazy noclegowej dla potrzeb turystyki.

2. Cele rozwoju.

Gmina Wołyń winna być w przyszłości gminą

- ludzi światłych „otwartych na świat”,
- aktywną gospodarczo, włączoną w system gospodarki regionu i kraju z wykorzystaniem istniejących zasobów kulturowych
- wygodną dla codziennego życia we wszystkich jego sferach.

Powyższą wizję należy traktować jako drogowskaz przyszłego rozwoju i działania z nim związanych. W przyjętym wymiarze jego planowania 2006 r. proponuje się jako podstawowe cele rozwoju i oczekiwanie najważniejsze następstwa ich osiągnięcia:

a) Rozwinięta infrastruktura techniczna gminy, która w szczególności:

- umożliwi właściwy standard wyposażenia technicznego mieszkań,
- zapewni niezbędne, podstawowe warunki dla wszelkiej działalności gospodarczej, w tym również turystycznej,
- uatrakcyjni ją dla lokalizacji inwestycji gospodarczych i innych.

Za zgodność z oryginałem
[Podpis] 26.12.2010
3

- b) **Zróżnicowana baza ekonomiczna gminy, która:**
- powiększy, urozmaici ofertę zatrudnienia,
 - zwiększy dochody budżetu gminy i dochody mieszkańców gminy,
- c) **Stan obejmujący ogół lokalnie dostępnych ułatwień poprawy sytuacji mieszkaniowej w gminie, umożliwiające:**
- każdemu mieszkańcowi gminy poprawę jego sytuacji mieszkaniowej,
 - każdej zainteresowanej osobie osiedlenie się na terenie gminy.
- d) **Unowocześnienie gminnego systemu oświaty:**
- zapewniającego kształcenie i wychowanie młodego pokolenia na najwyższym możliwym poziomie,
 - o szczególnych preferencjach dla zdrowia psychofizycznego i sprawności fizycznej młodego pokolenia,
 - budowę ekonomicznie racjonalniejszego systemu oświaty,
- e) **Zagospodarowanie dla potrzeb kultury, powszechnej rekreacji i sportu stwarzające warunki dla:**
- szerokiego uczestnictwa w „kulturze”,
 - upowszechnianie się właściwych wzorców spędzania wolnego czasu, ograniczenie oddziaływania zjawisk społecznie niepożądanych,
 - profilaktyki zdrowia psychicznego mieszkańców.

Cele szczegółowe w zakresie celu podstawowego związanego z:

- a) **Rozwojem infrastruktury technicznej w gminie:**
- zmodernizowane drogi krajowe, powiatowe i gminne do normatywnych parametrów,
 - czynna oczyszczalnia ścieków, lokalne oczyszczalnie,
 - gazyfikacja gminy,
 - modernizacja istniejącej sieci elektrycznej i telefonicznej,
- b) **Różnicowanie bazy ekonomicznej gminy:**
- priorytety rozwojowe gminy – bazując na dokumentach MR i GŻ, Rozporządzenie SAPARD, oraz gminnych programach rozwojowych,
 - ustanowienie korzystnych warunków dla wzrostu liczby podmiotów gospodarczych,
 - promocja gminy,

Za zgodność z oryginałem
Holycy 26.10.2010
[Podpis]

- partnerska współpraca samorządu gminy z samorządami gospodarczymi województwa, powiatu, z reprezentacją przedsiębiorców z terenu gminy,
- c) **Stosowaniem warunków dla poprawy sytuacji mieszkaniowej w gminie:**
 - urozmaicenie w aspekcie jakościowym oferty terenów przeznaczonych dla budownictwa mieszkaniowo – usługowego,
 - samowystarczalna gospodarka zasobami mieszkaniowymi gminy.
- d) **Unowocześnieniem systemu gminnej oświaty:**
 - kompleksy szkolne gminnej szkoły podstawowej i gminnego gimnazjum w pełnych zestawach obiektów i urządzeń (dobrze wyposażone sale dydaktyczne, świetlice, i stołówki, sale gimnastyczne, szkolne urządzenia sportowe),
 - rozwój szkolnictwa zawodowego,
 - uczestnictwo wszystkich uczniów w specjalnym programie kultury fizycznej,
 - biegła znajomość co najmniej jednego języka obcego przez absolwenta gminnego gimnazjum.
- e) **Upowszechnieniem kultury, masowej rekreacji i sportu:**
 - projekt nowego centrum życia społeczno – kulturowego gminy,
 - małe urządzenia rekreacyjno – sportowe w Wohyniu i poszczególnych sołectwach,
 - renowacja i odbudowa wiejskiego dziedzictwa kulturowego.

3. Priorytety rozwojowe gminy Wohyń.

3.1. Priorytety rozwojowe gminy.

Stosownie do „Programu Rozwojowego wsi i rolnictwa dla województwa lubelskiego”, opracowane przez Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego w Kielcach, ustala się następujące priorytety rozwojowe:

- 1- metody produkcji rolniczej służące ochronie środowiska oraz ochronie krajobrazu wiejskiego,
- 2- rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej zapewniającej dodatkowe zatrudnienie i alternatywne źródła dochodu,
- 3- tworzenie grup producenckich,
- 4- poprawa szkolnictwa zawodowego,
- 5- rozwój i poprawa struktury wiejskiej.

- Środki działania.

Mając na uwadze gminne uwarunkowania należy podjąć następujące działania w celu realizacji planowanych przedsięwzięć:

Za zgodność z oryginałem
 Wohyń, dnia 26.12.2008
 [Podpis]
 M. Główny

Priorytet 1.

- laboratoria certyfikacji produkcji,
- system obrotu produktami ekologicznymi,
- inwestycje zgodne z wymogami produkcji w terenach chronionych,
- instytucje wspierające rolnictwo przyjazne środowisku,
- zapobieganie i przeciwdziałanie skutkom zanieczyszczania wód ze źródeł rolniczych,
- zintegrowana uprawa wybranych gatunków roślin, rolnictwo na terenach narażonych na erozję,
- ochrona tradycyjnych odmian i rodzimych ras zwierząt,
- pomoc techniczna.

Priorytet 2.

- wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości,
- rozwój instytucji wspierających przedsiębiorczość na wsi,
- usługi, zaopatrzenie i zbył dla rolnictwa,
- agroturystyka,
- pomoc techniczna.

Priorytet 3.

- organizacja grup producentów,
- organizacja stowarzyszeń grup producentów,
- tworzenie rynków pierwotnych – centra buforowe,
- edukacja i doradztwo,
- pomoc techniczna.

Priorytet 4.

- regionalny ośrodek koordynacji kształcenia zawodowego,
- baza wymiany informacji o potrzebach szkoleniowych,
- podyplomowe studia dla doradców i kadry biznesu wiejskiego,
- programy doradczo – edukacyjne dla grup zagrożonych marginalizacją,
- pomoc techniczna.

Priorytet 5.

- zaopatrzenie wsi w wodę,
- budowa oczyszczalni ścieków i zbiorowych systemów kanalizacji sanitarnej,
- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków,
- utylizacja odpadów,

[Signature] 26.10.2010

- mała retencja wodna,
- platformy obornikowe i zbiorniki na gnojowicę.

3.3.1. Wstęp. Cytat „Inicjatorami opracowania niniejszego programu regionalnego rozwoju wsi i rolnictwa, dla nowego województwa lubelskiego, były działające w strukturach czterech byłych województw Izby Rolniczej (Chełmska, Lubelska, Białkopodlaska i Zamojska) we współpracy z Urzędami Wojewódzkimi i Związkiem Gmin Lubelszczyzny. Jako instytucję wiodącą wyznaczono Chełmską Izbę Rolniczą. Po reformie administracyjnej wcielonej w życie 01.01.1999 roku, z racji uregulowań ustawowych i nadanych kompetencji wiodącym partnerem instytucjonalnym jest Marszałek Województwa Lubelskiego i Sejmik Samorządowy. Nowymi partnerami są również Starostowie i Urzędy Powiatowe. Wspomniane cztery Izby Rolnicze działają jako jedna Lubelska Izba Rolnicza, jest również jeden Urząd Wojewódzki. Związek Gmin Lubelszczyzny także poszerzył swoją działalność na obszar całego nowego województwa. Stałymi partnerami do współpracy i konsultacji społecznej były również Fundusz i Fundacje ogólnokrajowe jak i regionalne oraz instytucje i organizacje działające w sektorze wsi i rolnictwa lub ich otoczeniu. Jako najważniejsze należy wymienić agencje rządowe, związki zawodowe, instytucje administracji specjalnej, uczelnie, szkoły zawodowe i ośrodki doradztwa rolniczego. Oprócz wspomnianych powyżej partnerów instytucjonalnych i organizacji, ważnym partnerem do współpracy byli przedstawiciele jednostek gospodarczych działających na wsi, jak też dużych zakładów przetwórczych”.

3.3.2. Harmonogram realizacji i zakres prowadzonych prac. Cytat „Trwające ponad rok prace 10 –cio osobowego zespołu ekspertów były podzielone na trzy etapy: etap inwentaryzacji i diagnozy stanu wsi i rolnictwa, etap budowania założeń strategii rozwoju wsi i rolnictwa, etap opracowania programu regionalnego dla rolnictwa i obszarów wiejskich do finansowania ze środków SAPARD w połączeniu z innymi potencjalnymi źródłami zasilania. W ramach inwentaryzacji i diagnozy stanu, oprócz analizy samego rolnictwa i przetwórstwa wykonano opracowania dotyczące: uwarunkowań naturalnych, przyrodniczych i ochrony środowiska oraz społecznych. Zinwentaryzowano i oceniono również edukację i doradztwo, otoczenie instytucjonalne wsi i rolnictwa, strukturalne podmioty gospodarcze oraz infrastrukturę techniczną. Finałnym elementem prac była ocena dostępnych obecnie i potencjalnych źródeł finansowania wsi i rolnictwa.

Załącznik nr 1
Wolny 26.10.2010

W etapie budowania założeń do strategii rozwoju wsi i rolnictwa dla województwa lubelskiego zostało dokonane podsumowanie etapu inwentaryzacji i diagnozy. Wyniki tego podsumowania zostały przedstawione w postaci opisu poziomu rozwoju wsi i rolnictwa województwa lubelskiego w odniesieniu do innych regionów Polski, krajów UE i Europy Wschodniej, jak również ocena zróżnicowania wewnątrz województwa. Przeprowadzono analizę SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia) z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz określono cele strategiczne i ich układ hierarchiczny. Określone w etapie budowania założeń cele strategiczne i ich układ hierarchiczny, stanowiły podstawę do określenia priorytetów rozwojowych obszarów wiejskich i rolnictwa województwa lubelskiego, a następnie do doboru środków działania, które pozwolą osiągnąć zdefiniowane cele.

Zgodnie z Artykułem 4 Rozporządzenia SAPARD opracowano opis każdego z priorytetów. Opis obejmuje: ilościowy opis sytuacji pokazujący różnice: braki i potencjał rozwojowy; uzasadnienie jego wyboru; instytucje, podmioty i struktury zaangażowane w realizację danego priorytetu; rezultaty konsultacji i postanowień przyjętych przez zaangażowane urzędy oraz odpowiednich partnerów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych; pokazanie specyfiki regionalnej i wpływu jego realizacji na region; określenie beneficjentów finansowych; potrzeby dla każdego priorytetu w zakresie opracowań, szkoleń i innego wsparcia technicznego; zaprezentowanie schematów pomocy (skala problemu, zasady doboru beneficjentów, kryteria hierarchizacji zgłoszonych wniosków detalicznych); wskaźniki pozwalające na ocenę wpływu, na konkurencyjność rynkową; wskaźniki do monitorowania efektów i ich definicje, powiązania z innymi programami (szczególnie z UE).

Określone w ramach każdego z priorytetów środki działania zostały przedstawione zgodnie z "Małym przewodnikiem dla przyszłych państw członkowskich" opublikowanym przez Komisję Europejską.

W ramach programu opracowano również: wstępną ocenę skutków społeczno – gospodarczych całego programu i jego poszczególnych działań, ocenę wysiłku finansowego i strukturę jego podziału pomiędzy środki lokalne, rządowe, pomocowe i kredyty, struktury i formy organizacyjne potrzebne do wdrażania programu w regionie i procedury jego wdrażania. Ze względu na brak finalnych dokumentów dotyczących precyzyjnych wymogów prezentacji programu i procedur postępowania w czasie jego uzgadniania z Komisją Europejską i z tego też powodu nie zaskoczeniem prac nad programem ogólnopolskim, ostateczna wersja dokumentu

[Podpis] 26.10.2010

"Programu rozwoju wsi i rolnictwa dla województwa lubelskiego" zostanie przedłożona po ich opublikowaniu. Potencjalnym dodatkowym uzupełnieniem treści programu będzie też "Strategia rozwoju województwa lubelskiego" opracowywana obecnie przez Urząd Marszałka i Sejmik Samorządowy."

3.3.3. Konsultacje społeczne i szkolenia. Cytat „W trakcie trwania prac nad programem przeprowadzono szerokie konsultacje społeczne i prezentacje postępu prac dla wszystkich podmiotów zainteresowanych opracowywanym programem jak i w przyszłości korzystaniem ze środków przewidzianych na jego realizację. Najważniejszymi partnerami i uczestnikami spotkań o charakterze konsultacyjnym lub szkoleniowym są: Zarząd Województwa Lubelskiego, radni Sejmiku Samorządowego, posłowie Ziemi Lubelskiej, pracownicy Urzędu Marszałka, Urzędu Wojewódzkiego, Urzędów Powiatowych i Gminnych oraz ich Rady, pracownicy Izb Rolniczych i Związku Gmin Lubelszczyzny oraz delegaci na ich Walne Zgromadzenia, uczestnicy Dni Otwartych w ODR Rejowiec.

Należały do nich również związki branżowe, banki, giełdy rolne, instytucje edukacyjne, naukowe, doradztwa gospodarczego i technologicznego oraz instytucje rządowej administracji specjalnej jak: stacje chemiczno – rolnicze, inspekcja sanitarna i weterynaryjna, stacje kwarantanny i ochrony roślin, stacje hodowli i unasienniania zwierząt, oraz inne agendy i agencje rządowe. Dużo uwag zgłosiły także wiodące zakłady przetwórcze i otoczenie rolnictwa, deklarując szerokie wsparcie merytoryczne, organizacyjne, jak i finansowe w trakcie prac przygotowawczych. Według zgromadzonych list obecności w szkoleniach i konsultacjach uczestniczyło ponad 2.700 osób. Z zainteresowanych instytucji i organizacji wpłynęło ponad 300 listów i wnisków dotyczących zamierzeń inwestycyjnych i organizacyjnych, jak i oczekiwań co do kierunków realizacji programu."

3.3.4. Beneficjenci Programu. Cytat: „Bezpośrednimi beneficjentami niniejszego programu będą mieszkańcy wsi, instytucje i organizacje zaangażowane w procesy transformacji i rozwoju wsi i rolnictwa oraz zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego. W wyniku programu, powinny zostać uruchomione działania, środki techniczne i finansowe. Finalnym efektem tych poczynań będzie wsparcie instytucjonalne, szkoleniowe, czy też finansowe dla rolników i mieszkańców wsi, pod kątem poprawy warunków ich życia i wdrażania rozwiązań systemowych i infrastruktury które pozwalają rozwiązać istniejącą lub podejmować nową działalność gospodarczą, zdolną do rynkowej konkurencji w zintegrowanej Europie."

Za zgodność z oryginałem
H. Kuczyński 26.10.2010

3.3.5. Zamierzenia programowe. Cytat: „W ramach działań, podjętych w tym programie uwzględniono szeroką gamę problemów dotyczących wsi i rolnictwa. Rozróżnienie tych dwóch pojęć wynika głównie z faktu przenikania wielu problemów rolnictwa do znacznej liczby miast i miasteczek żyjących z obsługi rolnictwa, oraz konieczności kompleksowego rozwiązania problemów wsi, gdzie tylko 60 do 70 % mieszkańców jest posiadaczami gospodarstwa rolnego, a jedynie 20 do 30 % utrzymuje się głównie lecz nie wyłącznie z pracy w gospodarstwie rolnym. Można by wręcz mówić o dwóch niezależnych programach, jeden dla wsi a drugi dla rolnictwa a następnie o strefach ich wzajemnego przenikania i zakresu zintegrowanych działań.

Do głównych celów, które planuje się osiągnąć aby ożywić proces rozwoju wsi i rolnictwa w regionie zaliczono:

- mobilizacja lokalnych zasobów, pracy, ziemi i kapitału. Potencjał ludzki, ziemia i zasoby naturalne, infrastruktura i środki techniczne, środki finansowe),
- rozwój struktur instytucjonalnych (izby gospodarcze, stowarzyszenia, fundusze gwarancyjne, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, grupy producentów, instytucje obrotu towarów rolniczych, związki branżowe),
- wdrożenie metodologii i technik realizacyjnych zgodnych z zasadami Funduszy Przedakcesyjnych i Funduszy Strukturalnych UE (stworzenie ram programowych do opracowania gminnych i regionalnych planów strategicznych, opracowanie procedur programowania i zarządzania programami, ustalenie hierarchii realizacji zadań, określenie zapotrzebowania na środki finansowe i ich źródeł oraz metod pozyskiwania),
- promocja regionu i planowanych przedsięwzięć dla pozyskania inwestorów, środków z funduszy pomocowych i uzyskania stosownego wsparcia politycznego i instytucjonalnego.”

3.3.6. Cele strategiczne i ich układ hierarchiczny. Cytat: „Wiodące cele rozwojowe dla wsi i rolnictwa zostały opisane zarówno w „Spójnej polityce strukturalnej rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa” opracowanej przez MRiGŻ oraz w Rozporządzeniu SAPARD opublikowanym przez Komisję Unii Europejskiej. Gdyby oprzeć się na wspomnianych powyżej dokumentach, najważniejsze z nich to:

Według rozporządzenia SAPARD

- przeprowadzenie działań wspomagających obecny proces reform społeczno-gospodarczych oraz przygotowania i ułatwiania integracji gospodarczej,
- rozwiązanie priorytetowych problemów związanych z trwałą adaptacją gospodarki krajów kandydujących do rozwiązań w UE i ułatwieniem wdrażania acquis

Wolny 26.10.2010

communaautaire (zdobyczy UE) skupiając się w szczególności na Wspólnej Polityce Rolnej (CAP).

Według MRiGŻ (Spójna ...)

- poprawa warunków życia i pracy mieszkańców wsi,
- zwiększenie konkurencyjności polskiego rolnictwa,
- ochrona środowiska naturalnego i wiejskiego dziedzictwa kulturowego.

W doborze i hierarchizacji celów rozwojowych dla wsi i rolnictwa województwa lubelskiego podzielono je na cele główne, cele wtórne i cele uzupełniające niezbędne do poprawnej realizacji tych pierwszych.

⇒ Cele główne:

- Podniesienie poziomu życia i zmniejszania bezrobocia
- Zatrzymanie migracji ze wsi.

Niewątpliwie celem nadrzędnym – poza celami strukturalnymi – mocno podkreślanym zarówno w Rozporządzeniu SAPARD jak i w Spójnej polityce MRiGŻ jest, podniesienie poziomu życia mieszkańców wsi wraz ze zmniejszeniem liczby osób bezrobotnych. W regionie lubelskim wydaje się zasadne dodatkowo zaplanowanie działań nakierowanych na zatrzymanie migracji ze wsi do lokalnych ośrodków miejskich jak i poza region.

⇒ Cele wtórne:

- Zwiększenie konkurencyjności rolnictwa,
- Pobudzenie działalności pozarolniczej w miejscu zamieszkania (dywersyfikacja źródeł dochodu),
- Nowe miejsca pracy /Nowe podmioty/ Wielofunkcyjny rozwój wsi
- Rozwój instytucjonalny

Przedstawione powyżej cele wtórne stanowią właściwie listę działań kierunkowych, których realizacja pozwoli na osiągnięcie zarówno celów głównych jak i strukturalnych. Kluczowym elementem wdrażania zamierzeń strategicznych zarówno strukturalnych jak i rozwojowych są odpowiednie i trwałe rozwiązania instytucjonalne i systemy ich działalności.

⇒ Cele bazowe i uzupełniające:

- Infrastruktura techniczna /społeczna/ gospodarcza,
- Edukacja /doradztwo
- Informacja / promocja / mas media

Za zgodność z oryginałem
Lokuyi 26.10.2010

- Ochrona środowiska
- Ochrona dóbr kultury i przyrody
- Sprawy socjalne i społeczne

W tej grupie umieszczono listę zagadnień, które z jednej strony stanowią bazę do realizacji jakichkolwiek zamierzeń regionalnych. Wiadomo, że bez odpowiedniej infrastruktury technicznej, społecznej i gospodarczej oraz dobrego potencjału edukacyjnego nie można realizować żadnych zamierzeń strategicznych. Pozostałe wymienione w tej grupie cele można określić jako samoistne weryfikatory poprawności realizacji realizacji zamierzeń strategicznych. Żaden plan strategiczny nie może zostać uznany za poprawny jeśli będzie zagrażał środowisku, narażał na szkodę dobra kultury czy przyrody lub był przyczyną ostrych konfliktów społecznych. W opracowanym programie każdy z wybranych priorytetów jak i środków działania zostały poddane weryfikacji pod tym kątem. Zagadnienia promocyjne i informacyjne stanowią uzupełnienie każdego programu."

3.3.7. Zarządzanie programem. Cytat: „Zarządzanie programem wymaga stworzenia struktur zdolnych do sprawnego łączenia działań wynikających z prac przygotowawczych (działania organizacyjne i promocja programu), okresu opracowania wniosków detalicznych przez poszczególnych beneficjentów, konieczności weryfikacji i hierarchizacji wniosków, monitoringu i oceny postępu prac oraz rozliczenia merytorycznego, finansowego i raportowania. Proponuje się utworzenie Komitetu Sterującego i wspomagającego go w działaniach administracyjnych i organizacyjnych Biura Programu. Celem wiodącym proponowanej struktury jest z jednej strony dobrego przygotowania organizacyjnego i merytorycznego przyszłych beneficjentów. Natomiast Biuro Programu zapewni odpowiednie wsparcie techniczne w przygotowywaniu aplikacji do programu.

⇒ Komitet sterujący:

Zadania KS będą ściśle korespondowały z tematyką działań określonych dla poszczególnych etapów realizacji programu. Do najważniejszych z nich należą: wybór celów strategicznych rozwoju regionalnego, określeniu kryteriów doboru dla środków działania, określenie zasad doboru działań, przedsięwzięć gospodarczych i społecznych niezbędnych do osiągnięcia zamierzonych celów, określenie wskaźników monitoringowych pozwalających na właściwą ocenę postępu prac i zbieżności

Za zgodą z ogólnym
Wolny 26.10.2010
Ph

osiąganych efektów z zakładanymi celami, bieżące wprowadzanie niezbędnych korekt i modyfikacji w programie.

⇒ Komitet sterujący:

Dla zapewnienia pełnej reprezentacji instytucjonalnej i społecznej, zostanie utworzony KS składający się z przedstawicieli pięciu głównych filarów. Zaliczono do nich: administrację państwową, samorząd terytorialny, samorząd gospodarczy rolników, organizacje pozarządowe i społeczne, przedstawicieli biznesu działającego na wsi i w rolnictwie.

⇒ Struktura organizacyjna komitetu sterującego:

Ze względu na wybór pięciu zagadnień (priorytetów z listy 15 do realizacji w regionie lubelskim, zostanie utworzonych pięć podkomitetów, w których skład wejdzie po jednym przedstawicielu z każdego filaru. Wybrani spośród członków przewodniczący tych podkomitetów utworzą pięcioosobowy Komitet Sterujący Programu Rozwoju Wsi i Rolnictwa.

⇒ Biuro Programu:

Biuro Programu będzie miało charakter jednostki usługowej zapewniającej sprawne działanie KS, jak też wspomagające wszystkich beneficjentów w ich pracach aplikacyjnych do programu.

Do najważniejszych zadań Biura będzie należało: obsługa administracyjna, organizacyjna i prawna dla KS, propagowanie programu i procedur monitoringu i oceny przedsięwzięć, szkolenia w gminach i innych podmiotach zainteresowanych, dobór specjalistów do wspomagania w przygotowaniu aplikacji, weryfikacja aplikacji od strony formalnej,

Biuro nie będzie dysponować kompetencjami decyzyjnymi w zakresie działań merytorycznych, dotyczących hierarchizacji i doboru przedsięwzięć do realizacji. Biuro nie będzie mogło wydawać samodzielnych opinii co do przebiegu realizacji i rozliczeń.

⇒ Zasady finansowania struktur programu:

Ustalono, że finansowanie prac Biura Programu i Komitetu Sterującego oparte będzie na zasadach solidarności. Oznacza to, że wszyscy partnerzy instytucjonalni zainteresowani realizacją programu w regionie lubelskim, lub też zainteresowani w korzystaniu ze środków finansowych przewidzianych na jego realizację będą zobowiązani do współfinansowania. Poziom i terminy wpłat zostaną określone na bazie kalkulacji potencjalnych kosztów. W oparciu o stosowne uchwały KS, Biuro Programu

Za zgodność z oryginałem
Hobley 26.10.2010

będzie występować do wszystkich zainteresowanych o okresowe wpłaty nie przekraczające 5.000 złotych, a w przypadku podmiotów instytucjonalnych 50.000 złotych.

Przedstawione poniżej propozycje rozwiązań przedyskutowano i uzgodniono z wszystkimi partnerami instytucjonalnymi i społecznymi.

3.3.8. Finansowanie programu. Cytat: „Według ustaleń „Spójnej polityki strukturalnej rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa” w okresie przedakcesyjnym przewiduje się następującą strukturę udziałów w finansowaniu zadań programu SAPARD:

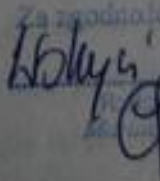
- Środki ludności i podmiotów gospodarczych na wsi – ok. 20%
- Środki jednostek samorządu terytorialnego – ok. 20%
- Środki budżetu państwa – ok. 45%
- Środki pomocowe UE w ramach programu SAPARD – ok. 15%

Zakłada się, że udział różnych źródeł w realizacji poszczególnych programów będzie zróżnicowany i określony w programach operacyjnych, zgodnie z wymogami UE i art. 80 ustawy z 26 listopada 1998 roku o Finansach Publicznych. W przypadku finansowania programu regionalnego można założyć, że z ogólnej kwoty SAPARD na poziomie 160 mln. Euro rocznie, województwo lubelskie powinno mieć w dyspozycji co najmniej 10 mln. Pozostaje sprawą otwartą jak część z tej kwoty pozostanie w gestii MRiGŻ do realizacji programów ogólnopolskich.”

Założenia struktury finansowania w województwie lubelskim w %

Lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Priorytet 1	5	7	10	10	10	10	10
Priorytet 2	20	20	25	25	30	30	30
Priorytet 3	5	8	10	12	12	15	15
Priorytet 4	15	15	15	13	13	10	10
Priorytet 5	55	50	40	40	35	35	35
	100	100	100	100	100	100	100

1 % ze środków SAPARD odpowiada kwocie około 100.000 Euro. Każde 1 Euro ze środków UE powinno związać 4-10 Euro z innych źródeł, zależnie od priorytetu czy środka działania.

Za zgodność z oryginałem
Lublin, 26.10.2000

ROZDZIAŁ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO Z ELEMENTAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY.

1. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego.

Obowiązująca ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym określa uwarunkowania, które mają wpływ na politykę przestrzenną gminy, którymi są:

- występowanie obiektów i terenów chronionych,
- stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i jego zagrożenia,
- ponadlokalne powiązania przyrodniczo-ekologiczne.

Najważniejszym założeniem polityki rozwoju przestrzennego gminy Wołyń jest priorytetowe traktowanie funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego – jako podstawy zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy. Zatem nadrzędnym celem rozwoju przestrzennego gminy jest ochrona wartości przyrodniczych oraz dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej, a więc kształtowanie optymalnej struktury użytkowania terenów i ładu przestrzennego gminy.

Z przeprowadzonej oceny istniejących uwarunkowań przyrodniczych wynikają następujące podstawowe kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- zachowanie, ochrona i kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych,
- ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ekologizacja przestrzeni osadniczej.

Ochrona i kształtowanie systemu obszarów chronionych gminy wymagają podjęcia następujących działań:

- respektowania przepisów odnoszących się do sposobu użytkowania istniejących terenów i obiektów chronionych,
- wprowadzenie do rejestru nowych użytków ekologicznych, oraz objęcie ochroną szczególnie cennych zespołów roślinnych (np. drzewostanów w założeniach parkowych), wyszczególnionych w niniejszym studium jako pomniki przyrody,
- eliminację istniejących źródeł zagrożeń czystości wód powierzchniowych i podziemnych w celu doprowadzenia czystości wód powierzchniowych przynajmniej do II klasy czystości. Wymaga to: odprowadzenia większości ścieków komunalnych

W. Wołyński 26.10.2010 15

do systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni ścieków, wprowadzenia zakazu likwidacji rowów melioracyjnych, bieżącej konserwacji (odczyszczania brzegów, zapewnienia drożności) rowów melioracyjnych, wprowadzenia dolesień głównie lasami mieszanymi o bogatym podszyciu leśnym pozwalającym na magazynowanie większej ilości wody, wprowadzenia zadrzewień o płytkim i rozległym systemie korzeniowym, co powoduje powstanie barier biogeochemicznych,

- pielęgnacji istniejących elementów zieleni oraz wprowadzenie nowych rodzimych elementów zieleni zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień śródpolnych (pasy i szpalery drzew i krzewów)-spełniających także rolę wiatrochronną- usytuowanych równolegle do osi korytarzy i ciągów ekologicznych oraz wokół obniżen wysoczyznowych tzw. „oczek wodnych”,
- eliminacji istniejących barier ekologicznych (obszarów konfliktowych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska (ograniczających swobodną migrację zwierząt np. budując odpowiedniej szerokości przepustów na ciekach (mostki), drogach, liniach kolejowych; w przypadku lokalizacji większych obiektów kubaturowych sytuowanie ich wzdłuż osi korytarzy i ciągów ekologicznych.

Ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej wymaga podjęcia następujących działań:

- prowadzenie zabiegów przeciwoerozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozją wodną i wietrzną) przede wszystkim przez wprowadzeniem zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzanie zalesień na gruntach ornych klas V i VI oraz nieużytkach (piaski lotne, nieczynne wyrobiska i wysypiska), które docelowo powiększać powinny istniejący system ciągów ekologicznych np. w postaci zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzenie zadrzewień pełniących ważną funkcję w ochronie ekosystemów rolnych. Są to zadrzewienia przydrożne, przywodne, pasmowe, kępowe. Modyfikują one mikroklimat przyległych pól, zmieniając bilans cieplny i wodny krajobrazu, ograniczają migrację związków chemicznych na drodze erozji wodnej i wietrznej, ograniczają zanieczyszczenia wód gruntowych. Ze względu na duże znaczenie zieleni dla funkcjonowania systemu krajobrazu wiejskiego wskazane jest opracowanie kompleksowego programu zalesień, zadrzewień i zakrzewień o znaczeniu ekologicznym,

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2020

- wprowadzanie użytków zielonych na gruntach ornych kompleksu 9 zbożowo-pastewnego słabego z glebami murszastymi i czarnymi ziemiami oraz na gruntach kompleksu 14 gleb ornych przeznaczonego pod użytki zielone. Grunty te ze względu na możliwość silnych nawodnień są predysponowane do zmian na użytki zielone,
- wprowadzanie sadów i ogrodów: ze względu na korzystne uwarunkowania glebowe na terenie gminy istnieją predyspozycje do rozwoju funkcji sadowniczo-ogrodniczych szczególnie w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz funkcji warzywniczych (ogrody działkowe).

Ekologizacja przestrzeni osadniczej ma przede wszystkim na celu podniesienie standardu życia mieszkańcom wsi. Osiągnąć to można przez następujące działania:

- eliminację źródeł zagrożeń środowiska znajdujących się na terenach osadniczych: np. wprowadzenie ekologicznych źródeł energii (gazyfikacja) eliminujących zanieczyszczenie powietrza.
- kanalizacja wszystkich terenów osadniczych o zwartej zabudowie,
- wzbogacenie krajobrazu osadniczego zielenią parki, zieleni izolacyjną), zwiększenie udziału powierzchni terenów zielonych (parki, ogrody przyzagrodowe, sady),
- ochrona i pielęgnacja istniejących parków wiejskich, cmentarzy zad rzewień itp.

Bardzo ważną rolę dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego na terenie gminy odgrywają tereny leśne. Ze względu na fakt, że są to tereny będące w administracji państwowej oddziaływanie administracji samorządowej jest niewielkie. Można jedynie postulować, aby poszerzona została strefa masowego wypoczynku na terenach leśnych.

Z koniecznych do podjęcia działań ekologicznych na terenie gminy wymienić należy ponadto:

- rekultywację terenów poeksploatacyjnych,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki na terenie gminnego wysypiska nieczystości stałych zgodnie z dokumentacją obiektu oraz utworzenie strefy zieleni ochronnej w sąsiedztwie wysypiska.

2. Problemy ekologiczne i przyrodnicze:

- zagrożenie dużych obszarów gminy występowaniem zjawisk erozyjnych o dużym nasileniu, dla których wymagane jest podjęcie działań zapobiegających dalszej degradacji,

Za zgodność z oryginałem
Wolny 26.10.2010
 [podpis]

- potrzeba rozwoju gospodarczego gminy, szczególnie obszarów rolniczych przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego wynikających z obowiązujących norm i przepisów prawnych na obszarach objętych ochroną prawną.

3. Kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego.

3.1. Archeologia.

Zachowały się stanowiska archeologiczne nieekspozowane w terenie. Rozmieszczenie stanowisk archeologicznych uwzględnia „schemat E” – „Strefy występowania śladów osadnictwa na terenie gminy”.

Na terenach określonych w/w załącznikiem wszystkie prowadzone na terenie gminy prace ziemne muszą być uzgodnione z **Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków**.

3.2. Urbanistyka i Ruralistyka.

Ochroną objęte zostały osady o zachowanym układzie przestrzennym i zabudowie o wartościach kulturowych. Do nich należą: zewnętrzny układ drożny, układ przestrzenny, zabudowa kulturowa, działki siedliskowe i ich rozplanowanie, obiekty architektury monumentalnej, cmentarze zabytkowe, krzyże i kapliczki przydrożne, zabytki techniki, skomponowane układy zieleni. Dla jednostki osadniczej Wohyń należy opracować szczegółowy plan zagospodarowania terenu, zmierzający do rewaloryzacji całego układu urbanistycznego, integracji przestrzennej zabytkowych i współczesnych elementów założenia.

W rozdziale „środowisko kulturowe” zawarte zostały zalecenia konserwatorskie dla każdej gminnej wsi. Natomiast sam Wohyń objęty jest ścisłą strefą ochrony konserwatorskiej, a działalność inwestycyjna prowadzona na terenie osady nadzorowana musi być przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zgodnie z „Ustawą o ochronie dóbr kultury”. Rygory konserwatorskie określone zostały przy opisie stref ochrony konserwatorskiej (dla osady Wohyń w rozdziale: Wohyń -Zalecenia Konserwatorskie).

3.3. Zespoły dworsko (pałacowo)-parkowe.

Ochroną objęte zostały zespoły dworsko-parkowe w Suchowoli, Bojanówce i Bezwoli, a także pozostałości folwarku w Plancie. Są to obiekty wpisane do rejestru zabytków (bez Planty) i podlegają szczególnej ochronie prawnej. Zakres ochrony obejmuje - granice, budowle, rozplanowanie wewnętrzne, zielen, małą architekturę, tereny dawnych sadów, warzywników, bramy, zabudowę folwarczną i gospodarczą, osie widokowe i najbliższe ich otoczenie.

Za zgodność z oryginałem
[Podpis]
 [Inne podpisy]

Na obszarach tych każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ, powinna zmierzać do scalania przestrzennego i funkcjonalnego oraz zachowania zespołów zabytkowych i ich strukturalnych elementów dla przyszłych pokoleń.

3.4. Zespoły i obiekty sakralne.

Kościół, kaplice, kapliczki, cmentarze wszystkich wyznań (czynne i zamknięte) stanowią, w gminie Wołyn, główne dominanty przestrzenne. Wszystkie działania w obrębie oraz najbliższym sąsiedztwie tych obiektów muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, zgodnie z „Ustawą o ochronie dóbr kultury”. Kościoły w Bezwoli, Ostrowkach, Suchowoli, Wołyniu oraz kaplica cmentarna w Wołyniu wpisane są do rejestru zabytków. Na obszarach objętych wpisem każda działalność musi być prowadzona za pisemną zgodą WKZ.

Na większą, niż dotychczas, uwagę zasługują cmentarze.

3.5. Obiekty techniki i kultury materialnej.

Należą do nich obiekty związane z zespołami rezydencjonalnymi w Bojanówce, Suchowoli, Wołyniu (takie jak gorzelnie, spichlerze, magazyny, młyn) oraz związane z przemysłem i wytwórczością wiejską (np. spichlerze, kuźnie). Winny być one zachowane i chronione jak pozostałe obiekty zabytkowe.

3.6. Obiekty architektury i budownictwa.

Zabudowa drewniana, mieszkalna i gospodarcza, stanowiła i stanowi o charakterze wsi podlaskiej czy też lubelskiej. Nie posiada ona własnych, lokalnych odmian, jednak zespół wykształconych przez wieki i tradycyjnie stosowanych, wyróżniających ją form sprawia, że winna być zachowana i stanowić inspirację dla architektów tworzących współczesne oblicze wsi polskiej. Szczegółowe uwagi w tym zakresie określone zostały w rozdziale „Środowisko kulturowe”.

3.7. Wnioski i zalecenia konserwatorskie.

3.7.1. Obszary objęte ochroną środowiska kulturowego.

W ramach wartości zabytkowych i kulturowych gm. Wołyn najwyższą rangę posiada jednostka osadnicza Wołyn - dawne miasto o dobrze zachowanym układzie przestrzennym, wykształconym w okresie średniowiecza. Wolorami krajobrazowo-kompozycyjnymi wyróżnia się zespół osadniczy Suchowola-Kuraszew-Zawoinka, wieloczęściowe założenie doskonale wkomponowane w miejscowy krajobraz.

Interesujące jest dziedzictwo architektury sakralnej. XVIII - wieczne kościoły w Bezwoli, Ostrowkach oraz kaplica cmentarna w Wołyniu reprezentują, nieliczne dziś

Za zgodą z oryginałem
Wołyn 26.12.200 19

w Polsce, drewniane budownictwo sakralne.

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego gminy są zespoły dworskie i folwarczne.

3.7.2. Ogólne wytyczne do ochrony wartości gminy Wohyń.

Wohyń i jego najbliższe otoczenie ze względu na architekturę i położenie, stanowi element zagospodarowania przestrzennego wyróżniający się walorami urbanistycznymi, stanowi jeden z ciekawszych układów osadniczych lubelszczyzny. Wartościowym przykładem architektury krajobrazu z k. XIX i pocz. XX w. jest założenie w Suchowoli. Budownictwo wiejskie o zachowanych tradycjach regionalnych, stanowi wypełnienie wszystkich gminnych wsi. Zasób ten powinien podlegać działaniom zmierzającym do jego ochrony, dla dobra całego lubelskiego regionu. Działalność zachowawcza winna dążyć do utrwalenia istniejących wartości przez ich zabezpieczanie w dwóch aspektach:

- 1) w skali urbanistycznej jako całości i integralnej części krajobrazu,
- 2) w skali poszczególnych obiektów, w ramach istniejących zespołów.

1) Ochrona wartości w skali urbanistycznej.

a) Wohyń.

Szczegółowe wnioski i zalecenia konserwatorskie dla osady Wohyń określone zostały w rozdziale: Wohyń - Zalecenia Konserwatorskie,

2) Ochrona wartości w skali przestrzenno-krajobrazowej.

a) Suchowola-Kuraszew-Zawoinka.

O wartości krajobrazowo-kulturowej Suchowoli-Kuraszewa-Zawoinki jako zespołu decyduje zachowany do dziś czytelny układ kompozycyjny oraz zabudowa. Zwartość zespołu mimo otaczającej go zabudowy typu rozproszonego jest jeszcze dostatecznie czytelna i niezależnie do przerastania tkanki regionalnej zabudową bezwartościową i obcą w swoim wyrazie, zachowana została skala i charakter całości. Ochrona tych wartości powinna polegać na

- dalszemu utrzymaniu zwartości zespołu przez zatrzymanie procesów rozprzestrzeniania się zabudowy rozproszonej,
- ograniczeniu nowej zabudowy na terenie objętym ochroną konserwatorską tj. utrzymaniu otwartego terenu położonego w Kuraszewie między parkiem a stawami,
- zachowanie regionalnego charakteru budownictwa poprzez objęcie ochroną konserwatorską zwartych grup zabudowy historycznej, utrzymanie charakteru nowo wznoszonych obiektów w kontynuacji miejscowej tradycji,
- zachowanie skali zespołu zarówno w stosunku do otaczającego go krajobrazu jak i we wnętrzu układu,

Lublin 26.12.2010
[Signature]

- objęcie ochroną systemu zadrzewionych alei oraz zespołu stawów

W ramach tego zagadnienia mieści się ochrona panoramy kompozycji krajobrazowej Suchowuli-Kuraszewa-Zawoinki, jak też określonych granicznych wielkości jego rozwoju terytorialnego. Pamiętać należy, że zbyt duże zgrupowanie budownictwa jednorodzinnego na niezalesionej przestrzeni stanowi sztuczny i obcy element krajobrazu i tradycji lokalizacji wsi podlaskich lub lubelskich. Rujnuje owe zgrupowanie, panoramy widokowe, pozostając w sprzeczności z zasadami ochrony krajobrazowej tego obszaru.

Zespoły zabytkowe powinny podlegać pełnej ochronie konserwatorskiej.

3) Ochrona wartości w skali poszczególnych wsi i obiektów:

Należy uznać za fakt oczywisty, że zachowanie i utrzymanie charakteru całej substancji zabytkowej budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego w procesie przekształcania wsi polskiej, związanego ze zmianą jej podstawowych funkcji, jest trudna do wykonania.

Stąd konieczność:

- wyboru obiektów o najwyższych wartościach zabytkowych, które powinny być oddane pod opiekę konserwatorską i pozostawione w stanie niezmienionym,
- ścisłego przestrzegania rygorów dotyczących skali i charakteru nowo wznoszonych obiektów.

Rygory te zawarte są w rozdziałach dotyczących analizy przestrzennej wsi. Dokładne przeanalizowanie poszczególnych wsi wykazało, że tkanka zabudowy może być w terenie uzupełniona o 30%. Przeprowadzone studium formy architektonicznej zabudowy wsi, pozwoliło na wytypowanie ok. 10 obiektów (formy architektonicznej) których walory mogą stanowić podstawę do określenia nowej zabudowy opartej na wartościach tradycyjnych (skala, forma).

Ochrona całych jednostek osadniczych (wsi) powinna dotyczyć zespołów obiektów powiązanych lokalizacyjnie oraz funkcjonalno-formalnie tworzących w odbiorze wizualnym określone całości. Ochrona ich powinna polegać na zachowaniu ich wewnętrznej harmonii i zwartości przy przekształceniach poszczególnych elementów.

Dążąc do utrzymania tradycyjnej zwartości tkanki budowlanej wsi i przeciwstawiając tendencjom powstania budownictwa bezstylowego należy:

- w pierwszej kolejności wprowadzić zabudowę w rezerwy terenowe już istniejących zespołów jako uzupełnienie i wymianę substancji budowlanej, dopiero w następnej fazie wykorzystywać obszary wolne, przeznaczone na rozwój wsi,
- wstrzymać narastające lawinowo rozprzestrzenianie się budownictwa rozproszonego.

Wolny 26.10.2010

- przy zagospodarowywaniu terenów wolnych przyjąć taką kolejność tworzenia nowych zespołów, aby utrzymać zwartość przestrzenną z zabudową istniejącą, by nie powstawały oderwane grupy czy jednostki osadnicze.

3. 8. Strefy ochrony konserwatorskiej dla gminy Wołyń.

A. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej.

W granicach administracyjnych gminy następujące tereny są objęte strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej w: Wołyń, Plancie, Bojanówce, Ostrówkach, Suchowoli – Kuraszewie – Zawoinkach.

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar oznaczony na załączniku mapowym „schemat D” kolorem czerwonym.

Strefa ta stanowi fragment osady, wyróżniający się stanem zachowania, grupuje wszystkie czynniki miastotwórcze. Posiada najlepiej zachowaną zabudowę mieszkalną i układ komunikacyjny.

W strefie tej postulaty konserwatorskie mają pierwszeństwo nad innymi. Winna być ona objęta planem rewaloryzacji. W strefie tej:

- należy zachować sieć istniejących ulic, zarówno pod względem ich przebiegu jak i przekroju, z zachowaniem dawnych linii rozgraniczających, i wysokości zabudowy,
- obowiązuje zakaz wytyczanie nowych ulic poza ich historycznym układem,
- obowiązują obecne gabaryty wysokościowe, I i 1/2 kondygnacji, kompozycja elewacji z bezwzględny podkreśleniem osi kompozycyjnych pionowych i poziomych,
- obowiązuje zakaz wprowadzania obiektów wielkowymiarowych, istniejące winny ulec przeprojektowaniu w zakresie bryły i elewacji,
- obowiązuje zakaz zabudowy placów,
- nowe obiekty muszą nawiązywać - sytuacją, skalą, bryłą i artykulacją elewacji - do zabudowy zabytkowej.
- obowiązuje funkcja mieszkaniowa, połączona z usługami i handlem,
- wszelka działalność urbanistyczna i architektoniczna w obrębie strefy wymaga pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

B. STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

W granicach administracyjnych gminy następujące tereny są objęte strefą ochrony konserwatorskiej w: Ossowie, Ostrówkach, Wołyń, Suchowoli – Kuraszewie – Zawoinkach.

Wojewódzki Konserwator Zabytków
K. R. 210

Zasięgiem tej strefy należy objąć historyczne przedmieścia, posiadające nienaruszony układ kompozycyjny. Strefa ta oznaczona została na załączniku mapowym „schemat D” kolorem szarym. W strefie tej czytelne są wszystkie fazy rozwoju przestrzennego, od czasów przedlokacyjnych do XX wieku. W strefie tej podlegają ochronie place, przebieg i parametry ulic, obiekty o dużych wartościach architektoniczno - przestrzennych. W zakresie architektury i budownictwa nie wymaga się naśladownictwa architektury zabytkowej. Zabudowa w tej strefie ma jednak ogromny wpływ na podtrzymanie lub też osłabienie cech urbanistyczno - architektonicznych „Centrum”. Wykluczeniu podlegać musi budownictwo wielkokubaturowe. Dla osady Wohyń strefa ochrony konserwatorskiej określona została w rozdziale: Wohyń - Zalecenia Konserwatorskie.

C. STREFA OCHRONY EKSPOZYCJI.

Strefą tą należy objąć tereny w miejscowościach: Wohyń, Suchowola - Kuraszew - Zawoinka, Planta, Bojanówka, Ossowa i Ostrówki. Strefa ta oznaczona została na załączniku mapowym „schemat D” kolorem fioletowym. Teren ten w dorzeczu rzeki Tyśmienicy i Piwonii, powinien być traktowany jako obszar chronionego krajobrazu, wolny od inwestycji o charakterze przemysłowym, chroniony przed przekształceniami dotyczącymi zalesień, melioracji itp.

Zespół kościelny w Ostrówkach wymaga strefy od strony pld. i pld.-wsch. i od strony wsi. Zespół dworski w Bojanówce od strony wsch. pld.-wsch. i pld.-wsch. Zespół dworski w Bezwoli i zespół folwarczny w Plancie ze wszystkich stron. Wieś Ossowa od strony pld.-zach. i pld.-wsch. Strefy te oznaczone zostały na załączniku mapowym „schemat D” kolorem fioletowym.

Dla osady Wohyń strefa ochrony ekspozycji określona została w rozdziale: Wohyń - Zalecenia Konserwatorskie.

D. STREFA OCHRONY KRAJOBRAZU.

Strefa ta obejmuje obszar wokół wsi, pokrywa się częściowo ze strefą ochrony ekspozycji oraz strefą ochrony konserwatorskiej.

W strefie tej należy dążyć do utrzymania krajobrazu naturalnego, związanego przestrzennie z historycznym założeniem urbanistycznym. Zalecane jest odtworzenie układu wodnego, szczególnie leżącego w obrębie kompozycji krajobrazowej Kuraszewa i Zawoinki oraz w zespole dworskim w Bezwoli. Strefy oznaczone zostały na załączniku mapowym kolorem zielonym.

Dla osady Wohyń strefa ochrony krajobrazu określona została w rozdziale: Wohyń - Zalecenia Konserwatorskie.

Za zgodność z oryginałem

Wohyń 26.12.2010

E. STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ.

Strefa ta pokrywa się obecnie ze strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Została ona oznaczona na załączniku mapowym „schemat E” kolorem niebieskim.

Nie przewiduje się wyłączeń spod zabudowy obszarów potencjalnej eksploracji archeologicznej. Proponuje się jedynie rozszerzenie rozpoznania archeologicznego na tereny, gdzie mogą się znajdować relikty pierwotnych faz osadniczych.

3.9. Strefy ochrony konserwatorskiej dla osady Wohyń.

3.9.1. Zalecenia ogólne.

Wnioski ogólne, dotyczące ochrony wartości kulturowych, sprowadzają się do następujących zasad:

- Obiekty wpisane do rejestru zabytków muszą być wprowadzone do planu. Obiekty te powinny być zachowane w swojej formie zewnętrznej i wewnętrznej. Wszystkie działania, dotyczące tych obiektów, muszą być poprzedzone decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- Obiekty objęte ewidencją konserwatorską powinny być wprowadzone do planu. Obiekty te objęte są ochroną konserwatorską w zakresie wyglądu zewnętrznego. Wszystkie działania, zmierzające do zmiany ich struktury, muszą być zaopiniowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- Działania w ramach kwartałów zabudowy powinny zmierzać do integracji modeli zabudowy, zagospodarowania działek i wyrazu architektonicznego poszczególnych budynków, wchodzących w ich skład.
- Obowiązywać musi konsekwencja w zakresie - utrzymania linii rozgraniczających, gabarytów zabudowy i ujednolicania charakteru zabudowy w ciągach pierzei ulicznych. Nowe obiekty, plombowe czy gruntownie przebudowane, nie mogą odbiegać artykulacją od sąsiednich, już istniejących. Zaleca się aby projekty szczegółowe były opracowywane dla mniejszych obszarów lub ciągów ulicznych.

Elementy krystalizujące układ miasta:

- osie kompozycyjne,
- główne drogi,
- najważniejsze place,
- dominanty przestrzenne i funkcjonalne.

Zgodnie z projektem
26.12.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

A. OSIE I DOMINANTY.

We współczesnym układzie przestrzennym Wohynia dominują osie przebiegające z pn.-zach. na pd.-wsch. oraz z pn. na pd. Na plan naniesiono zasadę kompozycyjną oraz dominanty przestrzenne.

Z analizy osi i dominant wynika, że podstawowym kierunkiem działań planistycznych w Wohyniu powinno być maksymalne zachowanie układu oraz poszukiwanie powiązań kompozycyjnych w kierunku pn. i pd.

B. ULICE I PLACE.

Plansza pokazuje wszystkie ulice i place posiadające historyczną genezę. Zachowanie tychże, w istniejącym przebiegu i parametrach jest kluczowym zagadnieniem ochrony wartości kulturowych.

Ulice Radzyńska, Piłsudskiego, Parczewska, Bezwolska winne zachować swoje dominujące znaczenie. Rozwiązania wymagają historyczny plac - rynek główny.

W skali osady należy dążyć do uporządkowania problemu komunikacyjnego. Układ ulic ma duże wartości historyczne i podstawowe znaczenie kompozycyjne.

Wskazane jest wykonanie:

1. Opracowań historyczno - stylistycznych dla zespołu kościelnego
2. Kart ewidencyjnych obiektów zabytkowych, w szczególności:
 - wpisanych do rejestru zabytków
 - drewnianych, najszybciej ginących z krajobrazu
 - obiektów, przy których właściciel lub użytkownik zamierza prowadzić prace remontowe lub rozbiórkowe.

3.9.2. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

A .STREFA ŚCISLEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar oznaczony na załączniku mapowym „schemat E” kolorem czerwonym.

Strefa ta stanowi fragment osady, wyróżniający się stanem zachowania, grupuje wszystkie czynniki miastotwórcze. Posiada najlepiej zachowaną zabudowę mieszkalną i układ komunikacyjny.

W strefie tej postulaty konserwatorskie mają pierwszeństwo nad innymi. Winna być ona objęta planem rewaloryzacji. W strefie tej:

- należy zachować sieć istniejących ulic, zarówno pod względem ich przebiegu jak i przekroju, z zachowaniem dawnych linii rozgraniczających, linii i wysokości zabudowy,

Zgodność z oryginałem
Wohynia 26.10.2020
[Podpis]

- obowiązuje zakaz wytyczania nowych ulic poza ich historycznym układem,
- obowiązują obecne gabaryty wysokościowe, 1 i 1/2 kondygnacji,
- obowiązuje zakaz wprowadzania obiektów wielkowymiarowych, istniejące winne ulec przeprojektowaniu w zakresie bryły i elewacji,
- obowiązuje zakaz zabudowy placów,
- nowe obiekty muszą nawiązywać - sytuacją, skalą, bryłą i artykulacją elewacji - do zabudowy zabytkowej,
- obowiązuje funkcja mieszkaniowa połączona z usługami i handlem,
- wszelka działalność urbanistyczna i architektoniczna w obrębie strefy wymaga pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Szczególne miejsce w tej strefie zajmuje Rynek. Ze względu na niewielkie wartości w sensie kompozycyjnym i dendrologicznym zieleni placu, postuluje się jego przeprojektowanie. Występująca wewnątrz placu zieleń jest niewskazana konserwatorsko, niszczy wewnętrzną przestrzeń urbanistyczną, zasłaniając m.in. perspektywę na Rynek i jego pierzeje. Bezwzględnej ochronie podlegają długości pierzei rynkowych, wymiary znajdujących się przy nim działek /szerokość i długość.

B. STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

Zasięgiem tej strefy należy objąć historyczne przedmieścia, posiadające nienaruszony układ kompozycyjny. Strefa ta oznaczona na załączniku mapowym „schemat D” kolorem szarym. W strefie tej czytelne są wszystkie fazy rozwoju przestrzennego, od czasów przedlokacyjnych do XX wieku.

W strefie tej podlegają ochronie place, przebieg i parametry ulic, obiekty o dużych wartościach architektoniczne - przestrzennych. W zakresie architektury i budownictwa nie wymaga się naśladownictwa architektury zabytkowej. Zabudowa w tej strefie ma jednak ogromny wpływ na podtrzymanie lub też osłabienie cech urbanistyczno-architektonicznych „Centrum”. Wykluczeniu podlegać musi budownictwo wielkokubatorowe.

C. STREFA OCHRONY EKSPOZYCJI.

Strefą tą należy objąć całą dolinę rzeki Piwonii oraz widok na miasto od strony pn.-zach. i pd. Strefa ta oznaczona została na załączniku mapowym „schemat D” kolorem fioletowym.

D. STREFA OCHRONY KRAJOBRAZU.

Strefa ta obejmuje obszar dolin obu cieków wodnych, a przede wszystkim rzeki Piwonii, pokrywa się częściowo ze strefą ochrony ekspozycji oraz strefą ochrony konserwatorskiej.

Handwritten signature and date:
 26.10.2010
 26

W strefie tej należy dążyć do utrzymania krajobrazu naturalnego. Dotyczy to przede wszystkim dolin rzecznych. Zalecane jest odtworzenie meandrów układu wodnego. Pozwala na to jego dzisiejsze zainwestowanie terenu.

E. STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ.

Strefa ta pokrywa się obecnie ze strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Nie przewiduje się wyłączeń spod zabudowy obszarów potencjalnej eksploracji archeologicznej. Proponuje się jedynie rozszerzenie rozpoznania archeologicznego na tereny, gdzie mogą się znajdować relikty pierwotnych faz osadniczych.

4. Problemy środowiska kulturowego.

- konieczność zachowania wybitnych zasobów kulturowych objętych ochroną prawną (ustanowione strefy ochron konserwatorskiej), przy jednoczesnym zagrożeniu wynikającym z:
 - zachodzących przekształceń struktury funkcjonalno - przestrzennej obszarów wiejskich
 - niekorzystnych tendencji w przekształcaniu zabudowy wsi,
 - obecnie małej wartości użytkowej i technicznej wielu cennych obiektów zabytkowych powodujące przekształcenie tych obiektów bez zachowania wymogów wynikających z ich ochrony;
- brak i mała atrakcyjność przestrzeni publicznej, która stanowiłaby podstawy dla kształtowania wizerunku poszczególnych wsi.

5. Funkcje gminy.

Ustala się następujące funkcje gminy:

- a) Funkcja podstawowa: rolnictwo - w oparciu o optymalne wykorzystanie walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- b) Funkcja uzupełniająca: usługowa - zaspokajanie podstawowych potrzeb ludności,
- c) Funkcja dodatkowa: działalność gospodarcza,
- d) Funkcja dodatkowa: turystyka i wypoczynek - przy ścisłej ochronie walorów przyrodniczych i kulturowych.

6. Hierarchia sieci osadniczej gminy.

Na terenie gminy wykształciła się następująca hierarchia sieci osadniczej:

- lokalny ośrodek gminny Wohyn
- ośrodek wspomagający ośrodek gminny: Ostrówki, Bezwola, Kuraszew.

Suchowola, Lisiowółka, Ossowa

Wohyn 26.10.2027

- wsie podstawowe: Bojanówka, Branica Suchowolska, wraz z Parcela, Planta, kol. Suchowola, Świeże, Wólka Zdunkówka i Zbulitów Mały.

7. Wariant rozwoju ludności.

Analiza dotychczasowych zjawisk demograficznych oraz zakładane perspektywy rozwojowe gminy dają podstawę do następującej hipotezy wzrostu ludności gminy:

Wariant I – optymistyczny, umiarkowany (średni przyrost ludności 5 osób rocznie - zahamowanie ujemnego salda przyrostu naturalnego migracji).

Lata	1999 r.	2000 r.	2010 r.	2020 r.	2030 r.
Ludność	8001	8006	8056	8106	8156

Przyrost ludności w wariantcie I optymistycznym przyjęto w oparciu o założenia znacznego ożywienia gospodarczego gminy we wszystkich sektorach i że przyrost ten będzie następował głównie w Wohyniu, Bezwoli, Suchowoli i Kuraszewie. Istniejąca struktura zatrudnienia, w związku z przewidywanym rozwojem gminy będzie ulegała przekształceniom w kierunku zwiększenia zatrudnienia w sektorze usługowym przetwórstwie rolno - spożywczym, rzemiośle i turystyce. Na podstawie w/w uwarunkowań demograficznych i gospodarczych korzystnych dla gminy zakłada się, że stopa bezrobocia winna utrzymywać się na poziomie niższym od średniej wojewódzkiej.

Wariant II – pesymistyczny, odzwierciedla istniejącą tendencję zmniejszania się liczby ludności na terenach gminy, ale zakłada się, że ujemne saldo będzie jednak miało tendencję malejącą.

Lata	1999 r.	2000 r.	2010 r.	2020 r.	2030 r.
Ludność	8001	7995	7950	7940	7930

8. Problemy społeczno - demograficzne.

- korzystny wskaźnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym może docelowo stwarzać problemy z zapewnieniem zatrudnienia tej grupy ludności,
- brak pozytywnych przemian gospodarczych podnoszących jakość życia mieszkańców może spowodować dalszy wzrost liczby osób bezrobotnych w gminie.

Wohyn 26.10.2010

9. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

9.1. Na „Rysunku Studium” wydzielono strefy – obszary w ujęciu inwestycyjnym i biotechnicznym:

9.1.1. STREFY FUNKCJONALNE:

A. OBSZARY ROLNICZO-OSADNICZE – oznaczone literami „RO” i linią ciągłą żółtą.

W zakresie osadnictwa na tym obszarze (obejmują wszystkie sołectwa) zakłada się:

– dla terenów położonych w granicach zabudowy wsi oraz istniejących terenów zainwestowanych położonych poza granicami:

- adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
- rozwój mieszkalnictwa, usług i przemysłu na terenach wskazanych do zainwestowania,
- wyposażenie terenów w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie porządkowanie gospodarki ściekowej.

– na terenach rolnych:

- ograniczenie lokalizowania zabudowy nie związanej z rolniczym użytkowaniem (jednorodzinnej, usługowej itp.), szczególnie na obszarze chronionej rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- lokalizowanie nowych siedlisk w przypadkach ekonomicznie uzasadnionych,
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych w tym ograniczeń wynikających z ochrony istniejących ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym, użytków ekologicznych itp.,
- przekształcenie i przebudowa istniejącej zabudowy siedliskowej celem dostosowania do agroturystyki,
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem uwarunkowań przyrodniczych i fizjograficznych.

B. OBSZARY ROLNICZO – REKREACYJNE – oznaczone literami „RT” i linią ciągłą

zieloną – zostały wyznaczone w: Suchowli, Wohyniu, Bojanówce i Plancie.

Dla wyznaczonych obszarów ustala się lokalizację usług i mieszkalnictwa letniskowego:

- w zakresie mieszkalnictwa dla tego obszaru zakłada się:
 - rozwój zabudowy mieszkaniowej i usług nastawionych na obsługę rolniczej i turystyczno-wypoczynkowej funkcji,

Za zgodność z oryginałem
Wohyni 26.10.2010
[Podpis]
[Pieczęć]

- porządkowanie, wymianę i przekształcenie istniejącej zabudowy siedliskowej dla stworzenia bazy wypoczynku agroturystycznego,
- wyposażenie w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie gospodarki ściekowej.
- w zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną, zakłada się:
 - prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z:
 - położenia części obszaru w granicach obszaru chronionego krajobrazu,
 - ochrony występujących ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym,
 - wykorzystanie istniejących urządzeń rekreacyjnych – wypoczynkowych.

C. OBSZARY ROLNICZE – oznaczone literami „RP” i powierzchnia białą.

Przestrzeń rolniczo – produkcyjna jest zasadniczym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wołyn. Obejmuje ona grunty orne, sady, łąki, pastwiska, stawy i zbiorniki wodne, zakrzewienia śródpolowe, urządzenia melioracyjne, drogi dojazdowe do gruntów itp. co stanowi około 55% powierzchni gminy.

Strefa ta charakteryzuje się rozległymi obszarami użytków rolnych o wysokiej bonitacji gleb ze zdecydowaną przewagą gruntów klasy III a i III b, małą ilością zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych. Małe zróżnicowanie terenu minimalna lesistość decydują o monotonii krajobrazu a jednocześnie stwarza to dogodne warunki do intensyfikacji produkcji rolnej. W strefie rolniczej (obok leśnej) odporność środowiska na degradację jest podstawowym wskaźnikiem określającym skalę ingerencji przekształceń antropogenicznych bez szkody dla środowiska. Zasadniczymi elementami w stosunku do których określa się ich odporność są: pedosfera, biosfera i hydrosfera.

Odporność pedosfery: – biorąc pod uwagę odporność gleb na degradację – należy zwrócić uwagę na właściwe i racjonalne przejmowanie gruntów dla potrzeb inwestycji kubaturowych oraz zagrożenia chemicznego i mechanicznego a także erozję gleb.

Odporność biosfery: – głównym czynnikiem obniżającym odporność szaty roślinnej są między innymi: fizyczne czynniki – zanieczyszczenia środowiska oraz użytkowanie rekreacyjne.

Odporność hydrosfery: – jest określona w stosunku do wód powierzchniowych i podziemnych.

Należy zwrócić szczególną uwagę na korytarz (ekologiczny) wzdłuż doliny rzeki Białki (płn. część gminy), Piwonii (w płd. części gminy) i rzeki Tyśmienica (w płd. – zach. części gminy).

Za zgodność z oryginałem
Wołyn 26.12.2010
[Podpis]

Wysokotowarowe rolnictwo w odniesieniu do ułamnej struktury agrosystemu powoduje naruszenie równowagi biologicznej przez:

- postępujące osuszanie i stepowienie krajobrazu,
- zmianę warunków klimatycznych,
- nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- stopniowe zanikanie fauny (ssaków, owadów, ptaków i płazów) na terenie gminy.

W celu prawidłowego działania ekosystemu i eliminowania zjawisk negatywnych należy dążyć do kompleksowego przekształcenia krajobrazu rolniczego przez stopniowe wprowadzenie mozaikowej struktury wzbogacając i zwiększając system zbiorników wodnych (program małej retencji) oraz zalesienie, zadrzewianie, zakrzaczenia śródpolne, wzdłuż dróg i cieków wodnych.

Należy dążyć do racjonalnej gospodarki użytkami rolnymi, między innymi przez:

- przeznaczenie najniższych klas bonitacyjnych oraz gleby zdegradowane i nieużytki pod zalesienia lub cele ekologiczne,
- wapnowanie gleb zakwaszonych w celu plonotwórczym i ekologicznym,
- przeznaczenie części gruntów użytkowanych łącznie na trwałe użytki zielone w dolinach rzecznych i obniżeniach terenu, co ma uzasadnienie gospodarcze, ekologiczne, klimatyczne i krajobrazowe,
- stosowanie technologii przyjaznych środowisku – nawożenie konwencjonalne, mineralne i chemiczne środki ochrony,
- wprowadzenie większej liczby gospodarstw specjalistycznych: produkcja kwalifikowanych zbóż, na terenach o glebach słabych i większej ilości użytków zielonych – chów zwierząt - np. bydło opasowe, trzoda chlewna i drób,
- prowadzenie upraw roślin intensywnych: jagodowych, warzyw, drzew i krzewów ozdobnych przez gospodarstwa mniejsze obszarowo.

Ustalenia w zakresie:

a) osadnictwa – w stosunku do istniejącej zabudowy kolonijnej:

- adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkalnictwa z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
- lokalizowanie nowych siedlisk tylko w przypadkach ekonomicznie uzasadnionych (z wyłączeniem terenów specjalnych - chronionych),
- przekształcenie i przebudowa istniejącej zabudowy siedliskowej celem dostosowania do agroturystyki.

Za zgodność z oryginałem
Lokum 26.12.200
[Podpis]

- b) gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną:
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z:
 - położenia części obszaru w granicach obszaru chronionego krajobrazu,
 - ochrony występujących ciągów ekologicznych, o znaczeniu lokalnym.

D. TERENY LEŚNE – oznaczone literą „L” i linia ciągła zieloną (obejmująca lasy istniejące i dolesienia).

Tereny zdefiniowane jako tereny leśne reprezentują biosferę: szata roślinna i świat zwierząt.

Szata roślinna – element krajobrazu, czynnik ekologiczny – reprezentowana jest przez: lasy, zalesienia, zadrzewienia przydrożne, zielen parkową i przydomową – ozdobną i użytkową.

a) Lasy w granicach gminy zajmują 18,9% powierzchni – z przewagą lasów należących do resortu leśnictwa, pozostałe stanowią własność gospodarstw indywidualnych i wspólnot leśnych.

Rozporządzenie Nr 22 Wojewody Białkopodlaskiego z dn. 18.10. 1995 r. wyznaczyło użytki ekologiczne w : lesie mieszanym w północno – wschodniej części gminy, w lesie mieszanym w zachodniej części gminy, w lesie mieszanym we wschodniej części gminy oraz w lesie mieszanym w południowej części gminy.

Elementem ochrony użytku jest utrzymanie właściwych stosunków wodnych, tj. zabezpieczenie przed melioracją samego terenu użytku i sąsiedniego terenu.

Celowym wydaje się opracowanie inwentaryzacji przyrodniczej obszaru gminy i wytypowanie terenów o wartości przyrodniczej do objęcia ochroną prawną w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody.

b) Wg „Atlasu Środowiska Geograficznego Polski” – P.A.N. – 1994 – na terenie gminy występują legowiska ptaków: bociana białego i czarnego, ptaków (blaszkodziobych) – Płaskonos, Gęgoł, ptaków drapieżnych i siewkowych: Rycyk, Kulik wielki, Dubelt, Bielik, ptaków wróblowatych: Mucholówka Białoszyja, Podróżniczych.

Występują też rzadkie gatunki ssaków – Smuzka, Chomik, Jenot, Wilk oraz zwierzęta łowne – gęś gęgawa, dzikie kaczki, kuropatwa, bazant obrożny, zając szarak, dzik.

Na polach uprawnych awifauna jest reprezentowana przez – skowronka, pliszkę żółtą, świergotka polnego, potrzęsacza. W zakrzewionych terenach śródpolowych spotyka się – łozówkę, cierniówkę, srokę, trzondla i inne.

Ustalenia realizacyjne dla terenów leśnych:

a) – prioretytowe traktowanie lasów jako czynnika równowagi ekologicznej,

Łokysz 26.12.2010

- b) – prowadzenie polityki zalesień najsłabszych gruntów zwłaszcza w strefach przyłesnych,
- c) – kształtowanie granicy lasów, mających na celu wyrównanie na styku las-pole, zaś na styku las-łąka kształtowanie enklaw niezalesionych i polan – zalecane jest wykonanie specjalistycznego opracowania na etapie planu zagospodarowania przestrzennego,
- d) – ochronę:

- drzew przydrożnych w Suchowoli, Plancie oraz zadrzewień w dolinach łąk,
- lasów przed zmianą sposobu ich użytkowania szczególnie w strefie ochrony krajobrazu,
- użytków zielonych i zalesień przed przekształceniem w pola uprawne,
- zespołów parkowych w Suchowoli, Plancie, Bojanówce,
- ochronę pomników przyrody – drzew w Suchowoli i Plancie,
- głazów narzutowych w Suchowoli.

e) – lokalizacja osadnictwa na terenach leśnych tylko w wyjątkowych (ekonomicznie uzasadnionych) przypadkach z uwzględnieniem warunków przyrodniczych. Jedynie istniejącą zabudowę należy adaptować z możliwością rozbudowy.

E. WODY OTWARTE – POWIERZCHNIOWE – oznaczone kolorem niebieskim.

Hydrosfera jako integralna część rolniczej przestrzeni stanowi w aspekcie problematyki zagospodarowania terenu istotny czynnik form krajobrazowych w stosunku do wód powierzchniowych zaś w stosunku do wód podziemnych stanowi wartość zasobów komunalnych. Wzdłuż południowo-zachodniej granicy gminy płynie Tyśmienica, przez środkową część i wzdłuż granicy zachodniej płynie Piwonja Stara – dopływ Tyśmienicy, w płn. części przepływa Białka, tak że gmina jest w zasięgu tych trzech zlewni.

Uzupełniające nici wodne stanowią rowy melioracyjne oraz liczne ciek wodne. Na południowym skraju gminy znajdują się stawy rybne PGR – Siemień.

Biorąc pod uwagę ochronę wód powierzchniowych należy zauważyć, że ich odporność na zanieczyszczenia zależy od:

- wielkości przepływu w istniejących ciekach wodnych,
- możliwości natlenienia wód płynących, a więc zależne od ich powierzchni zmeandrowania.

Wody podziemne i gruntowe zostały opisane w części „A” – stanu istniejącego.

Odporność wód podziemnych określona jest:

- zasobnością ich poziomów wodonośnych,

Za zgodność z oryginałem
Wolnyj 26.10.2010

- głębokością ich posadowienia,
- stopniem przepuszczalności warstwy suchej
- intensywnością ruchu tych wód.

Wnioskami do właściwej gospodarki przestrzennej gminy będzie:

- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych przez eliminowanie zrzutów ścieków przez skorelowanie procesu wodociągowania z budową kanalizacji sanitarnej zbiorczej dla zwartej zabudowy i indywidualnej dla zabudowy rozproszonej,
- sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń zanieczyszczenia ścieków komunalnych z układu osadniczego i z gospodarstw rolnych.

F. OBSZARY ZORGANIZOWANEJ DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ - oznaczone literą „G” i linią ciągłą czerwoną.

Pod lokalizację zakładów usługowo-produkcyjnych wyznacza się teren położony na zachód od drogi powiatowej Wohyń – Bezwola – Ostrówki – między terenami osadniczymi Bezwoli.

G. TERENY SPECJALNE: OBRONY CYWILNEJ – oznaczone literami „OC” i linią ciągłą zieloną.

Pod lokalizację inwestycji związanych z obronnością wskazuje się tereny w rejonie wsi Bezwola, na południe od drogi krajowej Wisznice – Radzyń Podlaski.

H. PONADTO: WYDZIELONO TERENY ISTNIEJĄCYCH:

- cmentarzy (kolor zielony + „+”),
- usług oświaty (UO + linia ciągła czerwona),
- usług kultury (UK + linia ciągła czerwona),
- usług zdrowia (UZ + linia ciągła czerwona).

Wymienione tereny zostały pokazane w granicach istniejącego stanu zainwestowania.

a) Cmentarze – jako miejsca pamięci i pomniki historii podlegają bezwzględnej ochronie. Na terenie cmentarzy obowiązuje zakaz wycinania drzew, usuwania nagrobków pochodzących sprzed 1945 roku, rozbiórki ogrodzeń murowanych oraz remontów – wszelkie poczynania w obrębie i sąsiedztwie tych terenów należy uzgodnić z WKZ. Lokalizacja inwestycji w obrębie cmentarzy winna być uzgodniona z Państwowym Inspektorem Sanitarnym.

b) W stosunku do terenów usług oświaty, kultury i zdrowia zakłada się:

Wohyń 26.12.2012
34

- adaptację istniejącej zabudowy z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy wraz z możliwością zmiany sposobu użytkowania,
- tereny położone w obrębie stref konserwatorskich podlegają rygorom wynikającym z ustawy o ochronie dóbr kultury, tj. wszelkie działania należy uzgodnić z WKZ
- dotyczy to również zmiany sposobu użytkowania.

1. OBSZARY DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU JEST OBOWIĄZKOWE – oznaczono je literami „PM” i linią niebieską przerywaną.

Analizując priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego gminy sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagają następujące obszary:

w I-wszym etapie:

- tereny wymagające pilnych przekształceń i rehabilitacji położone we wsi: Wohyn z Bezwola, Ostrówki, Ossowa, Lisiowółka, Suchowola z Kuraszewem i Świerzem.

W II- gim etapie:

- tereny przewidywane do zainwestowania położone w granicach zabudowy wsi jak również poza granicami zabudowy, oznaczone jako RO,
- tereny dla których obowiązki sporządzania planów wynika z przepisów szczególnych m.in. – objętych granicami:
 - a) ochrony konserwatorskiej,
 - b) rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

9.1.2. STREFY REALIZACJI INWESTYCJI:

A – OBSZARÓW MIESZKANIOWYCH Z USŁUGAMI – oznaczone kolorem żółtym: obwódka ze szrafurą.

Tereny obejmują istniejące zainwestowanie osadniczo-rolnicze z usługami dla których ustala się:

- adaptację istniejącej zabudowy z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
- tworzenie nowych siedlisk o funkcji mieszkalnej, rolniczej i usługowo-rolniczej,
- możliwość zmiany sposobu użytkowania z funkcji mieszkalnej na usługową i produkcyjną i odwrotnie,
- możliwość tworzenia gospodarstw agroturystycznych.

B – PRZEMYSŁU I SKŁADÓW – oznaczone kolorem fioletowym: literą „P” z linią ciągłą.

Adaptuje się istniejące zakłady przemysłowo-składowe z możliwością

Wohyn 26.10.2010

- rozbudowy, przebudowy i wymiany,
- zmiany funkcji użytkowania.

Zaleca się szczególnie:

- prowadzenie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej w aspekcie ochrony środowiska,
- racjonalne wykorzystanie terenu pod produkcję i składy,
- prowadzenie właściwej gospodarki odpadami,
- ustalenie stref uciążliwości poszczególnych zakładów produkcyjnych.

C - POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI SUROWCÓW NATURALNYCH
- oznaczonej kolorem zielonym: literami „PE” i linią ciągłą.

W obrębie gminy powierzchniowa eksploatacja kruszyw naturalnych występuje w sołectwach: Ossowa, Lisiowólka, Wohyń, kol. Suchowola i Suchowola. Eksploatacja kruszyw jest jedną z wielu form aktywizacji gminy ale winna odbywać się z poszanowaniem praw środowiska i jego walorów krajobrazowych.

Gospodarowanie zasobami kruszyw naturalnych winno uwzględniać:

- eksploatację złóż zgodnie z wymogami ochrony środowiska, zwłaszcza wód gruntowych, tj. należy ograniczyć je do poziomu wód gruntowych,
- leśną rekultywację złóż wyeksploatowanych,
- rygory ochronne strefy biotycznej i wód podziemnych - w stosunku do złóż obecnie nieudokumentowanych.

Ponadto należy przeciwdziałać ponownej eksploatacji torfów, gdyż poważnie dystabilizuje ona stosunki wodne tak podziemne jak i gruntowe.

Eksploatacja surowców mineralnych wymaga uzyskania koncesji.

Obszary udokumentowanych złóż naturalnych wykluczone są z zagospodarowania

- stosownie do ustawy o ochronie środowiska.

D - OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW - *oznaczone kolorem czerwonym: literami „NO” i linią ciągłą.*

Na terenie gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Wohyniu o przestarzałej technologii, dlatego należy dążyć do przebudowy tej oczyszczalni i włączyć ją do zbiorowego systemu oczyszczania ścieków.

Należy opracować dokumentację - program kanalizacji sanitarnej gminy - która będzie podstawą dalszych działań w zakresie gospodarki ściekami.

Wohyń 26.10.2010
[Signature]

E- WYSYPISKA ŚMIECI – oznaczone kolorem fioletowym: literami „NU” i linią ciągłą.
Aktualnie w rejonie Wohynia czynne jest wysypisko śmieci, które spełnia rolę gminnego wysypiska jak również wylewiska.

Należy dążyć do budowy międzygminnego wysypiska śmieci (wspólnie z sąsiednimi gminami). W przypadku dalszej eksploatacji tego wysypiska należy wprowadzić wstępną segregację odpadów i recyklingu – jak również zalecany jest szczególny nadzór ze strony ochrony środowiska – gdyż jego lokalizacja jest niewłaściwa z uwagi na położenie w rejonie terenów osadniczych Wohynia i stanowi zagrożenie dla wód podziemnych, gleb i powietrza.

9.1.3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJI:

A. UKŁAD DROGOWY – funkcjonuje w oparciu o następujące kategorie dróg:

- droga krajowa – oznaczona linią grubą czerwoną – Radzyń Podlaski – Wisznice,
- droga wojewódzka – oznaczona linią grubą pomarańczową – Radzyń Podlaski – Parczew – Lubartów, zapewniająca połączenie w obszarze rejonu, województwa oraz między powiatami,
- droga powiatowa – oznaczona linią grubą czarną – zapewniająca połączenie między powiatami i gminami i wewnątrz gminy,
- droga gminna – oznaczona linią cienką czarną – zapewniająca powiązania lokalne wewnątrz gminy.

Uzupełnieniem dróg gminnych będą istniejące drogi wiejskie – drogi wewnętrzne zapewniające dojazd do pól, które w „Studium” nie są wykazane.

W ramach przewidzianego ruchu turystycznego w „Studium” wydzielono trasy: rowerowe, piesze i jazdy konnej: poza jezdniami wymienionych dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Na drogach gminnych i wewnętrznych zakłada się, że będzie odbywał się ruch rowerowy i pieszy, łącznie z ruchem kołowym.

Dla poszczególnych kategorii dróg należy zabezpieczyć parametry techniczne i szerokości pasów drogowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Narodowej Nr 430 z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. M. Nr 43).

Dla obszaru gminy komunikacją zbiorową będzie sieć linii autobusowych oraz minibusów. Zapleczem motoryzacji jest sieć stacji paliw i warsztatów naprawczych jak również zakłada się ich dalszą budowę w miarę wystąpienia potrzeb.

Ustalenia realizacyjne:

Droga krajowa – wg klasy „G” (zalecana „GP”) – o szer. w liniach rozgr. 40 – 50 m.
Przednia linia zab. od krawędzi jezdni: 50 m od bud. jednokondygnacyjnych, 70 m od bud.

Wohynia 26.10.2010

wielokondygnacyjnych, 200 m od bud. szpitali i sanatoriów itp. Wszystkie inwestycje w sąsiedztwie drogi należy konsultować z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych, Oddział Wschodni w Lublinie.

Droga wojewódzka – wg klasy „G” o szerokości w linii rozgraniczającej: w terenie zabudowanym 25,0 m., w terenie niezabudowanym 25,0 m., szerokość jezdni 7,0 m.

Min. odległość budynków przeznaczonych na pobyt ludzi od krawędzi jezdni – 40 m., min. odległość obiektów budowlanych nie przeznaczonych na pobyt ludzi: na obszarze zabudowanym – 10 m., poza terenem zabudowanym – 25 m.

W terenach zwartej zabudowy, gdzie wykształcona została linia zabudowy, dopuszcza się lokalizowanie budynków w odległości od krawędzi jezdni wyznaczonej przez tę linię, lecz w odległości nie mniejszej niż 10m.

Drogi powiatowe – klasy „Z” o szerokości w linii rozgraniczającej: w terenach zabudowanych 20,0 m, w terenach niezabudowanych 20,0 m, szerokość jezdni 5,5 m.

Przednia linia zabudowy:

- w terenach zabudowanych min 6,0 m od zewnętrznej krawędzi jezdni,
- poza terenem zabudowanym min 15,0 m od zewnętrznej krawędzi jezdni.

Drogi gminne – klasy „L”:

- o szerokości w linii rozgraniczającej 12,0 m,
- szerokość jezdni 5,5 m,
- przednia linia zabudowy w terenach budowlanych min 6,0 m od zewnętrznej krawędzi jezdni,
- poza terenem zabudowanym 15,0 m od zewnętrznej krawędzi jezdni.

Ponadto zaleca się, aby ciągi komunikacyjne uzupełnić strefami zieleni o zróżnicowanych gatunkach celem ochrony przed hałasem.

Warunki techniczne jakim powinny odpowiadać drogi publiczne określają również zasady ochrony środowiska przed uciążliwościami drogi i ruchu drogowego, ponadto zagadnienia te są regulowane w ustawach o ochronie środowiska, rozporządzeniach i P.N. – a w szczególności:

- prawo budowlane,
- ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, a w szczególności jej zapisy ograniczające prawo gospodarowania terenami ze względu na ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska, a w szczególności § 68 ust.1, zobowiązujący uczestników procesu inwestycyjnego do uwzględnienia w działalności inwestycyjnej wymagań ochrony środowiska oraz zapewnienia stosowania w budownictwie użyteczności publicznej materiałów i elementów zgodnych

Holm 26.12.2015 38

z wymaganiami ochrony środowiska.

Zakres badań i ocen związanych z oddziaływaniem projektowanej drogi na środowisko (§ 175) określono:

- dla dróg klasy A i S w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie rodzaju inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko tych inwestycji,
- dla dróg pozostałych klas w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko inwestycji nie zaliczonych do inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska albo mogących pogorszyć stan środowiska, obiektów oraz robót zmieniających stosunki wodne.

Aby spełnić wymagania związane z dążeniem do zachowania równowagi środowiskowej w sąsiedztwie projektowanej i budowanej drogi (§ 176 ust. 1) należy w szczególności:

- stosować metody i metody projektowania drogi uwzględniające wymagania związane z ochroną środowiska oraz przewidywać zabezpieczenia konieczne dla zachowania cech środowiska w strefie oddziaływania drogi,
- do budowy i wyposażenia drogi używać materiałów i wyrobów nie powodujących przekroczenia dopuszczalnych norm stężeń substancji szkodliwych w środowisku,
- stosować sposoby budowy i technologię w jak najmniejszym stopniu obniżające wartości terenów przez które przebiega droga i nie powodujące podczas budowy dodatkowych, nieprzewidzianych w ocenie oddziaływanie na środowisko negatywnych wpływów na komponenty środowiska.

Urządzenia służące ochronie środowiska powinny być usytuowane w pasie drogowym (§ 176 ust. 2) nie tylko z uwzględnieniem przepisów związanych z ochroną środowiska i cech konstrukcyjnych samych urządzeń, ale także w zgodzie z warunkami wynikającymi z przepisów tj. przede wszystkim z ustawy o drogach publicznych oraz „Warunków technicznych”.

Dopuszczalne wartości obliczeniowych poziomów hałasu (§ 177) określono w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Stosowanie odpowiednich środków ochrony przed hałasem (§ 178 ust. 1) musi być poprzedzone oceną ich potencjalnej skuteczności z uwzględnieniem akustycznych cech

Wolny 26.12.2012
39

proponowanych rozwiązań w konkretnej sytuacji terenowej (wpływ zagospodarowania, pokrycia i ukształtowania terenu w sąsiedztwie drogi).

Jeśli konieczność stosowania proponowanych (§ 178 ust. 2) środków chroniących przed wpływem hałasu drogowego budzi wątpliwości (w szczególności w przypadku wysokich kosztów ich realizacji), bądź też przewidywane przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu mają nastąpić w okresie eksploatacji drogi, proponowane rozwiązania mogą być weryfikowane po oddaniu drogi do ruchu (w fazie jej eksploatacji), w czasie określonym w ocenie oddziaływania na środowisko (monitorowanie poziomu hałasu).

W przypadku braku możliwości lub przy niecelowości stosowania ekranów (§179), w tym także ze względów ekonomicznych, (np. długi ekran chroniący pojedynczego użytkownika terenu przyległego do drogi), można proponować zastępczy środek ochrony akustycznej w postaci wymiany okien w budynkach na dźwiękoszczelne. Jest to ważne zwłaszcza w sytuacji, gdy najistotniejsza jest ochrona użytkownika znajdującego się wewnątrz pomieszczeń (np. miejsca pracy, szkoły, szpitale, itd.). Wymagania ogólne i środki techniczne ochrony przed hałasem oraz dopuszczalne wartości poziomu dźwięku w pomieszczeniach określono w Polskich Normach dotyczących akustyki budowlanej.

W odniesieniu do projektowania urządzeń służących ochronie przeciw wibracjom (§180) należy stosować ogólne przepisy zawarte w rozporządzeniach dotyczących wykonywania ocen oddziaływania na środowisko oraz kryteria określone w Polskiej Normie.

Dopuszczalne stężenia substancji zanieczyszczających w powietrzu, o których mowa w §181 określono w Rozporządzeniu Ministra Ochrony środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

Pasy zieleni izolacyjnej stanowią podstawowy, a często jedyny możliwy do zastosowania środek ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez ruch drogowy (§182 ust.1). Ich skuteczność wymaga jednak stosowania dużych szerokości i związku z tym możliwości dysponowania terenem, o czym należy pamiętać określając szerokości pasa drogowego. Czasem jednak rolę zieleni izolacyjnej mogą spełniać jej pasy i skupiska usytuowane poza pasem drogowym, co należy uwzględnić przy projektowaniu drogi i opracowywaniu prognozy zanieczyszczeń.

Specyficznymi środkami ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami na terenach przyległych do drogi są tunele i przekrycia stosowane w sytuacjach wyjątkowych na podstawie indywidualnych projektów. Należy pamiętać przy tym, że o ile pasy zieleni izolacyjnej, stanowią naturalny filtr i przyczyniają się do poprawy stanu powietrza, o tyle sztuczne przegrody i izolacje powodują jedynie przemieszczania się zanieczyszczeń

Hokyn 26.12.2010

powietrza w inne obszary, jeśli nie stosuje się równoległe systemów wentylacyjnych wyposażonych w urządzenia wychwytyjące i neutralizujące te zanieczyszczenia.

Jeśli stosowanie urządzeń ochrony powietrza jest utrudnione (§182 ust.2) np. ze względu na brak dostępności terenu na etapie projektowania i budowy lub ich proponowane parametry budzą wątpliwości ze względu na niepewność prognozy, a także wówczas jeśli przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń mają nastąpić w okresie eksploatacji drogi, proponowane rozwiązania mogą być weryfikowane po oddaniu drogi do ruchu (w fazie jej eksploatacji) w czasie określonym w ocenie oddziaływania na środowisko (monitorowanie wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu).

Zasady prowadzenia gospodarki wodnej oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniami, o których mowa w §183, określono w ustawie Prawo wodne. Normy określające dopuszczalne zanieczyszczenie wód opadowych i klasyfikację wód określono w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Przepisy dotyczące warunków odprowadzania wód opadowych do urządzeń kanalizacyjnych stanowiących mienie komunalne określono w Rozporządzeniu Rady Ministrów.

Lokalizację obszaru zasilania wód podziemnych (§184 ust.1) określa się na podstawie dostępnych materiałów źródłowych (mapy hydrogeologiczne) i ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zasady rejestracji i prowadzenia obserwacji ujęć wód podziemnych określono w Zarządzeniu Ministra Rolnictwa.

Zasady ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody określono w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Jeżeli prowadzenie trasy drogowej w strefie ujęć wody jest nieuniknione, należy stosować szczelne systemy odprowadzania wód z pasa drogowego poza strefę ujęcia.

Zagadnienia ochrony powierzchniowych utworów geologicznych są przedmiotem ustawy prawo geologiczne i górnicze, ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, oraz Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad ochrony powierzchni ziemi.

Ustalenia §184 ust.2 dotyczą etapu budowy drogi. Potencjalne możliwości powstawania określonych zanieczyszczeń wód powierzchniowych i gruntowych i metody ich uniknięcia na tym etapie powinny być określone w ocenie oddziaływania na środowisko i uwzględnione w projekcie organizacji robót.

Podobnie jak dla wód podziemnych, całokształt zagadnień związanych z gospodarką wodami powierzchniowymi (§185 ust.1) określa ustawa Prawo wodne.

Prognozowane poziomy zanieczyszczenia wód, o których mowa w §185 ust. 2,

Wolny 26.12.20 41

powodowane spływami z pasa drogowego nie powinny przekraczać wartości określonych w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Poziomy te określa się w miejscu ujścia wód z pasa drogowego do odbiornika. Jeśli te poziomy przekraczają wartości dopuszczalne dla klasy czystości wód odbiornika, niezbędne jest stosowanie urządzeń oczyszczających.

Jeśli prognozowane poziomy zanieczyszczeń wód odprowadzanych z pasa drogowego w okresie po oddaniu drogi do eksploatacji przekraczają wartości dopuszczalne (§185 ust.3) lub też wtedy gdy prognoza jest niepewna urządzenia oczyszczania wód mogą być wprowadzone w fazie eksploatacji drogi na podstawie ustaleń wynikających z wyników monitorowania tych poziomów, a także etapowej realizacji budowy tych urządzeń. Warunki etapowania rozwiązań i monitorowania poziomów zanieczyszczeń powinny być określone w ocenie oddziaływania na środowisko.

Wybór sposobu odwodnienia drogi (§185 ust.4) powinien być dokonywany z uwzględnieniem warunków miejscowych. W terenie odkrytym należy preferować powierzchniowe, otwarte systemy odwodnienia i uwzględniać oczyszczające właściwości gruntu i jego pokrycia (np. retencyjne rowy trawiaste). Zamknięte (kryte) systemy odwodnienia powinny być projektowane wyjątkowo, m.in. na terenach intensywnej zabudowy, w rejonach ujęć wód podziemnych i powierzchniowych, a więc tam, gdzie nie mogą być wykorzystywane oczyszczające właściwości gruntu i jego pokrycia w pasie drogowym. Stosowanie zamkniętych systemów odwodnienia powoduje kumulowanie się zanieczyszczeń w rejonie odbiornika, co ma istotne znaczenie dla technicznych i ekonomicznych warunków budowy urządzeń oczyszczających wody odprowadzane z pasa drogowego.

Podstawowe ustalenia dotyczące ochrony przyrody, krajobrazu i gruntów rolnych i leśnych (§186) są zawarte w ustawie o ochronie przyrody, w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz w ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska. W szczególności należy (o ile pozwalają na to warunki miejscowe) unikać usytuowania drogi:

- na obszarach istniejących i projektowanych parków krajobrazowych, parków wiejskich i ogrodów zabytkowych,
- z naruszeniem stanowisk dokumentacyjnych przyrody, miejsc lęgowych ptaków chronionych oraz istniejących i projektowanych pomników przyrody,
- na obszarach otulin istniejących i projektowanych parków narodowych i rezerwatów przyrody,
- na obszarach chronionego krajobrazu i zlewni chronionych,

- w strefach ochrony uzdrowiskowej,
- na obszarach użytków ekologicznych, lasów ochronnych i ekosystemów chronionych,
- na obszarach szczególnie cennych pod względem gospodarki rolnej,
- na obszarach użytków leśnych o dużej wartości a w szczególności pełniących funkcję ochronne, o dobrym stanie zdrowotnym, o istotnej wartości dla gospodarki leśnej, stanowiących ostoję zwierzyny i o dużych wartościach siedliskowych.

Powyższe ograniczenia nie dotyczą projektowania i budowy dróg przeznaczonych do udostępnienia i obsługi wymienionych terenów.

Stosowanie środków ochrony przyrody, krajobrazów oraz gruntów rolnych i leśnych (§187) powinno być poparte uzasadnieniami wynikającymi z oceny oddziaływania na środowisko, ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i odpowiednich uzgodnień. Zakres tych uzgodnień niekiedy może wykraczać poza ogólnie obowiązujące standardy i obejmować np. organizacje ekologiczne (pozarządowe), organizacje społeczności lokalnej i stowarzyszenia, np. koła łowieckie. Zakres takich uzgodnień powinien być określony w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Stosując środki ograniczające zagrożenia wynikające z negatywnego wpływu drogi na przyrodę, krajobraz, grunty rolne i leśne (§188 ust. 1.) należy brać pod uwagę ich specyfikę i szczególne uwarunkowania towarzyszące ich wprowadzeniu. Praktycznie oznacza to, że każdy taki środek musi być projektowany indywidualnie pod kątem pełnionych funkcji, których łączenie często jest trudne bądź niemożliwe, i tak np. przejazdy pod drogą (czy też wiadukty nad nią) pełniące funkcję gospodarczą nie spełniają wymogów obiektów służących przejściu zwierząt dziko żyjących, a np. przepusty dla drobniejszej zwierzyny nie muszą służyć odwodnieniu drogi. Określenie lokalizacji i właściwych parametrów omawianych obiektów w dużej mierze stanowi zadanie bardziej dla autora oceny oddziaływania na środowisko niż projektanta drogi. Na podstawie §188 ust.2 dopuszcza się etapowe wprowadzanie środków ochrony przyrody, krajobrazu oraz gruntów rolnych i leśnych, o ile pozwalają na to uwarunkowania związane z budową drogi (tj. ich wprowadzenie jest możliwe w trakcie eksploatacji). Stosowanie tych środków powinno być poparte monitorowaniem potwierdzającym celowość ich wprowadzenia. Zasady prowadzenia monitorowania pod kątem ochrony elementów przyrody, krajobrazu i gruntów powinny być określone w ocenie oddziaływania na środowisko.

Za zgodność z oryginałem
 Holny
 26.12.2010

Podstawowe ustalenia dotyczące zasad ochrony środowiska kulturowego (§189) są zawarte w ustawie o ochronie dóbr kultury oraz w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym. W szczególności droga i urządzenia z nią związane powinny być projektowane z uwzględnieniem ochrony:

- założeń miejskich oraz zabudowy o charakterze historycznym,
- innych niż wymienione powyżej pojedynczych i zespołowych zabytkowych
- projektów architektonicznych,
- obiektów archeologicznych o szczególnej wartości wpisanych do rejestru konserwatorskiego,
- cmentarzysk i obiektów sakralnych,
- założeń parkowych oraz parków etnograficzno - przyrodniczych,
- terenów o szczególnej wartości, tworzących krajobraz kulturowy.

Powyższe ograniczenia nie dotyczą projektowania i budowy dróg przeznaczonych do udostępniania i obsługi wymienionych terenów i obiektów.

Drogę należy projektować z uwzględnieniem jej wpływu na powiązania kulturowe w obszarze jej oddziaływania i rozdzielenia wspólnot ludzkich.

Środki ochrony dóbr kultury (§190) powinny być projektowane indywidualnie, na podstawie wskazań oceny oddziaływania na środowiska (dla autostrad na podstawie wskazań oceny oddziaływania autostrady na środowisko kulturowe).

Na podstawie zapisów §191, przy projektowaniu drogi należy przewidywać dostosowanie jej przebiegu do charakteru obszaru nie tylko przez jej wkomponowanie w teren i dostosowanie do istniejących warunków, ale także przez zaprojektowanie otaczających drogę terenów zieleni w granicach lokalizacji inwestycji.

Adaptacja istniejącej zieleni powinna być przeprowadzona na podstawie specjalistycznego projektu obejmującego gospodarkę zasobami zieleni w granicach inwestycji. W przypadku konieczności usuwania drzew i krzewów należy postępować zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska, uzyskując zgodę na wycinkę w niezbędnym zakresie ustalonym w projekcie.

O ile warunki miejscowe na to pozwalają, warunek przeznaczania 10% powierzchni pasa drogowego pod zielen, o którym mowa w §192, powinien być uwzględniony w fazie przygotowania materiałów do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (dla autostrad płatnych - decyzji o ustaleniu lokalizacji autostrady).

Projekt zagospodarowania terenów zieleni w otoczeniu drogi powinien stanowi odrębną

Za zgodność z oryginałem
Wokuy 26.10.2010 44

komponentami środowiska (§193). Opracowany projekt zagospodarowania terenów zieleni wymaga szczegółowego sprawdzenia pod kątem bezpieczeństwa ruchu (pola widoczności na skrzyżowaniach, prowadzenie optyczne).

Usytuowanie elementów zagospodarowania terenów zieleni, o których mowa w §194,

B. UKŁAD KOLEJOWY – istniejąca linia kolejowa obecnie jest niewykorzystywana, proponuje się wykorzystać ją do celów turystyczno-rekreacyjnych – przewóz dzieci itp.

9.1.4. STREFY PRZEKSZTAŁCEŃ:

A – DOLESIENIA – oznaczone pionowymi liniami zielonymi (ustalenia jak dla „terenów leśnych”).

B – OBSZARY ZABUDOWY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ I REHABILITACJI – oznaczone kolorem niebieskim: literą „R” i linią ciągłą.

Analiza istniejącej przestrzeni osadniczej upoważnia do stwierdzenia, że krajobraz tych terenów jest w znacznej mierze zdegradowany. Wobec oczekiwań poprawy warunków życia mieszkańców gminy przekształceń wymaga znaczna ilość obiektów istniejących, głównie mieszkalnych. Wraz z poprawą warunków techniczno-użytkowych winna następować poprawa warunków estetycznych przez powrót do tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Należy odstąpić całkowicie od wprowadzania nowych form zabudowy wielorodzinnej jako obcej dla obszarów wiejskich. Obszary zwartej zabudowy wiejskiej wymagają przekształceń i rehabilitacji. Zamiast poszukiwań nowych terenów osiedleńczych należy wykorzystać istniejące przestrzenie niezabudowane wsi. Największe potrzeby w zakresie przekształceń i rehabilitacji zabudowy występują we wsi gminnej Wołyń, która nie posiada wykształconego centrum wsi a nowa zabudowa powstaje w wielu przypadkach w znacznym rozproszeniu i chaosie.

Podobny problem występuje w miejscowości Suchowola.

Zaleca się w stosunku do Wołynia opracowanie planu miejscowego ze szczególnym uwzględnieniem wytycznych do form architektonicznych projektowanych obiektów: zakaz stosowania stropodachów jako formy obcej w krajobrazie terenów wiejskich.

9.1.5. TERENY GOSPODARKI WODNEJ, ŚCIEKOWEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

A – OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA ZBIOROWYM SYSTEMEM KANALIZACJI – oznaczone kolorem czarnym: literami „Sg” i linią przerywaną.

Tym systemem proponuje się objąć miejscowość: Wołyń.

Wołyń 26.12.2010

B – OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA INDYWIDUALNYM SYSTEMEM KANALIZACJI – oznaczone kolorem czarnym: literami „Si” i linią przerywaną.

Indywidualnymi systemami należy objąć miejscowości: Ostrówki, Lisiowółka, Ossowa, Bezwola, Branica Suchowolska, Bojanówka, Świerze, Kuraszew, kol. Suchowola i Suchowola, Wółka Zdunkowka, Planta oraz rozproszoną zabudowę miejscowości: Wołyń, Bezwola, Ostrówki, Ossowa, Świerze i kol. Suchowola.

Uwagi ogólne do pkt. „A” i „B”:

- w oparciu o program kanalizacji gminy należy sukcesywnie rozbudowywać system zbiorowej kanalizacji w oparciu o techniczne rozwiązania systemowe: grawitacyjne, ciśnieniowe i podciśnieniowe,
- należy opracować program organizacji stref uciążliwości wokół oczyszczalni i sposób ich zagospodarowania.

C – LINIE ENERGETYCZNE ZE STREFĄ OCHRONNĄ – oznaczone kolorem czerwonym: linia energetyczna – ciągła, strefa uciążliwości – linia przerywana.

Zamierzenia inwestycyjne wg załączonej tabeli Nr 1 – „Energia Elektryczna” – przy zachowaniu stref uciążliwości linii napowietrznych 110 kW, zaś wielkość tych stref określa:

- Zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki z dn. 28 stycznia 1985 r.
- w sprawie szczególnych wytycznych projektowania i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych w zakresie ochrony ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego – Monitor Polski Nr 3 z 1985 r.,
- Rozporządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 28 marca 1972 r. – w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu robót budowlano-montażowych i rozbiórkowych – Dz. U. Nr 13 z 1972 r.

W strefie uciążliwości należy wykluczyć inwestycje kubaturowe.

D – WODOCIĄGI: oznaczone kolorem niebieskim:

- a) – istniejące – linią ciągłą,
- b) – projektowane – linią przerywaną.

Aktualne trwają prace realizacyjne budowy wodociągów – wg programu budowy gminnej sieci wodociągowej – tak, że w latach 2001-2002 – wszystkie miejscowości gminy będą włączone w system zbiorowych wodociągów.

Za celowe uznaje się:

- opracowanie stref ochronnych wokół ujęć wody pitnej i sposób ich zagospodarowania,

Dokład 26.10.2000

- uwzględnienie ewentualnych połączeń wodociagowych (uzupełniających) z sąsiednimi gminami.

E - UJĘCIA WODY - oznaczone kolorem niebieskim: literami „WZ” i O.

Na planszy zaznaczono tylko ważniejsze ujęcia wody, zaś w części opisowej wyszczególniono wszystkie ujęcia wody na terenie gminy wraz z ich wydajnością.

Za celowe uznaje się opracowanie stref ochronnych wokół ujęć wody oraz podanie sposobu ich zagospodarowania.

F - GAZOWNICTWO - oznaczone kolorami:

- projektowana sieć gazowa śr/c - przerywaną brązową linią,
- projektowany gazociąg w/c Dn 200 zasilający rejon Wohynia - przerywaną czarną linią,
- projektowany gazociąg w/c Dn 100 zasilający gminę Komarówka Podlaska - przerywaną czarną linią.

Zakłada się budowę sieci gazowniczej na bazie krajowego systemu dystrybucji gazu - na bazie opracowanego: „Studium możliwości zasilenia wsi w zespole gmin rejonu Wohynia” przez Biuro Projektowe Gazownictwa „GAZOPROZETNT” - Wrocław, 1992 r. Studium zakłada budowę gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy DN 200 relacji Radzyń Podl. - Parczew oraz budowę:

- 12 stacji redukcyjnych - pomiarowych 1-go stopnia,
- gazociągu średniego ciśnienia,
- przyłączy domowych,
- instalacji wewnętrznych,
- bazy obsługi sieci i odbiorców.

Gazyfikację przewidziano dla miast: Parczew, Radzyń Podlaski oraz gmin: Czemierniki, Wohyń, Komarówka Podlaska, Milanów, Siemień, Dębowa Kłoda, Jabłoń.

9.1.6. ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ NIE WYKAZANEJ NA „RYSUNKU STUDIUM”.

1. Telekomunikacja.

Głównym operatorem telekomunikacyjnym jest Telekomunikacja Polska S.A. Planuje się usprawnienie łączności telefonicznych przez:

- przebudowę istniejących central telefonicznych łączności przewodowej,
- wprowadzenie łączności komórkowej analogowej oraz cyfrowej,
- rozbudowę sieci telekomunikacyjnej przez realizację kabli telefonicznych doziemnych na terenach zainwestowanych

Wohyń
26.10.2010 47

2. Gospodarka ciepła.

Należy rozważyć możliwość budowy centralnej gminnej kotłowni w Wohyniu, opartej na czynnikach energetycznych ekologicznych (olej, gaz) lub przy wykorzystaniu lokalnych źródeł energetycznych.

9.1.7. CIĄGI TURYSTYCZNO – KRAJOZNAWCZE:

A – ROWEROWE – oznaczone literami „TR” i linią przerywaną zieloną.

Przebieg trasy rowerowej proponuje się wyznaczyć w sąsiedztwie dróg utwardzonych, przebiegających przez miejscowości: Ostrówki, Lisiowółka, Bojanówka, Bezwola, Wohyń, Branica Suchowolska, Świerże, Kuraszew i Suchowola.

B – PIESZE – oznaczone literami „TP” i linią przerywaną zieloną.

Przebieg trasy pieszej proponuje się przez miejscowości: kol. Suchowola, Świerże, Wohyń, Bezwola, Ossowa, Ostrówki i Lisiowółka.

C – JAZDY KONNEJ – oznaczonej literami „TK” i linią przerywaną fioletową.

Trasę jazdy konnej proponuje się: z Wohynia do wschodniej granicy gminy – wokół lasu mieszanego, z Wohynia w stronę południowej części gminy wokół lasu mieszanego – do kol. Suchowola oraz z Wohynia na zachód wokół lasu mieszanego przy miejscowości Zbulitów Mały.

9.1.8. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO.

A – UŻYTKI EKOLOGICZNE – oznaczone powierzchniowo kolorem zielonym – ciemnym

– wyznaczone stosownie do Rozporządzenia Nr 22 Wojewody Białkopodlaskiego z dn. 28.10.95 r. w:

- lesie mieszanym w północnej części gminy – 5 użytków ekologicznych,
- lesie mieszanym w zachodniej części gminy – 2 użytki ekologiczne,
- lesie mieszanym w południowej części gminy – 1 użytk ekologiczny.

B – POMNIKI PRZYRODY – oznaczone kolorem czerwonym i trójkątem, znajdują się w parkach zabytkowych:

- w Leśnej Plancie – sztuk 3,
- w Leśna Suchowola – sztuk 3,
- w Suchowoli – sztuk 1.

C – OBSZARY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ WYLĄCZONE Z ZABUDOWY – oznaczone kolorem jasno-niebieskim: literami „CH” i linią przerywaną.

Przestrzeń rolnicza gminy – stosownie do ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Wohyń 26.12.2010

z 3 lutego 1995 r. – została zdefiniowana w „Obszarach rolniczych” niniejszych ustaleń.

Wyznacza się obszary obejmujące bonitację gleb od III a (2-go kompleksu - pszennego dobrego) do IV b (5-go kompleksu – żytniego słabego), na których ogranicza się max. inwestycje, celem wykorzystania ich w max. stopniu na produkcję rolniczą. Istniejącą na tych terenach zabudowę należy adaptować z możliwością jej przebudowy lub rozbudowy w ekonomicznie uzasadnionych przypadkach.

D. – STREFA OCHRONY WARUNKÓW SIEDLISKOWYCH LASÓW – oznaczona poziomymi zielonymi liniami.

Strefy te wyznaczono przy kompleksie lasu mieszanego w północno-wschodniej części gminy, oraz w południowej części gminy przy kompleksie lasu mieszanego obok miejscowości Kol. Suchowola i Wólka Zdunkówka.

E. – STREFA KRAJOBRAZU CHRONIONEGO – EECONET – PL – oznaczona linią ciągłą z zielonymi trójkątami.

Strefa ta obejmuje całą północną część gminy, ograniczoną od południa linią przebiegającą wzdłuż drogi krajowej Radzyn Podlaski - Wisznice ze skretem w kierunku północno - wschodnim.

1. Koncepcje EECONET.

Kraje Wspólnoty Europejskiej, podejmując kolejne działania zmierzające do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody, wystąpiły z inicjatywą utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (EECONET, European Ecological Network). EECONET jest pomyślany jako sieć obszarów, których walory stanowią o dziedzictwie przyrodniczym Europy. Obszary te są powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi formami ochrony przyrody, wzajemnie się uzupełniającymi. W ramach programu EECONET wprowadzono wymóg utworzenia systemu administrowania siecią, który odpowiadałby za wdrożenie koncepcji EECONET do polityki poszczególnych krajów w dziedzinie ochrony przyrody i zagospodarowania przestrzennego. Koncepcja EECONET jest więc próbą integracji w jeden system przestrzenny i organizacyjny różnych krajowych systemów ochrony przyrody i międzynarodowych obiektów wyróżnionych na mocy Konwencji Bałkańskiej i Konwencji Berneńskiej, programu MaB itp. Tworzeniu EECONET towarzyszyła zasada, że ogólne cele i struktura sieci są ustalane w skali Europy. Zróżnicowanie przyrodnicze kontynentu będzie jednak wyrażone w kontekście krajowych i regionalnych systemów ochrony przyrody. EECONET tworzy hierarchiczną strukturę opartą na europejskiej strategii ochrony przyrody oraz na strategiach krajowych, regionalnych i lokalnych.

Zatwierdził i podpisał
Wójt 26.10.2010
[Podpis]

2. Założenia koncepcji EECONET.

2.1. Cel utworzenia sieci EECONET.

Utworzenie EECONET pozwoli na:

- ukształtowanie spójnej przestrzennej struktury sieci obszarów najmniej przekształconych pod względem przyrodniczym, które jednocześnie będą odzwierciedlać specyfikę zróżnicowania przyrody Europy;
- lepszą ochronę gatunków i siedlisk, którym z racji zagrożenia wyginięciem przypisano szczególne znaczenie w Europie;
- ułatwienie rozpowszechniania się migracji gatunków na naszym kontynencie przez zachowanie obszarów stanowiących drogi migracji zwierząt, co jest ważne dla ochrony różnorodności genetycznej i dla przetrwania wielu populacji;
- sformułowanie wspólnej dla Europy strategii ochrony najmniej przekształconych ekosystemów i krajobrazów, mającej także na celu skuteczne przeciwdziałanie w przyszłości procesom zanikania gatunków z europejskich zasobów zwierząt i roślin;
- opracowanie wspólnej dla całego obszaru Europy mapy sieci ekologicznej, co ukaze walory przyrodnicze kontynentu i unaoczní zakres odpowiedzialności za ich stabilne trwanie, przypadającej zarówno na poszczególne kraje, jak i całą Wspólnotę Europejską.

2.2. Struktura sieci EECONET.

2.2.1. Obszary węzłowe (biocentra, strefy buforowe) – jednostka ponadekosystemalna, wyróżniająca się z otoczenia bogactwem ekosystemów:

- o charakterze zbliżonym do naturalnego,
- seminaturalnych,
- antropogenicznych, ekstensywnie użytkowanych, bogatych w gatunki roślin i zwierząt specyficzne dla tradycyjnych agrocenoz.

2.2.2. Korytarze ekologiczne – struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Korytarze ekologiczne mogą mieć różną postać:

- ciągłych form liniowych wyraźnie wyodrębniających się wśród terenów otaczających pod względem struktury przyrodniczej, o znacznie mniejszej intensywności użytkowania i gospodarowania,
- obszarów układających się w pasma łączące poszczególne obszary węzłowe i wskazujące na główne kierunki ich połączeń.

Uchylu' 26.10.2003

- korytarzy typu „stepping stones”, które nie mają ciągłości strukturalnej, ale zachowują ciągłość funkcjonalną, np. ostoje ptaków wędrownych.

2.2.3. Obszary wymagające unaturalnienia – występują jako uzupełnienia zasadniczych elementów sieci (obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych). Mogą to być obszary zdegradowane w wyniku skażenia środowiska przyrodniczego i intensywnych form użytkowania, ale z zachowanymi cechami siedliska, co daje szansę na odtworzenie poprzedniego układu, np. osuszanie torfowiska, odlesione zbocza regla dolnego. Zaliczono do nich także obszary, których walory mogą być przywrócone przez stosowanie proekologicznych form gospodarowania, np. lasy gospodarcze, i intensywnie użytkowane agrocenozy.

2.3. Zasady tworzenia sieci EECONET.

Przy wyznaczeniu elementów Europejskiej Sieci Ekologicznej należy kierować się następującymi zasadami:

- rozszerzać istniejące obszary chronione, które często są zbyt małe, aby mogły dostatecznie chronić przestrzeń życiową wielu gatunków i stanowić funkcjonalne powiązania o zasięgach dużo szerszych niż chronione obiekty,
- uzupełniać istniejące systemy obszarów chronionych o obszary mające walory przyrodnicze o znaczeniu krajowym i europejskim, zasługujące na uwzględnienie w EECONET,
- uwzględniać hierarchiczną budowę sieci EECONET,
- identyfikować obszary, którym należy przywrócić utracone walory przyrodnicze, ponieważ zachowały wysoki potencjał ekologiczny,
- zapewniać łączność obszarom węzłowym przez korytarze ekologiczne.

2.4. Projekt Krajowego Planu Ochrony Przyrody.

Proces integracji struktur politycznych w Europie otworzył krajom Europy Środkowej i Wschodniej drogę do zintegrowania ich krajowych systemów ochrony przyrody z EECONET. Inicjatorem tego procesu jest Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN), która w ramach projektu Krajowego Planu Ochrony Przyrody (NNP - National Nature Plan), realizowanego w Polsce, Czechach, na Węgrzech i w Słowacji. Zapoczątkowali w tych krajach szeroko zakrojone prace analityczne i planistyczne nad rozszerzeniem struktury przestrzennej sieci. Należy podkreślić, że projekt NNP nie ma być ingerencją w politykę ekologiczną państw biorących w nim udział i że celem jego wprowadzenia nie jest poddawanie w wątpliwość liczących się w świecie osiągnięć tych państw w dziedzinie ochrony przyrody. Jest to próba połączenia w spójny, paneuropejski

Handwritten signature and date:
 26.12.2015
 [Signature]

system tych obszarów, których walory przyrody i powiązania ekologiczne stanowiące istotę dziedzictwa przyrodniczego Europy.

Realizowany w Polsce projekt NNP podzielony został na dwa etapy:

Etap I - stworzenie koncepcji przestrzennej polskiej części Europejskiej Sieci Ekologicznej - ECONET-PL.

Etap II - opracowanie zasad gospodarowania w tej sieci i wskazanie systemu organizacyjnego oraz instrumentów prawnych pozwalających na ochronę walorów przyrodniczych EECONET-PL.

3. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL.

3.1. Założenia koncepcji ECONET - PL.

Krajowa Sieć Ekologiczna - ECONET-PL (Ecological Network - Poland) ma zgodnie z koncepcją EECONET tworzyć spójny przestrzennie system obszarów, których walory przyrodnicze mają najwyższą rangę krajową i międzynarodową. Poszczególne obszary włączone do systemu odznacza znaczny udział dobrze zachowanych systemów naturalnych, seminaturalnych i obszarów ekstensywnie użytkowanych (ogromne znaczenie ma tu racjonalne gospodarowanie człowieka). Ponadto są one wzajemnie zintegrowane funkcjonalnie i przestrzennie siecią powiązań przyrodniczych (korytarze ekologiczne).

Przy tworzeniu polskiej części Europejskiej Sieci Ekologicznej - ECONET-PL - uwzględniono ogólne cele i założenia metodyczne zalecane przy tworzeniu sieci przez IDCN, zachowując i wykorzystując polskie osiągnięcia i doświadczenia w tej dziedzinie. Na szczególne podkreślenie zasługują następujące aspekty tworzenia polskiej części sieci europejskiej:

- dążenie do włączenia w obręb sieci ekologicznej pełnego zestawu siedlisk typowych dla danej strefy fizycznogeograficznej na poziomie regionów,
- zapewnienie jedności przestrzennej i funkcjonalnej sieci ekologicznej w celu ochrony dróg migracji i rozprzestrzeniania się gatunków,
- włączenie istniejących obszarów chronionych (parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu),
- wskazanie potencjalnych obszarów ochrony przyrody, w tym także terenów tradycyjnego rolnictwa tradycyjnej gospodarki rybackiej, ekosystemów seminaturalnych.

Łukasz 26.10.2005

3.2. Krajobrazowy i gatunkowy aspekt ochrony przyrody

Biorąc pod uwagę wieloaspektowość celów Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL zastosowano przy jej wyznaczaniu ujęcie krajobrazowe i gatunkowe. W ujęciu krajobrazowym, podstawowym przy wyznaczaniu sieci, istotne znaczenie miała analiza struktur i uwarunkowań przestrzennych układów ponadekosystemalnych. Analizowano elementy abiotyczne środowiska przyrodniczego (za wiodące uznano uwarunkowania geomorfologiczne i hydrologiczne), elementy biotyczne (szatę roślinną) i zespół czynników antropogenicznych (sposób użytkowania ziemi). Wyniki tych analiz połączone z wynikami oceny różnorodności systemów ekologicznych miały podstawowe znaczenie przy określeniu, które obszary wymagają włączenia ich do sieci, jaka jest ich ranga i jaki rodzaj powiązań funkcjonalnych. Analizy występowania gatunków zagrożonych w skali Polski i Europy pozwoliły na weryfikację kompletności sieci ECONET-PL wynikającej z ujęcia krajobrazowego.

3.2.1. ECONET-PL a struktura organizacji przyrody.

Funkcjonowanie przyrody odbywa się na różnych poziomach jej organizacji, w różnym stopniu zbadanych i rozpoznanych. Przy tworzeniu ECONET-PL istotne są głównie takie poziomy organizacji ekologicznej, którym można przypisać związek z określoną przestrzenią. Z jednej strony są to ekosystemy fizjocenozy, biomy itd. Z drugiej zaś populacje i metapopulacje określonych gatunków. Odpowiada to dwóm zasadniczym nurtom rozwijanym od dawna w konserwatorskiej ochronie przyrody:

- gatunkowemu, który zajmuje się rozmieszczeniem, przyczynami i stopniem zagrożenia poszczególnych gatunków,
- krajobrazowemu, który rozpatruje rozległe układy ponadekosystemalne o walorach

przyrodniczych godnych ochrony.

Optymalną metodą postępowania byłoby dostosowanie sieci ECONET-PL do przestrzennej struktury obszaru wyrażonej w hierarchicznym układzie jednostek ekologicznych. Praktyczne wyniki badań przestrzennych, jak i stan wiedzy teoretycznej nie pozwalają na to. W związku z tym założono, że struktury ECONET-PL będą rozpatrywane w relacji do rozpoznanych już struktur przyrodniczych, przede wszystkim do hierarchicznych systemów kompleksowej regionalizacji fizycznogeograficznej i regionalizacji geobotanicznej. Ponieważ podziały te w małym stopniu uwzględniają antropogeniczne przekształcenia środowiska przyrodniczego, przy kształtowaniu ECONET-PL wzięto pod uwagę układy

o bogatej strukturze użytkowania ziemi i niskim stopniu przekształcenia szaty roślinnej. Wykluczono z systemu obszary o dużej gęstości zaludnienia, aglomeracje miejsko-przemysłowe czy też obszary o innych wysokich wskaźnikach antropopresji.

3.2.2. Typologiczna i regionalna zmienność przyrody

Układy przyrodnicze wykazują zmienność typologiczną, polegającą na podobieństwie i pewnej powtarzalności struktur przyrodniczych. Należy jednak mieć na uwadze, że nawet układy o wysokim stopniu podobieństwa mają cechy indywidualne, im właściwe, wskazujące na ich odrębność od otoczenia i niepowtarzalność. Zgodnie z ogólnymi założeniami EECONET, zarówno cechy typowe, jak i indywidualne stanowią wartości zasługujące na ochronę.

W metodzie wyznaczania ECONET-PL przyjęto, że w układzie obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych zostanie uwzględniona reprezentatywność, zarówno określonych typów siedlisk i krajobrazów, jak i wyróżniających się swoją odrębnością struktur regionalnych. Na odrębność obszarów węzłowych zwrócono uwagę w różnych ujęciach: fizyczno-geograficznym (uwarunkowania geomorfologiczne, hydrologiczne, klimatyczne), fitosocjologicznym, siedliskowym, a także ze względu na strukturę użytkowania ziemi. Podobnie uwzględniono zmienność regionalną rozpatrywaną w jednostkach fizyczno-geograficznych, jak i geobotanicznych. Przebieg korytarzy ekologicznych jest w dużym stopniu uwarunkowany występowaniem podobnych siedlisk i zachowaniem ciągłości struktur w stosunku do obszarów węzłowych.

3.2.3. Rozmieszczenie gatunków wymagających ochrony w ECONET-PL

Analiza rozmieszczenia wybranych gatunków w kraju miała na celu identyfikację obszarów, które należy włączyć do ECONET-PL ze względu na dużą różnorodność gatunkową oraz rolę, jaką te obszary odgrywają w funkcjonowaniu populacji wybranych gatunków.

Wytypowano gatunki (lub grupy gatunków), których miejsca występowania powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu sieci. Należą do nich:

- gatunki ginące i zagrożone wyginięciem - uwzględniono gatunki zagrożone w skali światowej a występujące na terytorium Polski, oraz ginące i zagrożone w skali krajowej, na podstawie Polskiej czerwonej księgi zwierząt i Polskiej czerwonej księgi roślin;

Za zgodność z oryginałem

Wzrostek
[podpis]

26.10.2000

- gatunki (grupy gatunków), których liczebność gwałtownie zmalała w ostatnim półwieczu na skutek utraty biotopów;
- gatunki rzadkie, endemity i relikty występujące wyspowo na nielicznych stanowiskach w Polsce;
- niektóre gatunki mające granice zasięgów na terenie Polski, jako wskaźnik jakości ostoi, dobrych warunków do ich przetrwania i różnorodności genetycznej populacji lokalnych;
- gatunki, których krajowa populacja stanowi istotną część nielicznej populacji europejskiej (a więc również te, które nie będąc rzadkimi czy zagrożonymi w Polsce wymagają w skali Europy szczególnej ochrony, np. bocian biały);
- gatunki, które w swoim cyklu życiowym odbywają długodystansowe migracje.

Wszystkie wymienione grupy, zanim ostatecznie zostały umieszczone na liście ECONET, były dodatkowo porównywane z listami gatunków uznanych za ważne dla Europy i zgłoszonych do bazy danych CORINE oraz objętych *Habitat Directive* i ECONET holenderskim.

Przeanalizowano przestrzenne rozmieszczenie ostoi mających znaczenie w ochronie wybranych gatunków, np.:

- ostoi niezbędnych do pełnego cyklu życiowego wybranych gatunków (np. miejsca tarta ryb, miejsca żerowania, pierzowiska ptaków, zimowiska nietoperzy);
- ostoi występowania szczególnie bogatej fauny (ptaki lęgowe, zimujące, zbiorniki wodne o bogatej ichtiofaunie, stanowiska bogate w rzadkie i zagrożone gatunki roślin, zgrupowania bezkręgowców);
- potencjalnych tras wędrówek dla wybranych gatunków kręgowców (korytarze ekologiczne).

3.3. Kryteria wyboru obszarów do sieci ECONET-PL i zasady kształtowania jej struktury.

3.3.1. Kryteria wyboru obszarów do ECONET-PL.

Kryteria zastosowane przy wyborze obszarów do ECONET-PL były podstawą waloryzacji struktur przyrodniczych kraju w celu wskazania obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych. Przyjęto następujące kryteria:

- różnorodność biologiczna,

Za zgodność z oryginałem

Łbki

26.10.2010

- naturalność,
- częstość występowania,
- stopień zagrożenia.

Różnorodność biologiczna. Kryterium to stanowi miarę heterogeniczności obszaru i intensywności form gospodarowania w przestrzeni przyrodniczej. Generalnie mniejsza różnorodność występuje na obszarach wielkopowierzchniowych, homogennych pod względem struktury przyrodniczej (duże kompleksy monokultur leśnych, obszary intensywnego rolnictwa). Stopień różnorodności biologicznej jest również miarą zachowania naturalności systemów ekologicznych. Różnorodność biologiczna była oceniana z punktu widzenia bogactwa gatunków występujących na danym terenie, bogactwa występowania reliktywów, endemitów i gatunków na granicach zasięgów oraz bogactwa różnych typów siedlisk i ekosystemów. Za główne czynniki kształtujące różnorodność biologiczną ekosystemów uznano zróżnicowanie siedliskowe i zróżnicowanie form użytkowania.

Naturalność. Kryterium to określa stopień naturalności systemów ekologicznych, zgodnie z ogólnie przyjętym podziałem na systemy o charakterze zbliżonym do naturalnego, systemy seminaturalne i systemy antropogeniczne.

Systemy ekologiczne o najwyższym stopniu naturalności mają naturalne pochodzenie i są zgodne ze swoim siedliskiem, co oznacza, że ich struktura gatunkowa i warstwowa nie odbiega istotnie od właściwych dla nich typów fitocenoz. Tego typu systemy związane są głównie z rezerwatami ochrony ścisłej i trudnodostępnymi dla człowieka ostojami przyrody.

Do systemów seminaturalnych zalicza się bądź zbiorowiska roślinne pochodzenia antropogenicznego, często niezgodne ze swoim siedliskiem, bądź zbiorowiska o pochodzeniu naturalnym, ale częściowo przekształcone w wyniku gospodarowania. Zaliczono do nich np. lasy gospodarcze, różnego typu użytki zielone (łąki, pastwiska, zmeliorowane torfowiska). Jednakże, wiele gatunków roślinności leśnej, łąkowej i torfowiskowej pozostaje na tych obszarach, stwarzając warunki do bogactwa nisz ekologicznych.

Systemy antropogeniczne są ukształtowane przez człowieka pod względem struktury przestrzennej, warstwowej i gatunkowej. Udział człowieka jest także dominujący w sterowaniu procesami funkcjonowania i hamowania rozwoju tych systemów, w celu osiągnięcia zamierzonych efektów użytkowych. Zaliczono do nich agrocenozy, kompleksy stawów, plantacje sadownicze itd. Obszary antropogeniczne przy stosowaniu proekologicznych form gospodarowania mogą stanowić ważne ostoje dla wielu rzadkich i zagrożonych gatunków.

Wadej 26.12.2010 56

Częstość występowania. Kryterium to można rozpatrywać w dwóch aspektach: jako rzadkość występowania gatunków i siedlisk oraz jako ich unikatowość.

Rzadkość występowania odnosi się do tych gatunków i siedlisk, które występują na terenie kraju sporadycznie, tak jak rzadkie są ich abiotyczne uwarunkowania, np. murawy kserotermiczne, słonorośla, roślinność górską, jeziora lobeliowe. Rzadkość jest także efektem zanikania siedlisk czy pewnych gatunków w wyniku intensywnych form eksploatacji zasobów biotycznych w przeszłości i obecnie. Rzadkie są zbiorowiska naturalne posiadające cechy pierwotności, jak np. kompleks puszczański zachowany na niżu (Puszcza Białowieska).

Unikatowość wskazuje na wyjątkowość występowania w przestrzeni kraju, a nawet Europy pewnych siedlisk i gatunków czy układu siedlisk, np. występowanie różnych elementów biogeograficznych w jednym miejscu. Unikatowość może też wynikać ze stanu zachowania układów przyrodniczych, które przybrały niespotykane poza danym miejscem formy, np. ruchome wydmy z pełną sekwencją zbiorowisk napiaskowych w Słowińskim Parku Narodowym czy jezioro Hańcza - najgłębsze (108,5 m) nizinne jezioro oligotroficzne o unikatowej florze i faunie.

Stopień zagrożenia. Kryterium to ma wskazywać najwyższy stopień zagrożenia wyginięciem w skali kraju i kontynentu poszczególnych gatunków, grup gatunków czy zbiorowisk roślinnych. Zaliczono do nich gatunki, które zostały umieszczone w czerwonych księgach roślin i zwierząt Polski i Europy oraz te zbiorowiska roślinne, których powierzchnia gwałtownie się kurczy w ostatnim czasie w wyniku intensyfikacji istniejących czy stosowania nowych form użytkowania.

3.3.2. Kształtowanie struktury ECONET-PL

Uwarunkowania geomorfologiczne. Uznano, że struktury geomorfologiczne przydatne do włączenia do sieci ECONET-PL powinny:

- odznaczać się dużą heterogenicznością siedlisk, przyczyniać się do zwiększenia różnorodności biologicznej,
- sprzyjać zachowaniu siedlisk hydrogenicznych,
- sprzyjać zachowaniu rozległych kompleksów roślinności leśnej bądź łąkowej,
- sprzyjać zachowaniu drobnoprzestrzennych fragmentów szaty roślinnej o wysokim stopniu naturalności w ostojach trudnodostępnych do zagospodarowania. Zaliczono do nich,
- obszary o rzeźbie górskiej, których zróżnicowanie morfologiczne i litologiczne

stwarza korzystne warunki do zachowania różnorodności siedlisk, a także do zachowania układów o charakterze seminaturalnym i naturalnym;

- fragmenty wyżyn bogato urzeźbione i urozmaicone formami erozyjnymi bądź krasowymi;

- młodoglacjalne wysoczyzny morenowe pojezierzy, a zwłaszcza strefy marginalne, związane z poszczególnymi fazami ostatniego zlodowacenia;

- równiny akumulacji rzecznej i wodnolodowcowej;

- obszary zwydmione;

- duże doliny rzeczne, zwłaszcza pradoliny;

- mierzejowe bądź klifowe struktury wybrzeża.

Uwarunkowania hydrologiczne. Układy hydrograficzne na danym obszarze stanowią, ze względu na swoje walory przyrodnicze a zarazem wysoki stopień zagrożenia, ważną przesłankę do objęcia tego obszaru ochroną w obszarach węzłowych. Sieć korytarzy ekologicznych wskazuje również na tego typu uwarunkowania, co znajduje wyraz w powstaniu korytarzy rangi międzynarodowej wzdłuż Wybrzeży Bałtyku, wzdłuż strefy pojezierzy i wzdłuż wielkich dolin rzecznych.

Szczególnie wskazane jest tworzenie obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych obejmujących:

- doliny dużych rzek niżowych, z którymi związane są bogate układy siedlisk hydrogenicznych, zarówno wodnych, samych rzek, jak i takowych czy bagiennych;

- zróżnicowane siedliskowe i geograficznie torfowiska, o charakterze naturalnym bądź seminaturalnym, a zwłaszcza rzadsze typy torfowisk, np. torfowiska wysokie, węglanowe czy wrzoścowe oraz mokre wrzosowiskowe typu atlantyckiego;

- inne siedliska hydrogeniczne, silnie zagrożone w wyniku regulacji cieków, melioracji i intensyfikacji rolnictwa;

- obszary występowania jezior o różnym pochodzeniu, a zwłaszcza:

- jeziora przybrzeżne, rozległe, płytkie, położone prawie na poziomie morza, z okresowymi wlewami wód morskich (wody słonawe), bardzo podatne na degradację;

- jeziora deltowe o podobnej charakterystyce do poprzednich;

- jeziora krasowe, rzadkie, związane ze zjawiskami krasowymi w płytko

Wohyni 26.10.2010 58

zalegającym podłożu krasowym na Polesiu;

- jeziora polodowcowe, liczne i bardzo zróżnicowane co do wielkości oraz położenia w stosunku do form rzeźby terenu i w systemie hydrograficznym, w tym zwłaszcza jeziora oligotroficzne i dystroficzne;
- jeziora - starorzecza, zwykle niewielkie, stanowiące odmienne od otwartej rzeki ostoje fauny wodnej i ziemnowodnej, obecnie silnie zagrożone przez przekształcenia antropogeniczne, w szczególności przez regulację rzek i melioracje odwadniające;
- sztuczne zbiorniki wodne, zbiorniki zaporowe i kompleksy stawów, zwłaszcza w bezjeziornym obszarze Polski poza zasięgiem ostatniego zlodowacenia.

Uwarunkowania biotyczne. Występowanie, stopień zachowania i zagrożenia różnych typów zbiorowisk roślinnych oraz gatunków roślin i zwierząt stanowiły przesłanie do tworzenia obszarów węzłowych ECONET-PL, o czym wspomniano przy omawianiu uwarunkowań geomorfologicznych i hydrologicznych kształtowania sieci.

Większą wagę przywiązywano do następujących zbiorowisk:

- leśnych na żyznych siedliskach (lasy liściaste i mieszane);
- leśnych na siedliskach hydrogenicznych (liściaste i szpilkowe);
- dużych kompleksów borowych na siedliskach piaszczystych;
- torfowiskowych;
- nadmorskich (wydm białych i szarych);
- wodnych;
- górskich - subalpejskich i alpejskich;
- półnaturalnych, zwłaszcza muraw kserotermicznych, ekstensywnie użytkowanych łąk i wrzosowisk;
- chwastów polnych związanych z tradycyjną, bardzo ekstensywną uprawą;
- uznanych za rzadkie lub mających granice zasięgów w Polsce.

Istotnym kryterium przy wyznaczaniu obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych był stopień synantropizacji szaty roślinnej - obszary pozostające na wczesnym etapie synantropizacji włączono do obszarów węzłowych rangi międzynarodowej. Względnie mniejszy stopień synantropizacji wykazują również tereny, które wskazano do ochrony na pozostałych obszarach.

Struktura krajobrazu. Strukturę krajobrazu określono na podstawie użytkowania ziemi. Z punktu widzenia wartości przyrodniczych, których ochronie ma służyć ECONET-PL,

Wojtyła 26.10.2015⁸⁹

najkorzystniejsze typy krajobrazu tworzą:

- duże kompleksy leśne,
- duże kompleksy użytków zielonych,
- duże akweny wodne (morskie, jeziorne, dużych rzek),
- układy mozaikowe z dużym udziałem lasów, trwałych użytków zielonych, wód otwartych (nawet silnie rozproszonych) oraz drobnoprzestrzennych agrocenoz.

Korzystną strukturę użytkowania ziemi wykazują rozległe obszary w północnej i zachodniej części kraju, a także na krańcach południowych, w górach. Struktura taka daje podstawę do tworzenia tam obszarów węzłowych i ważnych korytarzy ekologicznych, zapewniających ciągłość sieci w kierunku równoleżnikowym. Na pozostałych obszarach taki korzystny układ struktury użytkowania ziemi występuje rzadziej, wyspowo. Struktura krajobrazu związana z dolinami staje się również podstawą tworzenia na danym terenie obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych rangi międzynarodowej.

Mozaikowe układy agrocenoz rzadko mogą samodzielnie pełnić funkcje obszarów węzłowych, jednak przy korzystnym składzie mozaiki krajobrazowej (z udziałem lasów, wód i użytków zielonych) stanowią wartościowe uzupełnienie sieci ECONET-PL. Układy tego typu są szeroko rozpowszechnione w całym kraju, stanowiąc podstawę ciągłości przestrzennej sieci ECONET-PL, szczególnie w środkowej i południowej części kraju.

Układy o ubogiej strukturze, całkowicie zdominowane przez pola uprawne są rozpowszechnione szczególnie w środkowej i południowej części Polski. Na obszarze o przewadze tego typu struktur dużą rolę odgrywa sieć korytarzy ekologicznych o bogatej strukturze krajobrazu, zapobiegająca tworzeniu wielkopowierzchniowych kompleksów o charakterze barier w sieci.

Istniejące obszary chronione. Struktura obszarów chronionych w Polsce jest wynikiem długoletnich działań podejmowanych na rzecz ochrony przyrody. Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody [1991] obszary chronione mają tworzyć krajową sieć obszarów chronionych, która aktualnie składa się z 20 parków narodowych (0,8% powierzchni kraju), 1031 rezerwatów przyrody (0,36%), 91 parków krajobrazowych (5,5%) i 245 obszarów chronionego krajobrazu (17%) (stan na 31 grudnia 1993 r.). Ogółem obszary chronione obejmują 23,7% powierzchni kraju. Proces tworzenia krajowego systemu obszarów chronionych nie został zakończony, na co wskazuje brak spójności przestrzennej systemu oraz fakt, że wiele obszarów o wysokich walorach przyrodniczych nie zostało jeszcze

Wolny 26.10.2010 60

włączonych do tego systemu. Zgodnie z celami tworzenia sieci ECONET-PL istniejące obiekty chronione i proponowane do ochrony zostały w znacznym stopniu włączone do tej sieci. W obszarach węzłowych znalazły się wszystkie parki narodowe, skupienia rezerwatów przyrody i 96% parków krajobrazowych, które wskazują na wysokie walory przyrodnicze obszarów i ich rangę (rezerваты biosfery MaB, rezerваты Ramsar). Część obszarów chronionego krajobrazu oraz niektóre parki krajobrazowe i rezerваты znalazły się w sieci korytarzy ekologicznych o randze europejskiej i krajowej.

4. Obszar doliny dolnego Bugu.

Zgodnie z klasyfikacją krajobrazu naturalnego wg podziału fizyczno – geograficznego teren gminy Wołyń znajduje się w obszarze równin poleskich i peryglacyjnych i wchodzi w obszar doliny dolnego Bugu. Obszar ten obejmuje dolny odcinek Bugu, w znacznej części pradoliny, z nieuregulowaną rzeką i bardzo rozległymi terenami zalewowych łąk i torfowisk dolinnych. Stanowi on międzynarodowej rangi ostoję ptaków, zachowały się tu też liczne fragmenty roślinności o charakterze naturalnym i półnaturalnym. Do obszaru węzłowego zaliczono też skarpe doliny z roślinnością kserotermiczną i zachowanymi w niektórych miejscach świetlistych dąbrowami *Potentillo albae-Quercetum*. Na tym obszarze stwierdzono występowanie 8 gatunków roślin zagrożonych w Europie, 4 gatunków w Polsce ginących, 10 gatunków roślin zagrożonych w kraju, 4 gatunków rzadkich i co najmniej 15 innych ważnych gatunków (kserotermicznych, reliktowych, storczyków i in.).

5. Zagrożenia sieci ECONET-PL.

Sieć ECONET-PL obejmuje swym zasięgiem bardzo różne typy krajobrazów, o cechach i strukturze wewnętrznej różnych dla poszczególnych regionów. Efekty działalności ludzkiej mogą być również różne w zależności od jej rozmieszczenia i intensywności oraz charakteru przyrody w danym miejscu. Zagrożenia najcenniejszych obiektów i obszarów w sieci ECONET-PL można podzielić na:

- **zagrożenia bezwzględne**, niezależne od specyfiki chronionego obiektu, jak np. całkowita likwidacja roślinności na dużym obszarze, co może mieć miejsce w razie drastycznych zmian użytkowania terenu (np. inwestycja o dużym zasięgu przestrzennym) lub gwałtownych zmian warunków siedliska;
- **monotypizację krajobrazu:**
 - kierunków wewnętrzną, związaną z intensyfikacją obecnych form użytkowania (np.

Wołyń 26.12.2010

melioracje, nawożenie, niszczenie chwastów w uprawach, introdukowanie gatunków użytkowych), prowadzącą do ubożenia składu gatunkowego i stopniowych przekształceń warunków siedliska:

- obszarową, związaną z procesami zachodzącymi na większym obszarze (np. zmiany stosunków wodnych, długotrwały wpływ zanieczyszczeń itp.), eliminującą gatunki wrażliwe na zmianę określonego czynnika, a w efekcie prowadzącą także do przekształcania struktury biocenoz,
- **fragmentację krajobrazu**, związaną z tworzeniem różnego rodzaju barier strukturalnych i funkcjonalnych, utrudniających lub uniemożliwiających migrację organizmów w obrębie arealów populacji lokalnych i arealów metapopulacyjnych (np. w wyniku budowy autostrad, likwidacji ciągów zadrzewień śródpolnych, zabudowy czy przegradzania dolin rzecznych itp.).

Nasilenie poszczególnych zjawisk negatywnych jest zróżnicowane przestrzennie zarówno w skali kraju (gęstość zaludnienia) i w skali regionalnej (rozmieszczenie zasobów, specyfika form zagospodarowania, regionalna zmienność przyrody i jej wrażliwości na ten sam typ oddziaływań), jak i w skali lokalnej, jeżeli np. poszczególne fragmenty tego samego kompleksu leśnego lub torfowiska są w różnym stopniu narażone na negatywne wpływy otoczenia.

5.1. Gęstość zaludnienia.

5.1.1. Gęstość zaludnienia stałego.

Istotnym zagrożeniem dla systemu jest proces urbanizacji otoczenia miast i wypełnienie różnymi formami skupionego osadnictwa wolnych przestrzeni w obrębie aglomeracji. Intensyfikacja wykorzystania przestrzeni zagraża przede wszystkim cennym obiektom zlokalizowanym na terenach otwartych o dogodnych warunkach dla budownictwa, ale również obszarom leśnym, gdzie często wkracza zabudowa willowa lub powstają podmiejskie tereny rekreacyjne. Tereny zurbanizowane w bardzo wielu przypadkach przegradzają też korytarze łączące obszary węzłowe sieci, szczególnie tam, gdzie te korytarze obejmują doliny rzek.

Zagrożeniem dla najcenniejszych obszarów i obiektów przyrodniczych na tych terenach jest drastyczna zmiana form własności ziemi w kierunku wielkopowierzchniowych gospodarstw, likwidacja mozaiki krajobrazu, intensyfikacja użytkowania, oraz lokalizacja uciążliwych form użytkowania np. wysypisk śmieci w obniżeniach terenu i na tzw. nieużytkach.

Wojtyła 26.12.2010

5.1.2. Gęstość zaludnienia okresowego.

Tereny, na których koncentruje się ruch turystyczny i rekreacyjny charakteryzuje okresowy (sezonowy) lub cotygodniowy wzrost liczby przebywających tam ludzi, co wydatnie zwiększa antropopresję, szczególnie na terenach o dużej atrakcyjności krajobrazowej, znacznie rzadziej penetrowanych przez stałych mieszkańców. Pewnym zagrożeniem dla stanu środowiska jest w tym przypadku zwiększona penetracja terenu, płoszenia zwierząt, hałas i niszczenie roślinności. Cenne obiekty nie objęte dotąd ochroną wymagają bardziej szczegółowego rozpoznania i opracowania propozycji ich ochrony.

Częstym zjawiskiem jest również parcelowanie na bardzo małe działki pól, łąk i lasów wokół jezior i powstawanie całych kolonii domków letniskowych, odprowadzających ścieki wprost do jezior. Skutki tego typu poczyniń to zarówno zanieczyszczanie wód, jak i zniszczenie roślinności nadwodnej i leśnej.

5.2. Zmiana sposobu użytkowania.

Duża część powierzchni objęta siecią ECONET – PL to obszary dotąd nie objęte żadną formą ochrony, gdzie zmiany sposobu użytkowania są regulowane wyłącznie w planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin. W tych sytuacjach niezbędne jest dostarczenie gminom informacji o uwarunkowaniach dotyczących ochrony najcenniejszych obiektów.

Obszary leśne, podmokłe, doliny rzek na terenach słabiej zaludnionych i inne, gdzie charakter terenu przesądza o zagospodarowaniu, są mniej pod tym względem zagrożone. Silniej zagrożone są te obszary, gdzie najcenniejsze obiekty – stanowiące centra obszarów węzłowych lub tereny wchodzące w skład korytarzy – obejmują krajobrazy rolnicze lub znajdujące się w pobliżu rozwijających się intensywnie ośrodków osadnictwa i obiektów turystycznych lub na trasie przebiegu projektowanych dróg – szczególnie na terenach południowej i środkowej Polski, gdzie przy zwiększonej gęstości zaludnienia cenniejsze obiekty zachowały się w formie silnie rozdrobnionej.

5.3. Intensywność użytkowania.

5.3.1. Intensywność użytkowania w lasach.

Większe kompleksy leśne występują zwykle na obszarach o niekorzystnych warunkach dla rolnictwa. Są to państwowe lasy gospodarcze, na ogół z zaburzonym składem gatunkowym drzewostanów i w większości młode (od 20 do 80-letnie). W ostatnich latach następują zmiany w sposobie zagospodarowania lasów, idące w kierunku

Za zgodność z oryginałem

Wolny 26.12.2010 63

lepszego wykorzystania warunków siedliska i zwiększenia udziału gatunków liściastych. Zmniejszy to nieco zagrożenie masowymi pojawami szkodników i związana z tym konieczność używania pestycydów na dużych obszarach.

Las jako trwała forma użytkowania na obszarach o mniejszej intensywności gospodarki umożliwia dotychczas nie zniszczonych ości wielu gatunków roślin i zwierząt. Zagrożeniem jest obecny monokulturowy charakter większości lasów gospodarczych, co zwiększa ich podatność na wpływ zanieczyszczeń i pożarów, jak też częste wprowadzanie bardziej odpornych gatunków drzew obcych, a także meliorowanie terenów leśnych i wielkopowierzchniowe wyręby.

5.3.2. Intensywność użytkowania rolniczego.

Intensywność użytkowania rolniczego związana jest z występowaniem korzystnych warunków glebowo – wilgotnościowych i klimatycznych, oraz z położeniem w pobliżu dużych ośrodków miejskich i przemysłowych, wokół których intensywniej rozwija się warzywnictwo i sadownictwo – najintensywniejsze formy użytkowania gruntów rolniczych.

Konieczność ochrony uprawianych roślin przed szkodnikami – pociągają za sobą zużywanie dużych ilości pestycydów (zoocydy, fungicydy, herbicydy) jest zagrożeniem dla bogactwa gatunkowego zbiorowisk roślin i zwierząt, szczególnie tam, gdzie zachowały się one jako niewielkie enklawy w krajobrazie rolniczym lub na obrzeżu lasów. Jest to zagrożenie zarówno bezpośrednie, szczególnie dla roślin i bezkręgowców, jak i pośrednie – przez ubożenie lub zatrucie bazy pokarmowej – także dla zwierząt wyższych.

Innego typu zagrożeniami w intensywnie zagospodarowanych terenach rolniczych jest maksymalizacja wykorzystania przestrzeni tj. likwidacja różnego typu nieużytków (zadrzewień, zakrzewień śródpolowych, niewielkich podmokłości), intensyfikacja użytkowania łąk i pastwisk oraz lokalizowanie wysypisk śmieci w zagłębieniach terenu (doliny, torfowiska) lub małych laskach. Prowadzi to do zaniku mozaiki krajobrazu, likwidacji refugium, ubożenia zbiorowisk, a nawet do zaniku wielu gatunków związanych z tym typem krajobrazu, zwłaszcza gatunków ekotonowych.

5.3.3. Melioracje.

Tereny podmokłe lub zalewane wykorzystywane są z różną intensywnością jako łąki. Większa intensywność użytkowania (częstotliwość koszenia, poprawa jakości paszy) wiąże się z melioracją terenu (w przewadze – odwodnieniem).

Tereny podmokłe (bagna, torfowiska, doliny rzek) są najsilniej zagrożonym typem siedlisk w Polsce, zarówno przez wciąż jeszcze powszechną tendencję do ich odwadniania,

Za zgodność z oryginałem
Wichary 26.10.2010 64

jak też przez regulację rzek i inwestycje wodne.

Zagrożeniem jest zarówno zmiana stosunków wodnych – eliminująca gatunki roślin i zwierząt związane z tym typem siedlisk – jak również intensyfikacja gospodarki łkowej – częstsze koszenie i nawożenie. Szczególnie szkodliwe jest przyspieszanie terminu pierwszych pokosów, który pokrywa się wtedy z okresem lęgowym wielu gatunków ptaków. Zmiana składu gatunkowego roślinności zmeliorowanych, nawożonych i intensywnie koszonych łąk eliminuje całkowicie naturalną roślinność oraz większość gatunków zwierząt, zarówno kręgowców, jak i bezkręgowców. Dodatkowym efektem jest także przesuszanie terenów i pogarszanie bilansu wodnego.

Melioracje i ich konsekwencje w środowisku dotyczą nie tylko terenów użytkowanych rolniczo, ale także lasów. Odwadnianie leśnych terenów podmokłych prowadzi do monotypizacji oraz zaniku różnorodności siedlisk i różnorodności gatunkowej, w pierwszym rzędzie runa leśnego. Jest to istotne zagrożenie w kompleksach leśnych nie objętych ochroną rezerwatową, a większość kompleksów leśnych w systemie to lasy gospodarcze, taką ochroną nie objęte.

5.4. Zanieczyszczenia.

Obszary występowania surowców mineralnych stanowią obecne lub potencjalne obiekty zagrożeń dla środowiska przyrodniczego. Wydobycie (przekształcenia powierzchni ziemi, stosunków wodnych, skażenie gleb) stymuluje rozwój przemysłu przetwarzającego surowce i rozwój energetyki w bliskim sąsiedztwie oraz wzrost zagęszczenia osadnictwa. Rozwój ten wywołuje wtórne zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza i wód, skażenie gleb, zajmowanie coraz większych powierzchni pod składowiska odpadów itp.

5.5. Transport.

Transport samochodowy stanowi obecnie źródło prawie 70% zanieczyszczeń w miastach i trudnych do oszacowania przekształceń środowiska poza miastami. Skutki skażeń są jednak dość lokalne – największe stężenia zanieczyszczeń występują na niewielkim obszarze wzdłuż dróg i są proporcjonalne do natężenia ruchu. Realizacja projektów sieci autostrad i przebudowy kolei może mieć istotne znaczenie, zarówno podczas samej budowy niszczącej leżącej na jej drodze obiekty przyrodnicze, jak też w fazie eksploatacji, kiedy stanowiąc będą barierę dla rozprzestrzeniania się wielu organizmów. Na drogach masowo zabijane są drobne kręgowce i bezkręgowce, usiłujące przekroczyć tę barierę w ich wędrówkach.

Współpraca projektantów z przyrodnikami i zbadanie terenu przed rozpoczęciem realizacji projektowych inwestycji mogłoby zminimalizować niekorzystne efekty takich

Wohyni 26.12.2010 65

inwestycji.

F. STREFA ŚCISLEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ – oznaczona czerwonymi kropkami.

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar osad: Wohyń, Suchowola, Kuraszew, Ostrówki, Planta, Bojanówka, wpisanych do rejestru zabytków (zespoły wpisane do rejestru).

Strefa ta obejmuje najwartościowsze obiekty zabytkowe gminy - wyróżniające się stanem zachowania, grupuje wszystkie czynniki urbanistyczne. Posiada najlepiej zachowaną zabudowę mieszkalną i układ komunikacyjny. W strefie tej postulaty konserwatorskie mają pierwszeństwo nad innymi. Winna być ona objęta planem rewaloryzacji.

W strefie tej:

- należy zachować sieć istniejących ulic, zarówno pod względem ich przebiegu jak i przekroju, z zachowaniem dawnych linii rozgraniczających, linii i wysokości zabudowy,
- obowiązuje zakaz wytyczania nowych ulic poza ich historycznym układem,
- obowiązują obecne gabaryty wysokościowe, 1 i 1/2 kondygnacji - kompozycja elewacji z bezwzględny podkreśleniem osi kompozycyjnych / pionowych i poziomych,
- obowiązuje zakaz wprowadzania obiektów wielkowymiarowych, istniejące winny ulec przeprojektowaniu w zakresie bryły i elewacji,
- obowiązuje zakaz, zabudowy placów,
- nowe obiekty muszą nawiązywać – sytuacją – skalą - bryłą i artykulacją elewacji - do zabudowy zabytkowej,
- obowiązuje funkcja mieszkaniowa połączona z usługami i handlem,
- wszelka działalność urbanistyczna i architektoniczna w obrębie strefy wymaga pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

G. STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ – oznaczona niebieską przerywaną linią.

Zasięgiem tej strefy należy objąć historyczne wsie: Wohyń, Suchowola, Ossowa, Kuraszew, Ostrówki, posiadające nienaruszony układ kompozycji. W strefie tej czytelne są fazy rozwoju przestrzennego, gdzie ochronie podlegają place, przebieg i parametry dróg, obiekty o dużych wartościach architektoniczno-przestrzennych. W strefie ochrony konserwatorskiej powinna nastąpić pełna rewaloryzacja „drogi mieszkaniowej”. W zakresie architektury i budownictwa nie wymaga się naśladownictwa architektury zabytkowej.

Wohyń 26.10.2016

Zabudowa w tej strefie ma jednak ogromny wpływ na podtrzymanie lub też osłabienie cech urbanistyczno-architektonicznych wsi lubelskiej. Wykluczeniu podlegać musi budownictwo wielkokubaturowe.

H. STREFA OCHRONY EKSPOZYCJI – oznaczona czerwonymi strzałkami.

Strefą tą należy objąć widok na: Wohyń, Bojanówka, Ostrówki, Plantę, Suchowolę i Kuraszew.

I. STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ – oznaczona kolorem fioletowym: kratka rombowa z obwódką.

Strefa obejmuje tereny doliny rzeki Piwonii (rejon Wohynia i Bezwoli) oraz w rejonie: Ostrówki – Lisiowólka – Ossowa, oraz okolice Branicy Suchowolskiej, Kuraszewa i Suchowoli.

Nie przewiduje się wyłączeń spod zabudowy obszarów potencjalnej eksploracji archeologicznej. Proponuje się jedynie rozszerzenie rozpoznania archeologicznego na tereny, gdzie mogą się znajdować relikty pierwotnych faz osadniczych.

J. HISTORYCZNE TRAKTY KOMUNIKACYJNE – oznaczone kolorem pomarańczowym – kwadratami – przebiegają wzdłuż trasy (z Lubartowa) Suchowola – Wohyń – Ossowa oraz drugiej trasy z Kopiny (gm. Milanów) do Wohynia.

Nie zakłada się ich rekonstrukcji – pozostawia się je jako wiedzę historyczną.

10. UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ROZWOJU GMINY NA TLE POWIĄZAŃ Z REGIONEM.

Rozwój przestrzenno-gospodarczy gminy jest pewnym ogniwem w układzie regionu i kraju. Uwarunkowania ekologiczno-przyrodnicze oraz system infrastruktury technicznej należy rozpatrywać w nawiązaniu do programu rozwoju sąsiednich gmin i całego regionu.

A. UWARUNKOWANIA EKOLOGICZNO-PRZYRODNICZE.

1. Wyznaczenie strefy ochrony krajobrazu ECONET – PL w nawiązaniu do obszarów sąsiednich gmin: Radzyń Podlaski, Drelów, Komarówka Podlaska.
2. Zagospodarowanie terenów (płd. – zach. części gminy) wokół stawów – celem utworzenia powiązań ekologiczno – funkcjonalnych z przyległymi terenami gmin: Czemierniki i Siemień.

B. UWARUNKOWANIA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I GOSPODARKI ODPADAMI.

1. – Założenia programowe takich przedsięwzięć inwestycyjnych jak:
 - gminna sieć wodociągowa,
 - gminna kanalizacja sanitarna,

Za zgodność z oryginałem
Hohyń 26.12.2010 67

winny uwzględniać tereny sąsiednich gmin – celem uzyskania korzystnych rozwiązań ekonomiczno – technicznych.

1. – Gazyfikacja gminy w oparciu o założenia regionalno – krajowe.
2. – Energia elektryczna – w oparciu o program Zakładu Energetycznego w Radzynie Podlaskim.
3. – Budowa sieci telefonicznej – w oparciu o program T.P. – Radzyń Podlaski oraz wprowadzenie nowych technologii.
4. – Należy ustalić lokalizację wspólnego wysypiska śmieci dla zespołu gmin oraz opracowanie programu gospodarki odpadami.

C. UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE KOMUNIKACJI.

1. Drogi.

Przez teren gminy przebiegają drogi (których zarządy mają swoje siedziby poza terenem gminy):

- droga krajowa: Radzyń Podlaski – Wisznice,
- droga wojewódzka: Radzyń Podlaski – Lubartów,
- drogi powiatowe przebiegające przez: Ostrówki, Lisiówkę, Ossowę, Wołyn, Plantę, Zbulitów Mały, Branica Radzyńska i Wólka Zdunkówka.

Ponadto drogi gminne winny być realizowane z uwzględnieniem przyległych terenów sąsiednich gmin.

2. Kolej – linia kolejowa Lublin – Łuków, z uwzględnieniem sąsiednich gmin: Milanów, Drelów i Radzyń Podlaski.

ROZDZIAŁ III

INSTRUMENTALIZACJA KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY

PREFERENCJE, ZADANIA, OGRANICZENIA I KONFLIKTY

1. Działalność ekonomiczno – gospodarcza:

Zadania:

- współpraca w ramach Międzygminnego Związku Komunalnego w celu pozyskania dotacji na większe przedsięwzięcia inwestycyjne z programu PHARE, Banku Światowego,
- tworzenie spółek prawa handlowego i innych podmiotów gospodarczych z udziałem kapitałowym,

Za zgodność z oryginałem
Wokyn 26.10.2010

- współpraca z mediami (prasą, radiem i telewizją) w przekazywaniu informacji o możliwościach rozwojowych gminy,
- współpraca z Biurem Promocji Województwa Lubelską Izbą Rolniczą, WODR, itp.,
- wymiana misji handlowych i innych form kontaktów z regionem i zagranicą,
- współpraca z partnerami zagranicznymi tzw. gminy bliźniacze,
- pozyskiwanie dotacji z budżetu państwa,
- wykorzystanie możliwości funduszy pomocowych, np.:
 - Fundusz Współpracy – Program „Agrolinia 2000”,
 - Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa –FAPA,
 - Fundacji Wspomagania Wsi,
 - Fundacji – Europejskiej Fundusz Rozwoju Wsi Polski – Counterpart Fund,
 - Fundacji Rolniczej,
- wykorzystanie pozabudżetowych funduszy celowych, np.:
 - Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

Ograniczenia:

- brak wysoko specjalizowanych kadr o znajomości: ekonomii, biznesu i języków obcych

2. Ochrona zdrowia.

Zadania:

- pozyskanie odpowiedniej liczby lekarzy ze specjalizacją i pielęgniarek,
- modernizacji i odpowiednie wyposażenie budynków służby zdrowia,
- współpraca z kasą chorych oraz innymi organizacjami,
- szerzenie oświaty medycznej wśród społeczeństwa gminy,

Ograniczenia:

- brak dostatecznych funduszy,
- brak preferencji do pracy na wsi.

3. Polityka społeczna.

Zadania:

- wykorzystanie środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i innych funduszy pozabudżetowych,

Lublin 26.10.2000

- korzystanie z edukacji Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej i Zatrudnienia i Wydziału Edukacji Urzędu Marszałkowskiego

Ograniczenia:

- brak ustalonych zasad przepływu informacji o dotacjach,

4. Edukacja.

Zadania:

- pozyskiwanie wysokokwalifikowanych kadr nauczycielskich,
- zapewnienie właściwych warunków mieszkaniowych dla nowo pozyskiwanych kadr,
- stworzenie dobrych warunków lokalowych i zapewnienie właściwego zaplecza naukowo – technicznego,
- prowadzenie współpracy z Wydziałem Edukacji Urzędu Marszałkowskiego i nadrzędnymi jednostkami oświaty i szkołami wyższymi i średnimi,
- dostosowanie programu nauczania do potrzeb rynku pracy.

Ograniczenia:

- niskie płace w oświacie,
- brak „zachęty” do pracy na wsi,
- brak zaplecza naukowego i mieszkaniowego.

5. Kultura.

Zadania:

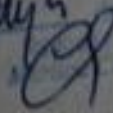
- współpraca z WKZ w zakresie ochrony dóbr kultury,
- pozyskiwanie środków budżetowych i pozabudżetowych na ochronę zabytków, działalności kultury,
- renowacje istniejących zespołów zabytkowych,

Konflikty:

- sprzeczność interesów użytkowników – właścicieli zespołów zabytkowych z celem ochrony wartości kulturowych,

Ograniczenia:

- brak funduszy na cele kultury,
- brak sponsoringu na cele kultury,

Wodyń 26.12.2010

6. Turystyka

Zadania:

- współpraca ze stowarzyszeniami turystycznymi w kreowaniu i pomocy gminnych imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych,
- współpraca z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego w kreowaniu agroturystyki,
- szkolenie kadr turystycznych, we współpracy ze Służbą Ochrony Zabytków, parkami narodowymi i krajobrazowymi oraz samorządami powiatowymi w zakresie związanym z ochroną krajobrazu kulturowego,
- wykorzystanie istniejącej linii kolejowej na cele turystyki,
- wykorzystanie istniejącego zbiornika retencyjnego w rejonie południowo – zachodniej części gminy na cele turystyczne,
- budowa bazy noclegowo – hotelowej.

Ograniczenia:

- brak funduszy samorządowych,
- brak zainteresowania inwestorów w inwestowaniu obiektów turystycznych na terenie gminy.

7. Sport.

Zadania:

- organizacja Gminnego Ośrodka Sportowego,
- edukacja w zakresie kultury fizycznej,
- pozyskiwanie dotacji na działalność kultury fizycznej.
- stymulowanie powstawania stowarzyszeń kultury fizycznej i sportowej w ramach np.: spółek akcyjnych,
- współpraca z administracją rządową i samorządową organizacjami sportowymi w rozwoju kultury fizycznej,
- współpraca z mediami w popularyzacji kultury fizycznej.

Ograniczenia:

- brak zaplecza technicznego kultury fizycznej;
- brak funduszy i sponsoringu kultury fizycznej.

8. Przemysł rolnictwo i infrastruktura techniczna.

Zadania:

- pełne wykorzystanie istniejących na terenie gminy zasobów ludzkich, kapitału i majątku trwałego w sposób zaspokajający potrzeby mieszkańców.

Załącznik nr 2 do uchwały
Wokuj 26.10.2020
Młodych

- stałe podnoszenie poziomu życia ludności rolniczej i pozarolniczej
- rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej,
- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy,
- wyznaczenie w planie przestrzennego zagospodarowania gminy terenów pod inwestycje ich uzbrojenia w media,
- wykorzystanie terenów korzystnych pod inwestycje gospodarcze, tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem,
- rozwój przetwórstwa rolno - spożywczego,
- rozwój infrastruktury gminnej,
- utworzenie systemu promocji gminy i jego potencjału gospodarczego,
- przewidzieć wieloletnie ulgi podatkowe dla inwestorów rozpoczynających działalność gospodarczą i tworzących nowe miejsca pracy,
- rozpoznanie i wykorzystanie miejscowych kopalin jak piasek, żwir, torf, pospółka itp. dla celów gospodarczych,
- opracowanie programów lokalnych i regionalnych budowy dróg i realizacji infrastruktury technicznej (woda, ścieki, gaz, telefony i energia elektryczna),
- współpraca z lubelską giełdą warzyw,

Ograniczenia:

- brak klarownych przepisów odnośnie rentowności produkcji rolnej, przemysłowej,
- brak funduszy budżetowych na opracowanie specjalistyczne w ujęciu regionalnym i gminnym,
- brak możliwości uzyskania dodatkowych kwalifikacji przez rolników,
- brak zainteresowań inwestorów w inwestowaniu na terenie gminy,
- brak rozwiniętej infrastruktury, zwłaszcza sieci kanalizacyjnej,
- brak przepisów wykonawczych ułatwiających realizację infrastruktury technicznej w aspekcie własności terenów.

9. Ochrona środowiska.

Zadania:

- pozyskiwanie funduszy z budżetu państwa,
- wykorzystanie pozabudżetowych funduszy celowych, w szczególności Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

Za zgodność z oryginałem

[Podpis] 26.10.2010

- wykorzystanie środków pomocowych w szczególności pochodzących z UE – np. SAPARD, ISPA,
- rozszerzenie ochrony prawnej obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych.

Ograniczenia:

- brak dostatecznej informacji o możliwościach uzyskania funduszy,
- brak funduszy na rozwinięcie inwestycji poprawiających stan środowiska.

10. Drogi i komunikacja.

Zadania:

- przestrzeganie prawidłowych zasad lokalizowania budynków i budowli w pobliżu dróg – dla ochrony głównych dróg przed niewłaściwym i nadmiernym zagospodarowaniem ich otoczenia, a tym samym, stworzenie sprawnego i bezpiecznego systemu komunikacyjnego, zapewniającego dostępność do wszystkich obszarów gminy i regionu,
- przebudowa istniejących dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych wg odpowiadającym im standardom technicznym,
- współpraca z podmiotami i agencjami ubezpieczeniowymi, środkami społecznego przekazu itp. na rzecz realizacji pozostających w ich kompetencji zadań, w tym poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- korzystanie z funduszy pomocowych programów PHARE, SAPARD I ISPA w rozbudowie infrastruktury komunikacyjnej,
- współpraca z zarządcami poszczególnych kategorii dróg.

Ograniczenia:

- brak funduszy na przebudowę dróg,
- brak dostatecznej informacji o zasadach korzystania z pomocy programów finansujących budowę dróg,
- brak aktów prawnych dających priorytety dla realizacji dróg.

11. Zagospodarowanie przestrzenne.

Zadania:

- opracowanie planów miejscowych w gminie,
- współpraca z programem wojewódzkim,
- prowadzenie działalności promocyjno – edukacyjnej.

Weryfikacja z oryginałem
26.10.2010
[Podpis]

- pozyskiwanie funduszy z budżetu państwa na opracowanie studialne i specjalistyczne również o zasięgu regionalnym,

Ograniczenia:

- brak przepisów wykonawczych umożliwiających pozyskanie funduszy z budżetu państwa na opracowania studialne w zakresie środowiska, infrastruktury technicznej i dziedzictwa kulturowego w ujęciu lokalnym i regionalnym

ROZDZIAŁ IV

SELEKTYWNE PROGRAMY I ZADANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY WOHYŃ

1. Ogólne założenia finansowania programów i zadań.

Przy istniejących skromnych funduszach gminnych i budżetowych wydaje się bardziej realne, jeżeli założymy, że planowane zadania i przedsięwzięcia programowo-inwestycyjne mają większą szansę realizacji przy udziale środków finansowych Unii Europejskiej.

Stosownie do założeń „Spójnej polityki strukturalnej rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwie” MRiGZ – przyjętej przez Radę Ministrów w dn. 13. 07. 1999 r., instrumenty finansowania programów rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce mają zbliżony charakter do tych stosowanych w Unii Europejskiej. Zasady finansowania powinny uwzględniać koordynację i podporządkowanie nadrzędnych i spójnych programów strukturalnych i regionalnych zatwierdzonych wspólnie z Komisją Europejską z uwagi na możliwość występowania rozbieżności obowiązujących przepisów w UE.

Cytując „Rzeczpospolitą” z dnia 27.01.2000 r.:

„Polska ma otrzymywać z SAPARD co roku 168,7 mln euro darowizn aż do czasu przystąpienia do UE: na razie pieniądze zostały ujęte w budżecie Unii jedynie do 2006 r.

Zgodnie z polskim postulatem Komisja zapowiedziała także, że będzie wypłacać zaliczki na finansowanie programów, które są dopiero inicjowane...

Polska oczekiwała sfinansowania w ten sposób 10-15% kosztów inwestycji. Ogromna większość projektów objętych SAPARD będzie sfinansowana w 75% z budżetu UE, a w 25% ze środków państwa lub samorządów. Dzięki temu ogólna wartość projektów finansowych co roku w związku z programem SAPARD wyniesie 211 mln euro.

Za zgodność z oryginałem

Wohyń, 26.10.2010
[Podpis]
74

Zatwierdzeniem opracowywanych przez samorządy bądź poszczególne gospodarstwa projektów zajmie się Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Mechanizm jej działania mają zweryfikować w nadchodzących miesiącach audytorzy Komisji Europejskiej i wybranej niezależnej instytucji finansowej...

Komisja zapowiedziała natomiast, że za prawidłowość stosowanych zasad wypłat pieniędzy będzie odpowiedzialne Ministerstwo Finansów.

SAPARD będzie finansował projekty zgodne z przedstawionym kilka tygodni temu przez rząd 7-letnim programem rozwoju obszarów wiejskich. Komisja ma zatwierdzić program do czerwca, co pozwoli na wypłacenie pierwszych środków z SAPARD w lipcu tego roku.

Z SAPARD mogą być finansowane projekty m.in. poprawy warunków weterynaryjnych, fitosanitarnych i sanitarnych hodowli i przetwórstwa żywności, tworzenia nowych miejsc pracy na wsi, tworzenie grup producentów żywności, powiększanie przeciętnej wielkości gospodarstw, poprawy infrastruktury na wsi, szkoleń dla rolników.

Regulamin SAPARD jest zbliżony do mechanizmu stosowanego przez Wspólną Politykę Rolną (CAP), co powinno ułatwić Polsce otrzymanie po przystąpieniu do UE znacznie większej pomocy z tego źródła.

Program SAPARD jest przeznaczony dla dziesięciu krajów kandydackich z Europy Środkowej. Łącznie Unia odłożyła na ten cel 520 mln euro rocznie, począwszy od tego roku. W sumie Polska będzie otrzymywać od 2000 r. od Unii ok. 900 mln euro darowizn rocznie z funduszy SAPARD, ISPA (na rozwój infrastruktury i polepszenie ochrony środowiska) i PHARE (na infrastrukturę i poprawę pracy administracji)".

W rozdziale I-wszym podano zasady finansowania polityki strukturalnej zaś rozdział środków z różnych źródeł jest określony zgodnie z wymogami UE i art. 80 ustawy z 26 listopada 1998 r. o Finansach Publicznych. Obecnie, nie ustalono kosztów restrukturyzacji i modernizacji przemysłu spożywczego. Inwestycje związane z poprawą jakości i standardów oraz dostosowanie do struktury popytu będą traktowane priorytetowo, ze szczególnym jednak akcentem na restrukturyzację i modernizację przetwórstwa mleka i mięsa.

Gmina Wołyn położona w regionie województwa lubelskiego znajduje się z Ukrainą i Białorusią w pasie przygranicznym, który w definicji pojęć używanych w raporcie Zespołu Zadaniowego ds. Rozwoju Regionalnego w Polsce z 1996 r. – obejmuje obszar do 100 km po obu stronach granicy. Fakt ten ma także wpływ na rozwój gminy jako uwarunkowanie zewnętrzne.

Za zgodność z oryginałem

Wołyn 26.10.2000 75

Region lubelski znajduje się w III-cim Megaregionie Polski wraz z Wielkopolską, Kujawsko-Pomorskim, Mazowieckim, Podlaskim i Łódzkim.

Rolnictwo tego regionu ocenia się jako zrównoważone ekonomicznie, ekologicznie, demograficznie i społecznie przy niższym nasyceniu przemysłem rolno-spożywczym.

2. Branżowe zestawienie programów i zadań strategii rozwoju gminy Wołyn.

A- BRANŻA 1 - cel 2 - Program 3 - zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Czas trwania
1	2	3
A. DZIAŁALNOŚĆ EKONOMICZNO-GOSPODARCZA: 1 - max wykorzystanie zasobów pracy, kapitału i przestrzeni w celu zaspokojenia potrzeb i aspiracji mieszkańców gminy. 2 a - Utworzenie systemu promocji i aktywizacji gminy, b - Organizacja zespołu ds. pozyskiwania funduszy na rozwój gminy. 3 a - pozyskanie środków na rozwój gminy, b - utworzenie min. 200 nowych miejsc pracy poza rolnictwem.	Zarząd Gminy	2000-2006
B. OCHRONA ZDROWIA 1 - poprawienie dostępności i jakości usług zdrowotnych wg oczekiwań społecznych. 2 - Restrukturyzacja wewnętrzna i wyposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną Ośrodka Zdrowia w Wołynie i Suchowoli. 3 a - pozyskanie odpowiedniego personelu medycznego, b - urządzenie funkcjonalne budynków służby zdrowia i wyposażenie ich w odpowiedni sprzęt.	Zarząd Gminy	2000-2006
C. POLITYKA SPOŁECZNA 1 - zapewnienie mieszkańcom gminy w tym również osobom niepełnosprawnym harmonijnego funkcjonowania w sferze ekonomicznej i społecznej. 2 - Wspieranie rodzin również odizolowanych społecznie i niepełnosprawnych w kierunku usamodzielnienia ekonomicznego. 3 - pozyskanie funduszy na: a - szkolenie w celu podnoszenia kwalifikacji lub uzyskania dodatkowych kwalifikacji, b - na wyrównanie szans życiowych dla osób niepełnosprawnych, c - doraźna pomoc finansowa dla osób w trudnej sytuacji finansowej.	Zarząd Gminy	2000-2006
D. MIESZKALNICTWO 1 - zapewnienie dobrych warunków zamieszkania w budownictwie rolniczym, jednorodziennym i wielorodziennym. 2 - Opracowanie harmonogramu realizacji budownictwa mieszkaniowego jedno- i wielorodzinnego.	Zarząd Gminy	2000-2006

Za zgodność z oryginałem
 Wołyn 26.12.2006
 [Podpis]
 [Pieczęć]

3 a - wyznaczenie nowych terenów bud. mieszkaniowego jednorodzinne i wielorodzinne w Wołyniu i Suchowoli. b - pozyskanie funduszy na uzbrojenie infrastruktury technicznej terenów mieszkaniowych.		
E. EDUKACJA		
1 - podniesienie standardu wykształcenia mieszkańców gminy również w aspekcie potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie możliwości podejmowania nauki na wyższych studiach. 2 - Podnoszenie poziomu doskonalenia zawodowego nauczycieli. 3 - pozyskanie funduszy na: a - kształcenie nauczycieli, b - zaplecze naukowo-techniczne w tym na laboratoria języków obcych.	Zarząd Gminy	2000-2006
F. KULTURA		
1 a - zwiększenie dostępności do usług kultury na terenie gminy. b - promocja inicjatyw kulturalnych na terenach gminy, powiatu, regionu, kraju i za granicą. 2 a - Promocja i ochrona dóbr kultury, b - Organizacja imprez kulturalnych na terenie gminy i poza jej granicami, c - Wspieranie i promocja lokalnych twórców kultury w tym również twórców ludowych. 3 - pozyskanie funduszy na cele: ochrony i promocji dóbr kultury, twórców kultury i imprezy kulturalne.	Zarząd Gminy	2000-2006
G. TURYSTYKA		
1 - promocja i kształtowanie wizerunku gminy jako obszaru turystycznego. 2 - Opracowanie spójnego programu rozwoju turystyki w gminie uwzględniającego walory przyrodnicze i kulturowe. 3 a - wytypowanie gospodarstw rolnych mogących świadczyć usługi agroturystyczne, b - opracowanie szlaków turystycznych na terenie gminy, c - wykorzystanie sieci Internetu na prezentację spójnego programu usług turystycznych gminy, d - lokalizacja pola namiotowego w regionie Wołynia e - budowa hotelu w Wołyniu, f - wspieranie imprez turystycznych, kulturalnych i sportowych podnoszących rangę gminy.	Zarząd Gminy	2000-2006
H. SPORT		
1 - podnoszenie poziomu kultury fizycznej, sportu i rehabilitacji rekreacji ruchowej mieszkańców gminy a w szczególności młodzieży. 2 - Rozwój kultury fizycznej, sportu i rekreacji na bazie Gminnego Ośrodka Sportowego w Wołyniu. 3 a - rozbudowa Gminnego Ośrodka Sportowego w	Zarząd Gminy	2000-2006

Wołyn 26.10.2010

Wohyniu o nowe formy sportu i rekreacji np. jazda konna, b - popularyzacja sportu wśród młodzieży, szukanie „młodych talentów”, c - zapewnienie funduszy i sponsoringu na rozwój sportu i rekreacji.		
I. OCHRONA ŚRODOWISKA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 1 - zapewnienie równowagi ekologicznej. 2 - Harmonogram prac (dokumentacji i realizacji) związanych z ochroną środowiska naturalnego. 3 - opracowanie dokumentacji i zapewnienie realizacji na: a - gminne wysypisko śmieci i systemu zagospodarowania odpadów komunalnych, b - systemu gminnej kanalizacji sanitarnej, c - gminnego systemu wodociągów, d - systemu gazyfikacji, e - systemu zaopatrzenia w energię elektryczną, wg. tabeli nr 1. f - systemu telefonizacji, g - monitoringu ochrony środowiska.	Zarząd Gminy	2000-2006
J. DROGI I KOMUNIKACJA 1 a - poprawa bezpieczeństwa i standardu systemu komunikacji drogowej, b - wykorzystanie istniejącej linii kolejowej. 2 - Harmonogram realizacji i modernizacji dróg na terenie gminy. 3 a - współpraca z zarządcami dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych w zakresie utrzymania odpowiednich standardów dróg, b - budowa nowych i remont dróg gminnych.	Zarząd Gminy	2000-2006
K. ROLNICTWO 1 a - podniesienie konkurencyjności produktów rolnych, b - podniesienie rentowności gospodarstw rolnych, c - rozwój specjalistycznych gospodarstw rolnych 2 - Kryteria funkcjonowania rolnictwa gminy w warunkach wolnego rynku. 3 a - podniesienie efektów ustawicznego kształcenia właścicieli gospodarstw rolnych w zakresie rolnictwa, marketingu rolnego, prawa i ekonomii, b - organizacja rolniczych grup producenckich i biznesowych, c - wdrożenie w realizację wniosków z analizy	Zarząd Gminy	2000-2006

Za zgodność z oryginałem
Wohyni
20.10.2006

istniejących warunków środowiskowych do produkcji rolnej (tereny przeznaczone do intensywnej i ekstensywnej produkcji rolnej, zalesienia) d - wdrożenie programów pomocy finansowej na rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego (mleko, mięso), e - rozwój usług związanych z rolnictwem: budową systemu handlu hurtowego produktami rolno-ogrodniczymi, organizacja usług finansowo-bankowych i prawniczych.		
L. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE 1 - optymalna lokalizacja inwestycji kubaturowych i infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu aspektów ochrony środowiska naturalnego i kulturowego. 2 - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wołyń, osady Wołyń i wsi: Ostrówki, Bezwola, Suchowola z Kuraszewem, Lisiowółka i Ossowa. 3 - opracowanie gminnych (lub regionalnych) branżowych opracowań z zakresu: a - środowiska naturalnego, b - wartości kulturowych, c - demografii i infrastruktury społecznej.	Zarząd Gminy	2000 - 31.XII. 2001

Tabela nr 1. **Energia elektryczna** – potrzeby inwestycyjne i odtworzeniowe na terenie gminy Wołyń – w trzech etapach.

gminy Wołyn – w trzech etapach.

Nazwa obiektu sieciowego	Inwestycja udział w [%]		Zakres rzeczowy					
			L. SN [km]		L. n.n. [km]		Stacja SN/nn	
	rozwojowa R	odtworzeniowa - O	kablowe	napowietrzne	kablowe	izolowane	slupowe	wędrzowe
Etap I – krótkoterminowy.								
Ostrówki - Lisiowółka	100			1		1	1	
Lisiowółka	100					1		
Ustrzesz						1		
Bojanówka	100					2	2	
Wisznice				1		1	1	
Wołyn-Zbultów	100			0.6		1.2	1	
Wołyn-Branica	100			0.6				
Wołyn-Zielona	100			3.3		4.4	7	
Branica Such-Zbultów		100				3.1	5	
Branica		100		1.6		0.7	1	
Suchowolska				1.6		1	1	
Ostrówki-Lipiec	100			0.9		16	19	
Ossowo-Wisznicka	100			10.6				
Razem								

Załącznik nr 26.W.206

Załącznik 16 do projektu
 Wołyń 26.12.2000
 79